

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์

(พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐)

โดย นายพรชัย นาคสีทอง และ นางสาวอนินทร์ พุฒิชัยติ

สิงหาคม ๒๕๕๒

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์

(พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐)

คณะผู้วิจัย

๑. นายพรชัย นาคสีทอง

๒. นางสาวอนินท์ พุฒิโชติ

สังกัด

มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชุดโครงการวิจัย “มาเลเซีย: นัยที่สำคัญต่อไทย”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยโครงการเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐) สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่อนุมัติโครงการและให้การสนับสนุนงบประมาณการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สายพิณ ศุภุทธมงคลในฐานะที่ปรึกษาโครงการวิจัย “มาเลเซีย: นัยที่สำคัญต่อไทย” ที่ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ตลอดโครงการ

ขอขอบพระคุณ ดร. เดชา ตั้งสีฟ้า คุณปรางทิพย์ ดาวเรือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงทอง ภวัครพันธุ์ ดร.ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล และ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์ ที่ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูชีพ วิภูวนะ และอาจารย์จางงศ์ แรกพิณิจ ที่กรุณาให้ “คำวิจารณ์” และ “ความคิดเห็นเพิ่มเติม” ที่เป็นประโยชน์ นำมาสู่ความสมบูรณ์ของงานชิ้นนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิพนธ์ ทิพย์ศรี นิमित ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และ “นักวิชาการทุกท่าน” ที่ได้นำเสนอผลงานทางวิชาการอันเป็นประโยชน์แก่คณะผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

เจ้าหน้าที่สถานกงสุลมาเลเซีย ประจำสงขลาที่กรุณาให้คำแนะนำในการเดินทางสำหรับเก็บข้อมูลภาคสนามในมาเลเซีย

เหล่าพี่น้อง “คนไทย” ในมาเลเซียทุกคนที่ได้พูดคุยและนำเสนอข้อมูลให้กับคณะผู้วิจัยตลอดเพื่อให้น้ำใจที่ใจที่มีให้กันอย่างอบอุ่นขณะเก็บข้อมูลในพื้นที่ คงไม่มีคำไหนที่จะกล่าวนอกจากคำว่า “ขอบพระคุณ”

และเพื่อนพ้องนักวิจัยในชุดโครงการวิจัย “มาเลเซีย: นัยที่สำคัญต่อไทย” ทุกคนที่คอย “วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์” และ “ข้อเสนอแนะ” รวมถึงกำลังใจที่มีต่อกันเสมอมาตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วม “ชุมชน” วิชาการแห่งนี้

ค่าคุณของงานวิจัยชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบแด่ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบัน

คณะผู้วิจัย

พรชัย นาคสีทอง

อนินทร์ พุฒิชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	
บทคัดย่อ	
ประกาศขอบคุณการ	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตการวิจัย	๔
ระเบียบวิธีและวิธีดำเนินการวิจัย	๕
สมมุติฐานในการวิจัย	๖
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
กรอบและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	๙
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๑
กระบวนการผลิตต้นผลงานดังกล่าวออกสู่การใช้ประโยชน์	๑๑
ผลงานที่ส่งต่อ สกว. (ผลงานสมบูรณ์ที่ใช้ในการตรวจรับงาน)	๑๑
๒. ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมาลายู	
กับสถานของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ก่อน พ.ศ. ๒๔๕๒	๑๒
สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติของรัฐเกดะห์	๑๒
ทรัพยากรทางธรรมชาติของรัฐเกดะห์	๑๓
กระบวนการรับอิทธิพลจากภายนอกของรัฐเกดะห์	๑๓
ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา	
กับหัวเมืองฝ่ายใต้และหัวเมืองมลายูในมิติประวัติศาสตร์ไทย	๑๔
ความสนใจและการขยายอิทธิพลของอังกฤษในคาบสมุทรมาลายู	๑๗
ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษกับเมืองไทรบุรี	๑๗
ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ	
กับสยามเรื่องไทรบุรี	๑๘
ความเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจในคาบสมุทรมาลายู	๑๙

๓. บริบททางการเมืองการปกครองในคาบสมุทรมลายู	
กับสถานการณ์ของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๕๐๐	๒๒
คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๓๒๘ – ๒๔๔๐: ยุคที่เกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพล	
และการปกครองของสยามในฐานะรัฐบรรณาการ	๒๒
คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๔๔๐– ๒๔๕๒: ยุคที่เกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพล	
และการปกครองของสยามในฐานะมณฑลเทศาภิบาลของราชสำนักสยาม	๒๕
คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๔๘๔: ยุคที่รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อำนาจ	
การปกครองของจักรวรรดิอังกฤษในฐานะรัฐนอกสหพันธรัฐมลายา	
(Unfederated Malay State: UMS)	๒๖
คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๘: สถานภาพของคนไทยในยุคที่เกดะห์	
อยู่ภายใต้อำนาจของญี่ปุ่นและสยามในนาม “รัฐมลายู”	๒๘
คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๔๘๙ – ๒๕๐๐: ยุคที่เกดะห์เป็นส่วนหนึ่ง	
ของสหภาพมลายาและสหพันธรัฐมลายา	๓๐
คนไทยในรัฐเกดะห์ภายใต้การประกาศภาวะฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๔๙๑ – ๒๕๐๓	๓๔
๔. การดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)	
ยุคที่เป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองประเทศมาเลเซีย พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๕๐	๔๐
การตั้งถิ่นฐานของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซียปัจจุบัน	๔๐
คนไทยในอำเภอโกตาสตาร์ (Kotastar)	๔๒
คนไทยในอำเภอกูบังปาสุ (Kubang Pasu)	๔๓
คนไทยในอำเภอเปดัง (Pendang)	๔๔
คนไทยในอำเภอเซะ (Six)	๔๔
คนไทยในอำเภอปาตังเตอรัป (Padang Trap)	๔๕
คนไทยในอำเภอบาลิง (Baling)	๔๕
คนไทยในอำเภอกัวลามูดา (Kuala Muda)	๔๖
เงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์	๔๖
สิทธิการเป็นพลเมืองตามกรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมาย	๔๗
นโยบายของรัฐบาลท้องถิ่นรัฐเกดะห์	๕๐

สถานภาพและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์	๕๑
สิทธิ สถานะและบทบาททางการเมืองของคนไทยในรัฐเกดะห์	๕๑
สิทธิ สถานะและบทบาททางเศรษฐกิจของคนไทยในรัฐเกดะห์	๕๓
สิทธิ สถานะและบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์	๕๖
การดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ของสังคมมาเลเซีย	๕๙
การดำรงอยู่และกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง	๕๙
การดำรงอยู่และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	๖๐
การดำรงอยู่และกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม	๖๐
๕. บทสรุป ข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรคและแนวโน้มกับการศึกษาเรื่องคนไทยในมาเลเซีย	๖๔
บทสรุป	๖๔
ข้อเสนอแนะ	๖๗
ปัญหา อุปสรรคและแนวโน้มกับการศึกษาเรื่องคนไทยในมาเลเซีย	๖๙
บรรณานุกรม	๗๐
บุคคลานุกรม	๘๐
ภาคผนวก	๘๔
ภาคผนวก ก ข้อมูลการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามของคณะผู้วิจัย	๘๕
ภาคผนวก ข ภาพแสดงการลงพื้นที่และข้อมูลภาคสนามของคณะผู้วิจัย	๘๗
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมและการแสดงออกซึ่งการดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์	๘๘
ภาคผนวก ง ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)	๙๑
ภาคผนวก จ บทความวิจัย	๙๕
ภาคผนวก ฉ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์	๑๒๖
ภาคผนวก ช ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางไว้ กิจกรรมที่ดำเนินการ และผลที่ได้รับ	๑๒๗

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

การศึกษาวิจัยเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๕๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานภาพ บทบาท การดำรงอยู่และกิจกรรมการแสดงออกของคนไทยในรัฐเกดะห์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึง ปัจจุบัน (๒๕๕๐) ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตลอดจนการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ในฐานะที่เป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียที่รักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างเด่นชัด

หากกล่าวถึงคนไทยในมาเลเซีย พบว่า มีอยู่ ๒ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มที่เรียกว่า “ซัมซัม” เป็นกลุ่มชนที่นับถือและมีวิถีแบบมุสลิม แต่พูดสำเนียงภาษาไทยได้ และ ๒) กลุ่มที่เรียกว่า “ชาวสยาม” หรือ “คนสยาม” เป็นกลุ่มชนที่นับถือและมีวิถีแบบพระพุทธศาสนา และพูดสำเนียงภาษาไทยได้

สำหรับการศึกษาวิจัยในงานชิ้นนี้มีขอบเขตและมุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มที่เรียกว่า “ชาวสยาม” หรือ “คนสยาม” ที่ตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์หรือไทรบุรี โดยเน้นวิธีและกระบวนการ “วิจัยเชิงคุณภาพ” (Qualities Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ใช้ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และสนทนากลุ่ม ส่วนการนำเสนอผลรายงานการวิจัย (Report of Research) นำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โครงการวิจัยจึงตั้งคำถามสำหรับการวิจัยซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

๑. บริบทและปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)

๒. มิติ/มุมมองต่อสถานะ บทบาทและกิจกรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและความสัมพันธ์กับกลุ่มชนอื่นๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่ปรากฏในมิติประวัติศาสตร์มีมากน้อยแค่ไหนและมีลักษณะอย่างไร

การศึกษาวิจัยในงานชิ้นนี้ ชี้ให้เห็นว่า บริบททางการเมือง การปกครองและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรมลายูมีผลต่อสถานภาพ บทบาท การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) สามารถแบ่งตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ออกเป็นยุคสมัยต่างๆ กล่าวคือ

ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๔๘๔ รัฐเกดะห์ตั้งอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของอังกฤษ ในฐานะรัฐอารักขาของอังกฤษ สถานภาพของคนไทยจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองรัฐอารักขา การดำรงอยู่และการแสดงออกจึงปรากฏในเรื่องของวิถีชีวิตซึ่งดำรงอยู่ในฐานะของเกษตรกร สำหรับด้านอื่นๆ ไม่ปรากฏมากนัก

ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘ รัฐเกดะห์อยู่ภายในอำนาจของญี่ปุ่นและญี่ปุ่นได้มอบอำนาจการปกครองเหนือรัฐเกดะห์แก่สยาม ในนาม “สี่รัฐมลายู” รัฐบาลไทยได้จัดตั้งหน่วยงาน “สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐเกดะห์” เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและปกป้องผลประโยชน์ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ตลอดจนแก้ปัญหาการถูกกดขี่โดยเจ้าหน้าที่รัฐ (มลายู) การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งสถานภาพ บทบาทของคนไทยจึงปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ ๑) กลุ่มข้าราชการซึ่งทำหน้าที่และบทบาทในการกำกับกับการปกครองในดินแดนแถบนี้ กับ ๒) กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่สนธิสัญญากรุงเทพฯ

ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติ รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและอำนาจการปกครองของอังกฤษประกอบกับการประกาศภาวะฉุกเฉิน (พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓) รัฐดำเนิน “โครงการหมู่บ้านแห่งใหม่” มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” และ “นโยบายพื้นที่สีขาว” ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลและผลกระทบต่อสถานะ สิทธิ เสรีภาพของคนไทยและชุมชนไทยในพื้นที่ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน แต่ก็พบว่าในช่วงดังกล่าวนี้ หน่วยงานของไทย อย่างน้อย ๓ หน่วยงาน (ข้าหลวงตรวจการภาค ๕ กระทรวงมหาดไทย, สถานกงสุล ณ เมืองปีนัง, และ กองการเมือง กรมการเมืองตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศของไทย ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและดูแลเอาใจใส่คนไทยในรัฐเกดะห์ที่ได้รับผลและผลกระทบจากการประกาศภาวะฉุกเฉิน ด้วยเหตุนี้ เมื่อเหตุการณ์และการประกาศภาวะฉุกเฉินเริ่มคลี่คลาย รัฐบาลมลายูจึงให้ความสนใจกลุ่มคนไทยเหล่านี้โดยการพัฒนาพื้นที่และให้การดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนการช่วยเหลือเกี่ยวกับสวัสดิการต่างๆ

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา เมื่ออังกฤษมอบเอกราชให้แก่สหพันธ์มาลายา คนไทยในรัฐเกดะห์จึงกลายเป็นพลเมืองและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนมาเลเซีย ซึ่งปัจจุบัน พบว่ามีคนไทยอาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ จำนวนประมาณ ๒๖,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ คน เป็น “ชนกลุ่มน้อย” มีสถานะและบทบาทไม่เท่าเทียมกับชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ซึ่งเป็นภูมิบุตร (Bumiputras) และถือเป็นกลุ่มที่ไม่ได้มีบทบาทนำทางเศรษฐกิจเหมือนชาวจีน สำหรับการดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งสิทธิ สถานะและบทบาท สามารถพิจารณาออกเป็นด้านต่างๆ กล่าวคือ

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งสิทธิ สถานะและบทบาททางการเมือง ซึ่งเมื่อกล่าวถึงการดำรงอยู่ในทางการเมืองของคนไทย แม้จะไม่เด่นชัดมากนักหากเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมมาเลเซีย แต่ก็แสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่และการแสดงออกทางการเมืองการปกครองในระดับชาติและระดับรัฐในฐานะ “มุสลิมชาึก” “สมาชิกสภาท้องถิ่น” “กำนัน” และ “ผู้ใหญ่บ้าน” ในแง่เสรีภาพที่พึงได้รับในทางการเมืองเป็นไปตามเงื่อนไขและบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐ ทั้งเรื่องการแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครดำรงตำแหน่งทางการเมือง สิทธิในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองต่างๆ

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งสิทธิ สถานะและบทบาททางเศรษฐกิจ ซึ่งดำรงอยู่ในฐานะของเกษตรกร (ชาวนา ชาวสวนยางพารา ชาวสวนผลไม้ และอื่นๆ) พนักงานบริษัท ห้างร้านและข้าราชการ ที่ได้รับสิทธิ สวัสดิการและการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาลท้องถิ่นเกิดะห์เป็นอย่างดี และพบว่าการดำรงอยู่ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนไทยในรัฐเกิดะห์วางอยู่บนพื้นฐานของวิถีชีวิตซึ่งสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคมของมาเลเซียและดำรงอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากในอดีต

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งสิทธิ สถานะและบทบาททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งพบว่า คนไทยสิทธิ เสรีภาพสามารถแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม บรรพบุรุษ โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมนิยมในพระพุทธศาสนาในรูปของประเพณี การละเล่น ความเชื่อของชุมชนได้อย่างเสรีภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ มีการจัดตั้งสมาคมและการรวมกลุ่มทางสังคมในนาม “สมาคม” ต่าง ๆ ส่งผลให้รัฐบาลท้องถิ่นเกิดะห์ให้ความสำคัญต่อคนไทยและช่วยยกสถานะภาพและบทบาทในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยให้ปรากฏในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียมากขึ้นด้วย

ด้วยเหตุนี้ แม้สถานะคนไทยในรัฐเกิดะห์จะเป็นเพียง “ชนส่วนน้อย” ของประเทศมาเลเซีย แต่การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นเกิดะห์ซึ่งให้สิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิการอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายของรัฐ (ภายใต้ขอบเขตและข้อจำกัดที่ชัดเจน) จึงเป็นปัจจัยและที่มาของความภาคภูมิใจในฐานะพลเมืองของสหพันธรัฐมาเลเซีย และถือเป็นเหตุผลประการสำคัญที่ทำให้ “คนไทยในรัฐเกิดะห์” ดำรงอยู่ท่ามกลางความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียได้อย่างปกติสุข โดยไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกในสังคมของมาเลเซีย

ท้ายที่สุด สิ่งที่ได้จากการศึกษาเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ แม้จะทำให้เข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมลายู - มลายูโดยเฉพาะเงื่อนไขที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) ตลอดจน สถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ที่พึงได้รับการดำเนินการและนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียที่พึงปฏิบัติกับชนส่วนน้อยในสังคมพหุลักษณะของมาเลเซีย และบทเรียนที่สำคัญของประวัติศาสตร์มาเลเซียในการดำเนินการเพื่อให้คนในสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน ทั้งที่คำนึงถึงความมีสิทธิพิเศษของชาติพันธุ์มลายูจนอาจนำไปสู่และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยกขึ้นในสังคมนั้น น่าจะเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับรัฐไทยในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมภาคใต้ปัจจุบัน แต่ทั้งหมดนี้ คงไม่ใช่ตัวแบบที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทย เพราะเมื่อไรก็ตามที่ยังไม่รู้ว่ามีปัญหาและความไม่สงบที่เกิดขึ้นจังหวัดชายแดนภาคใต้ “อะไรคือปัญหาที่แท้จริง” และ “ตัวแปรอะไรที่ทำให้เรื่องราวของชาวมลายูในประเทศไทยแตกต่างจากชาวมลายูและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ในมาเลเซีย” และ “ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยก็น่าจะเป็นปัญหาคณะระดับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในมาเลเซีย” ด้วยเหตุนี้ การนำวิธีการและวิธีคิดที่รัฐบาลของมาเลเซียซึ่งปฏิบัติกับ “ชนส่วนน้อย” มาประยุกต์ใช้กับ “ชนกลุ่มน้อย” ในประเทศไทยคงต้องมีตัวแปรและเงื่อนไขอื่นๆ เข้ามาพิจารณาประกอบด้วย

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์จึงน่าจะเป็น “บทเรียน” สำหรับ “รัฐ” ในการจัดการดูแลประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ให้ได้รับสิทธิตามที่พึงสมควรจะได้รับการสนใจดูแล และน่าจะทำให้เข้าใจสถานการณ์ที่ปรากฏในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และสามารถคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตภายภาคหน้าคงจะประสบกับปัญหาความแตกแยกในสังคมอย่างไร หากรัฐยังคงเลือกปฏิบัติและสร้างเงื่อนไขของความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคม

บทคัดย่อ

ภาษาไทย

รหัสโครงการ: RDG ๕๑๑๐๐๖
ชื่อโครงการ: คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์
(พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐)
ชื่อนักวิจัย: พรชัย นาคสีทอง, อนินทร์ พุฒิชัยติ
E-mail Address: kon_tula@yahoo.com , deinenin@yahoo.com
ระยะเวลาโครงการ: ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ - ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑

โครงการวิจัยเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานภาพ และ บทบาท ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการดำรงอยู่คนไทยในรัฐเกดะห์ในฐานะที่เป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย

วิธีและกระบวนการวิจัยใช้การ “วิจัยเชิงคุณภาพ” (Qualities Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ซึ่งเน้นข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และใช้ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ (Oral History) และ กลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีความรู้ในประเด็นที่ศึกษามาประกอบ ส่วนการนำเสนอผลรายงานการวิจัย (Report of Research) นำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการศึกษา พบว่า รัฐเกดะห์ตั้งอยู่ในภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นสะพานแผ่นดิน (Land Bridge) เชื่อมเครือข่ายการค้านานาชาติ ส่งผลให้เกิดการอพยพเข้ามาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รวมถึงคนไทย ซึ่งเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่เข้าไปทำมาหากินตั้งรกรากในรัฐเกดะห์มายาวนาน โดยสถานภาพและบทบาท ของคนไทยในเกดะห์ปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางการเมืองการปกครอง และความเปลี่ยนแปลงแห่ง ยุคสมัยที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรมาลายู

สถานภาพและบทบาทของคนไทยเริ่มปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ในช่วงที่สยาม ขยายอำนาจเข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดนแถบนี้ ส่งผลให้รัฐเกดะห์ตกอยู่ในฐานะรัฐบริวารและ เมืองประเทศราชราชสำนักสยาม สถานะบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์จึงมีฐานะผู้ปกครอง แต่นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๔๔ เมื่อรัฐเกดะห์ตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของอังกฤษ สถานภาพของคนไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองในรัฐอารักขาของอังกฤษ ต่อมาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึง ๒๕๔๘ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นซึ่งขยายอำนาจเข้าในเอเชียตะวันออกเฉียง

เจียงใต้ได้มอบอำนาจปกครองเหนือรัฐเกดะห์แก่สยามในฐานะที่เป็นพันธมิตรร่วมสงคราม คนไทยในรัฐเกดะห์ช่วงเวลานี้แม้จะมีถือว่ามีสถานภาพและบทบาทที่ขึ้นแต่ก็ต้องประสบกับความไร้แน่นอนด้วยสภาวะการณ์ของสงคราม ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติรัฐเกดะห์ก็กลับมาอยู่ภายใต้อิทธิพลและอำนาจการปกครองของอังกฤษอีกครั้ง คนไทยในรัฐเกดะห์จึงประสบความลำบากมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการประกาศภาวะฉุกเฉิน (พ.ศ. ๒๔๙๑ – ๒๕๐๓) อันเนื่องมาจากความไม่สงบทางการเมือง คนไทยใน เกดะห์โดยเฉพาะตามแนวตะเข็บชายแดนถูกจับตามองด้วยความไม่ไว้วางใจว่าอาจมีส่วนร่วม หรือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ หมู่บ้านคนไทยหลายแห่งถูกอพยพโยกย้าย บทบาทและกิจกรรมของคนไทยถูกควบคุมอย่างใกล้ชิด

ภายหลังจากที่อังกฤษได้มอบเอกราชคืนให้แก่สหพันธ์มาลายาใน พ.ศ. ๒๕๐๐ คนไทยในรัฐเกดะห์จึงกลายเป็นพลเมืองและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนมาเลเซีย ปัจจุบันแม้ว่า คนมาเลเซียเชื้อสายไทย ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ของรัฐเกดะห์ จะเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ที่มีสถานะและบทบาทไม่เท่าเทียมกับชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ซึ่งเป็น ภูมิบุตร (Bumiputras) และไม่ได้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทนำทางเศรษฐกิจเหมือนชาวจีน

แต่ในฐานะที่เป็นคนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์มายาวนานและมีจำนวนประชากรประมาณ ๒๖,๐๐๐- ๓๐,๐๐๐ คน ใน ๕๓ หมู่บ้าน รัฐบาลท้องถิ่นเกดะห์จึงค่อนข้างให้ความสำคัญต่อคนไทย สิทธิ และสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐบาลท้องถิ่นรัฐเกดะห์ ดำเนินการจัดให้แก่คนไทยถือว่าเป็นรองแต่เพียงกลุ่มมลายูเท่านั้น ในด้านสังคมวัฒนธรรม คนไทยสามารถแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในรูปของประเพณี การละเล่น ความเชื่อของตนได้อย่างเสรีภายใต้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

ปัจจุบันมีการจัดตั้งสมาคมและการรวมกลุ่มทางสังคมของคนไทย อาทิ สมาคมไทย-เกดะห์ กลุ่มเยาวชนไทย – เกดะห์ สมาคมวัฒนธรรมไทย – เกดะห์ พุทธสมาคมไทย – เกดะห์ ศูนย์การศึกษา พุทธศาสนาและภาษาไทย การรวมกลุ่มทางสังคมของคนไทย ไม่เพียงแต่จะสนับสนุนการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมของคนไทย แต่ยังช่วยยกสถานภาพและบทบาทในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยให้ปรากฏในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียมากขึ้นด้วย

คำหลัก : คนไทยในมาเลเซีย, เกดะห์/ไทรบุรี, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
พระพุทธรูปในมาเลเซีย, รัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย

Abstract
ภาษาอังกฤษ

Project Code: RDG 5110006

Project Title: Thai People in Kedah : A study of Thai's existence in history (1909 – 2007)

Investigators: Pornchai Nakseethong & Anin Puttichot

E-mail Address: kon_tula@yahoo.com, deinenin@yahoo.com

Project Duration: 16 October 2006 – 15 October 2007

The purpose of the project aims to construct the knowledge and understanding on the role and status of Thai people in Kedah from 1909 to 2007. The research studies the existence as well as activities of the Thais in aspects of both local and national public administration, economy, society, and culture. It also purposes to strengthen knowledge and understanding about the Thai people in Kedah as a minority group which apparently maintains its identity amidst Malaysia's pluralistic society.

Qualities Research has been applied in the thesis by applying Historical Approach which was based on Documentary and Field Researches, in which Oral History and knowledgeable people were interviewed. The Report of Research is presented by Analytical Description.

The studies found that the location of Kedah is geopolitically a land bridge. The result of international trading network enables the immigration of different races, including the Thais who have worked and lived in the region for a long time. The role and status of the Thais very depending on historical changes, Political powers, as well as alterations of time.

The role and status of the Thais emerged apparently in historical evidence during the expansion of Siamese power in the region. Kedah became a tributary state and a dominion of Siamese Kingdom. Since the British expansion, Thai people in Kedah became colonial

citizens under British domination 1909-1931. During the invasion of Japan in South East Asia 1941-1945, Kedah was granted to Siam which was an Axis Alliance. Although the elevation in role and status, Thai people were destitute in the wartime. Thai people had to struggle even harder when Kedah became a British colonial again after the war. During the Declaration of a State of Emergency 1948-1950 as a result of political convulsion, Thai people were particularly impoverished since they were distrustfully seen as communist supporters or associates.

After the establishment of the independent Federation of Malaya 1957, Thai people in Kedah became Malaysian citizens. Thais in Kedah as a minority group are inequivalent to the local 'Orang Melayu', who are regarded as 'Bumiputras'. As well as in economic sector Thai people take no leading part in contrary to the Chinese.

However, as an indigenous people living for a long time in Kedah State in which there are almost 26,00 -30,000 people in 53 villages. As a result, Kedah State gives Thai a priority including rights and welfare which is inferior to Malay only. In addition, Thai can express its social and cultural identity through traditions, plays, and beliefs under constitutional law.

Presently, there are establishments of Thai association and social network such as Thai-Kedah Association, Thai-Kedah Youth Association, Thai-Kedah Culture Society, Thai-Kedah Buddhist Association, as well as Buddhist and Thai Language Studies Center. These Thai social networking does not only preserve the religious and cultural identities, but also helps leverage the role and status of the Thai people in the plural society of Malaysia.

Keyword: Thai people in Malaysia, Kedah, cultural identity,
Buddhism in Malaysia, Northern State of Malaysia

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ในมาเลเซียเป็นประเด็นทางวิชาการที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักวิชาการหลายสาขา เหตุผลส่วนหนึ่งเนื่องมาจากมาเลเซียเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งนี้ ประชากรเชื้อสายมาเลย์เป็นส่วนใหญ่ของประเทศ กลุ่มชนที่มีจำนวนรองลงมา คือ ชนเชื้อสายจีน และ อินเดีย ตามลำดับ ตลอดจนชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ อีกประมาณ ๓๐ เชื้อชาติ^๑ รวมถึงกลุ่มคนไทยหรือชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย* นับเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียด้วย

การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์พยายามรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน อันได้แก่ ภาษา การแต่งกาย ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ พร้อมกันนั้นก็กีดกันวัฒนธรรมและบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นออกไป โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ อันเป็นลักษณะที่สืบทอดมานับตั้งแต่สมัยอาณานิคม กล่าวคือ ภายใต้การปกครองของอังกฤษที่ดำเนิน “นโยบายแบ่งแยกและปกครอง” (Divide and Rule) สนับสนุนแต่ละเชื้อชาติมีบทบาทและภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น บทบาทและกิจกรรมทางการเมืองเป็นของชาวมลายู บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นของชาวจีน กิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมในฐานะผู้จ้างแรงงานและบทบาททางภาคการเกษตรเป็นของชนเชื้อสายอินเดีย ส่งผลให้เกิดการแบ่งกลุ่มในสังคมมาเลเซียและก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของแต่ละเชื้อชาติในสังคมมาเลเซีย โดยเฉพาะภายหลังจากที่อังกฤษได้มอบเอกราชคืนให้แก่สหพันธ์มาลายาใน พ.ศ. ๒๕๐๐ (ค.ศ. ๑๙๕๗) ชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ซึ่งกลายเป็นกลุ่มที่ครองอำนาจทางการเมืองมีสิทธิเหนือชนเชื้อชาติอื่นๆ ในฐานะที่เป็นภูมิบุตร^{**} (Son of the Soil หรือ Bumiputras)

^๑ คำานวน นวลสนอง. (๒๕๔๖). **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย**. หน้า ๑.

* คนไทย (Siamese Malaysia) หมายถึง ชนเชื้อชาติไทยสัญชาติมาเลเซีย (ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย) เป็นชนชาวสยามดั้งเดิม หรือที่เรียกว่า Orang Siam นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นในงานชิ้นนี้จะเรียกชนเชื้อชาติไทยสัญชาติมาเลเซีย (ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย)ว่า “คนไทย”

** ภูมิบุตร เป็นคำที่ใช้เรียกชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประเทศมาเลเซีย มาตรา ๑๖๐ หลังจากที่ได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากอังกฤษ ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

ในบรรดาชนเชื้อชาติต่างๆ คนไทยเป็นชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติหนึ่ง ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย อันประกอบด้วย รัฐปะลิส รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)* รัฐปะระรัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู เป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์กับดินแดนไทยโดยเฉพาะในแถบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างยาวนาน ทั้งเคยอยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของรัฐไทยในบางยุคสมัย ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของไทย (หรือ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย) และประชาชนในรัฐมลายูทางตอนเหนือของมาเลเซียจึงมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด มีความผูกพันทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานหรือไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ดังสำนวนที่กล่าวว่า “กินเมืองคอน นอนเมืองไทร”^๑ หรือ คำกล่าวที่ว่า “...(คนไทยในมาเลเซีย - ผู้วิจัย) เกิดมาหนึ่งชาติต้องเดินทางไปบวชที่พระบรมธาตุเมืองนคร...”^๒

จนกระทั่งในยุคที่จักรวรรดินิยมอังกฤษแผ่อิทธิพลเข้ามายึดครองดินแดนในคาบสมุทรมลายู เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐไทย (สยาม) ยอมลงนามในสนธิสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty) (ค.ศ. ๑๙๐๙) ยกเลิกการอ้างสิทธิและอำนาจเหนือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และเปอรลิส รวมทั้งเกาะใกล้เคียงให้แก่อังกฤษ สถานภาพและความสัมพันธ์ของประชาชนทั้ง ๒ ดินแดนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และกระบวนการของรัฐชาติสมัยใหม่ โดยประชาชนที่อยู่ในรัฐมลายูทางตอนเหนือของมาเลเซียปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงคนไทยกลายเป็นพลเมืองของรัฐในอารักขาของจักรวรรดิอังกฤษในคาบสมุทรมลายู จนถูกหล่อหลอมกลายเป็นพลเมืองและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมประเทศมาเลเซียตามเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันแม้จะปรากฏว่าชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยจะเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่มีสิทธิไม่เท่าเทียมกับภูมิมิตรหรือชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายูโดยทั่วไปในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซีย เช่น การถูกกีดกันสิทธิในการครอบครองหรือซื้อขายที่ดิน ถูกกีดกันสิทธิในการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ หรือแม้แต่สิทธิที่จะได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ แต่หากพิจารณาในมิติประวัติศาสตร์ คนไทยเหล่านี้น่าจะมีบทบาทรวมถึงกิจกรรมทางการเมืองการ

* การเขียนชื่อและออกเสียงคำว่ารัฐ Kedah ในรายงานวิจัยเล่มนี้ ยึดรูปแบบและอักขระวิธีตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง กำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตการปกครอง และหัวเมือง (ฉบับ ๒๕๔๕) ซึ่งใช้คำว่า “ไทรบุรี” หรือ ใช้คำว่า “เกดะห์”

^๑ ดูรายละเอียดใน บุญยงค์ เกศเทศ และ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (มกราคม, ๒๕๔๗). “กินเมืองคอน นอนเมืองไทร” ใน **สารคดี**. (๒๕)๒๒๗ : ๖๖ – ๗๗.

^๒ แผนโฆษณาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขต ๕ ซึ่งติดประชาสัมพันธ์ ป้ายประกาศในวัดนิโครธาราม อำเภอโกตาสตาร์ เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวคนไทยในรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย ให้เดินทางมาอุปสมบทและท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีมาตั้งแต่อดีตกาล

ปกครอง เศรษฐกิจและสังคมที่น่าสนใจ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองและส่วนหนึ่งของสังคมมาเลเซีย ขณะเดียวกันก็เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะตน

ทั้งนี้ ในบรรดารัฐต่าง ๆ ของมาเลเซีย รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) เป็นรัฐที่มีชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยอาศัยอยู่มากที่สุด (รองลงมาคือ รัฐกลันตัน รัฐปะลิส รัฐเประ และรัฐตรังกานู ตามลำดับ) กล่าวคือ มีคนไทยอาศัยอยู่ใน ๕๓ หมู่บ้าน ในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ ตำบลบารักบาตา ตาไละวันยะห์ ภูเก็ตปีนัง เคปาลา เบตัส เขตอำเภอโกตาสตาตาร์ ตำบลอะห์และจิตราอำเภอกูบังปาสุ ตำบลปาดังเกอร์ เบา รัมโบ อะเยร์ปูเต๊ะ และกายาปูเต๊ะเขตอำเภอเปันดิง ตำบลเยอเนอริ เตอโลย เซะ และชอกเขต อำเภอเซะ ตำบลเตอกายคีรี เยเนอริ กำปงตันหยงเซียม ปาดังสะไหน และตำบลตานะห์ เมระ เขต อำเภอปาดังเตร็ป ตำบลเปอกันบาลิง บาลิง ปูไหล และเตอโลยกานัน เขตอำเภอบาลิง ตำบลเตอโลย คีรี สีดำคีรี สุโงปัดตานี เขตอำเภอแก้วลามูดา รวมทั้งหมดประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน^๑ อีกทั้งรัฐเกดะห์ยังเป็นรัฐที่ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยแสดงบทบาทหรือดำเนินกิจกรรมความเคลื่อนไหวทั้งทาง การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่น่าสนใจ อาทิ มีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรในนามของ สมาคมคนไทยในรัฐเกดะห์ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาไทยวัดบุญญาราม รัฐเกดะห์ และโรงเรียนสอนภาษาไทยในวัดต่างๆ เพื่อแสดงออกซึ่งบทบาททางการเมือง กิจกรรมเศรษฐกิจและ กิจกรรมทางสังคม ตลอดจนรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยไว้ได้อย่างเด่นชัด^๒

ดังนั้น การศึกษาเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในมิติประวัติศาสตร์จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ น่าสนใจสำหรับนักวิชาการไทย เพราะที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีผลงานการศึกษานักวิชาการไทยศึกษา เกี่ยวกับรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียจำนวนไม่น้อย แต่ผลงานส่วนใหญ่มุ่งความสนใจศึกษา เรื่องของ “การสูญเสียดินแดน” ของรัฐไทย และสนใจสืบค้นด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยเป็นสำคัญ^๓ ขณะที่เรื่องสถานะ บทบาท ชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของ “ผู้คน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ “ชาติ” ได้รับความสนใจไม่มากนัก

^๑ อ่วม รัตนประทุม (ผู้ใหญ่บ้าน บ้านปลายระเิม) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้ สัมภาษณ์. ที่วัดวิสุทธิประดิษฐาราม (วัดปลายระเิม) ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเปันดิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๖ อ้างใน นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). **เรื่อง ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอน เหนือของประเทศมาเลเซีย**. หน้า ๗.

^๒ คำนวน นวลสนอง. (๒๕๔๖). **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐ ตอนเหนือของมาเลเซีย**. (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ).

^๓ ดูรายละเอียดผลการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และนโยบายของรัฐ สยามต่อรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียก่อนรัฐสยามจะเสียให้กับอังกฤษ ในบรรณานุกรม

จากประเด็นที่กล่าวมา ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง **คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)** : **ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๕๐)** โดยมุ่งความสนใจไปในการศึกษาเรื่องบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมลายูที่มีผลต่อสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) โดยเฉพาะสถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่ปรากฏในมิติประวัติศาสตร์ คณะผู้วิจัยจึงมุ่งหวังที่จะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องคนไทยในประวัติศาสตร์มาเลเซีย พัฒนาฐานข้อมูลในการทำชุดโครงการวิจัย “มาเลเซีย : นโยบายสำคัญต่อไทย” ซึ่งเป็นโครงการวิจัยหลักที่ยังมุ่งหวังว่างานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับรัฐไทยในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเรื่อง “ชนกลุ่มน้อย” (minority) และ “ตัวตน” (Identity) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดแนวทางและทำความเข้าใจสังคม (ทั้งส่วนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย) ตลอดจนมุมมองอื่นๆ ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ที่มีผลกับสภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
๒. เพื่อศึกษาสถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์(ไทรบุรี)ในมิติประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
๓. เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย
๔. เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาเป็นบทเรียนและเป็นแนวทางการศึกษาทำความเข้าใจสังคมไทย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง **คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)** : **ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๕๐)** คณะผู้วิจัยมีขอบเขตการวิจัย ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

- แหล่งข้อมูลเอกสาร เป็นข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเก็บรวบรวมจากเอกสารประเภทต่างๆ เช่น จดหมายเหตุ หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ ป้ายประกาศ ใบปลิว โฆษณาประชาสัมพันธ์ และเอกสารอื่นๆ รวมถึงพิพิธภัณฑ์ประจำรัฐเกดะห์ มาเลเซีย ตลอดจนเอกสารรายงาน กระทรวงการต่างประเทศ สถานกงสุลมาเลเซีย ประจำสงขลา

- แหล่งข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลรองในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยพื้นที่ซึ่งคนไทยตั้งถิ่นฐานอยู่นานใน ๗ อำเภอคือ อำเภอโกตาฮาดูฮารู เป็นดั่ง กุบังปาสุ เซะ ปาดังเตอรูป บาลิง และอำเภอแก้วลามาตา

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
- บริบทและปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
- สถานะ บทบาทและกิจกรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่ปรากฏในมิติประวัติศาสตร์

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยเน้นสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของคนไทยที่เรียกว่า “ชาวสยาม” หรือ “คนสยาม” ซึ่งอาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์(ไทรบุรี)ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

๔. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ สถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือช่วงที่รัฐเกดะห์ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษจนถึงปัจจุบัน

ระเบียบวิธีและวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้คณะผู้วิจัยเน้นการ “วิจัยเชิงคุณภาพ” (Qualities Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักและใช้ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์จากผู้คนในพื้นที่ (Oral History) และกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีความรู้ในประเด็นที่ศึกษามาประกอบ ส่วนการนำเสนอผลการวิจัย (Report of Research) คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

๑. **ขั้นสำรวจ ศึกษา รวบรวม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** ด้วยการสำรวจและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ทั้งเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง เช่น จดหมายเหตุ หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ ป้ายประกาศ ใบปลิว โฆษณาประชาสัมพันธ์ และเอกสารอื่นๆ เพื่อใช้กำหนดกรอบคิด และตอบคำถามหลักที่กำหนดไว้

๒. ชั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

๑. ติดต่อประสานงานและทำหนังสือขออนุญาตไปยังกงสุลไทยในมาเลเซีย พร้อมทั้งหนังสือขออนุญาตต่อผู้มีอำนาจและรับผิดชอบในพื้นที่
๒. เมื่อเข้าพื้นที่ คณะผู้วิจัยทำความเข้าใจ แนะนำตัว และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อผู้มีอำนาจและรับผิดชอบพื้นที่
๓. เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการต่างๆ ตามระเบียบวิธีวิจัยและเทคนิคการเก็บข้อมูล (Data Gathering Techniques) กล่าวคือ

- การเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์ (Interview) จะเป็นแบบไม่เป็นทางการ (Non-formal Interview) และจะใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบตามความเหมาะสม
- การสังเกต (Observation) จะใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation)

โดยมีประเด็นคำถามในการวิจัย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑. บริบทและปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
๒. มิติ/มุมมองต่อสถานะ บทบาทและกิจกรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและความสัมพันธ์กับกลุ่มชนอื่นๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่ปรากฏในมิติประวัติศาสตร์มีมากน้อยแค่ไหนและมีลักษณะอย่างไร
๓. **ชั้นวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล หรือขั้นตอนการตีความ** เป็นการได้สวนข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลภาคสนาม แล้วเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ที่สุด
๔. **ชั้นสรุป เรียบเรียง และนำเสนอผลการศึกษาวิจัย** ตามแนวทางการนำเสนอผลการวิจัย (Report of Research)

สมมุติฐานในการวิจัย

รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งอยู่ในภูมิรัฐศาสตร์ที่เหมาะสม มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่ช้ำวอู้่นำ ทำให้ในแต่ละมิติเวลาของประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดินแดนบริเวณนี้ถูกแทรกแซงจากอิทธิพลภายนอกตลอดเวลา ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ปัจจุบันเกิดกระบวนการรับอิทธิพลจากภายนอกและมีผลกับต่อสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนนี้ ซึ่งรวมถึงชาวมลายูเชื้อสายไทย (หรือ คนไทย) ด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลด้านเอกสารและการสังเคราะห์วรรณกรรม/งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาค้นคว้าเอกสารออกเป็น ๓ ประเด็น กล่าวคือ

๑) เอกสารที่ชี้ให้เห็นประเด็นที่ว่าด้วยภาพรวมและบริบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและเชื้อชาติของประเทศมลายา/มาเลเซีย ได้แก่ Cheah Boon Kheng เรื่อง Malaysia: The Making of a Nation^๑ Albert Lau เรื่อง The Malayan Union Controversy ๑๙๔๒-๑๙๔๘^๒ หนังสือเรื่อง The Politics of Multiculturalism: Pluralism and Citizenship in Malaysia, Singapore and Indonesia ซึ่งมี Robert W. Hefner เป็นบรรณาธิการ^๓ Alvin Rabushka เรื่อง Race in Singapore and Urban Malaya^๔ Anthony S.K. Shome เรื่อง Malay Political Leadership^๕ ปวีณา บุหรุ เรื่อง นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (ค.ศ. ๑๙๗๑ - ๑๙๙๐) กับปัญหาการสร้างเอกภาพระหว่างประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซีย^๖

๒) เอกสารที่ชี้ให้เห็นประเด็นที่ว่าด้วยภาพรวมภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และนโยบายของรัฐสยามที่มีต่อรัฐทางตอนเหนือของประเทศในสมัยที่เคยตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐสยาม ได้แก่ Bonney, R. เรื่อง Kedah ๑๗๗๑ - ๑๘๒๑ : the search for security and independence^๗ Henk Zoomers เรื่อง Siam and Kedah in ๑๘๒๑-๑๘๒๒ : A Contemporary Dutch View^๘ ทวีศักดิ์

^๑ Cheah, Boon Kheng, (๒๐๐๒). Malaysia: The Making of a Nation. (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies).

^๒ Albert Lau, (๑๙๙๑). The Malayan Union Controversy ๑๙๔๒-๑๙๔๘. (Singapore : Oxford University Press).

^๓ Robert W. Hefner, (Editor).. (๒๐๐๑). The Politics of Multiculturalism: Pluralism and Citizenship in Malaysia, Singapore and Indonesia. (Hawaii: University of Hawaii Press).

^๔ Alvin Rabushka. (๑๙๗๓). Race and Politics in Urban Malaya. (Stanford California: Stanford University Press).

^๕ Anthony S.K. Shome. (๒๐๐๒). Malay Political Leadership. (London: Routledge Curzon).

^๖ ปวีณา บุหรุ. (๒๕๔๓). นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (ค.ศ. ๑๙๗๑ - ๑๙๙๐) กับปัญหาการสร้างเอกภาพระหว่างประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซีย. สารนิพนธ์ (ศศ.ม. ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

^๗ Bonney, R. (๑๙๗๑). Kedah ๑๗๗๑ - ๑๘๒๑ : the search for security and independence. (Kuala Lumpur : Oxford University Press).

^๘ Henk Zoomers. (๑๙๙๖). Siam and Kedah in ๑๘๒๑-๑๘๒๒ : A Contemporary Dutch View. (Bangkok : Chulalongkorn University),

ลัทธิลัทธิ เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับหัวเมืองประเทศมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.๒๓๒๕ – ๒๔๑๑)^๑ สกรรจ์ จันทรัตน์ เรื่อง ปัญหาการปกครองมณฑลไทรบุรีในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว^๒ สงบ ส่งเมือง เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีกับหัว เมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น^๓ สุภาภรณ์ ต้นศลาวัณย์ เรื่อง บทบาทของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ที่มีต่อรัฐบาลกลางและหัวเมืองภาคใต้ในสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว^๔ อุดม นิปรียาย เรื่อง นครศรีธรรมราชกับการปกครองหัวเมืองมลายูในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว^๕ และงานเขียนทางประวัติศาสตร์ที่ให้ภาพของประวัติศาสตร์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับรัฐทางตอนเหนือของ มาเลเซียในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนนโยบายความสัมพันธ์ ระหว่างรัฐและดินแดนภายนอกอีกจำนวนหนึ่ง (ดังรายละเอียดในบรรณานุกรม)

๓) เอกสารที่ชี้ให้เห็นประเด็นที่ว่าด้วยภาพรวมวิถีชีวิตของคนมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐทาง ตอนเหนือของมาเลเซีย และความเป็นพหุสังคมของคาบสมุทรมลายู เน้นรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ได้แก่ อังรงค์ดี อายุวัฒน์ เรื่อง ไทยในมาเลเซีย^๖ ฉันทัส ทองช่วย เรื่อง ภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันในรัฐกลัน ตัน ไทรบุรีและเปอร์ลิส^๗ คำนวล นวลสนอง เรื่อง ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชน

^๑ ทวีศักดิ์ ลัทธิลัทธิ. (๒๕๑๕). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับหัวเมืองประเทศมลายูใน สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.๒๓๒๕ – ๒๔๑๑). ปรินูญานิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

^๒ สกรรจ์ จันทรัตน์. (๒๕๒๑). ปัญหาการปกครองมณฑลไทรบุรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๔๐-๒๔๕๒). ปรินูญานิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

^๓ สงบ ส่งเมือง. (๒๕๑๘). ความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีกับหัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุง ธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น. ปรินูญานิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

^๔ สุภาภรณ์ ต้นศลาวัณย์. (๒๕๑๙). บทบาทของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ที่มีต่อรัฐบาล กลางและหัวเมืองภาคใต้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและพระบาทสมเด็จพระนั่ง เกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.ประวัติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

^๕ อุดม นิปรียาย. (๒๕๒๑). นครศรีธรรมราชกับการปกครองหัวเมืองมลายูในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

^๖ อังรงค์ดี อายุวัฒน์. (๒๕๔๗). คนไทยในมาเลเซีย. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

^๗ ฉันทัส ทองช่วย. (๒๕๒๕). ภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันในรัฐกลันตัน ไทรบุรี และเปอร์ลิส. วิทยานิพนธ์ (อ.ม. ภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาติไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย^๑ เกียวโกะ คุโรดะ (Keiko Kuroda) เรื่อง “The Siamese in Kedah under nation-state making”^๒ อรุณ เอ/แอล บุญเที่ยง (Arun A /L Boontiang) ศึกษาเรื่อง Kesedaran Dan Tindakan Politik DiKalangan Masyarakat Minoriti Siam: Satu Kajian Kes Di Daerah Pendang, Kedah Darulaman^๓ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิตเรื่อง ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย^๔ และเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการนานาชาติ เรื่อง คาบสมุทรแห่งความหลากหลาย: ปฏิสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ระหว่างเชื้อชาติ มลายู จีนและเชื้อชาติอื่น^๕

กรอบและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

กรอบและแนวคิดทฤษฎีที่จะใช้ในการตอบใจทฤษฎีการศึกษาเรื่อง คนไทยในรัฐเคดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐) มีดังนี้ คือ

๑. แนวคิดทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่นิยม (Structural - Functionalism)^๖ เป็นทฤษฎีที่สนใจสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยไม่คำนึงหรือเปรียบเทียบกับความเป็นมาในอดีต

ทฤษฎีโครงสร้างนิยม มองว่า สังคมประกอบไปด้วยระบบต่างๆ ซึ่งมีโครงสร้างและหน้าที่เฉพาะ แต่ละระบบทำหน้าที่เพื่อให้สังคมดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและเกิดความสมดุล ขณะเดียวกันศึกษาโครงสร้างของสังคม (ความสัมพันธ์ของคนในสังคม) โดยดูจากพฤติกรรมต่างๆ ว่ามีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นปึกแผ่นและรักษาสมดุลของสังคมได้อย่างไร

^๑ คำานวล นวลสนอง. (๒๕๕๖). **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

^๒ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *The Siamese in Kedah under nation-state making*. (Kagoshima University).

^๓ Arun A/L Boontiang. (๑๙๙๐). *Kesedaran den Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam : Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman*.

^๔ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). **เรื่อง ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย**. (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : ปริญญาตรี (ปร.ด.) สาขาวิชาโทศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

^๕ **คาบสมุทรแห่งความหลากหลาย : ปฏิสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ระหว่างเชื้อชาติ มลายู จีน และเชื้อชาติอื่น = A plural peninsula : historical interactions among the Thai, Malays, Chinese and others : workshop proceedings**. (๒๐๐๕). เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการนานาชาติ ๕ – ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. Nakhon Sri Thammarat : Walailak University.

^๖ ยศ สันติสมบัติ. (๒๕๕๐). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ทฤษฎีหน้าที่นิยม เชื่อว่าหน้าที่หลักของสังคม คือ การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ การตอบสนองร่วมกันของสมาชิกในสังคม และ ความต้องการเชิงสัญลักษณ์

ทฤษฎีนี้ น่าจะนำไปใช้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานะและบทบาท รวมทั้งการรวมกลุ่มของคนไทยในเกาะหัด เพื่อจะได้ทราบว่าคนไทยในรัฐเกาะหัดมีโครงสร้างทางสังคมและผู้คนในสังคมมีหน้าที่ รวมทั้งความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

๒. แนวคิดประวัติศาสตร์อ็อลนาลส์ (The Annales School) เป็นการวิจัยด้วยวิธีการบูรณาการกับศาสตร์ทางสังคมศาสตร์และองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปกรรมพื้นบ้าน ประเพณี วรรณกรรม ประเภทต่างๆ และนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ซึ่งเน้นว่าความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ควรเป็นความรู้แบบ “เบ็ดเสร็จ” (Total History) สำหรับข้อมูลเป็นการศึกษาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือบันทึกของชุมชน เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ ความเชื่อและอื่นๆ^๑ แนวทางในการศึกษาตามแนวคิดแบบสำนักอ็อลนาลส์ เน้นการอภิปรายถึงกำเนิดและพัฒนาการ โดยให้ความสำคัญกับ

๑) สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อการตั้งถิ่นฐานและมีผลต่อพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒) ทรัพยากรธรรมชาติและความสำเร็จทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คนในสังคมเข้าถึงและสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงเชิงการพัฒนา

๓) กระบวนการรับอิทธิพลจากภายนอก ซึ่งเชื่อว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในและคนนอก ก่อให้เกิดการรับ – ถ่าย และปรับ – เปลี่ยนให้เหมาะกับวิถีของตน/ชุมชน / สังคม

แนวคิดนี้สามารถนำมาใช้ศึกษาบริบทคนไทยในลักษณะขององค์รวมและเหมาะที่จะนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมพฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคมของคนไทยในรัฐเกาะหัด

^๑ วงเดือน นาราดีจจ. (๒๕๔๘). **ประวัติศาสตร์ : วิธีการและพัฒนาการ**. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร). และ ชินศักดิ์ สุวรรณอัจฉริย. (๒๕๔๘). “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม” ใน **มนุษย์กับสังคม = Man and Society**. (มหาสารคาม : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบบริบททางประวัติศาสตร์ สถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความสัมพันธ์กับกลุ่มเชื้อชาติอื่นๆ ในมิติประวัติศาสตร์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๔๖

๒. ได้องค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่อง “ชนกลุ่มน้อย” (minority) และ “ตัวตน” (Identity) ซึ่งเป็นบทเรียนและพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดแนวทางการศึกษาและทำความเข้าใจสังคม (ทั้งส่วนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย) ตลอดจนมุมมองด้านต่างๆ ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

๓. ได้พัฒนานักวิจัยใหม่ในพื้นที่ที่สามารถพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

กระบวนการผลิตต้นผลงานดังกล่าวออกสู่การใช้ประโยชน์

๑. ตีพิมพ์ และเผยแพร่รายงานการวิจัยออกสู่สาธารณชน
๒. สรุปเป็นบทความวิจัยออกเผยแพร่ในวารสารวิชาการ ระดับชาติ
๓. เผยแพร่รายงานการวิจัยสู่หน่วยงานราชการและเอกชน
๔. จัดสัมมนาวิชาการ เผยแพร่ผลงานวิจัยและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

ผลงานที่ส่งต่อ สกว. (ผลงานสมบูรณ์ที่ใช้ในการตรวจรับงาน)

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล (CD) และเอกสารสรุปสำหรับผู้บริหาร ตามที่กำหนดในสัญญาการรับทุน (TOR)

บทที่ ๒

ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรลาลู กับสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ก่อน พ.ศ. ๒๔๕๒

การจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ ในช่วงมิติเวลาต่างๆ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในดินแดน บริเวณนี้ ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงพัฒนาการของดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะการ พิจารณาตามแนวคิดของสำนักอัสนาลส์ที่ให้ความสำคัญกับสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติและความเจริญทางเทคโนโลยี และ กระบวนการรับอิทธิพลจาก ภายนอก ซึ่งสามารถอธิบายลักษณะของเกดะห์ได้ดังนี้

สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติของรัฐเกดะห์

สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติของรัฐเกดะห์หรือไทรบุรีตั้งอยู่ทางฝั่งทะเล ตะวันตกเฉียงเหนือของคาบสมุทรลาลูเป็นดินแดนเกือบเหนือสุดของประเทศมาเลเซีย

ทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาและบางส่วนของพื้นที่ จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	ติดต่อกับ	รัฐเปอรลิส
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	รัฐปีนังและชายฝั่งทะเลช่องแคบมะละกา
ทิศตะวันออกเฉียงใต้	ติดต่อกับ	รัฐเประ

รัฐเกดะห์จึงเป็นดินแดนส่วนหนึ่งและตั้งอยู่ในส่วนที่เรียกว่าคาบสมุทรลาลู สภาพ ภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่เขตร้อนชื้น ซึ่งนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และเป็นจุดเชื่อม (Land Bridge) ระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก และมีความสำคัญในฐานะของเครือข่ายทางการค้า ของดินแดนตอนในของผืนแผ่นดิน และพบว่าดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมเป็น เมืองท่าทางตอนใต้สุดของชายฝั่งทะเลตะวันตก ก่อนที่ผ่านเข้ามายังช่องแคบมะละกาสู่ชายฝั่งทะเล ตะวันออก^๑ ทำให้ในแต่ละมิติเวลาของประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ารัฐหรืออาณาจักร ที่เรืองอำนาจในภูมิภาคนี้พยายามขยายอิทธิพลเข้าไปครอบครองดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ปัจจุบัน

^๑ ดูรายละเอียดได้จาก ปรีเชต ศุขปรกากร. (๒๕๔๔, เม.ย. – มิ.ย.). “เส้นทางข้ามคาบสมุทรไทรบุรี – ปัตตานี ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙,” ใน เมืองโบราณ. ๒๗(๒) : ๖๒ – ๗๐.

ทรัพยากรทางธรรมชาติของรัฐเกดะห์

ทรัพยากรธรรมชาติและความสำเร็จทางเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในสังคมเข้าถึงและสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเงื่อนไขของการที่ชุมชนนั้นจะพัฒนาเข้าสู่ระดับความสำเร็จ ทั้งนี้ รัฐเกดะห์นอกจากการเป็นเมืองท่าแล้ว ดินแดนแถบนี้ยังมีทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นที่ต้องการของชาติมหาอำนาจ เช่น ดีบุก ทองคำ ขณะเดียวกันก็ยังอุดมสมบูรณ์ด้วยเครื่องเทศนานาชนิด รวมถึงแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป และเป็นคู่ค้าผู้นำที่สำคัญภูมิภาคนี้ จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้รัฐอื่นพยายามจะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์^๑ ตั้งแต่ยุคต้นๆ ทั้งนครศรีธรรมราช สุโขทัย อยุธยา มะละกา อาเจะห์ รวมถึงชาติมหาอำนาจตะวันตกในยุคจักรวรรดินิยม

กระบวนการรับอิทธิพลจากภายนอกของรัฐเกดะห์

ประเด็นดังกล่าวข้างต้นทำให้ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ปัจจุบันเกิดกระบวนการรับอิทธิพลจากภายนอกและมีผลกับสถานะของผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บริบททางประวัติศาสตร์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรมลายูที่มีผลกับสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) และสถานะ/บทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. ๒๓๒๘ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) เกิดจากเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญ คือ การเข้ามาของมหาอำนาจจากภายนอก นับตั้งแต่รัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๓ – ๒๔ และการเข้ามาของมหาอำนาจตะวันตก ช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๔ การเข้ามาของรัฐ/ชาติเหล่านี้ นำความเป็นเปลี่ยนให้เกิดขึ้นในดินแดนรัฐเกดะห์ ซึ่งสามารถพิจารณาบริบททางการเมืองการปกครองและแบ่งออกเป็นช่วงเวลาอย่างกว้างๆ ดังนี้

พ.ศ. ๒๓๒๘ – ๒๔๑๔ ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์เป็นรัฐอิสระ กับการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐที่เหนือกว่า รวมถึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของสยามในฐานะรัฐบรรณาการ และหัวเมืองประเทศราชตามขนบการปกครองแบบรัฐจารีต

พ.ศ. ๒๔๑๔ – ๒๔๕๒ รัฐเกดะห์กับการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของราชอาณาจักรสยามในฐานะมณฑลไทรบุรี

พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๔๘๔ รัฐเกดะห์กับการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของอังกฤษในนามของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ

พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๘ รัฐเกดะห์กับการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของญี่ปุ่น (สี่รัฐมาลัย)

^๑ ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (๒๕๖๖). ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.

พ.ศ. ๒๔๘๙ - ๒๔๙๙ รัฐเกิดะห์กับการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของอังกฤษ
ในนามของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ ในฐานะรัฐอารักขาของอังกฤษ

พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา รัฐเกิดะห์กับการเป็นส่วนหนึ่งของประเทศมาเลเซีย

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยากับหัวเมือง ฝ่ายใต้และหัวเมืองมลายูในมิติประวัติศาสตร์ไทย

หัวเมืองมลายูอันประกอบด้วยปัตตานี ไทรบุรี กลันตัน และตรังกานู เป็นพื้นที่ที่มีความ
เกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์กับดินแดนไทย โดยเฉพาะในแถบพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยมายาวนาน
จากหลักฐานและข้อสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์ (ชาตินิยมไทย) เข้าใจว่าดินแดนเหล่านี้เดิมอยู่ใน
อาณาจักรศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๘) ทั้งยังรวมอยู่ในอาณาจักรตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช)
ตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ แล้ว ด้วยการจัดรูปแบบการปกครองในลักษณะเมืองขึ้น ๑๒ นักษัตริย์^๑
ดังนั้น จากความสัมพันธ์ของสุโขทัยกับนครศรีธรรมราชตามที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑
นักประวัติศาสตร์จึงให้ความเห็นว่าดินแดนเหล่านี้คงอยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของไทยมาตั้งแต่
สมัยสุโขทัย และเรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา^๒ แม้ว่าสถานะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในกลุ่มน้ำ
เจ้าพระยากับหัวเมืองมลายูจะไม่แน่ชัดว่าแท้จริงแล้ว การส่งเครื่องราชบรรณาการ ต้นไม้ทองคำเงิน

^๑ จากตำนานเมืองนครศรีธรรมราชและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กล่าวว่า เมื่อราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘
- ๑๙ เมืองนครศรีธรรมราชได้ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวางมีเมืองขึ้นโดยรอบอาณาเขตราว ๑๒ เมือง แต่
ละเมืองกำหนดให้ใช้สัตว์ประจำปีเป็นตราของเมืองต่างๆ ดังนี้* คือ

๑) เมืองสายบุรี ใช้ตรา หู (ชวด)	๒) เมืองปัตตานี ใช้ตรา วัว (ฉลู)	๓) เมืองกลันตัน ใช้ตรา เสือ (ชาล)
๔) เมืองปาหัง ใช้ตรา กระต่าย (เถาะ)	๕) เมืองไทรบุรี ใช้ตรา งูใหญ่ (มะโรง)	๖) เมืองพัทลุง ใช้ตรา งูเล็ก (มะเส็ง)
๗) เมืองตรัง ใช้ตรา ม้า (มะเมีย)	๘) เมืองชุมพร ใช้ตรา แพะ (มะแม)	๙) เมืองบันไทยสมอ ใช้ตรา ลิง (วอก)
๑๐) เมืองสระอุเลา ใช้ตรา ไก่ (ระกา)	๑๑) เมืองตะกั่วป่า ใช้ตรา หมา (จอ)	๑๒) เมืองกระบุรี ใช้ตรา หมู (กุน)

* อ้างจาก สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (๒๕๔๒). "เมืองสิบสองนักษัตร," ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม ๑๓**. หน้า ๖๑๕๕ - ๖๑๕๙.

^๒ กรมศิลปากร. (๒๕๐๕). **รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช**. หน้า ๑๑. และ อริยา เสถียรสุด. (๒๕๑๕). **เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชสมัยการปกครองแบบเก่าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๓๕)**. หน้า ๙ - ๑๐.

(บุหงามาศ) เป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีและสถานะความสัมพันธ์ในลักษณะของเมืองประเทศราช หรือแสดงความหมายแห่งมิตรภาพ^๑

อิทธิพลของรัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาของรัฐไทยที่มีเหนือหัวเมืองมลายู ปรากฏเมื่อครั้งสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘^๒ สำหรับหัวเมืองประเทศราชมลายูราชสำนัก ไทยจัดการปกครองโดยยอมให้ผู้ปกครองเดิมปกครองต่อไปโดยการแต่งตั้งจากราชสำนักไทย มีอิสระ และสิทธิขาดในการจัดการปกครองภายในดินแดนของตนเอง แต่ไทยได้จัดการควบคุมดูแลใกล้ชิดกว่า สมัยกรุงศรีอยุธยา^๓ โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งถือเป็นหัวเมืองชั้น เอกของหัวเมืองฝ่ายใต้^๔ ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลให้หัวเมืองประเทศราชมลายูส่งต้นไม้เงินทองและ เครื่องราชบรรณาการมายังกรุงเทพฯ ตามกำหนด ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๓๔ พระยาสงขลา (บุญฮุย) สร้าง ความดีความชอบจึงเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาสงขลาและโปรดให้เมืองสงขลาขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ

^๑ คุรยลละเอียดใน ยงยุทธ ชูแว่น. (๒๕๔๙). “คาบสมุทรไทยในพระราชอาณาจักรสยาม : โครงสร้างทาง ประวัติศาสตร์ภาคใต้สมัยอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์,” ใน **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง ประวัติศาสตร์หัวเมืองชายทะเล** โดย สมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยาม บรมราชกุมารี ณ ห้องประชุมสำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ถนนสามเสน กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันเสาร์ที่ ๑๘ และวันอาทิตย์ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ .

^๒ ผลการศึกษาของทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม เรื่อง **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับหัวเมืองประเทศ มลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. ๒๓๒๕ – ๒๔๑๑)** ซึ่งให้เห็นว่าเหตุผลที่รัฐไทยในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาต้องการ ขยายอำนาจเข้าไปครอบครองเหนือดินแดนในแถบคาบสมุทรมลายูก็เพื่อเป็นฐานทางเศรษฐกิจและกำลังพล เพราะ ดินแดนแถบนี้เป็นแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ทั้งดีบุก ทองคำ พริกไทย รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ขณะเดียวกันบริเวณนี้ยังมีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์โดยเฉพาะการเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญของภูมิภาค นี้ ทั้งนี้ ลักษณะการปกครองหัวเมืองประเทศราชของไทยตามหลักฐานในกฎมณเฑียรบาลแสดงให้เห็นว่าในสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทางราชธานี (กรุงเทพฯ) ปกครองหัวเมืองประเทศราชแบบหลวมๆ เจ้าเมืองหรือผู้ปกครองมีอิสระและสิทธิขาดในการจัดการปกครองภายในดินแดนของตนเอง เพียงแต่มีข้อผูกพันและ เงื่อนไขที่หัวเมืองประเทศราชต้องปฏิบัติต่อกรุงเทพฯ คือ การส่งเครื่องราชบรรณาการ ต้นไม้ทองเงิน ส่วนทาง กรุงเทพฯ มีหน้าที่รับผิดชอบรักษาความสงบเรียบร้อยและให้ความคุ้มครองป้องกันการรุกรานจากภายนอกแก่ประเทศ ราชเหล่านั้น

^๓ ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (๒๕๑๖). **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. หน้า ๓๐.

^๔ ศึกษารายละเอียดใน วินัย พงศ์ศรีเพียร. (๒๕๔๗). “การปกครองหัวเมืองของไทยสมัยปลายอยุธยา ตอนปลาย,” ใน **จัดค้นสนิยาจารย์ พิพิธนิพนธ์เชิดชูเกียรติ พลตรีหม่อมราชวงศ์ ศุภวัณม์ เกษมศรี อาจารย์ จุลทรรณน์ พยาฆรานนท์ ดร. เกษม ศิริสัมพันธ์ และคุณหญิงคณิตา เลขะกุล** เนื่องในโอกาสมีอายุครบ ๗๒ ปี ใน พุทธศักราช ๒๕๔๗.

โดยให้ควบคุมหัวเมืองมลายูทางทะเลหน้าหรือด้านอ่าวไทย^๑ หัวเมืองทั้ง ๗ เมือง^{*} จึงอยู่ภายใต้การควบคุมของเมืองสงขลา ด้านเมืองนครศรีธรรมราชทำหน้าที่ควบคุมดูแลหัวเมืองมลายูทางฝั่งมหาสมุทรอินเดียคือเมืองไทรบุรี^๒

ครั้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยใน พ.ศ.๒๓๕๗ พระยากลันตัน (หลงมพะหมัด) เกิดการวิวาทกับพระยาตรังกานุ (อมัด) จึงโปรดให้ยกเมืองกลันตันเป็นเมืองประเทศราชขึ้นต่อกรุงเทพฯ และอยู่ในความดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช^๓ ดังนั้น ตั้งแต่ พ.ศ.๒๓๕๗ เป็นต้นมาเมืองนครศรีธรรมราชจึงทำหน้าที่ควบคุมดูแลเมืองไทรบุรีกับเมืองกลันตัน ส่วนเมืองสงขลา ก็กำกับดูแลหัวเมืองทั้ง ๗ และตรังกานุ สำหรับหน้าที่หลักของเมืองนครศรีธรรมราชกับเมืองสงขลา คือ ดูแลความสงบเรียบร้อยและดูแลให้เมืองประเทศราชที่อยู่ภายใต้การควบคุมของตนส่งต้นไม้ทองเงินและเครื่องราชบรรณาการมายังกรุงเทพฯ ตามกำหนด ถ้าถึงกำหนดแล้วยังไม่นำส่ง เมืองที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลจะต้องส่งข้าราชการลงไปตักเตือนให้จัดส่งตามกำหนด หากเตือนแล้วยังไม่ส่งตามกำหนด หัวเมืองที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลอยู่ต้องทำการปราบปรามเพราะแสดงว่าเมืองประเทศราชนั้นกระด้างกระเดื่องเอาใจออกห่าง รวมทั้งเรื่องจัดการแต่งตั้งเจ้าเมืองคนใหม่แทนคนเก่าที่ถึงแก่อนิจกรรมด้วยการเลือกเจ้าเมืองคนใหม่พร้อมทั้งผู้ช่วยที่เห็นว่าเป็นที่ไว้วางใจได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อให้โปรดเกล้าฯ

^๑ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (๒๕๓๓). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในรัชกาลที่ ๒**. หน้า ๗๗.

^{*} หัวเมืองทั้ง ๗ ประกอบด้วยหัวเมืองปัตตานี หนองจิก สายบุรี ยะหริ่ง ยะลา รามันห์ ะแงะ และบางนรา หัวเมืองเหล่านี้เดิมคือเมืองปัตตานีถูกแบ่งแยกตามนโยบายแบ่งแยกแล้วปกครองเพื่อป้องกันไม่ให้เมืองปัตตานีกระด้างกระเดื่องต่ออำนาจของไทย ทั้งนี้ ประเด็นการแบ่งแยกเมืองปัตตานีเป็น ๗ หัวเมืองนั้น หลักฐานที่กล่าวถึงการแบ่งแยกเมืองปัตตานีนั้นไม่ตรงกัน กล่าวคือ พงศาวดารเมืองสงขลาของพระยาวิเชียรคีรี (ชม) ระบุว่า เป็น พ.ศ. ๒๓๓๘ ข้อสันนิษฐานของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ระบุว่า พ.ศ. ๒๓๓๔ เพียงแค พงษ์ศิริบัญญัติ กล่าวถึงและอ้างหลักฐานที่ระบุว่า เป็นข้อมูลที่นำเชื่อถือ มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการแบ่งแยกเมืองปัตตานี ที่สำคัญ ได้แก่ จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓ จ.ศ. ๑๑๙๔ (พ.ศ. ๒๓๗๕) เลขที่ ๑๐, พงศาวดารเมืองต่างๆ ของสยามประเทศใน พ.ศ. ๒๓๕๗-๒๓๖๓ คำให้การของโต๊ะหะยีสะดำ และพงศาวดารเมืองปัตตานี กล่าวถึงการแบ่งแยกเมืองปัตตานีว่าเป็นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ศึกษารายละเอียดจาก เพียงแค พงษ์ศิริบัญญัติ. (๒๕๒๒). **นโยบายการปกครองเมืองสงขลาในสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.๒๓๒๕ - ๒๔๓๙)**, และทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม . **อ้างแล้ว**

^๒ ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยาบวรราช เจ้าพระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่อง ราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมืองกลันตัน เมืองไทรบุรี และแขกเก่าหัวเมืองภายหลังเจ้าพระยานครศรีธรรมราชถึงแก่อสัญกรรม.** (กระดาศเพลลา, กระดาศสา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๑๑๒, ๒๕๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๓ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (๒๕๓๓). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓**. หน้า ๑๗๔.

แต่งตั้งอีกครั้งหนึ่ง ลักษณะดังกล่าวนี้ดำเนินต่อมาจนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

อย่างไรก็ตาม การขยายอำนาจของรัฐในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเข้าสู่หัวเมืองมลายูเหล่านี้ได้เกิดปัญหาการต่อต้านกระต้างกระเดื่องจากเมืองเหล่านี้อยู่เรื่อยมา ทั้งนี้เป็นเพราะการเข้าอยู่ภายใต้อำนาจของไทยนั้นเกิดจากการใช้กำลังมิได้เป็นไปด้วยความสมัครใจ ดังนั้น จึงประสบปัญหาการกระต้างกระเดื่องในหัวเมืองมลายูหลายครั้ง^๑

ความสนใจและการขยายอิทธิพลของอังกฤษในคาบสมุทรมลายู

ประเด็นความเกี่ยวข้อระหว่างอังกฤษกับสยามในคาบสมุทรมลายูเกิดขึ้นจากการเข้ามาของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษซึ่งสนใจดินแดนในคาบสมุทรมลายูเพื่อผลประโยชน์ในด้านต่างๆ ของบริษัท

ดินแดนที่บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษสนใจเป็นพิเศษคือเกดะห์ (Kedah) หรือเมืองไทรบุรี ความโดดเด่นของเกดะห์ดังที่กล่าวแล้วว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางทะเล ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของคาบสมุทรมลายู ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย บริเวณอ่าวเบงกอลค่อนข้างเข้ามาทางเหนือติดต่อกับพรมแดนทางภาคใต้ของไทย บริเวณชายฝั่งทะเลมีเกาะใหญ่ ๆ เหมาะสำหรับเป็นท่าจอดเรือ^๒

ความสนใจต่อเกดะห์ของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเริ่มต้นจากการเสนอแนะและการให้ข้อมูลของฟรานซิส ไลท์ (Francis Light) ซึ่งทำงานอยู่กับบริษัทฯ โดยการทำหน้าที่ติดต่อค้าขายที่เมืองไทรบุรี จนกระทั่งสนิทสนมกับสุลต่านแห่งไทรบุรีและได้รับแต่งตั้งเป็น “เดหวา ราชา” (Dewa Raja) ขณะที่เจ้าเมืองไทรบุรีก็ต้องการผูกมิตรกับบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเพื่อแลกกับความช่วยเหลือทางทหาร^๓ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดนแถบนี้ของอังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๕

ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษกับเมืองไทรบุรี

ความพยายามของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษที่ต้องการเข้ามามีอิทธิพลในไทรบุรีเกิดขึ้นเมื่อได้ส่งฟรานซิส ไลท์ เจริญกับเจ้าเมืองไทรบุรี (ตงกู อับดุลละ โมกูรัมชะ) และเข้าไปตั้งอยู่ใน

^๑ ดูรายละเอียดใน ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (๒๕๑๖). ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.

^๒ John Crawfurd. (๑๙๖๗). Journal of an Embassy to the Courts of Siam and Cochin China. P. ๒๗ - ๒๘.

^๓ H.P. Clodd. (๑๙๔๘). Ma laya's First British Pioneer. P. ๗ - ๑๐.

เกาะปีนัง โดยรัฐบาลอังกฤษที่อินเดียได้แต่งตั้งฟรานซิส โลท์ ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลเกาะปีนัง ซึ่งขณะนั้นฝ่ายไทรบุรีประสบกับความหวาดกลัวในสงครามระหว่างไทยกับพม่า เจ้าเมืองไทรบุรีจึงยอมลงนามในสนธิสัญญาเพื่อให้สิทธิบริษัทฯ เข้าไปครอบครองเกาะปีนังได้^๑

บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเข้ามาตั้งในเกาะปีนังอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๓๒๙ (ค.ศ. ๑๗๘๖) พร้อมกับให้ชื่อเกาะปีนังอย่างเป็นทางการว่า “พริ้น ออฟ เวลส์ ไอซ์แลนด์” (Prince of Wales Island) เพื่อเป็นเกียรติแก่ทายาทของพระเจ้าจอร์จที่ ๓ แห่งอังกฤษ^๒

การที่บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้เข้าครอบครองเกาะปีนังโดยการเช่าจากเมืองไทรบุรี นับเป็นจุดเริ่มต้นของบริษัทฯ ในการขยายอิทธิพลเข้าไปยังรัฐอื่นๆ บนคาบสมุทรมลายู หลังจากที่บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษขยายอิทธิพลอยู่ในเกาะปีนังได้ประมาณ ๔ ปี สุลต่านแห่งไทรบุรีซึ่งไม่พอใจที่บริษัทฯ ไม่ปฏิบัติตามสัญญาว่าจะช่วยเหลือทางทหารในการป้องกันการรุกรานจากศัตรู จึงคิดขับไล่อังกฤษออกจากเกาะปีนัง โดยได้ขอความช่วยเหลือจากเนเธอร์แลนด์และฝรั่งเศส แต่ปรากฏว่าไม่ประสบผลสำเร็จ^๓ กลับเปิดโอกาสให้บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษมีสิทธิในเกาะปีนังอย่างสมบูรณ์และใน พ.ศ. ๒๓๔๓ (ค.ศ. ๑๘๐๐) ไทรบุรียอมให้บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเช่าดินแดนบนผืนแผ่นดินใหญ่ที่ตรงข้ามกับเกาะปีนัง โดยบริษัทเรียกว่า “โปรวินซ์ เวลส์เลย์” โดยเสียค่าเช่าปีละ ๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์ บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้เกาะปีนังเป็นฐานทัพเรือทางตอนเหนือของช่องแคบมะละกา^๔ นำไปสู่การขยายอำนาจเข้าสู่ดินแดนอื่นๆ และความสัมพันธ์กับสยาม ในเวลาต่อมา

ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษกับสยามเรื่องไทรบุรี

ภายหลังจากบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้เช่าดินแดนโปรวินซ์ เวลส์เลย์ไปจากเมืองไทรบุรี บริษัทฯ ก็ถือว่าเมืองไทรบุรีมีฐานะเป็นรัฐอิสระ^๕ แม้ปรากฏว่าใน พ.ศ. ๒๓๒๙ ไทรบุรีจะได้มาอ่อนน้อมต่อสยามในฐานะเมืองประเทศราชสยามก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ความเกี่ยวข้องระหว่างบริษัทฯ กับสยามมาปรากฏเด่นชัดมากขึ้นเมื่อเมืองนครศรีธรรมราช โดยเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้ยกกองทัพไปตีเมืองไทรบุรีใน พ.ศ. ๒๓๖๔

^๑ Richard O. Winstedt. (๑๙๖๒). A History of Malaya. P. ๑๖๕ และ Brian Harrison, (๑๙๖๓). South – East Asia. p. ๑๕๓.

^๒ H.P. Clodd. (๑๙๔๘). Op.cit.,P. ๕๐ – ๕๑.

^๓ H.P. Clodd. (๑๙๔๘). Op.cit., P. ๗๑ – ๗๒

^๔ พรชัย นาคสีทอง. (๒๕๔๗). การศึกษาจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติในฐานะที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์. หน้า ๙ – ๑๔.

^๕ L.A. Mills. (๑๙๒๕). British Malaya ๑๘๒๔ – ๑๘๖๗. p. ๔๐

(ค.ศ. ๑๘๒๑)^๑ ตนกูปะแวงร์นเจ้าเมืองไทรบุรีจึงได้หลบหนีไปขอความช่วยเหลือและอาศัยอยู่ที่เกาะปีนัง เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้เห็นถึงอิทธิพลของอังกฤษเหนือดินแดนคาบสมุทรมลายู^๒ และทำให้สยามต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^๓

ผลประโยชน์ทางการค้าและประเด็นปัญหาเรื่องไทรบุรีโดยเฉพาะการให้สยามยอมรับสิทธิในการเช่าเกาะปีนังของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ^๔ จึงทำให้บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษต้องการจะทำความตกลงกับสยาม โดยได้ส่งนายจอห์น ครอบเฟอร์ด เป็นทูตมาเจรจากับสยามที่กรุงเทพฯ^๕

ผลการเจรจาระหว่างบริษัทฯ กับสยาม แม้นายจอห์น ครอบเฟอร์ด จะประสบความสำเร็จในการเจรจา แต่ชี้ให้เห็นว่าบริษัทฯ ได้อำนาจอิทธิพลอันชอบธรรมในการเช่าเกาะปีนังและโปรวินซ์ เวลส์เลย์^๖ ขณะที่ฝ่ายสยามแสดงสิทธิเหนือไทรบุรีโดยผ่านทางเมืองนครศรีธรรมราช

ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษกับสยามดำเนินและเป็นไปตามแนวทางดังกล่าวตลอดสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ความเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจในคาบสมุทรมลายู

หลังจากคณะทูตของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษซึ่งนำโดยนายจอห์น ครอบเฟอร์ด ประสบความสำเร็จในการเจรจากับสยามเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ (ค.ศ. ๑๘๒๒) บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษจึงยุติการเจรจากับสยามตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษจึงได้ส่งคณะทูตชุดใหม่ซึ่งนำโดยเฮนรี เบอร์นีมาเจรจากับสยามเพื่อสานต่อเรื่องที่จอห์น ครอบเฟอร์ด เสร็จไม่สำเร็จ (เรื่องการค้าและการกลับคืนเมืองไทรบุรีของเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแวงร์น))

^๑ Bonney, R. (๑๙๗๑). *Kedah ๑๗๗๑ - ๑๘๒๑ : the search for security and independence.* (Kuala Lumpur : Oxford University Press).

^๒ ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยามรราช พระยาศรีพิพัฒน์ (๑๒๐๑). **เรื่อง การจัดการปกครองเมืองไทรบุรี.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๑๐, ๒๔๙, หมวดยจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๓ ทวีศักดิ์ ล้อมลุ่ม. (๒๕๑๖). **เล่มเดิม.** หน้า ๑๒๒ – ๑๒๕.

^๔ L.A. Mills. (๑๙๒๕). *Op.cit.*, p. ๑๓๒.

^๕ John Crawford. (๑๙๖๗). *Journal of an Embassy to the Courts of Siam and Cochin China.* p. ๕๙๓.

^๖ John Crawford. (๑๙๖๗). *Op.cit.*, P. ๑๖๐.

ขณะที่เฮนรี เบอร์นี่ ผู้นำคณะทูตออกเดินทางจากเมืองกัลกัตตา (Calcutta) เป็นช่วงเดียวกับที่เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) รวบรวมไพร่พลอยู่ที่เมืองไทรบุรีเพื่อจะยกไปปราบปรามเมืองเประ (Perak) และสะลังงอ (Salangor) ^๑ เหตุการณ์นี้อาจนำไปสู่การสงครามกับบริษัทยินเดียตะวันออกของอังกฤษ เพราะอังกฤษถือว่ามีสิทธิที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องและมีสิทธิค้าขายในสองรัฐนี้สืบต่อจากเนเธอร์แลนด์^๒ เบอร์นี่จึงได้เดินทางมาเจรจากับเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ที่เมืองนครศรีธรรมราช พร้อมกับชี้แจงให้ทราบว่าบริษัทยินเดียตะวันออกของอังกฤษได้รับสิทธิทางการค้าเหนือเประและสะลังงอมาจากเนเธอร์แลนด์ เพราะฉะนั้นบริษัทจึงไม่อาจนิ่งเฉยต่อการกระทำใดๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อเหนือเประและสะลังงอ ได้ ผลของการเจรจาเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๘ (ค.ศ. ๑๘๒๕) นำมาซึ่งสัญญาเรียกว่า “ข้อตกลงชั่วคราว” (Preliminary Treaty) สาระของข้อตกลงดังกล่าวทำให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ยอมเลิกกองทัพกลับ และเลิกล้มความตั้งใจที่จะไปตีเประ และสะลังงอ ส่วนเฮนรี เบอร์นี่ก็ตกลงว่าบริษัท จะไม่เข้ายึดครองหรือแทรกแซงกิจการภายในของเประ^๓

หลังจากประสบความสำเร็จในการยับยั้งไม่ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ยกกองทัพไปตีเประและสะลังงอได้แล้ว เบอร์นี่ได้รับมอบหมายให้นำเอาเรื่องนี้มาเจรจากับสยามที่กรุงเทพฯ ผลการเจรจาปรากฏในสนธิสัญญาที่เรียกว่า “The First Anglo Siamese Treaty” หรือที่เรียกกันว่าสนธิสัญญาเบอร์นี่ (The Burney Treaty) เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๖๙ (ค.ศ. ๑๘๒๖) โดยกัปตันเฮนรี เบอร์นี่ลงนามในนามของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ^๔ สัญญาแยกออกเป็น ๒ ฉบับ ฉบับหนึ่งว่าด้วยเรื่องการเมือง มี ๑๔ มาตรา อีกฉบับหนึ่งสัญญาว่าด้วยการค้า มี ๖ มาตรา^๕

ผลของสนธิสัญญาในแง่หนึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทยินเดียตะวันออกของอังกฤษได้ยอมรับว่าเกดะห์หรือไทรบุรีเป็นของสยาม และบริษัทจะพยายามป้องกันไม่ให้เจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) เข้ามายุ่งเกี่ยวกับไทรบุรีและจะย้ายเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) ออกจากป็นัง ไม่ให้อาศัยอยู่ในดินแดนที่ไทยกำหนดไว้ แต่รัฐมลายูอื่นๆ นั้นบริษัท ไม่ได้กล่าวถึงและระบุว่าอยู่ภายใต้อิทธิพลสยาม

^๑ Bonney, R. (๑๙๗๑). *Kedah ๑๗๗๑ - ๑๘๒๑ : the search for security and independence.* (Kuala Lumpur : Oford University Press).

^๒ ดูรายละเอียดใน L.A. Mills. (๑๙๒๕). *British Malaya ๑๘๒๔ - ๑๘๖๗.* p. ๑๓๗ - ๑๔๒.

^๓ L.A. Mills. (๑๙๒๕). *Op.cit.*, p. ๑๔๑ - ๑๔๒.

^๔ Henry Burney. (๑๙๗๑). *The Burney Papers, Vol. II.* , p. ๘๐.

^๕ ดูรายละเอียดใน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๑๑). **สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ เล่ม ๑.** กรุงเทพฯ : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ.

ดังนั้น อิทธิพลของสยามในคาบสมุทรมลายูก็ค่อยๆ เสื่อมลง และสิ้นสุดเมื่อยกสิทธิเหนือเกาะโต๊ะ (ไทรบุรี) ปะลิส กลันตัน และตรังกานู ให้กับอังกฤษใน พ.ศ. ๒๔๕๒

ใน พ.ศ. ๒๓๖๙ อังกฤษได้รวมดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลทางการค้าของอังกฤษในแถบนี้ ได้แก่ เกาะปีนัง เมืองมะละกา และเกาะสิงคโปร์เข้าด้วยกัน เรียกว่า “เขตการปกครองแบบสเตอร์ตส์ เซตเติลเมนต์” (The Straits Settlements) เพื่อให้สามารถบริหารและดำเนินนโยบายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๑

การปกครองดินแดนสเตอร์ตส์ เซตเติลเมนต์ ของอังกฤษในช่วงแรก อยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัทอินเดียตะวันออก ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๗๐ จึงได้โยกไปอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงอาณานิคมอินเดีย (Indian Government) และหลังจาก พ.ศ. ๒๓๗๐ เป็นต้นมา สเตอร์ตส์ เซตเติลเมนต์ ก็ถูกผนวกเข้าสู่การเป็นอาณานิคมของอังกฤษ (Crown Colony) ภายใต้กระทรวงอาณานิคม (Colonial Office) ต่อมา มีรัฐมลายูอื่นๆ ซึ่งได้แก่ สะลังงอ (พ.ศ. ๒๔๑๗) ปาหัง (พ.ศ. ๒๔๓๑) เนกรีเซมบิลัน (พ.ศ. ๒๔๓๒) ก็ยอมเข้ามาทำสัญญาในลักษณะเดียวกันนี้กับอังกฤษ ถึง พ.ศ. ๒๔๓๘ อังกฤษได้รวมรัฐเหล่านี้เข้าด้วยกันภายใต้ระบบสหพันธรัฐมลายู (Federated Malay State: FMS) และใน พ.ศ. ๒๔๕๒ สยามยอมลงนามในสนธิสัญญา (Bangkok Treaty : ค.ศ. ๑๙๐๙) ยกเลิกการอ้างสิทธิและอำนาจควบคุมเหนือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และเปอรลิส รวมทั้งเกาะใกล้เคียงให้แก่อังกฤษยกดินแดนเหล่านี้ให้กับอังกฤษๆ จึงรวมรัฐเหล่านี้เข้ากันเป็นรัฐนอกสหพันธรัฐมลายู (Unfederated Malay State: UMS) และต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๗ ยะโฮร์ก็เข้าร่วมในกลุ่มรัฐนอกสหพันธรัฐมลายูนี้ด้วย^๒ คาบสมุทรมลายูจึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จนกระทั่งช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ดุลแห่งอำนาจไปตกอยู่กับญี่ปุ่นช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ท้ายที่สุดก็กลับคืนสู่อังกฤษตามเดิม จนกระทั่งได้รับเอกราชใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ดังจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

^๑ John Bastin (ed.), (๑๙๖๗). The Emergence of Modern Southeast Asia: ๑๕๑๑ – ๑๙๕๗. p. ๕๕ - ๕๘., ๘๑ - ๘๒.

^๒ D. R. SarDesai. (๑๙๗๗). British Trade and Expansion in Southeast Asia ๑๘๓๐-๑๙๑๔. p.๓ - ๔.

บทที่ ๓

บริบททางการเมืองการปกครองในคาบสมุทรมลายู กับสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๕๐๐

“...มีหมู่บ้านคนไทยขนาดใหญ่อยู่ถึง ๓ หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีชื่อเป็นคำไทยทั้งนั้น คือ นาข้าว กระจัง และจันทร์หอม เป็นหมู่บ้านคนไทยที่มีอายุการตั้งรกรากอยู่กันมานานหลายสิบชั่วคน ทราบจากประวัติที่เชื่อถือได้ว่าบางหมู่บ้านมีคนไทยอยู่อาศัยมาเป็นเวลาถึง ๕๐๐ ปีเศษมาแล้ว...”^๑

สถานะและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในช่วงก่อนการก่อตั้งประเทศมาเลเซียเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของรัฐเกดะห์ ทั้งนี้ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองที่ส่งผลต่อสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์สามารถแบ่งออกเป็นช่วงเวลาต่างๆ ได้ดังนี้

๑. คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๓๒๘ – ๒๔๔๐ : ยุคที่เกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะรัฐบรรณาการ

หลักฐานที่กล่าวถึงคนสยามในเกดะห์ ช่วง พ.ศ. ๒๓๒๘ – ๒๔๔๐ หรือในช่วงที่เกดะห์อยู่ในฐานะรัฐบรรณาการของราชสำนักสยามนั้นมีน้อยมาก ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะระบุยืนยันแน่ชัดถึงเรื่องราวและสถานะของคนไทย ทั้งในแง่จำนวนประชากร สถานะ บทบาทและวิถีชีวิตของคนไทยในช่วงดังกล่าว เพราะกรอบหรือแนวคิดเรื่องความเป็น “รัฐชาติ” ยังไม่ปรากฏ ฉะนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคนไทยในช่วง พ.ศ. ๒๓๒๘ – ๒๔๔๐ จึงเป็นเพียงการศึกษาโดยพิจารณาจากบริบทเป็นสำคัญ

สถานะและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในสมัยที่ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะรัฐบรรณาการและเมืองประเทศราช ที่ปรากฏเด่นชัดคือ สถานะของผู้กำกับดูแลดินแดนแถบนี้ซึ่งเป็นไปตามพันธสัญญาที่ทั้งสองฝ่าย (สยามกับเกดะห์) ต่างมีภาระที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน

การดำรงอยู่ในช่วงแรกของสยามซึ่งขยายเข้าสู่ดินแดนแถบนี้จึงพิจารณาได้ยาก เพราะนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลดินแดนส่วนนี้เป็นเพียงตัวแทนของส่วนกลางที่เข้ามากำกับดูแลเป็นครั้งคราวเท่านั้น

^๑ ดำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ. (๒๕๑๗). คนไทยในมาเลเซีย. หน้า ๓๑๘.

การดำรงอยู่หรือบทบาทของคนไทยจะเห็นเด่นชัดช่วงหลัง พ.ศ. ๒๓๖๔ เมื่อนครศรีธรรมราช โดยเจ้าพระยามหานคร (น้อย) ได้ขยายอิทธิพลด้วยการใช้กำลังเข้าปราบปรามดินแดนส่วนนี้^๑ พร้อมกับได้ส่งบุตร คือ พระยาอภัยธิเบศน์ (แสง) และพระเสนานุชิต (นุช) ไปปกครองเมืองไทรบุรีในฐานะเจ้าเมืองและปลัดเมืองตามลำดับ การเข้าไปปกครองของคนไทยที่เมืองไทรบุรีเป็นลักษณะการลงไปปฏิบัติหน้าที่ของกรมการเมืองในพื้นที่ ซึ่งนอกเหนือจากบุคคลทั้งสองแล้วเข้าใจว่ายังมีกลุ่มข้าหลวงและกรมการเมืองไทยอีกจำนวนหนึ่งเข้ามาในไทรบุรีด้วย และลักษณะของการลงไปปกครองก็ยังคงเป็นลักษณะของ “น้ำกับน้ำมันไม่ระคนกันได้”^๒ จึงนำมาซึ่งการปฏิเสธอำนาจสยามของชนพื้นเมืองในเขตที่สะท้อนออกมาในลักษณะ (นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมไทย) ที่เรียกว่า “ขบถไทรบุรี” ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๔ และ อีกครั้ง พ.ศ. ๒๓๘๑^๓ เหตุผลของการปฏิเสธเป็นเพราะธรรมเนียมการปกครองของหัวเมืองมลายูนับถือสายสกุลเป็นสำคัญ ประกอบกับการปกครองของขุนนางสยามเป็นลักษณะของการกดขี่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การกะเกณฑ์แรงงาน^๔

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าลักษณะการปกครองจะดูเหมือน “น้ำกับน้ำมันไม่ระคนกันได้” แต่หากพิจารณาการจัดการปกครองที่เกิดขึ้นตามชนบทการปกครองแบบจารีตในช่วงเวลานั้นพบว่ารัฐบาลกลางได้ให้อิสระภาพกับเจ้าเมืองประเทศราชด้านการปกครองภายใน แต่เมื่อมีเหตุการณ์ใหญ่ที่เป็นเรื่องความไม่สงบเกิดขึ้นจึงเข้าไปช่วยเหลือและแก้ปัญหา สำหรับการบริหารภายในเมืองจะมีเจ้าเมืองเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจสูงสุดในการปกครองบ้านเมือง มีตำแหน่งเป็นพระยาเมือง

^๑ Bonney, R. (๑๙๗๑). *Kedah ๑๗๗๑ - ๑๘๒๑ : the search for security and independence.* (Kuala Lumpur : Oxford University Press).

^๒ หนังสือ เจ้าพระยามหาจักรีฯ พระยาศรีพิพัฒน์ ถึง เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม. (ไม่ปรากฏปี จ.ศ.). **เรื่อง ราชการเมืองไทรบุรี.** (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓. และ จดหมาย เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยามหาจักรีฯ พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่อง หาแขกตั้งให้เจ้าเมืองเสีย แล้วให้พระยาไทรบุรี พระเสนานุชิตไปรักษาเมืองพังงา.** (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๓ ดูรายละเอียดใน กนกวลี ชูชัยยะ. (๒๕๓๗). “กบฏไทรบุรี (พ.ศ. ๒๓๗๓ – ๒๓๗๕, ๒๓๘๑),” ใน **สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทยอักษร ก ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. หรือ พรชัย นาคสีทอง. (๒๕๔๘). **การศึกษาจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติในฐานะที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์.** ปริญญาโท (ศศ.ม.ประวัติศาสตร์). มศว ประสานมิตร.

^๔ ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยามหาจักรีฯ พระยาศรีพิพัฒน์ (๑๒๐๑). **เรื่อง การจัดการปกครองเมืองไทรบุรี.** (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๐, ๒๔๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๕ คำให้การ ขกขบถเมืองไทรบุรี. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่อง ราชการเมืองไทรบุรี.** (สมุดไทยดำ). (เส้นดินสอดำ). หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

มีผู้ช่วยราชการบ้านเมือง มีตำแหน่งรายนามุดาซึ่งมีอำนาจรองลงไปจากพระยาเมือง หรือ เจ้าเมือง ในแต่ละตำบล (มุแกม) มีปั้งสูดูทำหน้าที่คล้ายกับกำนันของหัวเมืองไทย ต่อจากตำบลเป็นหมู่บ้าน มีหัวหน้าหมู่บ้านรับผิดชอบคล้ายหมู่บ้านของหัวเมืองไทย รับผิดชอบขึ้นตรงต่อนายตำบลตามลำดับ จนถึงพระยาเมือง^๑ ซึ่งตำแหน่งที่กล่าวมานี้ส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ดังนั้น การดำรงอยู่ของคนไทยในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ช่วงแรกจึงปรากฏในรูปของ โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มข้าหลวง กรมการเมือง ที่ลงไปปฏิบัติหน้าที่ ดังกรณี กรมการเมืองนครศรีธรรมราช^๒ กรมการเมืองพัทลุง^๓ กรมการเมืองชุมพร^๔ กรมการเมืองไชยา^๕ หรือ กรณีการกวาดต้อนครัวตามขนบธรรมเนียมนิยมของการตัดทอนกำลัง^๖ ก็ปรากฏบทบาทของขุนนางคน ไทยที่แสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่ในประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ เป็นต้นว่า เจ้าพระยายมราช^๗ พระยาเสนาภูเบศร์^๘ พระไทรบุรี (แสง)^๙ พระยาอภัยพิพิธ พระยาพัทลุง พระปลัด

^๑ สกรรจ์ จันทรัตน์. (๒๕๒๑). ปัญหาการปกครองมณฑลไทรบุรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๔๐ - ๒๔๕๒). หน้า ๘๘.

^๒ ไบบอก หลวงรองเมือง หลวงไชยประญา ถึง พระปลัดเมืองพัทลุง (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง แยกสตูล ละงู ซึ่งตกอยู่ที่เกาะหมากจะกลับเข้ามาอยู่ที่สตูล ละงูตามเดิม. (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๒๒, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๓ คัดบอก พระยาพัทลุง พระเสน่หามนตรี. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง อากาศป่วยและการถึงแก่อสัญกรรมของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) กับว่าด้วยราชการทัพเมืองไทรบุรีเมืองกลันตัน. (สมุดไทยดำ). เส้นดินสอดขาว. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๑๓, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๔ ไบบอก พระยาชุมพร ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง ไปสืบราชการทัพเมืองไทรบุรี. (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๑๒๔, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๕ ไบบอก พระยาไชยา ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง พระพิชิตภักดีจัดกองทัพรักษาค่ายแล้ววิวาทกับพระยาตะกั่วทุ่งและเหตุการณ์เมืองไทรบุรี. (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๖ หนังสือ เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ ถึง พระยาไทรบุรี (แสง). (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง การจัดการถ่ายเทครัวขบเมืองไทรบุรี. (สมุดไทยดำ). เส้นดินสอดขาว. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๗๕, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๗ ไบบอก เจ้าพระยายมราช ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง พระยาไชยาปรึกษากับพระยากลันตันและการส่งครัวที่รวบรวมได้เข้ากรุงเทพฯ. (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๔๗, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๘ จดหมาย พระรัตนโกษาเจ้ากรมพระคลังสินค้า ถึง พระยาเสนาภูเบศร์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง ส่งครัวมาถึงเมืองสงขลา. (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๒๔, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๙ หนังสือเจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ ถึงพระยาอภัยพิพิธ พระยาพัทลุง. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง จำนวนครัว. (สมุดไทยดำ). เส้นดินสอดขาว. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๒๑(๑๐), หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

เมืองพัทลุง^๑ หลวงต่างเมืองนครศรีธรรมราช^๒ ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่และในแง่การปกครองในเมือง ไทรบุรีก็ยังคงเป็นคนท้องถิ่นดังกล่าวแล้วข้างต้น

๒. คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๔๔๐– ๒๔๕๒: ยุคที่เกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะมณฑลเทศาภิบาลของราชสำนักสยาม

ความเปลี่ยนแปลงทางอำนาจในรัฐเกดะห์เกิดขึ้นอีกครั้งในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๔ เมื่อชาติมหาอำนาจตะวันตก (ฝรั่งเศส และอังกฤษ) ได้ขยายอิทธิพลเข้ามายังภูมิภาคนี้ ดินแดนส่วนที่เป็นเมืองไทรบุรีก็เป็นพื้นที่ล่อแหลมเช่นกัน เนื่องจากมีพรมแดนติดต่อกับเมืองซึ่งอยู่ในเขตอิทธิพลของอังกฤษ ด้วยเหตุนี้ เพื่อการกระชับการปกครองหัวเมืองและเพื่อไม่ให้ดินแดนแถบนี้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษ นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้มีพระราชโองการให้เมืองไทรบุรีขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของเมืองนครศรีธรรมราชดังแต่ก่อน ต่อมาสยามจึงได้ผนวกหัวเมืองไทรบุรีไว้ในอำนาจในลักษณะของ “มณฑลเทศาภิบาล” เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๔๔๐ เรียกว่า “มณฑลไทรบุรี”^๓ โดยได้รวมเอาหัวเมืองมลายูตะวันตกซึ่งประกอบด้วยเมืองไทรบุรี เมืองปะลิส และสตูล เข้าเป็นเขตการปกครองเดียว

การจัดการปกครองเป็นมณฑลไทรบุรีนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเจ้าพระยาฤทธิสงครามภักดี พระยาไทรบุรี (ตงกู้อับดุลฮามิด) เป็นข้าหลวงสำเร็จราชการมณฑลเทศาภิบาลมณฑลไทรบุรี บังคับบัญชาเมืองไทรบุรี เมืองปะลิส เมืองสตูล และเพื่อให้เหมาะสมกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแบบใหม่ตามหลักการปกครองแบบเทศาภิบาลที่ให้แต่ละเมืองมีผู้ว่าราชการซึ่งเปลี่ยนจากตำแหน่งพระยาเมือง โดยให้พระยาเสนีย์ณรงค์ฤทธิ์เป็นผู้ว่าราชการเมืองไทรบุรี พระยาวิเศษสงครามวิชิตฯ พระยาปะลิสเป็นผู้ว่าราชการเมืองปะลิสและพระยาอภัยนุรา

^๑ ไบบอก พระปลัดเมืองพัทลุง ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง ส่งครวเมืองสตูล ละงูเข้ามาเมืองสงขลา. (กระดาศษา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๓, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓. และ ไบบอก พระยาอภัยพิพิธ ถึง พระยาศรีพิพัฒน์ (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง ส่งครวเมืองสตูล ละงู ไปยังเมืองสงขลา. (กระดาศษา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๔๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓. และ ไบบอก พระยาอภัยพิพิธ ถึง พระยาศรีพิพัฒน์ (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง ส่งครวเมืองสตูล ละงู ไปยังเมืองสงขลา. (กระดาศษา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๔๑, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^๒ จดหมาย หลวงต่างตาเมืองนครศรีธรรมราช ถึง ขุนสารวัตรโกคา. (จ.ศ. ๑๒๐๑). เรื่อง ส่งครวเมืองไทรบุรี ปะลิสและส่งเครื่องบรรณาการแก่เจ้าคุณแม่ทัพใหญ่. (กระดาศษา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๑๗๐, หมวดจดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓.

^๓ สกรรจ์ จันทรรัตน์. (๒๕๒๑). ปัญหาการปกครองมณฑลไทรบุรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๔๐– ๔๕๒). ปริญญาานิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์). มศว ประสานมิตร.

ชรายายฯ พระยาสุตูลเป็นผู้ว่าราชการเมืองสุตูล มีอำนาจจัดการบ้านเมืองตามคำสั่งของกรุงเทพฯ ที่สั่งผ่านข้าหลวงเทศาภิบาลและจัดทำดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง ซึ่งเป็นเครื่องราชบรรณาการตามธรรมเนียมประเพณีที่เคยปฏิบัติต่อรัฐบาลนำไปยังเมืองไทรบุรี เพื่อข้าหลวงเทศาภิบาลจะได้นำส่งรัฐบาลกลางที่กรุงเทพฯ ส่วนการถวายฎีกาต่อพระเจ้าอยู่หัวนั้น ผู้ว่าราชการกราบบังคมทูลถวายโดยตรงไปยังกระทรวงกลาโหมโดยไม่ต้องผ่านข้าหลวงเทศาภิบาล

ลักษณะและรูปแบบการปกครองดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ที่ทำหน้าที่ยังคงเป็นเจ้านายหรือเจ้าเมืองคนเดิม เพียงแค่เปลี่ยนมาใช้ตำแหน่งของข้าราชการไทยเท่านั้น ส่วนข้าราชการที่เป็นคนไทยนั้นไม่ปรากฏว่ามีบทบาทการเมืองการปกครองและปรากฏหลักฐานแต่อย่างไร นอกจากปรากฏว่ามีคนไทยอย่างคุณหญิงเนื่อง นนทนาคร ซึ่งเป็นชายาของพระยาฤทธิสงครามภักดี พระยาไทรบุรี (ตนกูอับลุดฮามิด) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลไทรบุรีก็เป็นบุคคลมีบทบาทในการริเริ่มก่อตั้งตลาดและสร้างวัดในเขตเมืองอลอสตาร^๑

สำหรับบทบาทของคนไทยในช่วงนั้นนอกเหนือจากชนชั้นผู้ปกครองแล้ว การดำรงอยู่ที่ปรากฏและมีหลักฐานกล่าวถึง คือ กลุ่มคนที่อพยพเคลื่อนย้ายเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของเมืองสงขลา ดังที่พบว่า “...ในศตวรรษที่ ๑๘ - ๑๙ เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจที่เมืองสงขลาและเมืองนครศรีธรรมราช ราษฎรส่วนหนึ่งจึงอพยพมาอาศัยและบุกเบิกที่ดินทำกินในรัฐไทรบุรี ซึ่งขณะนั้นมีที่ดินกว้างขวางอุดมสมบูรณ์ และผู้ปกครองมีนโยบายอย่างแน่วแน่ในการ ส่งเสริมการเพาะปลูก...”^๒ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวพอจะสันนิษฐานได้ว่า กลุ่มคนไทยเหล่านี้คงมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบชาวไร่ชาวนา เพราะเป็นลักษณะของการ “บุกเบิกที่ดินทำกิน”

ด้วยเหตุนี้ การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยในช่วงนี้มีลักษณะเป็น “เกษตรกร”

๓. คนไทยในรัฐเคดะห์ พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๔๘๔ : ยุคที่รัฐเคดะห์อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของจักรวรรดิอังกฤษในฐานะรัฐนอกสหพันธรัฐมลายา (Unfederated Malay State: UMS)

ภายหลังจากลงนามในสนธิสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty : ค.ศ. ๑๙๐๙) ข้อตกลงในสนธิสัญญาดังกล่าวกล่าวถึงสถานะและแนวทางปฏิบัติสำหรับคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเคดะห์ โดยสรุป

^๑ J.S. Solomon (Ed). (๑๙๘๖). Tunku Abdul Rahman Putra, Challenging Times. p. ๒๒๘.

^๒ Arun A/L Boontiang. (๑๙๙๐). Kesedaran dan Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam : Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman. P. ๖ - ๗.

กล่าวคือ คนไทยในบังคับของสยามที่อยู่ในรัฐเกดะห์ที่มีความประสงค์จะอยู่ภายใต้การปกครองของสยามจะต้องย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากในเขตดินแดนของสยาม รวมถึงกลุ่มชนชั้นปกครองที่มาปฏิบัติราชการในช่วงการปกครองแบบเทศาภิบาล สำหรับบุคคลที่ไม่ยอมโยกย้ายกลับไปยังเขตแดนของสยาม โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ในเกดะห์และภูมิภาคเดนมาร์กก็ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ กลายเป็นพลเมืองของรัฐในอารักขาของจักรวรรดิอังกฤษ^๑

สำหรับสถานภาพของคนไทยที่อยู่ในเกดะห์นั้น มีปรากฏหลักฐานในเอกสารประวัติศาสตร์ไม่มากนัก ทั้งนี้ จากคำบอกเล่าที่กล่าวต่อกันมาชี้ให้เห็นว่าวิถีชีวิตของคนไทยที่นี่ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก^๒ ขณะเดียวกัน รัฐบาลอังกฤษเองก็ไม่ได้ให้ความสนใจแก่กลุ่มคนไทยที่อยู่ในรัฐเกดะห์มากนัก เนื่องจากเป็นชนกลุ่มน้อย และเหตุผลประการสำคัญเนื่องจากการเข้ามาของอังกฤษในภูมิภาคนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จึงมุ่งความสนใจไปที่บทบาทของคนมลายู บทบาทของคนจีนและคนอินเดีย ดังนั้น บทบาทของคนไทยในช่วงนี้จึงมิได้ปรากฏและมีการกล่าวถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตน้อยมาก ดังกรณีของคนไทยในบ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์^๓

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่ปรากฏชัดเจนประการหนึ่งคือ เรื่องการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนไทยในเขตแดนสยามและคนไทยในรัฐเกดะห์ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและขอบเขตของรัฐชาติสมัยใหม่ที่เกิดขึ้น ดังที่พบว่าการเดินทางเข้า – ออกดินแดนจะต้องได้รับอนุญาตและมีการตรวจตราจากอังกฤษ ดังนั้น สถานะของคนไทยในดินแดนสยามหากต้องการติดต่อสัมพันธ์กับเครือญาติที่อาศัยในรัฐเกดะห์ช่วงเวลานี้จึงมีสถานะเป็น “คนต่างดาว” ดังที่ปรากฏในรายงานของกรมการเรื่องการไปมาหาสู่ระหว่างแดนต่อแดนกับมลายู ช่วง พ.ศ. ๒๔๗๘ ว่าการเดินทางระหว่างสยามกับสหพันธมลายู หากไม่ต้องการเสียเงินรัชชูปกร จะต้องมียังหนังสือเบิกทางตามที่ได้ลงนามกันเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๐ (พ.ศ. ๒๔๗๓)^๔

^๑ เอน. เจ. ไรอัน. (๒๕๒๖). การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์. หน้า ๑๖๒

^๒ เทียง ศรีสุวรรณ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดชุมชนปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๓ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. หน้า ๖๔.

^๔ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาาระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓. (๒๔๗๘). เรื่องการผ่อนผันตรวจตราคนต่างดาวเข้าเมืองทางแหลมมลายู. สำเนา หน้า ๕.

ด้วยเหตุนี้ การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยช่วงภายหลังสนธิสัญญากรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ สำหรับคนที่จะเดินทางเข้าไปในรัฐเกดะห์จึงเป็นคนต่างด้าว แต่สำหรับคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์มีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐในอารักขาของอังกฤษ

๔. คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๘: สถานภาพของคนไทยในยุคที่เกดะห์อยู่ภายใต้อำนาจของญี่ปุ่นและสยามในนาม “สิริรัฐมาลัย”

การเข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดนคาบสมุทรมุขของญี่ปุ่นในช่วง พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๘ หรือช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อสถานภาพของคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์อีกครั้งเพราะเมื่อญี่ปุ่นมีอิทธิพลเหนือดินแดนคาบสมุทรมุขก็ได้มอบอำนาจการปกครองในดินแดนส่วนที่สยามเคยยอมยกสิทธิให้กับอังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ กลับคืนสู่อำนาจของสยาม หรือที่รู้จักกันในนามของ “สิริรัฐมาลัย”^๑ ในฐานะที่ไทยเป็นพันธมิตรของญี่ปุ่นในสงคราม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลสยามจะมีสิทธิอำนาจในการปกครองหัวเมืองมลายูอีกครั้ง แต่การเข้าไปปกครองของข้าราชการไทยในดินแดนสิริรัฐมาลัยเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากสภาพของสงคราม ดังปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ฉบับวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ลงบทความเรื่องความแร้นแค้นของข้าราชการรัฐมาลัยว่า “...การครองชีพสูง อาหารกินอยู่แพงมาก เงินเพิ่มพิเศษสำหรับข้าราชการชั้นผู้น้อยไม่พอใช้ ได้รับความเดือดร้อนอดๆ อยากๆ ...”^๒ ดังนั้น จึงควรแก้ปัญหาดังกล่าว “...ด้วยการตั้งโรงครัว...”^๓

ในส่วนของการติดต่อคมนาคมก็ประสบปัญหาหลายประการ เป็นต้นว่า “...ไม่ค่อยสะดวกซักซำ และไม่มีใครแน่นอน...”^๔ รวมถึงการเดินทางเข้า-ออกจะได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล ดังหนังสือกรมราชเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. ๑๙๙/ ๒๔๘๖ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๔๘๖ เรื่องการผ่านหรือเข้าไปในดินแดน ๔ รัฐด้านมาลัย ต้องเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการผ่านเข้าไปและออกจากอาณาเขตในดินแดนมาลัย ๔ รัฐ^๕ และหนังสือกรมประสานงานพันธมิตร ที่ น.ว. ๗๗๕๒/๒๔๘๖ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๘๖ เรื่องข้าราชการที่ไปราชการรัฐใหม่ขอให้แจ้งกรมประสานงานพันธมิตร

^๑ บัญชีประมวลข่าวเหตุการณ์สำคัญ พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๔๙๕ ก/ป/๒๔๘๓ – ๒๔๘๕ ปฏิทินเหตุการณ์สงครามอินโดจีนและสงครามโลกครั้งที่ ๒

^๒ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๑๐ สงครามโลกครั้งที่ ๒. ก่อ่ง ๓ ลำดับที่ ๑๔. (๒๔๘๗). เรื่องการปกครองดินแดน ๔ รัฐมาลัย. สำเนา หน้า ๑.

^๓ แหล่งเดิม. หน้า ๒.

^๔ แหล่งเดิม. หน้า ๔.

^๕ แหล่งเดิม. หน้า ๙.

การเดินทางเข้า-ออกในสิริรัฐมาลัยต้องได้รับอนุญาตจึงจะสามารถเดินทางเข้า-ออกยังพื้นที่เหล่านี้ได้ โดยมีเงื่อนไขและคำเตือนของเอกสารนี้ไว้ว่า^๑

๑. ใบอนุญาตนี้ควรติดตัวไว้เพื่อความสะดวกที่เจ้าหน้าที่เจ้าพนักงานจะตรวจดู
๒. ใบอนุญาตนี้ใช้ได้เฉพาะตัว ห้ามผู้อื่นนำไปใช้
๓. ต้องไปรายงานต่อสถานีตำรวจแห่งท้องที่นั้นภายในกำหนด ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เข้าไปถึงท้องที่นั้น
๔. ต้องประพฤติตนเรียบร้อย
๕. ต้องแต่งกายสุภาพตามประเพณีนิยม

ประเด็นเหล่านี้ คือ ผลที่เกิดขึ้นกับเหล่าข้าราชการไทยที่เดินทางไปปฏิบัติงาน ในแง่ของสภาพวิถีชีวิตของคนไทยในช่วงนี้ แม้จะได้รับการดูแลเอาใจใส่เนื่องจากข้าราชการสยามที่เข้ามา มีบทบาททางปกครองโดยตรง ส่งผลให้สถานภาพของคนไทยดีขึ้น แต่เนื่องจากสถานการณ์ของสงครามผนวกกับเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อคนไทยที่อาศัยอยู่ในดินแดนส่วนนี้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะภาวะข้าวยากหมากแพงและการทารุณกรรมจากทหารของกองทัพญี่ปุ่น^๒

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่ยากลำบากในสภาวะสงคราม แต่หากพิจารณาถึงบทบาทและสถานะของคนไทยในช่วงเวลานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับชนกลุ่มอื่นๆ ถือว่าดีกว่าช่วงอังกฤษปกครอง ดังที่พบว่ามี การดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทยของสยามได้เข้าไปตั้งสำนักงานเพื่อทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของคนไทย^๓ หรือหากทราบว่าคนไทยโดนกดขี่โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่เป็นคนมลายู สำนักงานนี้ก็ทำหน้าที่เข้าไปแก้ไข ปัญหา^๔

ด้วยเหตุนี้ การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยในช่วงนี้จึงปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ

^๑ แหล่งเดิม. หน้า ๗ - ๘.

^๒ นายศรี และนางทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระไม ตำบลลาดกระบัง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี.

^๓ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๘. (๒๕๙๑). **เรื่อง สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี.** และ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๕ ลำดับที่ ๔๖. (๒๕๙๑). **เรื่อง สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี.**

^๔ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๕๙๐). **เรื่อง การสอบสวนเรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกดขี่จากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น.**

๑) กลุ่มข้าราชการซึ่งทำหน้าที่และบทบาทในการกำกับและการปกครองในดินแดนแถบนี้

๒) กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่สนธิสัญญากรุงเทพฯ

สำหรับสถานะและความเป็นอยู่ของคนทั้งสองกลุ่มเป็นไปด้วยความยากลำบากอันเนื่องมาจากสภาวะสงคราม แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์มีสถานะที่ดีขึ้นกว่าช่วงที่อังกฤษปกครองเพราะได้รับการดูแลจากสำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐเกดะห์

๕. คนไทยในรัฐเกดะห์ พ.ศ. ๒๔๘๙ – ๒๕๐๐: ยุคที่เกดะห์เป็นส่วนหนึ่งของสหภาพมลายาและสหพันธรัฐมลายา

ความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ทำให้ต้องถอนกำลังออกจากคาบสมุทรมลายูและเพียงหนึ่งเดือนหลังจากกองทัพญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงคราม อังกฤษก็เข้ามีบทบาทในรัฐมลายูอีกครั้ง โดยมีลอร์ด หลุยส์ เมานท์แบตเตน (Lord Louis Mountbatten) เป็นผู้มีอำนาจเต็มและรับผิดชอบในการปกครองภายใต้รัฐบาลทหาร (British Military Administration: BMA) ซึ่งเข้ามารักษาความสงบเรียบร้อยก่อนที่จะคืนอำนาจให้ฝ่ายพลเรือน ในเวลาใกล้เคียงกันรัฐบาลอังกฤษก็มอบหมายให้เซอร์แฮโรลด์ แมคไมเคิล (Sir Harold MacMichael) เป็นตัวแทนพิเศษของรัฐบาลอังกฤษเพื่อมาเจรจาให้บรรดาสุลต่านชาวมลายูลงนามรับรองแนวทางการปกครองแบบสหภาพมลายา ผลปรากฏว่าเพียงแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เท่านั้นสุลต่านผู้ปกครองรัฐมลายาทุกรัฐก็ยอมลงนามรับรองว่าจะเข้าร่วมในการปกครองในสหภาพมลายา^๑ รวมถึงเจ้าผู้ครองรัฐเกดะห์ด้วย หลังจากนั้นอังกฤษจึงประกาศแผนนี้สู่สาธารณชนในวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙

การจัดตั้ง “สหภาพมลายา” (Malayan Union Plan) เป็นนโยบายและรูปแบบการปกครองที่อังกฤษต้องการนำมาใช้ในมลายา เพราะในระหว่างสงครามกำลังดำเนินอยู่นั้นรัฐบาลอังกฤษตระหนักดีว่าระบบการปกครองอาณานิคมของตนในดินแดนมลายาไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ รัฐบาลอังกฤษจึงเสนอรูปแบบการปฏิรูปการปกครองในมลายาขึ้นใหม่ แผนการดังกล่าวสะท้อนผ่านข้าราชการระดับสูงในกระทรวงอาณานิคมของอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้ว่าการ (Governor) คนแรกของสหภาพมลายา^๒ และนำไปสู่การจัดตั้งหน่วยงานวางแผนเกี่ยวกับมลายา (Malayan Planning Unit: MPU) ขึ้นเมื่อ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ โดยความร่วมมือระหว่างพลเรือนและทหารเพื่อหาแนวทางใหม่ในการปกครองมลายาหลังจากสงครามสิ้นสุด ทั้งนี้ ฝ่ายกองทัพได้วางแผนในเรื่องการทหารและความมั่นคง ส่วนกระทรวงอาณานิคมเป็นฝ่ายดูแลเรื่องนโยบายการปกครอง ต่อมาคณะกรรมการชุดนี้ได้ร่าง

^๑ Albert Lau, (๑๙๙๑). *The Malayan Union Controversy ๑๙๔๒-๑๙๔๘*. p. ๑๐๙ - ๑๑๘.

^๒ Albert Lau, (๑๙๙๑). *op. cit.*, p. ๒๘-๒๙.

แผนการการปกครองของมลายาขึ้นใหม่ภายใต้ชื่อที่เรียกว่า “สหภาพมลายา”^๑ ทั้งนี้ จะเห็นว่าตามแผนการจัดตั้งสหภาพมลายู รัฐบาลอังกฤษต้องการให้กลุ่มชนทุกเชื้อชาติมีสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองของประเทศเดียวกัน แต่กลุ่มผู้นำชาวมลายูไม่เห็นด้วยกับแผนการดังกล่าว และบรรดาสื่อมวลชนมลายูต่างพากันออกมาเรียกร้องให้ชาวมลายูทั้งหมดรวมตัวกันเพื่อต่อต้านแผนการดังกล่าว โดยมีดาโต๊ะ ออนัน บิน จาฟาร์ มุขมนตรีแห่งยะโฮร์เป็นแกนนำมีผู้เข้าร่วมและตัวแทนจากกลุ่มการเมืองต่างๆ ๔๑ กลุ่ม และมีผู้สนับสนุนนับหมื่นคน^๒

ความเคลื่อนไหวในการดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของคนที่อยู่ในดินแดนแถบนี้ โดยเฉพาะบรรดาชาติพันธุ์มลายูได้พัฒนาไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อว่า “องค์การเอกภาพแห่งชาติมลายู” (United Malays National Organization - UMNO) หรือ อัมโน ขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๘๙^๓ พร้อมกันนั้นได้มีการเรียกร้องให้ยุติแนวคิดการก่อตั้งสหภาพมลายู เหตุการณ์นี้มีผลให้อังกฤษต้องทบทวนแนวคิดดังกล่าว นำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานร่วม (Working Committee) ขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาการปกครองแบบสหภาพมลายาและร่างแผนการปกครองฉบับใหม่ โดยมี มัลคอล์ม แมคโดนัลด์ (Malcolm McDonald) ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลอังกฤษ (British Commissioner-General) ประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้^๔ คณะกรรมการชุดนี้ทำงานร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวทางในการปกครองมลายากระทั่งปรากฏผลสำเร็จ เมื่อรัฐบาลอังกฤษประกาศยกเลิกการปกครองแบบสหภาพมลายาในวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑ และประกาศใช้รูปแบบการปกครองแบบสหพันธ์มลายา (Federation of Malaya) เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑

การปกครองแบบ “สหพันธ์มลายา” (Federation of Malaya) มีผลให้สถานะพิเศษของชาวมลายูได้รับการยอมรับอีกครั้งและอำนาจของสุลต่านในแต่ละรัฐก็มีอำนาจในการบริหารและการปกครองรัฐของตนเองได้เช่นเดิม^๕

^๑ ดูรายละเอียดได้ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์. (๒๕๔๒). การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมาเลเซีย. หน้า ๑๕-๑๖.

^๒ N.J. Funston, (๑๙๘๐). Malays Politics in Malaysia: A study of the United Malays National Organization and Parti Islam. ๗๖.

^๓ ดูรายละเอียดใน อภิเชษฐ กาญจนดิษ. (๒๕๔๗). **หนทางสู่อำนาจ : การเป็นผู้นำทางการเมืองของพรรคอัมโนในมลายา ค.ศ. ๑๙๒๖ – ๑๙๕๗.** (สารนิพนธ์ ศ.ศม. ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

^๔ Leon Comber, (๑๙๘๓). ๑๓ May ๑๙๖๙: a historical survey of Sino-Malay relations. p. ๓๓๓.

^๕ ชัยโชค จุลศิริวงศ์. (๒๕๔๒). **เล่มเดิม.** หน้า ๑๖ – ๒๗.

การจัดการปกครองแบบสหพันธรัฐมลายาถือว่ามีผลในแง่บวกต่อบรรดาชาวมลายูโดยทั่วไป เพราะ มีการสงวนสิทธิพิเศษเรื่องการถือสัญชาติและสิทธิการเป็นพลเมืองให้แก่ชาวมลายู รวมถึงการอนุญาตและการจำกัดสิทธิการเป็นพลเมืองแก่ผู้ที่มีเชื้อชาวมลายู^๑ และ กรณีของสถาบันสุลต่านแม้จะอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) แต่ก็มี การรับรองความชอบธรรมของสถาบันกษัตริย์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการพิทักษ์สิทธิ (rights) และ สิทธิพิเศษ (privileges) ของชาวมลายู^๒

นอกจากนี้ สิทธิในความเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมลายาก็พบว่า ชาตินักรวมมลายูได้รับสิทธิ ร้อยละ ๗๖.๓ หรือ เป็นจำนวน ๒,๕๐๐,๐๐๐ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๒,๕๗๙,๙๑๔ คน ในขณะที่ชาตินักรวมมลายูได้รับสิทธิการเป็นพลเมือง ร้อยละ ๑๕.๓ หรือ เป็นจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๒,๐๑๑,๐๗๒ คน ส่วนชาตินักรวมมลายูอื่นได้รับสิทธิการเป็นพลเมืองเพียง ร้อยละ ๗.๐ หรือ เป็นจำนวน ๒๓๐,๐๐๐ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๕๖๔,๔๕๔ คน ส่วนที่เหลือ อีกร้อยละ ๑.๔ หรือ จำนวน ๔๕,๐๐๐ คน เป็นกลุ่มเชื้อชาติอื่นๆ^๓

สำหรับบทบาท สถานะ และชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนไทยในช่วงดังกล่าวปรากฏ ในรายงานหลายฉบับของทางราชการไทย เช่น รายงานของสถานกงสุล ณ เมืองปีนัง และรายงานของ กองการเมือง กรมการเมืองตะวันออก ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลคนไทยในไทรบุรีขณะนั้น อาทิ รายงาน ของกงสุล ณ เมืองปีนัง เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ระบุว่าที่ไทรบุรีมีคนไทยพำนักตั้งหลัก แห้งอยู่ประมาณ ๒ – ๓ หมื่นคน^๔ ส่วนเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ปรากฏในเอกสารกระทรวงการ ต่างประเทศ แผนกการเมือง กรมการเมืองตะวันออก กองการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๐ หนังสือที่ ต. ๑๐๕๐๕/ ๒๔๙๐ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้รายงานเกี่ยวกับสภาพของคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเคดะห์ ในด้านต่างๆ ทั้งเรื่องสภาพทั่วไป การตั้งชื่อ – สกุล ลักษณะเฉพาะด้านการแต่งกาย การแต่งงาน การ ตั้งถิ่นฐานและการเรียกชื่อหมู่บ้าน อาชีพ สำเนียงภาษา การศึกษา การนับถือศาสนา ตลอดจนสิทธิ ความเป็นพลเมืองซึ่งพบว่าคนไทยในรัฐเคดะห์ดีกว่าคนไทยในรัฐกลันตันและตรังกานู^๕

^๑ Stanley S. Bedlington, (๑๙๗๘). *Malaysia and Singapore: The Building of New State.* p. ๗๔.

^๒ Cheah, Boon Kheng, (๒๐๐๒). *Malaysia: The Making of a Nation.* p. ๑๗.

^๓ K.J. Ratnam. (๑๙๖๕). *Communalism and The Political Process in Malaya.* p. ๘๔

^๔ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๔๙๐). **เรื่อง การสอบสวน เรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกตซึ่งจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น**

^๕ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒). กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์ และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐). **เรื่อง คนไทยในไทรบุรี.**

ความกระตือรือร้นของกระทรวงต่างประเทศของไทยที่มีต่อความเดือดร้อนของคนไทยเห็นได้จากหนังสือที่มีไปถึงกระทรวงมหาดไทยให้ข้าหลวงตรวจการมหาดไทยภาค ๕ ค่อยรายงานความคืบหน้ากรณีคนไทยได้รับความเดือดร้อน ด้วยการมีหนังสือเตือนไปหลายครั้ง ดังข้อความที่ว่า “...เรื่องนี้ กระทรวงการต่างประเทศใครจะจะได้ทราบผลโดยด่วนเพื่อจะได้เนิ่นการช่วยเหลือคนไทยเหล่านั้นต่อไป จึงขอเตือนมาอีกครั้งหนึ่ง...”^๑

น่าสังเกตว่านอกจากรายงานที่ปรากฏในเอกสารราชการไทยแล้ว สิ่งพิมพ์ในมาเลย์บางฉบับก็รายงานถึงเรื่องความเดือดร้อนของกลุ่มคนไทยในรัฐเกดะห์เช่นกัน ดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ Straits Echo and Time of Malaya ฉบับวันเสาร์ที่ ๑๔ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ลงข่าวเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ว่า “...ได้รับความเดือดร้อนกตช้ำจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น...”^๒ และปรากฏมาตั้งแต่ในอดีตแล้วว่า “...ถ้าพวกไทยถูกกล่าวหาที่ต้องถูกข่ม จากตำรวจมลายู...”^๓ และในหนังสือพิมพ์ Straits Echo and Time of Malaya ฉบับประจำวันที่ ๘ กรกฎาคม (พ.ศ. ๒๔๙๑ - ผู้วิจัย) ก็ได้ลงข่าวเกี่ยวกับสำนักงานสำหรับช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรีว่าอาจจะจัดตั้งขึ้นอีก ๑ แห่ง โดยสำนักงานนี้มีหน้าที่โดยเฉพาะที่จะสมัครสมานระหว่างคนไทย รักษานโยบายให้เป็นธรรมตลอดจนเป็นตัวแทนในการที่จะติดต่อและดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล และมีหน้าที่เปรียบเทียบเจรจาโต้เถียงซึ่งเกิดจากชนบธรรมเนียมประเพณีของมลายู ทั้งสำนักงานนี้มีสิทธิที่จะจัดการแบ่งมรดกให้เป็นไปตามประเพณีพิจารณาจากเศรษฐกิจของเขาที่มีความจำเป็นจะต้องมีการติดต่อระหว่างชาติต่างๆ และช่วยเหลือในกิจการค้า อุตสาหกรรม ตลอดจนการเก็บรายได้บำรุงสำนักงาน ทั้งจะได้จัดตั้งองค์การสหกรณ์และโรงเรียนซึ่งจะได้รับการสนับสนุนและอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล...การได้มาซึ่งสำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐเกดะห์ เนื่องมาจากการร้องทุกข์ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการกตช้ำแห่งของเจ้าที่ท้องถิ่นที่มีต่อคนไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐^๔

เอกสารของกองการเมือง กรมการเมืองตะวันออกยังได้รายงาน เปรียบเทียบถึงสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์กับรัฐกลันตัน ว่า “...สิทธิพลเมืองของคนไทยในเกดะห์...(รู้สึก) ต่ำต้อยกว่าคนไทยในกลันตัน ...ถูกรอนสิทธิในเรื่องที่ดิน ในการเข้ารับการศึกษาที่รัฐเป็นผู้จัดการ ถูกรอนสิทธิในการเข้า

^๑ แหล่งเดิม. หน้า ๑๐.

^๒ แหล่งเดิม. หน้า ๖.

^๓ แหล่งเดิม. หน้า ๑๖.

^๔ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๔๙๐). เรื่อง การสอบสวนเรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกตช้ำจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น. และ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๕ ลำดับที่ ๔๖. (๒๔๙๑). เรื่อง สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี. หน้า ๗.

รับราชการ ไม่มีผู้แทนชมรมที่เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ได้รับการช่วยเหลือในการเยียวยาโรคภัย แต่มักเนื่องจากการกลั่นแกล้งของเจ้าหน้าที่...คนไทยจะได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน (Ketuoc koum hong) ก็ต้องเปลี่ยนชื่อ...ส่วนกำนัน (Deng hulu) นั้นไม่เคยพบเลยว่าจะเป็นคนไทย...”^๑

ด้วยเหตุนี้ ในช่วงการปกครองแบบสหพันธรัฐมลายาจะเห็นได้ว่าการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์เรื่องสิทธิในด้านต่างๆ ด้อยกว่ามลายูและหากเปรียบเทียบกับคนไทยในรัฐอื่นอย่างกลันตัน ก็ด้อยกว่าด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงพบว่าคนไทยจำนวนหนึ่งได้เปลี่ยนชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในด้านต่างๆ ที่กฎหมายกำหนด และเนื่องจากในช่วงดังกล่าวรัฐบาลไทยได้จัดตั้งสำนักงานสำหรับช่วยเหลือคนไทยในรัฐเกดะห์ คนไทยจึงมีสถานะภาพที่ดีขึ้น

๖. คนไทยในรัฐเกดะห์ภายใต้การประกาศภาวะฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๔๙๑ – ๒๕๐๓

ปัญหาความไม่สงบทางการเมืองและบทบาทของกลุ่มคอมมิวนิสต์ รัฐบาลมาเลเซียจึงได้ประกาศภาวะฉุกเฉินและดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบและการปฏิบัติการเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งมาตรการหลายประการที่รัฐบาลประกาศใช้ส่งผลกระทบต่อสถานะและความเป็นอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ อาทิ

มาตรการการออกบัตรประจำตัว สำหรับผู้ที่อยู่ในสหพันธรัฐมลายา ซึ่งกำหนดให้ผู้พำนักอยู่ในสหพันธรัฐมลายาทุกคนที่มีอายุเกิน ๑๒ ปี ต้องมีบัตรประจำตัว ทั้งนี้ เมื่อพ้นกำหนดเจ้าหน้าที่ตรวจพบผู้ใดไม่มีบัตรและไม่สามารถแสดงบัตรประจำตัวได้จะต้องถูกลงโทษปรับเป็นเงิน ๕,๐๐๐ เหรียญ สเตรช หรือ จำคุก ๓ ปี...^๒ ยกเว้นแต่ชาวมลายูหรือคนไทยโดยเชื้อชาติหรือมีพื้นเพเดิมอยู่ในรัฐนั้น ซึ่งการยกเว้นลักษณะนี้มีนโยบาย ๒ แห่ง คือ พยายามเอาใจคนไทยไว้เพื่อรวมกับมลายา โดยถือว่าเป็นคนในบังคับของสุลต่านและแ่งหนึ่งเพื่อเอาใจคนไทยเพราะอังกฤษกลัวว่าคนไทยกับคนมลายูในไทรบุรีจะร่วมมือกันจนนำไปสู่การแข็งข้อหรือมีเสียงเพื่อการต่อรองมากขึ้น^๓

มาตรการโครงการจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ หรือ “The Briggss Plan” เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวมีเป้าหมายอพยพผู้คนและจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ เพื่อแยกน้ำดีออกจากน้ำเสีย เพราะตระหนักดีว่า “...กองกำลังของพรรค

^๑ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๒) . (๒๔๙๐). เรื่อง คนไทยในไทรบุรี.

^๒ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑). มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๘. (๒๔๙๑). เรื่อง การออกบัตรประจำตัวสำหรับผู้ที่อยู่ในสหพันธรัฐมลายา. หน้า ๒.

^๓ แหล่งเดิม.

คอมมิวนิสต์แห่งมลายาสร้างความสัมพันธ์กับชนพื้นเมืองในป่าลึกของมลายาทั้งยังได้เรียนรู้กระบวนการการสร้างพันธมิตรและการข่มขู่คุกคามฝ่ายตรงข้าม รวมถึงได้รับประสบการณ์จากสงครามกองโจร...”^๑ รัฐบาลสหพันธ์ฯ จึงดำเนินมาตรการป้องกันและปราบปรามด้วยการนำตัวผู้ที่จับจองที่ดินไม่ถูกต้องตามกฎหมายและอยู่ไกลจากตัวเมืองหรืออำนาจรัฐไปอยู่รวมกันในหมู่บ้านแห่งใหม่ซึ่งมีลวดหนามล้อมรอบและมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยควบคุมคุ้มครอง หรือที่เรียกกันในสมัยนั้นว่า “...จับไปอยู่คอก...”^๒ เพื่อป้องกันไม่ให้พลเมืองเหล่านี้เป็นเครื่องมือ หรือ ค่อยสนับสนุนเสบียงอาหารแก่กลุ่มคอมมิวนิสต์

มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” เป็นอีกมาตรการในการดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้พลเมืองเป็นเครื่องมือ หรือ ค่อยสนับสนุนแก่กลุ่มคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลคาดว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายได้รับการสนับสนุนจากชายแดนอีกฝั่งหนึ่ง หรือ ผู้ที่หนีการจับกุมจากฝั่งไทยไปเป็นแนวร่วมกับผู้ก่อการร้ายซึ่ง “...เป็นพวกทุจริตและเป็นเสื่อร้าย...มีชื่อว่าเสียชีวิตได้หลบหนีเข้ามาอยู่ในไทรบุรีช้านานแล้ว เป็นผู้ที่มีความทารุณโหดร้ายมาก...มักเป็นพวกที่ทำผิดหนีไปจากประเทศไทยและยังไปทำชั่วในเขตเปอร์ลิสและไทรบุรีอีก...”^๓ หรือ เนื่องมาจาก “...บรรดาผู้ก่อการจลาจลต่อประเทศไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งหลบหนีจากประเทศไทยเข้ามาอยู่ในดินแดนมลายูของอังกฤษ...”^๔ ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหานี้จึงได้อพยพเคลื่อนย้ายผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแนวพรมแดนให้ไปอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕ – ๒๕๐๓ พบว่ามีประชาชนถูกบังคับให้อพยพตามมาตรการโครงการ “หมู่บ้านใหม่” และ มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” ทั่วประเทศมีกว่า ๔๐๐ หมู่บ้าน ร้อยละ ๘๕ เป็นชุมชนชาวจีน สำหรับในรัฐเคดะห์มีประมาณ ๙๐ ชุมชน กลุ่มชุมชนคนไทย หรือ ชาวสยามมีจำนวน ๗ หมู่บ้าน^๕

^๑ Babara Watson Andaya and Leonard Y. Andaya, (๒๐๐๑). *A History of Malaysia*. p. ๒๖๒.

^๒ ศรี พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเคดะห์ (ไทรบุรี).

^๓ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กลอง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐). **เรื่อง คนไทยในไทรบุรี.**

^๔ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู. กลอง ๑ ลำดับที่ ๙. (๒๔๙๒). **เรื่อง รายงานการปฏิบัติของฝ่ายอังกฤษแก่ผู้ก่อการจลาจลต่อประเทศไทยซึ่งหลบหนีเข้าไปพำนักในดินแดนมลายูของอังกฤษ.**

^๕ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *The Siamese in Kedah under nation-state making*. Kagoshima University.

การดำเนินการอพยพเคลื่อนย้ายตามมาตรการเหล่านี้ ในแง่ของผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนและคนไทยที่อยู่ในรัฐเกดะห์หลายท้องถิ่น เช่น กรณีบ้านปลายละไม อำเภอเป็นดั่ง ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ถูกอพยพกวาดต้อน โดยแยกเป็น ๒ กลุ่ม เพื่อรวมกับคนในชุมชนอื่นๆ ทั้งนี้ กลุ่มหนึ่งถูกกวาดต้อนไปอยู่ที่ท้ายตลาด ปัจจุบันอยู่ที่ตำบลรัมไบ อำเภอเป็นดั่ง^๑ ส่วนอีกกลุ่มถูกกวาดต้อนไปอยู่ “...ที่คอกนาข่า...” ปัจจุบันคือตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอรัป^๒ การอพยพโยกย้าย “ไปอยู่คอก” สร้างความยากลำบากเป็นอย่างยิ่งให้กับชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์อย่างชัดเจน^๓

การดำเนินนโยบาย “หมู่บ้านแห่งใหม่” ด้วยการอพยพโยกย้ายผู้คนในชุมชน แยกกันอยู่ในพื้นที่ต่างๆ นี้ถือว่ามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยที่อยู่ในรัฐเกดะห์เป็นอย่างยิ่งเพราะ “...ชาวบ้านได้ละทิ้งและโยกย้ายจากหมู่บ้าน โดยทิ้งสมบัติเอาไว้ เช่น วัว พุงนา เป็นต้น ...”^๔ และการละทิ้งถิ่นฐาน “...ต้องทิ้งไร่ทิ้งนา ทรัพย์สินเดิม เมื่อไม่ได้ทำนาจึงต้องกินมันกินเผือกแทน...”^๕ และขณะเดียวกันนั้นคนไทยบางกลุ่มถูกคัดเลือกให้ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนเอง หรือที่เรียกว่า “Home Guard”

นอกจากนี้แล้ว รัฐบาลยังได้ดำเนินการกับกลุ่มชนที่ไม่ยอมย้ายไปอยู่ในพื้นที่ที่รัฐจัดไว้ ซึ่งเชื่อและเข้าใจว่าค้อยสนับสนุนพวกก่อการร้าย ด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น การทำลายศูนย์รวมจิตใจ กรณีที่นับว่าเป็นปัญหารุนแรงและมีผลกระทบต่อจิตใจของชุมชนไทย คือ กรณีที่ทหารมาเลย์เผาวัดลำเต็น วัดจำดิน วัดปักคล้า และวัดบางเกบางส้ม พร้อมกับทำลายทรัพย์สินสมบัติอื่นๆ ที่อยู่ภายในวัด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๙๖^๖ อย่างไรก็ตาม กรณีเผาวัดของชุมชนชาวไทยโดยทหารรัฐบาล ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย และสมาคมชาวพุทธในรัฐเกดะห์-เปอร์ลิสได้มีหนังสือไปยังกงสุลสยาม ณ เมืองปีนัง ผลปรากฏว่ารัฐบาลมาเลย์ยอมขอโทษและจ่ายเงินชดเชยจำนวน ๘,๐๐๐ ดอลลาร์ แก่วัดไทย^๗

^๑ อังคารศักดิ์ อายุวัฒน์. (๒๕๑๗). *คนไทยในมาเลเซีย*. (กรุงเทพฯ : บรรณกิจ).

^๒ นายศรี และนางทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายละไม

^๓ ทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายละไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๔ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *The Siamese in Kedah under nation-state making*. Kagoshima University.

^๕ ทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายละไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๖ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *op. cit.*,

^๗ *op. cit.*,

นอกจาก “โครงการหมู่บ้านแห่งใหม่” แล้ว นายพลโทเซอร์ แฮโรลด์ บริกส์ ในฐานะผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ได้กำหนดโครงการเพื่อต่อสู้กับการก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์อีกโครงการ คือ โครงการจัดตั้งกรมการฝ่ายสงครามระดับสหพันธรัฐและท้องที่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินตามแผนที่ได้วางไว้ ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายพลเรือน ฝ่ายตำรวจ และฝ่ายทหาร การปฏิบัติเน้นการควบคุมด้านอาหารและเน้นการปฏิบัติการทางด้านการทหารอย่างเฉียบขาด และได้ขยายการปฏิบัติการอย่างกว้างขวางเพื่อให้พื้นที่ปลอดจากการปฏิบัติการของผู้ก่อการร้าย กองกำลังรักษาความมั่นคงมุ่งไปที่การปฏิบัติการในป่าเพื่อค้นหาและทำลายผู้ก่อการร้ายที่หลบซ่อน ได้มีการสร้างบ่อน้ำขึ้นในป่าลึกให้เป็นฐานปฏิบัติการแนวหน้า และให้ความคุ้มครองแก่ชาวพื้นเมืองซึ่งถูกคอมมิวนิสต์บังคับให้เป็นสาย ได้มีการใช้หน่วยพลร่มและเฮลิคอปเตอร์เพื่อขจัดความยากลำบากในการปฏิบัติการในพื้นที่ป่า ทั้งแผนและปฏิบัติการต่อต้านผู้ก่อการร้ายได้รับการปรับปรุงมากขึ้น จึงเป็นผลทำให้ผู้ก่อการร้ายได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก และถูกขับเข้าป่าลึกขึ้นทุกทีเหตุการณ์ร้ายจึงลดน้อยลง^๑

ต่อจากนั้นเมื่อนายพลโทเซอร์ แฮโรลด์ บริกส์หมดวาระ นายพลเซอร์ เจอรัลด์ เทมเพลอร์ (Sir Gerald Templar) ได้ดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่คนใหม่ ดำเนินนโยบาย “พื้นที่สีขาว” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้ก่อการร้ายถูกกำจัดออกไปและได้รับการพิจารณาให้ผ่อนคลายเป็นข้อจำกัดในเรื่องอาหารและข้อบังคับเกี่ยวกับภาวะฉุกเฉินอื่น ๆ หลังจากปี พ.ศ. ๒๔๙๗ จำนวนผู้ก่อการร้ายที่เข้ามาอบตัวได้เพิ่มมากขึ้น แต่พรรคคอมมิวนิสต์ชั้นหัวหน้าก็ไม่ยอมเลิกการต่อสู้ จนใน พ.ศ. ๒๔๙๘ ที่เมืองบาสิงในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตนกัอับดุล ราห์มาน ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งใหม่ได้พบเจรจากับจิน เบ็ง หัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ แม้การเจรจาไม่บรรลุผลใดๆ แต่อัตราการเข้ามาอบตัวของฝ่ายผู้ก่อการร้ายก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ประเทศมาเลเซียก็เป็นพื้นที่สีเขียวยกเว้นพื้นที่ใกล้ๆ กับชายแดนประเทศไทย คอมมิวนิสต์มลายูก็ยังคงดำเนินการที่เรียกว่าการต่อสู้อย่างสิ้นหวัง และใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ประเทศมาเลเซียก็ได้ประกาศยุติภาวะฉุกเฉินเพื่อต่อสู้กับการก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์มลายู^๒

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ดังกล่าวนั้นก็ถือว่ามีความกระทบกับชุมชนไทยในพื้นที่ต่างๆ^๓ อาทิ เช่น

^๑ ไรอัน, เอน. เจ., (๒๕๒๖). การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์ = The making of modern Malaysia and Singapore. หน้า ๒๔๕ - ๒๔๘.

^๒ แหล่งเดิม. หน้า ๒๔๕ - ๒๔๘.

^๓ ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามและการสนทนากลุ่ม. และ ข้อมูลจาก คำนวณ นวตสนอง. (๒๕๔๖). ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย. ๗๔ - ๗๗.

๑. ชุมชนปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านเบอ์หลาด หรือบ้านท้ายตลาด ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ระหว่างการขนย้ายมีคนตายประมาณ ๑๕๐ คน

๒. ชุมชนทำนาหระ ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านเบอ์หลาด ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๓. ชุมชนทุ่งควาย ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านบุกิตปีนัง ถนนเกอปลา เบตัส อำเภอโกตาสตาร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๔. ชุมชนทุ่งพุก ย้ายไปอยู่ร่วมกับหมู่บ้านปลายระไมที่บ้านเบอ์หลาด ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๕. ชุมชนลำป่า ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ถูกย้ายไปอยู่หมู่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอ์รับ รัฐเกดะห์

๖. ชุมชนลำเต็น ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอ์รับ รัฐเกดะห์ ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอ์รับ รัฐเกดะห์

๗. ชุมชนบ้านปลักคัลล่า ตำบลเตอกายคีรี รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอ์รับ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๘. ชุมชนปลักจันท์หอม ตำบลชอก อำเภอเซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอ์รับ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๙. ชุมชนปาดังแปลง ตำบลปาดังแปลง อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่ตำบลปาดังบูสิงห์ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๑๐. ชุมชนกอหระ ตำบลเยอเนอริ อำเภอเซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าถูกกวาดต้อนไปอยู่ในที่ใดบ้าง แต่ทราบว่ามีเหตุการณ้สงบจึงกลับมาอยู่ที่เดิม

๑๑. ชุมชนปาดังก๊วย ตำบลกะโดยกานัน อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านบุกิตเสลาเมา (หมู่บ้านคลองข้าง) อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) โดยในเหตุการณ์ครั้งนั้นหมู่บ้านนี้ถูกทำลายและได้รับความเสียหายอย่างหนัก วัดซึ่งมีอยู่แต่เดิมาก็ถูกทำลายไปจนหมด

๑๒. หมู่บ้านปาดังไสน ตำบลปาดังไสน อำเภอปาดังเตอ์รับ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอ์รับ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นวัดไทรบนตอซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้านถูกทำลายจนหมดสิ้นทั้งโบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ และพระพุทธรูป

๑๓. บ้านตาเซะและบ้านน้ำไพร ตำบลก้อเซอ์มัง อำเภอโกระห์ รัฐเประ ได้อพยพครอบครัวบางส่วนของหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เขตป่าหรือภูเขาโดยเฉพาะครอบครัวที่ตั้งบ้านเรือนติดกับด้านอำเภอเบตง

จังหวัดยะลา ได้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแห่งใหม่ที่ตั้งอยู่อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดตาเซะเดิม ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

ผลของการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มาลายา ส่งผลให้วัด ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ถูกทำลาย สร้างความเสียหายจนไม่สามารถทำการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ได้ อีกทั้งยังได้ส่งผลให้คนไทยในบางหมู่บ้านต้องอพยพโยกย้าย และกลุ่มชนชาติอื่นๆ อย่างเช่น พวกอินเดียเข้ามาถือครองที่ดินแทน^๑ ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ได้สร้างความเดือดร้อนและความยากลำบากอย่างแสนสาหัสให้แก่คนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทในหลายอำเภอของรัฐเกดะห์ เช่น อำเภอเป็นดั่ง เซะ ปาดังเตอรืป บาaling อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์คลี่คลายลงใน พ.ศ. ๒๕๙๙ รัฐบาลมาลายาจึงเร่งพัฒนาพื้นที่ในลักษณะต่างๆ เป็นต้นว่า การตัดถนน การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับสวัสดิการแก่ชุมชน เช่น การสร้างโรงเรียน ไฟฟ้า ประปา และสุขศาลา ตลอดจนการจัดสรรที่ดินผืนใหม่ให้กับชาวบ้านครอบครัวละประมาณ ๔ เอเคอร์^๒

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่าในแง่ของสถานะและบทบาทของคนไทยยุคที่อังกฤษและญี่ปุ่นปกครองไทรบุรีในด้านหนึ่งสถานะและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยก็ได้รับความดูแลเอาใจใส่และสนับสนุนจากรัฐบาลมาลายามากขึ้น ดังที่ปรากฏในรายงานข่าวจากสถานีสิงคโปร์เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๙๒ ได้ระบุว่าที่ประชุมแห่งสภาเกดะห์เห็นสมควรว่าควรจัดการดูแลภาวะความเป็นอยู่ของคนไทยในมลายูจำนวนพันคนในรัฐเกดะห์ด้วยการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กไทย จัดการหาทุนให้ชาวไทยทำการปลูกข้าว จัดการดูแลสุขภาพเจ็บป่วยและจัดตั้งสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นสำหรับชาวไทย^๓

ช่วงนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่คนในมลายู รวมถึงคนไทยในรัฐเกดะห์ได้รับเอาความรู้และความคิดจากแหล่งต่างๆ ซึ่งความรู้และความคิดเหล่านั้นถือเป็นมูลเหตุของการบ่มเพาะให้คนมลายูสนใจความเป็นไปและปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งของตนเองและผู้อื่นซึ่งถือเป็นการเปิดสู่โลกกว้าง^๔ และจากความรู้ใหม่ๆ เหล่านั้นก็พัฒนาไปสู่ความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองจนนำไปสู่การได้รับเอกราช และมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในมาเลเซียในเวลาต่อมา

^๑ ศรี พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์

^๒ เทียง ศรีสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ ห้องสมุดหมู่บ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๓ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. ก่อฉบับที่ ๕๖. (๒๕๙๙). เรื่อง หนังสือพิมพ์ในสิงคโปร์ลงข่าวเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์. หน้า ๓.

^๔ William R. Roff, (๑๙๖๗). The Origins of Malay Nationalism. p. ๑๒๕.

บทที่ ๔

การดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

ยุคที่เป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองประเทศมาเลเซีย พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๕๐

...๒๖ กันยายน ๒๕๐๒ ตนกุกัลป์ซิมพีสาวของตนกุกัลป์ซิมพีสาว นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวปราศรัย หาคะแนนเสียง...ท่ามกลางพระภิกษุสงฆ์ประมาณ ๓๐๐ คน...เรียกร้องให้บรรดาพระภิกษุสงฆ์ได้ ช่วยเหลือสนับสนุนให้บรรดาคนไทยผู้มีสิทธิออกเสียงประมาณ ๒,๐๐๐ คน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเกดะห์ ภาคกลาง ช่วยลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครในสังกัดพรรคอัลไลแอนซ์ (พรรคพันธมิตร) ...^๑

การตั้งถิ่นฐานของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซียปัจจุบัน

ประเทศมาเลเซียมีประชากรทั้งสิ้น ๒๓.๒๖ ล้านคน แยกตามชาติพันธุ์ กล่าวคือ ชาติพันธุ์ มาเลย์ ร้อยละ ๕๘ ชาติพันธุ์จีน ร้อยละ ๒๖ ชาติพันธุ์อินเดีย ร้อยละ ๗ และชาติพันธุ์อื่น ร้อยละ ๙ ในบรรดาชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชนประมาณ ๓๐ เชื้อชาตินั้นมีชาวมลายูเชื้อสายไทย หรือคนไทยอยู่ประมาณ ๘๐,๐๐๐ คน

ปัจจุบัน คนไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและถูกหล่อหลอมกลายเป็นพลเมืองและ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมาเลเซียตามเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและอาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) มากที่สุด รองลงมาคือ รัฐกลันตัน รัฐปะลิส รัฐเประ และรัฐตรังกานู ตามลำดับ

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ซึ่งจากการพูดคุยกับบุคคลต่างๆ เมื่อครั้งลงพื้นที่ ผนวกกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม* และข้อมูลจากเอกสารของนักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคน ที่พูดภาษาไทย ในมาเลเซีย โดยเฉพาะในรัฐเกดะห์ พบว่ามีอยู่ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียกว่า “ซั่มซั่ม” และ กลุ่ม “ชาวสยาม”

กลุ่ม “ซั่มซั่ม” เป็นชาวมลายูมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยกลุ่มหนึ่งของมาเลย์ โดยชื่อนี้ ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ครั้งแรกในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ และต่อมากลายเป็นชื่ออย่างเป็นทางการ

^๑ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓๙. (๒๕๐๒). เรื่อง ตนกุกัลป์ซิม กล่าวถึงคนไทยพุทธในรัฐเกดะห์. (สำเนา) หน้า ๓ - ๔.

* ดูรายละเอียดการลงพื้นที่ภาคสนาม ในภาคผนวก ก

ที่ปรากฏในรายงานประจำปีของเกดะห์และปะลิส มีจำนวนประมาณ ๕ เปอร์เซ็นต์ของประชากรมาเลย์
ในรัฐเกดะห์^๑ ปัจจุบันชนกลุ่มนี้ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชนชาวสยาม

กลุ่ม “ชาวสยาม” หรือ คนสยาม นั้นเป็นชาวสยามดั้งเดิมที่นับถือพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่
อาศัยอยู่ในเขตเป็นดั่งและพื้นที่ตอนในจากชายฝั่งทะเลของผืนแผ่นดิน^๒

สำหรับกลุ่มชาวสยามหรือคนไทยนั้นพบว่าจำนวนที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์นั้นมีอยู่ใน
๕๓ หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน ประมาณ ๒๖,๐๐๐ – ๓๐,๐๐๐ คน อนึ่ง หากมีการสอบถามถึง
จำนวนคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ คำตอบที่จะได้รับเป็นการ “ประมาณ” หรือ ได้รับคำตอบเป็น
จำนวน “ครัวเรือน” ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีสมาชิกตั้งแต่ ๔ – ๙ คน ดังนั้น การคำนวณจำนวนคนไทยจึงใช้
การเฉลี่ยครัวเรือนละ ๕ คน^๓ ขณะเดียวกันงานที่ศึกษาเกี่ยวกับคนไทยในมาเลเซียกล่าวถึงจำนวนคน
มาเลเซียเชื้อสายไทยหรือคนไทยในรัฐเกดะห์ไว้ในลักษณะที่แตกต่างกัน เป็นต้นว่า

อึ้งศักดิ์ อายุวัฒน์ะ กล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยซึ่งสำรวจช่วง พ.ศ. ๒๕๐๖ – ๒๕๑๑ ว่า
มีคนไทยอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน และมีคนไทยอาศัยอยู่ในรัฐไทรบุรี ๑๗,
๐๓๐ คน^๔

ฉันทัส ทองช่วย พบว่า ใน พ.ศ. ๒๕๒๒ มีคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียมี
จำนวนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในรัฐไทรบุรีมีจำนวน ๒๑,๓๐๐ คน^๕

คำนวณ นวลสนอง พบว่า ใน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีคนไทยใน รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) มีประมาณ ๒๖,
๐๐๐ คน^๖

^๑ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). The Siamese in Kedah under nation-state making. Kagoshima University.

^๒ เทียง ศรีสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ ห้องสมุดหมู่บ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๓ คือคำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๔ อึ้งศักดิ์ อายุวัฒน์ะ. (๒๕๔๗). คนไทยในมาเลเซีย. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

^๕ ฉันทัส ทองช่วย. (๒๕๒๕). ภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันในรัฐกลันตัน ไทรบุรี และเปอร์ลิส. วิทยานิพนธ์ (อ.ม. ภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

^๖ คำนวณ นวลสนอง. (๒๕๔๖). ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ประพนธ์ เรืองณรงค์ และวสันต์ ชีวะสาธน์ กล่าวถึงพี่น้องชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธที่ยังคงอยู่ในดินแดนมาเลเซียในปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่ไทรบุรีมีจำนวนถึง ๔๐,๐๐๐ คน รวม ๒๗ หมู่บ้าน และมีวัดประมาณ ๕๐ วัด^๑

Arun A/L Boontiang ได้กล่าวถึงผลการสำรวจคนไทยในมาเลเซียของรัฐบาลมาเลเซียเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ พบว่ามีทั้งหมด ๓๑,๐๙๕ คน มีคนไทยอยู่ในรัฐเกดะห์ เป็นจำนวน ๑๖,๐๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ ของคนไทยทั้งหมด^๒

Keiko Kuroda อ้างข้อมูลของอภางค์ศักดิ์ อายุวัฒน์นะ ที่ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ พบว่าเฉพาะรัฐเกดะห์ (ไม่รวมปะลิส) มีวัดไทย ๒๖ แห่ง มีชุมชนไทย ๒๗ หมู่บ้าน หรือ ประมาณ ๓,๕๐๐ ครอบครัว ประชากรประมาณ ๑๗,๐๓๐ คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเป็นดัง^๓

สำหรับเอกสารประวัติศาสตร์มาลายา / มาเลเซีย รวมถึงประวัติศาสตร์เกดะห์นั้น หากการกล่าวถึงชาติพันธุ์ไทยในมาลายา / มาเลเซียก็ไม่ระบุจำนวนที่แน่ชัด แต่จะกล่าวถึงในฐานะชาติอื่นๆ เช่น Stanley S. Bedlington กล่าวถึงประชากรมาเลเซีย ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐเกดะห์ ว่ามีมาเลย์ จำนวน ๖๕๕,๒๗๙ คน มีจีน จำนวน ๑๙๓,๖๑๐ คน มีอินเดีย จำนวน ๙๐,๙๒๗ คน และ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ จำนวน ๒๔,๑๒๙ คน^๔

ดังนั้น เมื่อเราเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จึงพบว่า สถิติคนไทยที่อาศัยอยู่ในมาเลเซียยังไม่มีความแน่นอน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนาม ตลอดจนการสนทนากลุ่มสามารถชี้ให้เห็นถึงพื้นที่ที่มีคนไทยอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย โดยแยกตามเขตอำเภอได้ดังนี้

๑. คนไทยในอำเภอโกตาสตาร์ (Kotastar)

อำเภอโกตาสตาร์เป็นเมืองหลวงของรัฐเกดะห์ คือ อลอสตาร์ ถือเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญและมีชาวมลายูเชื้อสายไทยอาศัยอยู่รวมกันประมาณ ๑,๐๐๐ คน หรือ ประมาณ ๒๐๐ ครัวเรือน มีวัดอยู่ ๓ วัด^๕ โดยแยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

^๑ ประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ. (๒๕๕๔). การศึกษาชุมชนชาวไทยในไทรบุรีหรือรัฐเกดะห์. หน้า ๑ และ หน้า ๑๑. วสันต์ ชีวะสาธน์. (๒๕๔๐). ชุมชนชาวไทยในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย. หน้า ๓๐.

^๒ Arun A/L Boontiang. (๑๙๙๐). Kesedaran dan Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam : Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman. P. ๖-๗.

^๓ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). op. cit.,

^๔ Stanley S. Bedlington. (๑๙๗๘). Malaysia and Singapore: The Building of New State.p.๑๘๙.

^๕ พระปลัดเซ่ง วัดนิโครธาราม ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดนิโครธาราม ตำบลตาโล๊ะวันยะห์ อำเภอโกตาสตาร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

๑.๑ หมู่บ้านบารักาบาริตา ตำบลบารักาบาริตา ประมาณ ๙๐ ครัวเรือน คนไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่เดินทางเข้ามาหางานทำในเมืองมีอาชีพรับจ้างและค้าขาย มีวัดสโมสรราชานุประดิษฐ์ หรือวัดบารักาบาริตาเป็นศูนย์กลางของการพบปะสังสรรค์ วัดแห่งนี้ก่อตั้งโดยท่านผู้หญิงเนื่อง นนทนาคร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดเรื่องที่ว่าด้วยบทบาทของคนไทยในหัวข้อต่อไป

๑.๒ หมู่บ้านบุกิตปีนัง ตำบลบุกิตปีนัง ประมาณ ๖๐ ครัวเรือน เป็นชุมชนหนึ่งในเขตเมือง ผู้คนที่อาศัยในเขตนี้มีอาชีพค้าขาย และรับจ้างเป็นสำคัญ มีวัดราษฎร์ประดิษฐ์เป็นศูนย์กลางของการพบปะของคนไทย

๑.๓ หมู่บ้านตะไละวันยะห์ ตำบลตะไละวันยะห์ ประมาณ ๕๐ ครัวเรือน คนไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย มีวัดนิโครธาราม* หรือวัดตะไละวันยะห์เป็นศูนย์กลางทางจิตใจของผู้คนที่นับถือพระพุทธศาสนา

๒. คนไทยในอำเภอกูบังปาสุ (Kubang Pasu)

อำเภอกูบังปาสุเป็นอำเภอที่อยู่ทางตอนเหนือของรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซียมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศไทยแถบอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นอำเภอที่มีชาวมลายูเชื้อสายไทยอาศัยอยู่ประมาณ ๕๖๒ ครัวเรือน โดยแยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

๒.๑ หมู่บ้านคลองใหม่ ตำบลจิตรา ประมาณ ๑๒๐ ครัวเรือน

๒.๒ บ้านปาดังเซรา บ้านปลักเหนาะ บ้านเกาะแดง บ้านควนน้อย บ้านกลางสาด บ้านปาดัง บ้านจันโหลน บ้านปาดังห้าง บ้านน้ำดำ บ้านฉางกลาง บ้านาปอ ตำบลอะห์ ประมาณ ๔๑๒ ครัวเรือน

ชุมชนคนไทยที่อาศัยอยู่ทั้ง ๒ เขต มีอาชีพหลัก คือ อาชีพทำนา สวนยาง เกษตรกรรมรับจ้าง และการค้า ตลอดจนรับราชการ มีวัดจิตราธรรม วัดบุญญาราม* สำนักสงฆ์เกาะแดงและสำนักสงฆ์ควนน้อย* เป็นศูนย์กลางของชุมชน^๑

* หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ปรัชญาธรรม และธรรมศึกษา

ที่มา : สรุปข้อมูลมาจาก หนังสือใบปลิว เรื่อง **ขอเชิญร่วมงานบุญพิเศษทอดกฐินสามัคคีประจำปี ๒๕๕๑ ตามวัดต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย** . (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์), และ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *The Siamese in Kedah under nation-state making*. Kagoshima University.

^๑ พระมหาอำพร ชันตีพโล เจ้าอาวาสวัดจิตราธรรม ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดจิตรา ตำบลจิตรา อำเภอกูบังปาสุ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

๓. คนไทยในอำเภอเป็นดั่ง (Pendang)

อำเภอเป็นดั่งเป็นเขตพื้นที่ที่มีชาวมมาเลเซียเชื้อสายไทยอาศัยอยู่มากที่สุดของรัฐเกดะห์ ประมาณ ๑,๒๓๐ ครัวเรือน ทั้งนี้ หนังสือพิมพ์ New Straits Time เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ กล่าวถึงจำนวนคนไทยที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเป็นดั่งอย่างเป็นทางการว่ามีจำนวน ๑๒,๐๐๐ คน^๑ โดยแยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

๓.๑ พื้นที่ บ้านปลายระไมและบ้านทุ่งควาย ตำบลปาดังเกอร์บา ประมาณ ๕๐๐ ครัวเรือน

๓.๒ พื้นที่ บ้านลำป่า บ้านขนุน(เบอร์หลาดหรือท้ายตลาด) บ้านแสด บ้านปลายเดี่ยว บ้านทุ่งพรุ บ้านคลองหอย ตำบลรัมไบ ๓๔๕ ครัวเรือน

๓.๓ บ้านปาดังปูสิงห์ บ้านปาดังแปลง และบ้านไม้สน ตำบลอาเยร์ปูเต๊ะ ประมาณ ๔๑๐ ครัวเรือน

๓.๔ บ้านควนแประ(หัวควน) ตำบลกายาปูเต๊ะ ประมาณ ๒๐ ครัวเรือน

พื้นที่ทั้ง ๔ นี้ถือเป็นอยู่ชาวผู้นำของรัฐเกดะห์ หรือ ของมาเลเซีย ผู้คนที่อาศัยอยู่ในแถบนี้ส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทำนา ทำสวนยาง สวนผลไม้ และบ้างก็มีอาชีพรับจ้างในเขตเมือง ขณะเดียวกันเขตอำเภอเป็นดั่งเป็นพื้นที่ที่มีวัดมากที่สุดของเกดะห์ มีถึง ๑๐ วัด คือ วัดวิสุทธิประดิษฐาราม* (วัดปลายระไม) วัดโพธิเจติยาราม* (วัดทุ่งควาย) วัดลำป่า* วัดวณรัตน์าราม (วัดขนุนหรือวัดเบอร์หลาดหรือวัดท้ายตลาด) วัดเวฬุวัน (วัดบ้านแสดหรือวัดนาโน) วัดท่านาหระ วัดสุนทรประชาราม(วัดทุ่งพรุ) วัดถ้ำคีรีวงษ์* (วัดปาดังปูสิงห์) วัดเทพสุวรรณาราม* (วัดปาดังแปลง) วัดเทพบัณฑิต* (วัดไม้สน) และมีสำนักสงฆ์ อยู่ ๑ สำนักสงฆ์ คือ สำนักสงฆ์รัชคีรี(สำนักสงฆ์หัวควน หรือควนแประ)

๔. คนไทยในอำเภอเซะ (Six)

อำเภอเซะเป็นพื้นที่ที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศไทย มีชาวมมาเลเซียเชื้อสายไทยอาศัยอยู่ใน ๔ ตำบล แบ่งออกเป็น ๗ หมู่บ้าน ประมาณ ๑,๐๓๐ ครัวเรือน หรือประมาณ ๕,๑๕๐ คน โดยแยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

๔.๑ บ้านกอหระ และบ้านกาไหล ตำบล เยอเนอรี ประมาณ ๔๒๐ ครัวเรือน

๔.๒ บ้านบางเหยีย ตำบลเตอโดยประมาณ ๒๓๐ ครัวเรือน

๔.๓ บ้านกำปงจงและบ้านเตระปาดัง ตำบล เซะ ประมาณ ๒๒๐ ครัวเรือน

^๑ New Straits Time. (February ๒๙, ๒๐๐๘). "No common goals, so how can they rule, aske Najib". P. ๔.

* หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ปรัชยติธรรม และธรรมศึกษา

๔.๔ บ้านจันทร์หอม และ บ้านตุตย ตำบลชอก ประมาณ ๑๖๐ ครัวเรือน

คนไทยที่อาศัยอยู่ในอำเภอชะส่วนใหญ่มักประกอบอาชีพทำสวนยางและสวนผลไม้ สำหรับบุคคลที่ออกไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ก็จะมีอาชีพรับจ้างในบริษัท^๑ ตั้งบ้านเรือนและมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ได้แก่ วัดธรรมศิริวนาราม* (วัดกอหระ) วัดกาไหล* วัดไทยเจริญ* (วัดบางเหี้ย) วัดจงเจริญสุทธาวาส* (วัดกำแพง) วัดเตราะป่าดง วัดจันทร์หอม และ วัดตุตย

๕. คนไทยในอำเภอป่าดงเตอรัป (Padang Trap)

อำเภอป่าดงเตอรัปเป็นพื้นที่ที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศไทย มีชาวมลายูเชื้อสายไทยอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นอีกพื้นที่หนึ่ง โดยมีประมาณ ๙๐๐ ครัวเรือน โดยแยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

๕.๑ พื้นที่ บ้านนาซ่า บ้านทุ่ง บ้านวังระไม บ้านลำเต็น บ้านคลองกาบ บ้านปักคล้า ตำบลเตอรัป ประมาณ ๕๗๐ ครัวเรือน

๕.๒ พื้นที่บ้านช้างแดง ตำบลเยเนอริ ประมาณ ๕๐ ครัวเรือน

๕.๓ พื้นที่บ้านประดู่ ตำบลกำแพงตันหยงเซียม ประมาณ ๒๑๐ ครัวเรือน

๕.๔ พื้นที่บ้านป่าดงสะไห่นตำบลป่าดงสะไห่น ประมาณ ๑๐ ครัวเรือน

๕.๕ พื้นที่บ้านดินแดง ตำบลตานะห์ เมมระ ประมาณ ๖๐ ครัวเรือน

คนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา สวนยางและสวนผลไม้และอาชีพรับจ้าง การตั้งบ้านเรือนอาศัยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ๔ วัด คือ วัดเทพชุมนุม* (วัดนาซ่า), วัดลำเต็น, วัดประดู่, วัดไทยประดิษฐาราม* (วัดไทยบนตอ หรือ วัดป่าดงสะไห่น) และมีสำนักสงฆ์อีก ๔ สำนักสงฆ์ คือ สำนักสงฆ์คลองกาบ สำนักสงฆ์ปลักคล้า สำนักสงฆ์ช้างแดง และสำนักสงฆ์ดินแดง

๖. คนไทยในอำเภอบาลิง (Baling)

อำเภอบาลิงเป็นพื้นที่ที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศไทย บาลิงถือเป็นอำเภอที่มีชาวมลายูเชื้อสายไทยอาศัยอยู่หนาแน่นในเขตตลาด และถือว่าตลาดบาลิงเป็นตลาดของคนไทยเชื้อสายจีน^๒ มีจำนวนประมาณ ๕๗๕ ครัวเรือน ใน ๔ พื้นที่ โดยแยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

^๑ พระครูจรรจรามาภรณ์ (พระอาจารย์บุญกุล จารุณโณ) เจ้าอาวาสวัดธรรมศิริวนาราม (วัดกอหระ) ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวนาราม (วัดกอหระ) ตำบลเยเนอริ อำเภอ ชะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

* หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ปรัชญาธรรม และธรรมศึกษา

^๒ ใจ จันทวงศ์ ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดศรีมหาโพธิ์ ตำบลบาลิงใน อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

- ๖.๑ พื้นที่ บ้านบาลิงนอก ตำบลเปกกันบาลิง ประมาณ ๕๐ ครัวเรือน
- ๖.๒ พื้นที่ บ้านบาลิง ตำบลบาลิง ประมาณ ๒๙๐ ครัวเรือน
- ๖.๓ พื้นที่ บ้านป่าซังและบ้านตัส ตำบลปูไหล ประมาณ ๑๗๕ ครัวเรือน
- ๖.๔ พื้นที่ บ้านหลังก๊วย ตำบลเตอโดยกานัน ประมาณ ๖๐ ครัวเรือน

คนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพสวนยาง สวนผลไม้ ค้าขายและประกอบอาชีพรับจ้าง มีวัดทำหน้าที่ศูนย์กลางของชุมชนคนไทยและคนจีนอยู่ ๔ วัด คือ วัดพระธาตุ* (ป่าลิไลย์บาลิง), วัดศรีมหาโพธิ์* (วัดบาลิงใน), วัดวิบูลย์วาราราม (วัดป่าซัง), วัดกำปงตัส และวัดสังฆาราม* (วัดหลังก๊วย)

๗. คนไทยในอำเภอกัวลาลุมดา (Kuala Muda)

อำเภอกัวลาลุมดาเป็นพื้นที่ที่มีเขตแดนสามารถเดินทางติดต่อกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างเกาะปีนังและถือเป็นเขตอุตสาหกรรม^๑ มีชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยอาศัยอยู่ ๔ หมู่บ้าน จำนวนประมาณ ๓๖๕ ครัวเรือน โดยแยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

- ๗.๑ พื้นที่ บ้านคลองช้าง ตำบลเตอกายคีรี ประมาณ ๑๑๐ ครัวเรือน
- ๗.๒ พื้นที่ บ้านโอล์กมาดู และบ้านสระหลวง ตำบลลีดำคีรี ประมาณ ๑๕๐ ครัวเรือน
- ๗.๓ พื้นที่ บ้านกำปงรายา ตำบลสุโงปัดตานี ประมาณ ๑๐๕ ครัวเรือน

คนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตเหล่านี้ประกอบอาชีพทำนา ทำสวนยาง สวนผลไม้ ค้าขาย รับจ้างและทำงานในโรงงานและบริษัท มีวัดอยู่ ๔ วัด คือ วัดสามัคคีรัตนาราม* (วัดคลองช้าง), วัดพุทธไชยา, ประดิษฐานาราม* (วัดโอล์กมาดู), วัดดำรงรัตนาราม* (วัดสุโงปัดตานี) และวัดสระหลวง

เงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์

การดำรงอยู่ในฐานะพลเมืองของมาเลเซียเป็นไปตามกรอบที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญ ซึ่งกลุ่มคนไทยที่ตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ก่อนการประกาศเอกราชก็ได้รับสิทธิเหล่านั้นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากสิทธิการเป็นพลเมืองตามกรอบรัฐธรรมนูญซึ่งจะได้กล่าวต่อไปแล้ว สถานภาพและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ยุคที่เป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองประเทศมาเลเซีย ยังมีเงื่อนไขและปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นตัวกำหนดและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่กลุ่มคนเหล่านี้ กล่าวคือ

* หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ปรัชญาธรรม และธรรมศึกษา

^๑ มานิต ศรีประดิษฐ์ และเที่ยง ศรีสุวรรณ เป็นให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปลง ตำบลกาเยรูปูเต๊ะ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

๑. สิทธิการเป็นพลเมืองตามกรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาเลเซียในประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้กล่าวถึงไว้ในหลายกรณี เป็นต้นว่า

๑. ผู้ที่มีเชื้อชาวมลายูต้องยอมรับว่าชาวมลายูเป็นเจ้าของแผ่นดินมลายูมาแต่เดิมและเป็นผู้มีสิทธิผูกขาดทางการเมือง
๒. ต้องยอมรับว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติแต่ก็จะให้เสรีแก่การนับถือศาสนาอื่น ๆ
๓. ต้องมีการคงไว้ซึ่งอำนาจและอภิสิทธิ์ของสุลต่าน
๔. มีการสงวนสิทธิพิเศษในการเข้าครอบครองปัจจัยต่างๆ ให้แก่ชาวมลายู เช่น การถือครองที่ดิน การรับบริการสาธารณสุข การเข้ารับราชการทหาร กิจกรรมทางธุรกิจ การได้รับใบอนุญาตต่างๆ การเข้ารับการศึกษา และต้องยอมรับภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ
๕. ชาวมลายูต้องยอมรับการดำเนินงานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่มีเชื้อชาวมลายู
๖. เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีเชื้อชาวมลายูสามารถรับสิทธิการเป็นพลเมืองได้โดยถือตามถิ่นกำเนิด และ
๗. เปิดโอกาสให้การโอนสัญชาติทำได้ง่ายขึ้น^๑

ทั้งนี้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราที่ ๑๔ ถึง ๒๒ ได้กล่าวถึงข้อกำหนดที่จะได้รับสัญชาติมาเลเซียไว้ ๔ กรณี คือ ...

กรณีที่ ๑ บุคคลที่ได้เป็นพลเมืองก่อนวันที่ประเทศได้รับเอกราช คือ ๓๑ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐) หรือเป็นบุตรของบิดาและมารดาที่เป็นชาวมลายูหรือบุคคลใดที่เกิดในสหพันธรัฐ นับตั้งแต่วันที่ได้รับเอกราชแต่ต้องก่อนเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ (๒๕๐๕) หรือบุคคลใดที่เกิดนับแต่วันที่ได้รับเอกราชเป็นต้นไปที่บิดาหรือมารดาเป็นพลเมือง

กรณีที่ ๒ ได้รับสัญชาติด้วยวิธีการจดทะเบียน

กรณีที่ ๓ ได้รับสัญชาติด้วยการโอนสัญชาติ

กรณีที่ ๔ ได้รับสัญชาติด้วยวิธีทางกฎหมาย

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราที่ ๑๕๓ กำหนดไว้ว่า ให้ประมุขของประเทศรักษาสถานะพิเศษของมลายูและรัฐบาลต้องให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมลายู ทั้งในด้านทุนการศึกษา ตำแหน่งทางราชการ และการเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจบางชนิด

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราที่ ๑๖๐ กำหนดความเป็นชาวมลายูต้องเป็นบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูและปฏิบัติตามประเพณีมลายู

^๑ N. J. Funston, (๑๙๘๐). *Malays Politics in Malaysia: A study of the United Malays National Organization and Parti Islam*. p. ๔๗. และ R. S. Milne and Diane K. Mauzy, (๑๙๘๖). *Malaysia Tradition, Modernity, and Islam*. p. ๒๘.

ขณะเดียวกัน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ทำการรับรองสิทธิของชาวมาเลเซียในฐานะเจ้าของแผ่นดินหรือลูกของแผ่นดิน หรือกลุ่มภุมิบุตร (Bumiputera Groups) โดยมีสาระสำคัญ^๑ คือ

๑. สงวนที่ดินบางส่วนไว้สำหรับชาวมลายู
๒. สงวนตำแหน่งราชการบางตำแหน่งให้แก่ชาวมลายูเท่านั้น
๓. จำกัดโควตาให้ทุนการออกใบอนุญาตและใบทะเบียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับถนน และคมนาคมให้แก่ชาวมลายูเท่านั้น
๔. จำกัดโควตาให้ทุนช่วยเหลือการศึกษาให้แก่ชาวมลายูเท่านั้น
๕. ให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ
๖. ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ (Bahasa Melayu)

กล่าวได้ว่า ในรัฐธรรมนูญของมาเลเซียได้ให้อภิสิทธิ์แก่ชาวมลายูเหนือสิทธิของชนกลุ่มอื่นๆ อันอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม ด้วยเหตุนี้จึงพบว่ารัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติ ห้ามนำประเด็นที่อ่อนไหวทางสังคม ตัวอย่างเช่น การเป็นพลเมือง สิทธิในการใช้ภาษาอื่นๆ มาวิพากษ์วิจารณ์หากฝ่าฝืน จะถูกลงโทษตามกฎหมายอาญา

ในส่วนของภาษาซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของมาเลเซียมาตลอดนั้น ในพระราชบัญญัติภาษาประจำชาติ ฉบับ ค.ศ. ๑๙๖๗ (พ.ศ. ๒๕๑๐) ได้กำหนดให้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการเพียงภาษาเดียว และมีผลบังคับใช้กับทุกชุมชนทุกเชื้อชาติในประเทศ ขณะที่ภาษาอังกฤษยังคงมีบทบาทในความก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจเพราะความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้นเป็นความรู้จากตะวันตก ทำให้ภาษาอังกฤษยังจำเป็นอยู่ แต่รัฐบาลก็มีนโยบายที่จะลดฐานะของภาษาอังกฤษให้เป็นรองภาษาประจำชาติ โดยกำหนดให้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียว และเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อกันเพื่อประโยชน์ทางราชการ การกำหนดภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ ก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้จากกลุ่มชาวจีนและอินเดีย ส่งผลให้มีการดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ค.ศ. ๑๙๕๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐) และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข ค.ศ. ๑๙๗๑ (พ.ศ. ๒๕๑๔) โดยกำหนดให้ “ภาษา” เป็นเรื่องหนึ่งที่ห้ามวิพากษ์วิจารณ์ในที่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม นโยบายการศึกษาของประเทศมาเลเซียก็ยังคงจัดให้การศึกษาระดับประถมศึกษาสอนด้วยภาษาทั้ง ๔ คือ ภาษามลายู ภาษาจีน ภาษาทมิฬ และภาษาอังกฤษ^๒

สิทธิของชาวมาเลย์ที่มีเหนือชาติพันธุ์อื่นๆ ปรากฏออกมาในสังคมมาเลย์และเป็นสิทธิพิเศษที่กลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ได้รับโดยไม่สัมพันธ์กับสัดส่วนกับเชื้อชาติที่ปรากฏอยู่ตามความจริงในมลายา ดังสถิติสำมะโนประชากรของมลายาใน พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่ระบุว่า มลายามีประชากรทั้งหมด ๖,๒๗๘,๗๖๓

^๑ พัชรินทร์ สอนฐิตะปัญญา. (๒๕๔๑). มาเลเซียกับการศึกษา. หน้า ๖๐.

^๒ แหล่งเดิม. หน้า ๘๒ - ๘๕.

คน ในจำนวนนี้เป็นชาวมลายูร้อยละ ๕๐ คือ ๓,๑๒๖,๗๐๖ คน เป็นชาวจีนร้อยละ ๓๗ คือ ๒,๓๓๐,๙๓๖ คน^๑ แต่ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๕๑๒ พบว่าหลายอาชีพในมลายามี ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเชื้อชาติอื่นๆที่ไม่ใช่ชาวมลายู เช่น ในด้านการแพทย์มีชาวมลายู ๖๕ คน ชาวจีน ๘๐๘ คน ชาวอินเดีย ๗๗๑ คนและเป็นเชื้อชาติอื่นๆ อีก ๒๔๙ คน ขณะที่กลุ่มนักกฎหมายมี ชาวมลายู ๙๒ คน ชาวจีน ๒๔๑ คน ชาวอินเดีย ๑๙๐ คนและเชื้อชาติอื่นๆ ๔๗ คน แต่เมื่อพิจารณา จำนวนของข้าราชการซึ่งผ่านการคัดเลือกจากรัฐบาลมลายาให้เข้ารับราชการในกิจการและหน่วยงาน ที่ว่าด้วยกฎหมาย กลับปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ชาวมลายูถึง ๖๗ คน ในขณะที่มีชาวจีนเพียง ๑๔ คน^๒ หรือผลอันเป็นรูปธรรม ก็คือ มีชาวมาเลย์จำนวน ๔ ใน ๕ เข้าทำงานในตำแหน่งงานราชการ (public service) ถึง ๔ ใน ๕^๓ ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนถึงความไม่สมดุลในเรื่องสิทธิการเข้ารับราชการ และ เมื่อเทียบจากจำนวนประชากรทั้งหมดในมาเลเซียในขณะนั้น ก็ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าสิทธิพิเศษ เหล่านี้มิได้จัดให้เหมาะสมตามสัดส่วนของจำนวนประชากรของทั้งประเทศแต่อย่างใด

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานะของความเป็นภูมิบุตรา (Bumibutra) หรือชนพื้นเมืองดั้งเดิม และการให้อภิสิทธิ์แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยอาศัยลักษณะทางชาติพันธุ์/วัฒนธรรมที่แตกต่างไป จากผู้คนกลุ่มอื่นได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐมาเลเซีย และนิยามความเป็นมาเลย์ไว้ว่า คือบุคคลซึ่งพูดภาษามาเลย์ นับถือศาสนาอิสลามและปฏิบัติตาม จารีตประเพณีมาเลย์ ขณะเดียวกันนายกรัฐมนตรีมหาเธร์ โมฮัมหมัด (Mahathir Mohamad) ก็ยืนยัน ถึงสถานะพิเศษนี้ไว้ว่า ชาวมาเลย์คือผู้ดำรงอยู่มาตั้งแต่ดั้งเดิมหรือเป็นชนพื้นเมืองแห่งมาลายา และเป็นประชาชนผู้ซึ่งสามารถอ้างความเป็นเจ้าของประเทศได้^๔ เพราะความเป็นมาเลย์ถูกกำหนดด้วย วัฒนธรรมมากกว่าการสืบเชื้อสาย บุคคลที่ไม่ใช่มาเลย์จึงอาจกลายเป็นชาวมาเลย์ด้วยการยอมรับ แนวทางการปฏิบัติที่ถูกระบุไว้ และเนื่องจากชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันสามารถพูดภาษามาเลย์ และประเพณีมาเลย์ก็มีความแตกต่างกันน้อย ศาสนาจึงมาเป็นเงื่อนไขหลักของการกลายเป็นชาวมาเลย์^๕

จากการศึกษากรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประเทศมาเลเซียที่มีต่อคนไทยในประเทศ มาเลเซียจะเห็นได้ว่า การกำหนดนโยบายของรัฐบาลมุ่งที่จะกำหนดสิทธิพิเศษเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับ

^๑ K.J. Ratnam, (๑๙๖๗). *Communalism and the Political Process in Malaya*. p, ๑.

^๒ Karl Von Vory, (๑๙๗๕). *Democracy without Consensus*. p. ๒๔๔.

^๓ Dentan, Robert Knox. (๑๙๙๗). *Malaysia and the Original People*. p, ๒๐.

^๔ Mahathir bin Mohamad. (๑๙๗๐). *The Malay Dilemma*. P ๓๓.

^๕ สมชาย ปรีชาศิลปะกุล การเมืองเรื่องชาติพันธุ์ ภูมิบุตรา : การเมืองแห่งอัตลักษณ์. สืบค้นจาก www.midnightuniv.org/minarticle/newpage74.html สืบค้น เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๐.

ชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายูเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสิทธิในการถือสัญชาติ การใช้ภาษา การศาสนา สิทธิในการถือครองที่ดิน การให้ทุนในการศึกษาหรือการสงวนตำแหน่งราชการบางตำแหน่งให้แก่ชาวมลายู เป็นต้น การกำหนดสิทธิพิเศษให้แก่กลุ่มมลายูเช่นนี้ถือเป็นเรื่องของการขาดความเท่าเทียมในฐานะที่เป็นพลเมืองของมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในด้านการศึกษา หรือ การเข้ารับราชการในตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ทางการเมือง

การขาดความเท่าเทียมในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซีย ตามบทบัญญัติที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญเรื่อง สิทธิในการครอบครองหรือซื้อขายที่ดิน สิทธิในการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ หรือแม้แต่สิทธิที่จะได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ รวมทั้งการถูกมองว่าเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยของประเทศกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาของคนไทยในมาเลเซียมาตั้งแต่ต้น ด้วยเหตุนี้ งานศึกษาเกี่ยวกับคนไทยในมาเลเซียจึงมักเสนอเรื่องสิทธิต่างๆ ที่คนไทยพึงได้รับว่า “ไม่เท่าเทียมกับชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายู หรือ พวกภูมิบุตร”

๒. นโยบายของรัฐบาลท้องถิ่นรัฐเคตะห์

ประเทศมาเลเซียมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ประกอบด้วยวุฒิสมาชิก และสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไป ส่วนสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งโดยสมเด็จพระราชาธิบดี ด้วยการพิจารณาจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนการพิจารณาจากการเป็นตัวแทนกลุ่มต่างๆ

นอกจากนี้ในแต่ละรัฐต้องมีรัฐบาลท้องถิ่น เรียกว่า State Executive ซึ่งมีเจ้าผู้ครองรัฐหรือ สุลต่านแห่งรัฐนั้นๆ เป็นผู้นำ มีอำนาจและขอบเขตของอำนาจภายในรัฐตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐบาลท้องถิ่นของแต่ละรัฐมีอำนาจหน้าที่นอกเหนือจากอำนาจรัฐบาลกลางกำหนด อาทิ การใช้กฎหมายอิสลาม การเกษตรป่าไม้ การปกครองท้องถิ่น และการประมงน้ำจืดภายในเขตของรัฐ ในขณะที่กิจกรรมบางด้าน เป็นต้นว่า สวัสดิการสังคม การศึกษาและกิจการสาธารณสุขไปรษณีย์ต่างๆ จะดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลรัฐ

การที่รัฐบาลกลางให้อำนาจรัฐท้องถิ่นบริหารจัดการภายในรัฐของตนเองได้ตามที่บัญญัติไว้ จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทของคนเชื้อสายไทยในมาเลเซีย กล่าวคือ คนไทยในรัฐต่างๆ ของประเทศมาเลเซียอาจได้รับสิทธิ สถานะบทบาท รวมถึงความสามารถในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ไม่เท่าเทียมหรือแตกต่างกันไป เนื่องจากบางรัฐอาจมีกฎหมายและระเบียบที่ไม่เข้มงวด ขณะที่บางรัฐมีกฎหมายเฉพาะท้องถิ่นที่ค่อนข้างจะเข้มแข็งจึงกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของคนไทยมากขึ้นน้อยแตกต่างกัน

สำหรับรัฐเกดะห์นั้น พบว่าคนไทยมีสถานะ บทบาท และสิทธิเสรีภาพค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในบรรดารัฐมลายูต่าง ๆ รัฐเกดะห์เป็นรัฐที่มีชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยอาศัยอยู่มากที่สุดคือ ประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน แม้ว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น คือ มาเลย์ จีนและอินเดีย คนไทยยังคงเป็นชนกลุ่มน้อย แต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษผู้ลงหลักปักฐานในดินแดนแถบนี้มาเนิ่นนานนับหลายร้อยปี นับเป็นชาวพื้นเมืองเดิมของดินแดนแถบนี้ ดังที่กลุ่มชนเชื้อสายไทยมักกล่าวด้วยความภูมิใจอยู่เสมอว่า “...ถ้านับเฉพาะที่เราอยู่ ยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าเรากับแขก (ชาวมลายู) ใครจะมาก่อนกัน...”^๑ ที่สำคัญยิ่งอีกประการคือ คนไทยในรัฐเกดะห์เป็นฐานเสียงที่เหนียวแน่นของพรรคอัมโนซึ่งในช่วงที่ผ่านมาเป็นพรรคที่ครองอำนาจทั้งในระดับรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ทั้งพรรคอัมโนเองก็ต้องการฐานเสียงจากกลุ่มคนไทย ดังนั้นระเบียบกฎหมายที่จึงมักอะลุ่มอล่วยให้กับคนไทย รวมถึงให้สิทธิ เสรีภาพ พร้อมสนับสนุนบทบาทและการทำกิจกรรมของคนไทยค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับคนไทยที่กีดกันตน จะเห็นได้ว่าคนไทยที่รัฐเกดะห์ได้รับการผ่อนผันหรือการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ มากกว่า^๒

สถานภาพและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์

ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญประกอบกับนโยบายแห่งรัฐเกดะห์จึงมีผลต่อสถานภาพและบทบาทของคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์มีสถานภาพและบทบาทเป็นรองจากกลุ่มชาติพันธุ์มลายู แต่หากกล่าวถึงสิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิการของคนไทยก็ยังถือว่าไม่ด้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนหรืออินเดีย

๑. สิทธิ สถานะและบทบาททางการเมืองของคนไทยในรัฐเกดะห์

หากพิจารณาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของมาเลเซียในแง่การเมืองก็จะพบว่าความสนใจทางการเมืองของชาวมลายูถือว่าซ้ากว่าผู้คนเชื้อชาติอื่นๆ สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะสมัยที่อังกฤษปกครองมีนโยบายมุ่งพิทักษ์ชนบธรรมนิยมและระบบการปกครองแบบจารีตของชาวมลายูเอาไว้ ทำให้ชาวมลายูได้รับอิทธิพลจากความรู้และความเป็นสมัยใหม่จากโลกตะวันตกได้ซ้ากว่าดินแดนอื่นๆ ดังนั้นการเมืองสมัยใหม่และขบวนการชาตินิยมของชาวมลายูจึงเกิดขึ้นได้อย่างซ้าๆ เช่นกัน^๓

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากได้รับเอกราชรัฐบาลมาเลย์ก็มุ่งส่งเสริมสิทธิและบทบาททางการเมืองการปกครองให้แก่ชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายูเป็นหลัก แม้ในบทบัญญัติทั่วไปของ

^๑ บุญฤทธิ์ แสงรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ ตลาดบาติง อำเภอบาติง รัฐเกดะห์

^๒ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). เล่มเดิม. หน้า ๙๐.

^๓ Gordon P. Means, (๑๙๗๐). *Malaysian Politics*. p. ๒๒.

รัฐธรรมนูญมาเลเซียจะประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน แต่ก็มีบทบัญญัติหลายข้อที่รับรองถึง “สถานะพิเศษ” ในฐานะที่เป็นภูมิบุตรของชาวมลายูอย่างเด่นชัด ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในด้านบทบาทและสิทธิทางการเมืองการปกครองระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มลายูและชาติพันธุ์อื่นๆ

แม้ว่าคนมาเลเซียเชื้อสายไทยหรือคนไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยจะได้รับผลกระทบไม่แตกต่างไปจากชาติพันธุ์อื่นๆ แต่จากการศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่าคนไทยไม่ให้ความสนใจต่อปัญหาความไม่เท่าเทียมทางการเมืองมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับความสนใจหรือความตื่นตัวทางการเมืองของคนไทยกับชาวจีนและชาวอินเดียในฐานะที่มีใช้ภูมิบุตราเช่นเดียวกัน ซึ่งพบว่าคนไทยมีความสนใจทางการเมืองน้อยกว่า ขณะเดียวกันคนไทยดูเหมือนจะยอมรับสถานะความเป็นพลเมืองชั้นสองในสังคมมลายูโดยปริยาย ดังที่พบว่า หากถามถึงบทบาททางการเมืองของคนไทยในรัฐเกดะห์ก็จะได้รับคำตอบที่คล้ายคลึงกันว่า “...เรื่องการเมืองเราไม่ยุ่ง... เราไม่เล่นการเมือง เราอยู่ได้ เรามีดิน มีที่ทำกินก็พอแล้ว...”^๑

สาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยไม่ค่อยให้ความสนใจหรือเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อแสดงบทบาทในทางการเมืองในมาเลเซีย มาจากการที่คนไทยมีจำนวนน้อย แม้แต่ในรัฐเกดะห์ซึ่งถือเป็นรัฐที่มีคนไทยอาศัยอยู่มากที่สุด แต่ก็นับเป็นชนกลุ่มน้อยของสังคมเกดะห์จึงทำให้ขาดอำนาจในการต่อรอง^๒

ดังนั้น เมื่อไม่มีอำนาจในการต่อรอง คนไทยจึงไม่นิยมเล่นการเมืองหรือไม่ให้ความสนใจการเมือง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันดูเหมือนว่า คนไทยในรัฐเกดะห์จะเริ่มให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมและแสดงบทบาททางการเมืองมากขึ้น เช่นเดียวกับที่รัฐบาลก็ให้การยอมรับและสนับสนุนบทบาทของคนไทยเพิ่มมากขึ้น ดังกรณีของคุณณญาณ อินทราชา คนไทยในรัฐไทรบุรีที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น J.P. (Jaksa Pendamai) หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นของรัฐไทรบุรี และต่อมา คุณเจริญ อินทราชา บุตรก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิก โดยเป็นตัวแทนคนไทยจากการดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย – มาเลเซีย นับเป็นคนไทยหรือชาวมลายูเชื้อสายไทยคนแรกที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิกต่อจากคุณเจริญ อินทราชา มาเลเซียให้การสนับสนุนคนไทยที่ดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย – มาเลเซีย ให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกดังกรณี คุณ ชิว ชุน (Yh. Semator Siw Chun a/p Eam)^๓

^๑ เพียง ศรีสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๑ ณ วัดปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๒ Arun A/L Boontiang. (๑๙๙๐). *op. cit.*.

^๓ แม้ว่าคุณ ชิว ชุน (Yh. Semator Siw Chun a/p Eam) จะชื่อเป็นคนจีน แต่มีเชื้อสายไทยและได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกจากการดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย – มาเลเซีย เพราะ ฉะนั้นคนไทยในรัฐเกดะห์จึงถือคุณ ชิว ชุน เป็นคนไทยคนหนึ่ง

ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย – มาเลเซียต่อจาก คุณเจริญ อินทราชาติ จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิกสืบต่อมาด้วย

สำหรับคนไทยโดยทั่วไปในรัฐเกดะห์ก็ให้ความสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่คนไทยจำนวนมากไม่น้อย สมัครเป็นสมาชิกพรรคอัมโน (UMNO) ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลและเป็นพรรคที่คนไทยส่วนใหญ่ให้ความนิยม ทั้งในส่วนของพรรคเองก็ต้องการการสนับสนุนหรือฐานเสียงจากกลุ่มคนไทย เพราะการสนับสนุนจากคนไทยมีความสำคัญในฐานะของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเห็นได้จากเมื่อมีการเลือกตั้งตัวแทนพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเข้ามาพบปะประชาชนถึงพื้นที่ ดังเช่น กรณีการเลือกตั้งเมื่อกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๒ ผู้สมัครจากพรรคพันธมิตรได้มาพบปะกับพระภิกษุเพื่อให้ช่วยสนับสนุนให้คนไทยช่วยลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครของพรรค^๑ หรือ การเลือกครั้งเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ New Straits Time ฉบับวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้ผาดหัวข่าวว่า “ No common goals,so how can they rule, asks Najib” กล่าวถึงการลงมามาหาเสียงของนายนาจิบ ราชัดกับพระภิกษุสงฆ์และคนไทยในอำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ซึ่งมีคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้อย่างเป็นทางการจำนวน ๑๒,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้มีสิทธิเลือกตั้งได้ ๓,๓๒๑ คน^๒ ขณะเดียวกันนั้นยังพบว่าช่วงก่อนการเลือกตั้งหากชุมชนคนไทยต้องการให้ผู้สมัครช่วยสร้างเครื่องสาธารณูปโภค หรือ ถนนหนทางที่เหน็บในชุมชนก็จะได้รับการสนับสนุนจากผู้สมัคร^๓

สิทธิ สถานะ และบทบาทเหล่านี้ของคนไทย แม้จะไม่เด่นชัดมากนักหากเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมมาเลเซีย แต่ก็แสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่ทางการเมืองของคนไทยในสังคมมาเลเซียด้วยเช่นกัน

๒. สิทธิ สถานะและบทบาททางเศรษฐกิจของคนไทยในรัฐเกดะห์

สำหรับสถานะและบทบาททางด้านเศรษฐกิจนั้น พบว่าด้วยสภาพภูมิประเทศของรัฐเกดะห์ส่งผลให้คนไทยในรัฐเกดะห์ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ การทำนา ทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มังคุด ลางสาด และการทำสวนยาง โดยเฉพาะในเรื่องการทำนานั้นพบว่าคนไทยมีความถนัดและมีใจรักใน

^๑ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการชาวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓๙. (๒๕๐๒). เรื่อง ตนกุกัลป์ชม กล่าวถึงคนไทยพุทธในรัฐเกดะห์. (สำเนา) หน้า ๔.

^๒ New Straits Time. (February ๒๙, ๒๐๐๘). “No common goals, so how can they rule, asks Najib”. P. ๔.

^๓ การัน ขุนแก้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐ ณ วัดวิสุทฺธิประดิษฐาราม (วัดปลายระเิม) ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

การทำนามากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ขณะที่ชาวมาเลย์นิยมประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานบริษัท ห้างร้าน หากเป็นเกษตรกรก็นิยมทำสวนยาง ปลูกยาสูบ มากกว่า หรือหากมีที่นาที่มักให้คนไทยเช่า พื้นที่ทำนา หรือรับจ้างทำนา ส่วนชาวจีนนิยมเปิดกิจการร้านค้า ส่วนชาวอินเดียนิยมเป็นพนักงานบริษัทในห้างร้านต่างๆ การที่คนมาเลย์และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นไม่นิยมประกอบอาชีพทำนา ส่งผลให้ผลผลิตข้าวไม่เพียงพอแก่ความต้องการ รัฐบาลมาเลย์จึงให้การสนับสนุนแก่ชาวนาเป็นพิเศษ เพื่อกระตุ้นให้มีการทำนาและเพิ่มผลผลิตข้าว โดยชาวนาจะได้รับการสนับสนุนตั้งแต่เริ่มต้น กระบวนการผลิตไปจนกระทั่งขั้นตอนการขายได้ผลกำไร โดยรัฐให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ การสนับสนุนค่าไถ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช รวมถึงโบนัสหากผลิตข้าวได้ปริมาณที่เพิ่มขึ้น^๑ ซึ่งสิทธิต่างๆ เหล่านี้ ชาวนาคนไทยก็ได้รับแจกเช่นเดียวกับภูมิบุตราในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซีย

นอกจากการทำนาคนไทยเริ่มหันมาปลูกยางกันมากขึ้น เนื่องจากยางสามารถปลูกได้ทั้งในพื้นที่สูงหรือที่ราบเชิงเขา ที่สำคัญคือมีราคาดีและสามารถขายผลผลิตได้เกือบทุกวัน คนไทยจำนวนมากน้อยที่ขาดแคลนที่ดินทำกินก็หันไปประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยาง

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความผันแปรของสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบทุนนิยมเสรีนิยมในปัจจุบัน ส่งผลให้คนไทยในรัฐเกดะห์ต้องปรับตัวปรับเปลี่ยนอาชีพมากขึ้น คนไทยบางส่วนหันมาเป็นผู้ประกอบการ เปิดกิจการร้านค้าต่าง ๆ กิจการที่คนไทยให้ความนิยมเป็นพิเศษ คือร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ รถยนต์ และกิจการที่คนไทยค่อนข้างมีชื่อเสียง คือร้านเสริมสวย ดังกรณีบ้านปลายะระไม เขตอำเภอเป็นดิง พบว่ามีร้านเสริมสวยของคนไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่ชาวไทยเท่านั้นที่มาใช้บริการ แต่ยังรวมถึงชาวจีน อินเดีย และแขก(มลายู) ทั้งจากในเขตหมู่บ้านและนอกเขตหมู่บ้าน ทั้งนี้ ส่วนสำคัญที่ทำให้ร้านเสริมสวยของคนไทยเป็นที่นิยมสืบเนื่องมาจากความสามารถของช่างเสริมสวยซึ่งจบหลักสูตรเสริมสวยจากเมืองไทย ทั้งในกรุงเทพฯ หรือหาดใหญ่ และอัยยาศัยส่วนตัวของช่างเสริมสวยที่รักในงานบริการ และราคาค่าแรงถูก^๒

ขณะที่กลุ่มคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มุ่งไปหางานทำในเขตเมือง ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทห้างร้าน ใช้แรงงานในโรงงานหรือสถานประกอบการต่าง ๆ เนื่องจากปัจจัยหลายประการทั้งในเรื่องรายได้ที่ไม่แน่นอนของอาชีพเกษตรกร เรื่องปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินหรือมีน้อยไม่เพียงพอ

^๑ บุญฤทธิ์ แสงรัตน์. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายะระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

^๒ สานิต พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิโชติและคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดชุมชนปลายะระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

แก่การประกอบอาชีพ ระบบการศึกษาที่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้รับการศึกษามากขึ้น ตลอดจนสภาพสังคมค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการความทันสมัย และด้วยเหตุที่ชุมชนที่เป็นถิ่นที่อยู่ของคนไทยไม่ใช่ที่ตั้งของบริษัทห้างร้าน โรงงานต่าง ๆ คนรุ่นใหม่จึงมักอพยพโยกย้ายไปหางานทำในเมือง เช่น อดอร์สตาร์ ปีนัง กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ และกระทั่งไปถึงประเทศแถบตะวันออกกลาง

สำหรับอาชีพรับราชการ พบว่า มีชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยรับราชการไม่มากนัก โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้ ผู้ที่เข้ารับราชการส่วนใหญ่เป็นเพียงชั้นผู้น้อย เนื่องจากคนไทยมีความเชื่อว่า ตำแหน่งสูงๆ ในระบบราชการนั้นสงวนไว้ให้กับชาวมาเลเซีย หากคนไทยเข้ารับราชการโอกาสก้าวหน้าก็น้อย ดังที่ประธานสมาคมไทย-เกดะห์กล่าวถึงกรณีนี้ว่า “...เขา (รัฐบาลมาเลเซีย – ผู้วิจัย) ก็ไม่ได้กีดกัน โดยหลักไม่กีดกัน แต่เอาเข้าจริงก็เข้าลำบาก...คนไทยที่ทำราชการก็มี มั่ง (บาง) เหมือนกัน แต่เป็นลูกน้องเขา ขึ้นยศสูงๆ มันไม่ค่อยมีคนไทย แต่ก็มีบ้างเหมือนกัน เช่น เป็นผู้พิพากษา ชื่อรันรันด์ เป็นคนไทยที่อยู่ในบาล...”^๑

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงสิทธิอื่นๆ นอกเหนือจากเรื่องของการประกอบอาชีพรับราชการที่คนไทยเชื่อว่าพวกเขาก้าวขึ้นสู่ระดับสูงได้ยากนั้น พบว่าคนไทยได้รับการคุ้มครองค่อนข้างสูง จนกระทั่งคนไทยในรัฐเกดะห์มีความเห็นว่า “...ได้รับสิทธิเป็นอันดับ ๒ เป็นรองก็แต่ชาวมาเลเซีย (มาลายู) และเหนือกว่าชาวจีนและอินเดีย...”^๒ สิทธิในการถือครองที่ดิน ที่รัฐบาลเกดะห์ ได้ให้สิทธิแก่คนไทยในการ “เอาดิน” แม้แต่ในที่ดินที่เป็น Malay Reserve คนไทยก็สามารถจับจองได้ การที่คนไทยมีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดิน เนื่องจากรัฐบาลมองว่าคนไทยเป็นคนดั้งเดิมที่นี่ และส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรเหมือนคนมลายู จึงให้สิทธิแก่คนไทยในการจับจองซื้อขายที่ดินใกล้เคียงกับคนมลายู หรือกรณีคนไทยที่มีรายได้น้อยก็มีโอกาสได้รับสวัสดิการของประชาชนผู้มีรายได้น้อย เช่น รัฐจัดสวัสดิการโครงการสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย ใน ๒ ลักษณะ คือ

๑. โครงการที่จัดให้กับผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน ๑,๔๐๐ เหรียญ/เดือน หรือประมาณไม่เกิน ๑๔,๐๐๐ บาท ต่อเดือน เรียกว่า “Rumah Meya Rakyat” กับ

๒. โครงการที่จัดให้กับคนยากจน/ลูกมาก เรียกว่า “Rumah Rakyat Termikin”

ซึ่งโครงการทั้ง ๒ ลักษณะนี้ในแต่ละปีจะดำเนินการจัดสรรให้หมู่บ้านละ ๔ หลังต่อปี ในกรณีโครงการข้างต้น พบว่า ในชุมชน/หมู่บ้านของคนไทยได้รับการสนับสนุนเป็นหมู่บ้านอันดับต้นๆ และหากเปรียบเทียบกับหมู่บ้านของชนมลายู หมู่บ้านคนไทยบ้างหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนก่อน ดังเช่น

^๑ มานิต ศรีประดิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปลง ตำบลกาเยรัมย์เต๊ะ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๒ สทนทนากลุ่ม ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านป่าดงแปลง อำเภอเป็นดง เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ – ๒๓.๐๐ น.

หมู่บ้านปลายระเไม่ได้รับแล้ว ๖ หลัง ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับสวัสดิการดังกล่าวจะต้องจ่ายเงินคืนให้รัฐเพียงครึ่งเดียว ในช่วงเวลา ๓ ปี ซึ่งเฉลี่ยแล้ว ต้องจ่ายคืนให้กับรัฐเพียงเดือนละ ประมาณ ๑,๐๐๐ บาทเท่านั้น^๑

โดยภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า สถานะทางเศรษฐกิจของคนไทยส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางหรือมีชีวิตพอเพียงแก่อัตภาพดังกล่าวที่ว่า “...คนไทยเราพออยู่ได้ แต่จะให้รวยเหมือนคนจีนไม่ได้...”^๒

ด้วยเหตุนี้ ในแง่สิทธิทางเศรษฐกิจของคนไทยในรัฐเกดะห์ถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาลท้องถิ่นเกดะห์เป็นอย่างดี สำหรับสถานะและบทบาททางเศรษฐกิจ คนไทยในรัฐเกดะห์ดำรงอยู่ในฐานะของเกษตรกรที่ผลิตอาหารสำหรับชาวมาเลเซีย

๓. สิทธิ สถานะและบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์

แม้คนไทยในรัฐเกดะห์จะตั้งหลักปักฐานในพหุสังคมของดินแดนมาลายาที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อที่หลากหลายมาอย่างยาวนาน และมีฐานะเป็นชนกลุ่มน้อยของสังคมมาเลเซีย แต่ก็พบว่าคนไทยในรัฐเกดะห์ยังเป็นสังคมชนบท มีวิถีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย และที่สำคัญยังสามารถรักษาตัวตนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของตนไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งในแง่ของสิทธิ เสรีภาพ สถานะและบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยเหล่านี้ก็ได้แตกต่างกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น กล่าวคือ ยังคงมีสิทธิ เสรีภาพในการปฏิบัติและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมตามแนวทางที่สืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมนิยมในพระพุทธศาสนา

สิทธิในการนับถือและสืบทอดพระพุทธศาสนา

คนไทยในรัฐเกดะห์มีสิทธิในการนับถือพระพุทธศาสนาและได้ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างแน่นแฟ้น ธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนายังคงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต เช่น การบวชเรียน ถือเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตสำหรับเด็กชายทุกคน โดยผู้ที่ผ่านการบวชเรียนจะเรียกว่าเณร (Din) ที่สำคัญวัดไม่เพียงแต่จะเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชนเท่านั้น หากแต่ยังเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและอนุรักษ์ความเป็นไทยให้คงอยู่ ดังจะเห็นได้จากการที่วัดเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมอบรมทางด้านวัฒนธรรม เป็นสถานที่สำหรับสอนภาษาไทยให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชน เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานทั้ง

^๑ สทนากลุ่ม ณ บ้านปลายระเไม่ อำเภอเป็นดั่ง ระหว่างเวลา ๑๔.๔๐ - ๑๗.๕๐ น. เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑

^๒ เพียง ศรีสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๑ ณ วัดปลายระเไม่ ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ผู้หญิงและชายให้ไปเรียนภาษาไทยและเรียนธรรมศึกษากับพระภิกษุสงฆ์ที่วัด เด็กไทยในมาเลเซียจึงไม่เพียงแต่จะสามารถรักษาการใช้ภาษาไทยแต่ยังมีความรู้ด้านธรรมศึกษาค่อนข้างดี เห็นได้จากการที่เด็กทั้งหญิงและชายสามารถสอบได้นักธรรมตรี นักธรรมโท หรือนักธรรมเอกในแต่ละปีซึ่งก็มีจำนวนไม่น้อย ขณะเดียวกัน คนไทยที่ผ่านการสอบนักธรรมในระดับต่างๆ เมื่อเข้าทำงานในระบบงานของรัฐ (หรือ เอกชนบางหน่วยงาน) จะได้รับเงินพิเศษเพิ่มจากเงินเดือนประจำด้วย^๑

สิทธิในการศึกษาและเรียนภาษา

คนไทยในรัฐเกดะห์มีสิทธิในการศึกษาและเรียนภาษาไทย ซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยที่สามารถรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยด้านภาษาเอาไว้ได้ ทั้งนี้ ภาษาไทยที่คนไทยในรัฐเกดะห์ใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันมีสำเนียงเหมือนกับภาษาไทยถิ่นใต้แถบนครศรีธรรมราช ที่น่าสังเกตก็คือ เด็กชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยรุ่นใหม่นอกจากจะสามารถพูดภาษาไทยปักษ์ใต้แล้ว ยังสามารถพูดภาษาไทยมาตรฐานได้เหมือนดังเช่นเด็กไทยในปัจจุบัน ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะการเรียนการสอนภาษาไทยในบางวัด สอนโดยพระภิกษุจากเมืองไทยดังกรณีวัดกอหฺราและจากการรับชมรายการโทรทัศน์ของไทย ซึ่งส่งผลให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากเมืองไทย^๒

สิทธิในการปฏิบัติ จารีตประเพณีและวัฒนธรรม

คนไทยในรัฐเกดะห์มีสิทธิและสามารถปฏิบัติตามจารีตประเพณีและมีสิทธิในการสืบสานอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมไทยให้อยู่คู่กับชุมชนไทยต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้การส่งเสริมและอนุรักษ์ความเป็นไทยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงออกของชุมชนคนไทยจึงปรากฏออกในนามสมาคมต่างๆ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย เช่น สมาคมวัฒนธรรมไทยรัฐเกดะห์ ซึ่งก่อตั้งและได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เหตุผลสำคัญในการดำเนินการก่อตั้งสมาคมของคนไทยในรัฐเกดะห์เพื่อเป็นศูนย์กลางของการดำเนินกิจกรรมและศูนย์กลางของการติดต่อของคนไทย ตลอดจนเพื่อให้เป็นที่ทำงานเกี่ยวกับสังคมและศูนย์กลางของการเผยแพร่ความรู้ทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย และเป็นเพราะว่า “...ปัจจุบันเวลาไปแสดงในหฺรา

^๑ มานิต ศรีประดิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปลง ตำบลกาเยรัมย์บุรีเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๒ น้อย รัตนมนี. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินท์ พุฒิโชติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวงาราม บ้านกอหฺรา ตำบลเยอเนอริ อำเภอเซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี), เขมมรินทร์ ลออศรี. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระเิม ตำบลป่าดงเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี), นายอ่วม รัตนประทุม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ ณ วัด วิสุทธิประดิษฐาราม (วัดปลายระเิม) ตำบลป่าดงเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

ที่ไหน คนไทยและคนมาเลย์ที่นี้คิดว่าเป็นโนห์ราที่เดินทางจากฝั่งเมืองไทย จึงอยากให้เขาได้รู้ว่าเป็นโนห์ราของคนไทยที่สายตระกูลโนห์ราที่อยู่มาเลย์นี้แหละ...หลังจากนี้เมื่อเรามีสภาวัฒนธรรมแล้วต่อไปเวลามีนงานของรัฐเราก็ต้องไปแสดงและอนาคตข้างหน้าวัฒนธรรมไทยก็จะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเกดะห์...”^๑

ที่สำคัญเป็นที่น่าสังเกตว่า ความพยายามในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย การดำรงวิถีชีวิตจารีตประเพณีแบบไทยดังที่กล่าวมานั้นพบว่าหลายกรณีก็ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ^๒ ยกตัวอย่างเช่น คนไทยในรัฐเกดะห์ได้รับการสนับสนุนทุนจากรัฐบาลให้สร้างโรงเรียนสอนภาษาไทยในวัดปลายระไมเป็นเงิน ๓ ล้านบาท ส่งเสริมให้สอนภาษาไทย ธรรมศึกษา และจารีตประเพณีแบบไทย ได้อย่างอิสระ “...และเมื่อเดือนตุลาคม ที่ผ่านมา (๒๕๕๑) รัฐได้สนับสนุนงบประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ให้กับชุมชนปลายระไมในการซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับรำโนห์รา และบ่อยครั้งที่คนไทยได้มีโอกาสไปร่วมแสดงในงานสำคัญๆ ของรัฐ...หรือถ้าจะจัดการแสดงก็สามารถขออนุญาตได้โดยไม่ยุ่งยาก...ขณะที่คนไทยในกลันตันต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง หากต้องการขออนุญาตจัดกิจกรรมการแสดง...”^๓ ด้วยเหตุนี้ นโยบายและการสนับสนุนจากรัฐจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้คนไทยสามารถแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมและรักษาอัตลักษณ์ของคนไทยไว้ได้อย่างเข้มแข็ง

ดังนั้น หากพิจารณาจากสิทธิ สถานะ และบทบาทที่แสดงออกทางสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ที่กล่าวมา แม้จะให้ภาพของคนไทยในสังคมพหุลักษณะของมาเลเซียได้ไม่โดดเด่นมากนัก หากเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์มลายู ชาติพันธุ์จีน หรือ กลุ่มชาติพันธุ์อินเดีย แต่สามารถกล่าวได้ว่า สิทธิ บทบาทที่สำคัญของคนไทยในรัฐเกดะห์ คือ สิทธิและบทบาทในการสืบทอดพระพุทธศาสนา และสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยยังคงปรากฏและดำรงอยู่ในฐานะของชุมชนพุทธชุมชนหนึ่งของสังคมมุสลิมมาเลเซีย

^๑ มานิต ศรีประดิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปดง ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๒ สิ้นธ์ ทิพย์ประดับมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปดง ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๓ เทียง ศรีสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปดง ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

การดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ของสังคมมาเลเซีย

การดำรงอยู่ของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย หรือ คนไทยในรัฐเกดะห์ในสังคมมาเลเซียได้ดำเนินการและแสดงออกซึ่งความเป็นไทย ด้วยการรวมกลุ่ม หรือ ก่อตั้งเป็นองค์กรในนามของสมาคมคนไทยในรัฐเกดะห์ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนา ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และโรงเรียนสอนภาษาไทยในวัดต่างๆ สมาคมวัฒนธรรมไทยในมาเลเซีย ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงบทบาททางการเมือง แสดงออกซึ่งกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์และรักษาความเป็นไทย ขณะเดียวกัน บรรดาคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ยังได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของยุคโลกาภิวัตน์ เป็นต้นว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนอยู่ในมาเลเซียรวมกลุ่มกันในนามที่เรียกว่า “กลุ่มรวมไทย” ทางเว็บไซต์ที่ชื่อว่า <http://ruamthai.net> นอกจากนี้ยังมีแหล่งพบปะของคนไทยอื่นๆ อีก ได้แก่ <http://www.beliathai.org.my> หรือ <http://forum.beliathai.org.my>^๑

๑. การดำรงอยู่และกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองการปกครองของคนไทยในรัฐเกดะห์ปรากฏอยู่ทั้งในระดับชาติ ระดับรัฐ และระดับท้องถิ่น/ส่วนบุคคล

๑.๑ การดำรงอยู่และการแสดงออกทางการเมืองการปกครองในระดับชาติและระดับรัฐนั้น เป็นไปตามเงื่อนไขของสิทธิ เสรีภาพตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐ กล่าวคือ การแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครดำรงตำแหน่งทางการเมือง สิทธิในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ พบว่าการดำรงอยู่ในทางการเมืองของคนไทยในรัฐเกดะห์ปรากฏในการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกดั่งกรณีของคุณเจริญ อินทราชาติ และคุณ ชิว ชุน ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย-มาเลเซีย และถือเป็นผลสืบเนื่องมาจากการแสดงออกทางชาติพันธุ์หรือการรวมกลุ่มเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

๑.๒ การดำรงอยู่และการแสดงออกทางการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นและในแง่บุคคล ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับระดับชาติและระดับรัฐ กล่าวคือ เป็นไปสิทธิ์ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกซึ่งการเมืองการปกครองของคนไทยในระดับท้องถิ่นปรากฏชัดเจนกว่าระดับชาติ ทั้งนี้ เป็นเพราะการปกครองระดับท้องถิ่นของรัฐเกดะห์ กรณี ชุมชนหมู่บ้าน และตำบล ได้ให้สิทธิชุมชนในการปกครองกำกับดูแลกันเองภายในชุมชน (แม้ว่า การดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหรือ กำนัน จะต้องได้รับการคัดเลือกและความเห็นชอบจากสภาการเมือง) ดังนั้น จึงพบว่าหมู่บ้าน

^๑ นายมานิต ศรีประดิษฐ์ ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปง ตำบลกาเยรัมย์ใต้ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ชุมชน คนไทยในทุกพื้นที่ที่มีผู้ใหญ่มากเป็นคนที่เชื่อสายไทยด้วย สำหรับการแสดงออกทางการเมืองในแง่ของบุคคลนั้นเป็นไปตามสิทธิต่างๆ เช่น การสมัครดำรงตำแหน่งทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองเช่นเดียวกับระดับชาติหรือรัฐ

๒. การดำรงอยู่และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การดำรงอยู่และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจปรากฏเด่นชัดที่สุดของชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์ คือ กิจกรรมการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ คนไทยในรัฐเกดะห์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ที่สำคัญ คือ การทำสวนยางพารา* รวมถึงการทำหัตถกรรมในครัวเรือน เช่น การจักสาน เสื้อจากใบกก ใบเตย นอกจากนี้ ยังประกอบอาชีพทำนา ทำสวนผลไม้ ปลูกพืชผักในครัวเรือน และไร่ยาสูบ ขณะเดียวกันร้อยละ ๑๒ ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นพนักงานในบริษัท ห้างร้าน หรือการค้าขาย ส่วนที่เหลือร้อยละ ๘ มีอาชีพรับราชการ^๒ และพบว่าประชากรวัยทำงานทุกคนมีการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคง^๓

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการดำรงอยู่ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนไทยวางอยู่พื้นฐานของวิถีชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคมของมาเลเซีย และเป็นการดำรงอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากในอดีต

๓. การดำรงอยู่และกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ สอดรับกับเรื่องของสิทธิ สถานะ และบทบาททางสังคมวัฒนธรรม ทั้งนี้ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์ พบว่ามีพื้นฐาน

* แต่อย่างไรก็ตามการทำสวนยางของคนไทยจะไม่คำนึงถึงเรื่อง ดิน น้ำ พันธุ์ยาง การบำรุงรักษา การกรีดยาง การทำยางแผ่น ทั้งนี้ คุณภาพยางจึงผลิตไม่ได้มาตรฐานมากนัก ในช่วงแรกชาวบ้านจะขายน้ำยาง โดยมีนายทุนมารับซื้อน้ำยางถึงสวน แต่ต่อมามีผลผลิตน้อยลง ไม่มีผู้เข้ามาซื้อน้ำยาง ชาวบ้านจึงทำเป็นเศษยางหรือที่ชาวใต้เรียกว่า ซี้ยาง คือเมื่อกรีดยางแล้วจะปล่อยทิ้งไว้ในถ้วยยาง ๑ คั้น รุ่งเช้าก็เก็บซี้ยางไปขายราคาภิโกลรัมละ ๓ เหรียญริงกิต ๕๐ เซ็นต์ (ประมาณ ๓๕ บาท) ซึ่งสามารถเลี้ยงตัวเองได้

^๑ สุกุน ไม่ทราบนามสกุล (Sukun al Ak jau) ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินท์ พุฒิโชติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๒ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิตร. (๒๕๕๐). เล่มเดิม. หน้า ๘๐.

^๓ สานิต พงศ์เพชร ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินท์ พุฒิโชติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดชุมชนปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ความเชื่อเชกเช่นเดียวกับคนไทยในภาคใต้ของประเทศไทย กล่าวคือ เชื่อในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ ไสยศาสตร์ ผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนา ทั้งศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู พุทธหินยาน (เถรวาท) และ พุทธมหายาน พร้อมกับรับเอาประเพณีของมุสลิมเข้ามาบูรณาการสรรค์สร้างเป็นวัฒนธรรมเฉพาะ

ชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์เป็นกลุ่มชนที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นอิทธิพลทางความเชื่อดั้งเดิมและมีความศรัทธาที่ไม่ไหลไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลแวดล้อม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ศาสนิกชนได้มีการประกอบพิธีที่สำคัญ เช่น วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันวิสาขบูชา^๑

การดำรงอยู่ของประเพณีการบวชของพุทธศาสนิกชน เพราะการบวชในพระพุทธศาสนาถือเป็นกุศลอย่างยิ่ง ทั้งแก่ผู้บวชและญาติพี่น้องทั้งมวล ขณะเดียวกัน ยังคงมีความเชื่อว่าจะมีโอกาสเกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์จากการร่วมพิธีบวช และถือเป็นการขัดเกลาทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน กิจกรรมที่ชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์แสดงออกนั้นปรากฏในลักษณะของการอุปสมบทหมู่ กล่าวคือ ภายในชุมชนจะจัดมีการบวชหมู่พร้อมกันปีละครั้ง โดยเด็กหนุ่มในชุมชนเมื่อมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์จะแจ้งความจำนงขอบวช ซึ่งทางหมู่บ้านจะร่วมกันจัดบวชหมู่ประมาณเดือนมิถุนายนก่อนวันเข้าพรรษา โดยผู้สมัครใจบวชบางคนที่อยู่ห่างไกลจากวัดจะเข้ามาค้างคืนที่วัดประมาณหนึ่งเดือน เพื่อศึกษาหลักธรรมและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้เคยชินกับวิถีชีวิตแบบสงฆ์ และก่อนวันบวชหนึ่งวันจะมีการโกนหัวนาค ห่มผ้าขาว วันบวชจะมีชาวบ้านทั้งหมู่บ้านเข้ามารวมตัวกัน ทำพิธีแห่นาครอบโบสถ์ ส่วนใหญ่จะทำการบวชเพียง ๑ พรรษา แต่บางคนที่มีความศรัทธาแรงกล้าก็จะอยู่จำพรรษา ๒ - ๓ พรรษา^๒ ในขณะที่ผู้คนในชุมชนที่มีวัดตั้งอยู่ก็จะมีการจัดแบ่งตารางเวรเพื่อจัดเตรียมอาหารสำหรับพระภิกษุสงฆ์^๓ นับได้ว่าเป็นการสืบทอดพุทธศาสนาที่สำคัญภายในชุมชน

การจัดงานศพ ยังยึดถือเหมือนกับคนไทยในภาคใต้ของประเทศไทย กล่าวคือ เมื่อคนตายในหมู่บ้าน หากเป็นการตายภายในบ้านจะตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่บ้าน แต่ถ้าหากเป็นการตายนอกบ้านจะตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัด ในบางกรณีถึงแม้จะเป็นการตายในบ้าน หากลูกหลานหรือญาติพี่น้องไม่สะดวกก็

^๑ พระปลัดเซ่ง วัดนิโครธาราม. ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดนิโครธาราม ตำบลตาโล๊ะวันยะห์ อำเภอโกตาฮาดาร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๒ พระมหากำพร ชันติพิไล เจ้าอาวาสวัดจิตรากรม ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดจิตรา ตำบลจิตรา อำเภอ กูบังปาสู รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๓ วิเชียร พรหมมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านปาดังแปลง ณ ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

อาจนำศพไปบำเพ็ญกุศลที่วัดและจะตั้งศพบำเพ็ญกุศลประมาณ ๓ วัน^๑ อย่างไรก็ตาม การมาร่วมในงานศพถือเป็นการแสดงออกซึ่งน้ำใจและความสามัคคีกลมเกลียวในชุมชนลักษณะหนึ่งด้วย

ประเพณีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และคติความเชื่อ ผู้คนในชุมชนต่างร่วมแรงร่วมใจกันจัดกิจกรรมขึ้นและยังคงมีการถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด^๒ อาทิ งานบุญวันสารทเดือนสิบ พิธีรับส่งเทวดา รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและการละเล่นแบบไทยๆ อย่างประเพณีวันสงกรานต์ และประเพณีวันลอยกระทง โดยเฉพาะประเพณีลอยกระทงหากพิจารณาในแง่ของการดำรงอยู่เชิงภาพลักษณ์ในสังคมมาเลเซีย ก็พบว่าจัดแสดงและปรากฏอยู่ในพิพิธภัณฑ์รัฐเกดะห์ (MUZIUM NEGERI KEDAH DARUL AMAN) ด้วย

การดำรงอยู่ซึ่งความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนเกิดขึ้นจากการยึดมั่นในพระพุทธศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของการพบปะสังสรรค์ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหลักของคนไทยแต่ละชุมชนแต่ละหมู่บ้าน ขณะเดียวกันนั้นในฐานะของชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกันเพื่อความอยู่รอดในสังคม^๓ ด้วยเหตุนี้ จึงพบว่าคนไทยในรัฐเกดะห์ได้มีการจัดตั้งองค์กร และสร้างเครือข่ายในรูปแบบและลักษณะต่างๆ เป็นต้นว่า เครือข่ายการเรียนการสอนภาษาไทย เครือข่ายพระพุทธศาสนา เครือข่ายการประกอบอาชีพ เครือข่ายด้านประเพณีวัฒนธรรม จนกลายเป็นเครือข่ายการอยู่รวมกันเป็นสังคม “ชาวสยามดั้งเดิม”^๔ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มคนไทยในชุมชนต่างๆ นับตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งชุมชนจนถึงปัจจุบัน เกิดจากพลังของพระพุทธศาสนาและความสัมพันธ์ทางเครือญาติในฐานะคนสยาม (Orang Siam) นั้นเอง

ด้านการศึกษา คนไทยในรัฐเกดะห์ในอดีตไม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียน เนื่องจากไม่มีโรงเรียนที่สามารถเข้ารับการศึกษาล่าเรียนได้ แต่ปัจจุบันสามารถเข้ารับการศึกษารัฐบาลเช่นพลเมืองมาเลเซียอื่นๆ โดยจัดการเรียนการสอนในวันอาทิตย์ถึงวันพฤหัสบดี หยุดวันศุกร์และวันเสาร์ โดยเริ่มตั้งแต่เวลา ๗.๓๐ - ๑๓.๓๐ น. ช่วงเวลาหลังจากนั้นก็จะเป็นการเรียนภาษาหรือ

^๑ บุญเพียง ลออศรี. เป็นให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านชุมชนระเิม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๒ พระครูจรรุทธรรมาภรณ์ (พระอาจารย์บุญกุล จารุณโณ) เจ้าอาวาสวัดธรรมศิริวนาราม (วัดกอหฺรา) ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวนาราม ตำบลเยอเนอริ อำเภอสะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี). และสามารถ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมใน ประพนธ์ เรื่องณรงค์และคณะ. (๒๕๔๖). **การศึกษาชุมชนชาวไทยในไทรบุรีหรือรัฐเกดะห์**. หน้า ๑๙ - ๔๒. หรือ ประพนธ์ เรื่องณรงค์. (๒๕๔๑). “ชาวไทยที่ไทรบุรีหรือที่เคดาห์มาเลเซีย ศึกษาเฉพาะความเชื่อและพิธีกรรม” ใน **วารสารรามคำแหง**. ๑๙(๒) : ๑๙-๒๗.

^๓ เทียง ศรีสุวรรณ. เป็นให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดชุมชนปลายระเิม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^๔ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). **เล่มเดิม**. หน้า ๑๓๓ - ๑๔๙.

ศาสนาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับเด็กนักเรียนไทย ตั้งแต่เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไปก็จะพากันมาเรียนภาษาไทยตามวัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ธรรมศึกษา^๑

การใช้ชื่อและนามสกุล คนไทยในรัฐเกดะห์จะได้รับสัญชาติมาเลเซียโดยสมบูรณ์ แต่ยังมีตั้งชื่อบุตรหลานเป็นภาษาไทย ซึ่งการตั้งชื่อนั้นสามารถบ่งบอกความเป็นเชื้อชาติได้ด้วย โดยเฉพาะชื่อของคนไทยที่ผ่านการบวชเรียนและปรากฏคำว่า “เณร” (DIN) สำหรับการตั้งชื่อของคนไทยนั้น ประกอบไปด้วย ๓ คำ คือ (๑) ชื่อ (๒) ลูกชายหรือลูกหญิงของ (๓) ชื่อพ่อ เช่น SANIS A/P DIN SRI (सानิต ลูกหญิงของเณรศรี) และหากมีการเปลี่ยนแปลงการนับถือศาสนา เช่น เปลี่ยนจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาอิสลาม ก็จะเปลี่ยนชื่อที่เป็นภาษาไทยเป็นภาษามลายูและครบ ๖ เดือนจะได้รับสิทธิเป็นภูมิบุตรอย่างถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ^๒

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมในทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์เป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางตัวตนท่ามกลางสังคมพหุลักษณะของมาเลเซียโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐเป็นอย่างดี

^๑ ดูรายละเอียดในหัวข้อ การตั้งถิ่นฐานของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน

^๒ สานิต พงศ์เพชร ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิชิตติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดชุมชนปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอดันัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

บทที่ ๕

บทสรุป ข้อเสนอแนะ

ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มกับการศึกษาเรื่องคนไทยในมาเลเซีย

...เมื่อพ้นวันอันกำหนดไว้ตามประกาศแล้ว ...ตรวจพบผู้ใดไม่มีบัตรประจำตัวและไม่สามารถแสดงบัตรตัวนี้ได้จะต้องได้รับกำหนดโทษ...ยกเว้นแต่ชาวมลายูหรือคนไทยโดยเชื้อชาติ...^๑

บทสรุป

ภายใต้ภาวะการณ์ของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐเกดะห์เป็นดินแดนหนึ่งที่ถ่วงมนต์แห่งความเปลี่ยนแปลงนี้เช่นกัน ด้วยเหตุว่า ดินแดนแห่งนี้มีสภาพภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งเหมาะสมและเป็นจุดเชื่อม (Land Bridge) ระหว่างตะวันตกกับตะวันออก ขณะเดียวกันรัฐเกดะห์เป็นแหล่งชุมทรัพย์ซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นที่ต้องการอย่างเคร่งครัด ดินแดนแห่งนี้จึงเป็นเหตุผลให้ผู้แสวงโชคและมหาอำนาจเข้ามาครอบงำผลประโยชน์

นับเป็นเวลาเกือบ ๒ ศตวรรษ ที่มีผู้แสวงหาผลประโยชน์ได้เข้ามาใช้อิทธิพลเหนือดินแดนรัฐเกดะห์ พร้อมกับการนำเข้ากรอบของความเป็น “รัฐชาติ” เข้ามาใช้กำหนด/แบ่งแยกผู้คนออกเป็น ส่วนๆ ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่อง “รัฐชาติ” ส่งผลต่อ “ผู้คน” ที่ดำรงอยู่ในดินแดนแห่งนี้และนำมาซึ่งการแบ่งแยกโดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ของผู้คนในภูมิภาคนี้

ชาวมลายูเชื้อสายไทย หรือ คนไทยในรัฐเกดะห์ของมลายู/มาเลเซียเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ประสบกับชะตากรรมอันเกิดจากกรอบเรื่อง “รัฐชาติ” และแนวคิดเรื่อง “เชื้อชาติ” สถานภาพและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและบริบททางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้น ณ ดินแดนแห่งนี้ นับตั้งแต่ยุคที่อยู่ภายใต้อิทธิพลหรืออำนาจของสยามในฐานะเมืองมณฑลเทศาภิบาลสู่ความเป็นรัฐอารักขาของอังกฤษ และต่อด้วยรัฐสหภาพมลายาจนกระทั่งเข้าสู่ยุคเอกราชในนามสมาพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ในมิติประวัติศาสตร์ กล่าวคือ

ช่วงก่อน พ.ศ. ๒๔๔๐ สถานะของเกดะห์ดำรงภายใต้กรอบของรัฐอิสระ แม้ว่าบ้างช่วงเวลาจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสยามในฐานะเมืองประเทศราช หรือ รัฐบรรณาการ หรืออิทธิพลของรัฐอื่นๆ ที่มีอิทธิพลในแถบนี้ตามลักษณะการปกครองแบบจารีตที่ปรากฏในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ถึงกระนั้นก็ดี การปกครองของรัฐเกดะห์ยังคงถือว่ามีความเป็นอิสระเพราะสามารถจัดการปกครอง

^๑ เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑). มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ ๔. แผนกสัญญาระหว่างประเทศ ๒๑ มลายู. ก่อตั้ง ๑ ลำดับที่ ๘. (๒๔๙๑). เรื่อง การออกบัตรประจำตัวสำหรับผู้ที่อยู่ในสหพันธมลายู.

และบริหารภายในดินแดนของตนเองได้อย่างปกติ ซึ่งแม้จะมีการแทรกแซงบ้างช่วงเวลา อาทิ การเข้ามาของอำนาจสยามใน พ.ศ. ๒๓๖๔ โดยผ่านทางเจ้าพระยาณรงค์ศรีธรรมราช (น้อย) เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช

ความเปลี่ยนแปลงของรัฐเกิดะห์กับสถานการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นเมื่ออิทธิพลของชาติมหาอำนาจตะวันตกขยายเข้ามายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้สถานะของรัฐเกิดะห์จากรัฐอิสระกลายเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยามในช่วง พ.ศ. ๒๔๔๐ – ๒๔๕๒ ช่วงดังกล่าวนี้หากกล่าวถึงสถานและบทบาทของคนไทยที่ปรากฏในรัฐเกิดะห์ ภาพที่สะท้อนเด่นชัดปรากฏในฐานะชนชั้นปกครองที่เข้าไปทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบอำนาจจากพระมหากษัตริย์สยาม ดังกรณีเจ้าพระยาณรงค์ศรีธรรมราช (น้อย) ส่งบุตรไปปกครองและดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองไทรบุรีและปลัดเมือง จนนำมาซึ่งความแตกต่างที่เปรียบเทียบเหมือน “น้ำกับน้ำมัน” เกิดการต่อต้านจากชนพื้นเมือง (มลายู/มุสลิม) มาในสมัยยุคมณฑลเทศาภิบาลพระยาฤทธิสงครามภักดี (ตนกุอุบลฮามิด) ข้าหลวงเทศาภิบาลมีชื่อยาชื่อคุณหญิงเนื่อง นนทนาครเป็นคนไทยชาวนนทบุรีได้อุทิศที่ดินและกลายเป็นผู้มีบทบาทในการริเริ่มก่อตั้งตลาดและสร้างวัดในเขตเมืองอลอสตาร์^๑ ส่งผลให้อลอสตาร์กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของรัฐเกิดะห์อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและถือเป็นคนไทยบุคคลแรกๆ ที่เข้ามามีบทบาทในการวางรากฐานทางพระพุทธศาสนาในรัฐเกิดะห์ สำหรับในด้านอื่นๆ นั้นแม้จะปรากฏภาพของคนไทยได้ไม่ชัดเจนแต่ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์จึงพอจะสันนิษฐานได้ว่าคนไทยในรัฐเกิดะห์ในช่วงนี้คงจะเป็นลักษณะของการ “บุกเบิกที่ดินทำกิน” มีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม

ความเปลี่ยนแปลงของเกิดะห์เกิดขึ้นเมื่อสยามได้ลงนามในสนธิสัญญาสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty) ใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ยกสิทธิเหนือรัฐเกิดะห์ให้กับอังกฤษ สถานภาพของรัฐเกิดะห์จึงกลายเป็นรัฐอารักขาของอังกฤษ สถานภาพของผู้คนรวมถึงคนไทยที่อาศัยอยู่ในดินแดนแห่งนี้ก็กลายเป็นพลเมืองของรัฐอารักขาอังกฤษด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นกับสถานภาพและบทบาทของคนไทยเหล่านี้จึงเป็นราษฎรที่ติดแผ่นดินและเป็นพลเมืองของรัฐอารักขา รับรองสิทธิเช่นพลเมืองชาติพันธุ์มลายูโดยทั่วไป แต่บางกลุ่มชนก็มีฐานะเป็นคนต่างด้าวไปโดยปริยาย

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๘ รัฐเกิดะห์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของญี่ปุ่นและภายใต้การปกครองของอาณาจักรสยามในนาม “สิริรัฐมาลัย” ช่วงนี้แม้จะมีคนไทยเข้ามามีบทบาททางการปกครองแต่ก็พบว่าสถานภาพและวิถีชีวิตค่อนข้างจะประสบกับปัญหาข้าวยากมากแหวและความยากลำบากอันเนื่องมาจากภาวะสงคราม และยังมิผลกระทบมากยิ่งขึ้นภายหลังสงครามยุติอังกฤษกลับเข้ามามีอิทธิพลในรัฐเกิดะห์ทำหน้าที่บริหารราชการดินแดนแถบนี้โดยผ่านการปกครองของชนพื้นเมืองมลายู และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในมาเลเซียนำไปสู่การประกาศภาวะฉุกเฉินช่วง

^๑ J.S. Solomon (Ed). (๑๙๘๖). Tunku Abdul Rahman Putra, Challenging Times. p. ๒๒๘.

พ.ศ. ๒๔๙๑ – ๒๕๐๓ รัฐบาลมลายูจึงได้ดำเนิน “โครงการหมู่บ้านแห่งใหม่” มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” และ “นโยบายพื้นที่สีขาว” ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลและผลกระทบต่อสถานะสิทธิ เสรีภาพของคนไทยและชุมชนไทยในพื้นที่ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในรัฐเคดะห์ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงสถานที่หรือวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ

ถึงกระนั้นก็ดี ในช่วงที่ดินแดนแถบนี้อยู่ภายใต้อิทธิพลของญี่ปุ่น หรือ เรียกว่า “สี่รัฐมลายู” นั้น พบว่า รัฐบาลไทยได้จัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า “สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐเคดะห์” เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและปกป้องผลประโยชน์ของคนไทยในรัฐเคดะห์ ตลอดจนแก้ปัญหาการถูกกดขี่โดยเจ้าหน้าที่รัฐ (มลายู) สำหรับในช่วงของการปกครองแบบสหพันธ์มลายูและการประกาศภาวะฉุกเฉินนั้น แม้คนไทยในรัฐเคดะห์จะได้รับผลกระทบดังกล่าว แต่ก็พบว่าคนไทยในรัฐเคดะห์ได้รับการดูแลเอาใจใส่และความช่วยเหลือจากหน่วยงานของไทย อย่างน้อย ๓ หน่วยงานหลัก คือ

- (๑) ข้าหลวงตรวจการภาค ๕ กระทรวงมหาดไทย
- (๒) สถานกงสุล ณ เมืองปีนัง
- (๓) กองการเมือง กรมการเมืองตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศของไทย

ซึ่งหน่วยงานทั้ง ๓ นี้รับผิดชอบดูแลคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเคดะห์ ด้วยเหตุนี้เมื่อเหตุการณ์และการประกาศภาวะฉุกเฉินเริ่มคลี่คลายรัฐบาลมลายูจึงให้ความสนใจกลุ่มคนไทยเหล่านี้โดยการพัฒนาพื้นที่และให้การดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนการช่วยเหลือเกี่ยวกับสวัสดิการต่างๆ แก่ผู้ที่รับผลกระทบจากการประกาศภาวะฉุกเฉิน

ปัจจุบัน มีคนไทยอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของรัฐเคดะห์ เป็นจำนวนประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน สถานะของคนไทยในรัฐเคดะห์ แม้จะมีสถานภาพเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย ไม่ค่อยมีบทบาททางการเมือง หรือ ไม่มีบทบาททางเศรษฐกิจ แต่หากกล่าวถึงในแง่ของสิทธิ เสรีภาพหรือสวัสดิการอื่นๆ ที่รัฐจัดสรรและดำเนินการให้นั้นถือว่าเป็นรองเพียงแต่กลุ่มมุขิมบุตรมลายูเท่านั้น และมีสถานะดีกว่าคนจีนและอินเดีย ซึ่งพิจารณาได้จากการได้รับสิทธิเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมาเลเซียเมื่อครั้งได้รับเอกราช พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้สิทธิทางการเมืองในแง่ต่างๆ สิทธิในการรับราชการ สิทธิในการจับจองที่ดินที่เรียกว่า “Rizib Melayu (Kedah)” และสิทธิพิเศษอื่นๆ ที่คนไทยในรัฐอื่นอย่างกลันตันไม่ได้รับ หรือ สวัสดิการและการสนับสนุนที่รัฐพึงปฏิบัติกับคนไทยตามที่ปรากฏในปัจจุบัน และเนื่องด้วยจำนวนเพียงน้อยนิดของจำนวนคนไทยในรัฐเคดะห์เมื่อเทียบกับชาติพันธุ์อื่นๆ อย่าง มลายู จีน หรือ อินเดีย ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้บทบาทของคนไทยในรัฐเคดะห์ที่ปรากฏออกมาในมิติประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประเด็นทางการเมืองและเศรษฐกิจจึงปรากฏออกมาน้อยลงไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม บทบาททางสังคมเริ่มปรากฏเด่นชัดมากยิ่งขึ้นเมื่อมีการรวมกลุ่มของคนไทยและก่อตั้งองค์กรในนามต่างๆ เช่น สมาคมไทย-

มาเลเซีย, สยามคมไทย-เกดะห์, สยามคมวัฒนธรรมไทย- เกดะห์, กลุ่มเยาวชนไทย-เกดะห์, พุทธสยามคมไทย-เกดะห์, ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาไทย เป็นต้น

การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลกลางมาเลเซีย และรัฐบาลท้องถิ่นรัฐเกดะห์หันมาให้ความสำคัญและให้ความสนใจคนไทยในรัฐเกดะห์มากขึ้น และนำมาซึ่งการแสดงออกทางชนบธรรมนิยม ประเพณีและวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาคนมาเลเซีย ขณะเดียวกัน ก็ได้แสดงออกซึ่งบทบาททางการเมืองในนามตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อย่างกรณี ตระกูล อินทราชา

นอกจากนี้ คนไทยในรัฐเกดะห์ยังเป็นผู้ที่ดำรงและรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างเคร่งครัดและเป็นไปในทางที่ดี จากลักษณะดังกล่าวนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่าสถานะและบทบาทที่สำคัญของคนในรัฐเกดะห์ คือ การสืบทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยและชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์ท่ามกลางสังคมวัฒนธรรมมุสลิมของมาเลเซีย ดังปรากฏเชิงภาพลักษณ์ในพิพิธภัณฑ์ประจำรัฐเกดะห์ (MUZIUM NEGERI KEDAH DARUI AMAN)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า คนไทยในรัฐเกดะห์แม้จะมีสถานะเป็นเพียง “ชนส่วนน้อย” ของประเทศมาเลเซีย แต่การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นให้สิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิการอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายของรัฐ (ภายใต้ขอบเขตและข้อจำกัดที่ชัดเจน) ซึ่งสิ่งเหล่านี้กลายเป็นที่มาของความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมาเลเซีย ด้วยเหตุนี้ จึงกลายเป็นเหตุผลประการสำคัญที่ทำให้ “คนไทยในรัฐเกดะห์” ดำรงอยู่ท่ามกลางความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียได้อย่างปกติสุข ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกในสังคม ซึ่งในลักษณะเดียวกันนี้กรณีประเทศไทย “กลุ่มคนไทยมุสลิม” ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (หรือหากพิจารณาในแง่มุมประวัติศาสตร์ก็อาจจะเรียกว่า มลายู) นั้น ถือเป็นกลุ่มคนที่เป็นคนส่วนน้อยของประเทศไทยแต่เป็นชนส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่รัฐบาลไทยควรตระหนักและให้ความสำคัญ ด้วยการจัดตั้งหน่วยงาน (ที่เข้าใจวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์มลายู) ขึ้นมาดูแลหรือรับผิดชอบคนกลุ่มนี้โดยเฉพาะ (ดังที่มีหน่วยงานดูแลคนไทยในรัฐเกดะห์ในอดีต) พร้อมกับการดูแลเรื่องสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่รัฐพึงปฏิบัติแก่ชนทุกหมู่เหล่าโดยเท่าเทียมกันตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (มาตรา ๒๖ - ๒๙) ซึ่งหากปฏิบัติได้ตามที่กำหนดและปฏิบัติในลักษณะเช่นเดียวกับกรณีของมาเลเซียที่ให้สิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่คนไทยในรัฐเกดะห์ พร้อม

กับการส่งเสริมให้คนไทยในรัฐเกดะห์แสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอย่างเด่นชัด ซึ่งประเด็นลักษณะนี้รัฐบาลไทยควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในพื้นที่และนำมาปฏิบัติได้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

และจากบทเรียนประวัติศาสตร์การปกครองที่เกิดขึ้นในอดีตเรื่องความแตกต่างระหว่างผู้ปกครอง (ข้าหลวงไทย) กับกลุ่มชนพื้นเมือง (มลายู/มุสลิม) ก็อาจจะนำมาซึ่ง “น้ำกับน้ำมันที่ไม่จะคนกันได้” ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ประเด็นนี้รัฐควรให้ความสนใจด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ การเปิดกว้างทางความคิดและการแสดงออกซึ่งองค์ความรู้และความจริงของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ รวมถึงเรื่องราวความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนก็เป็นแง่มุมหนึ่งที่น่าสนใจไม่แพ้กัน (ดังที่พบว่าในกรณีของการจัดสัมมนาทางวิชาการเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในประเด็นที่ว่าด้วยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมือง/ชุมชนในพื้นที่ (ท่าที่ทราบ) ไม่เคยปรากฏอย่างเป็นทางการ)

สุดท้าย สิ่งที่ได้จากการศึกษาเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ แม้จะทำให้เข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมลายู โดยเฉพาะเงื่อนไขที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงสภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) ตลอดจน สถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ที่พึงได้รับการดำเนินการและนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียที่พึงปฏิบัติกับชนส่วนน้อยในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย ซึ่งองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่อง “ชนกลุ่มน้อย” (minority) และ “ตัวตน” (Identity) เหล่านี้น่าจะเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดแนวทางและทำความเข้าใจสังคม (ทั้งส่วนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน) ตลอดจนมุมมองด้านต่างๆ ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน และบทเรียนที่สำคัญของประวัติศาสตร์มาเลเซียในการดำเนินการเพื่อให้คนในสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน ทั้งที่คำนึงถึงความมีสิทธิพิเศษของชาติพันธุ์มลายูจนอาจนำไปสู่และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยกขึ้นในสังคมนั้น น่าจะเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับรัฐไทยในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมภาคใต้ปัจจุบัน แต่ทั้งหมดนี้ คงไม่ใช่ตัวแบบที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทย เพราะเมื่อไรก็ตามที่ยังไม่รู้ว่ปัญหาและความไม่สงบที่เกิดขึ้นจังหวัดชายแดนภาคใต้ “อะไรคือปัญหาที่แท้จริง” และ “ตัวแปรอะไรที่ทำให้เรื่องราวของชาวมลายูในประเทศไทยแตกต่างจากชาวมลายูและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ในมาเลเซีย” และ “ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยก็น่าจะเป็นปัญหาคนละระดับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในมาเลเซีย” ด้วยเหตุนี้ การนำวิธีการและวิธีคิดที่รัฐบาลมาเลเซียพึง

ปฏิบัติกับ “ชนส่วนน้อย” มาประยุกต์ใช้กับ “ชนกลุ่มน้อย” ในประเทศไทยคงต้องมีตัวแปรและเงื่อนไขอื่นๆ เข้ามาพิจารณาประกอบด้วย

ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มกับการศึกษาเรื่องคนไทยในมาเลเซีย

การศึกษาเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๕๕๐) เนื่องด้วยข้อจำกัดในการค้นคว้าเอกสารและข้อจำกัดของเวลาในการลงพื้นที่ภาคสนาม ทำให้ไม่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่าในแต่ละพื้นที่มีคนไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนเท่าไร และอยู่กับที่ไหนบ้าง ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวนี้ในภายภาคหน้า หากมีการสนับสนุนให้ศึกษาเรื่องคนไทยในมาเลเซียมีข้อเสนอแนะว่าควรศึกษาในลักษณะของการเก็บข้อมูลเชิงสถิติและทำแผนที่ทางภูมิศาสตร์ด้วยการใช้ระบบ GIS เข้ามาช่วยกำหนดจุดของคนไทยที่แน่นอน และเห็นควรว่าผู้ที่ศึกษาเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์หรือ มาเลเซียรัฐอื่นๆ ควรใช้เวลาในการเก็บข้อมูลหรือลงไปฝังตัวอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานๆ (มากกว่าการวิจัยในครั้ง) เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและเข้าใจถึงการดำรงอยู่ของคนไทยได้ชัดเจนและเป็นไปตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

- คัดบอก พระยาพิฑูง พระเสน่หามนตรี. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่อง อาการป่วยและการถึงแก่อสัญกรรมของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) กับว่าด้วยราชการทัพเมืองไทรบุรีเมืองกลันตัน.** (สมุดไทยดำ). เส้นดินสอดขาว. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๑๓, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.
- คำให้การ แยกขบถเมืองไทรบุรี. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่อง ราชการเมืองไทรบุรี.** (สมุดไทยดำ). (เส้นดินสอดขาว). หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.
- จดหมาย เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่องการจัดตั้งเจ้าพระยาไทรบุรี.** (กระดาษสา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.
- จดหมาย พระรัตนโกษาเจ้ากรมพระคลังสินค้า ถึง พระยาเสนาภูเบศร์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่องส่งคร้วมาถึงเมืองสงขลา.** (กระดาษสา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๒๔, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.
- จดหมาย หลวงต่างตาเมืองนครศรีธรรมราช ถึง ขุนสารวัตรโกคา. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่องส่งคร้วเมืองไทรบุรี ปลิสและส่งเครื่องบรรณาการแก่เจ้าคุณแม่ทัพใหญ่.** (กระดาษสา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๑๗๐, หมวดจดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓.
- ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ (๑๒๐๑). **เรื่องจัดการปกครองเมืองไทรบุรี.** (กระดาษสา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๑๐, ๒๔๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.
- ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่อง ราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมืองกลันตัน เมืองไทรบุรี และแขกแก้วหัวเมืองภายหลังเจ้าพระยานครศรีธรรมราชถึงแก่อสัญกรรม.** (กระดาษเพลา, กระดาษสา). เส้นดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๑๑๒, ๒๕๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.
- ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่อง จัดแจงความวิวาทระหว่างพระยากลันตันกับตงกูปะสาและความเมืองไทรบุรีให้เป็นหน้าที่ของพระยาไทรบุรี (แสง) กับพวกเมืองนครศรีธรรมราช**

และเมืองพัทลุง. (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๕๑, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

บัญชีประมวลข่าวเหตุการณ์สำคัญ พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๔๙๕ ก/ป/๒๔๘๓ – ๒๔๘๕ **ปฏิทินเหตุการณ์สงครามอินโดจีนและสงครามโลกครั้งที่ ๒**

ใบบอก พระปลัดเมืองพัทลุง ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องส่งครวเมืองสตูล ละงูเข้ามาเมืองสงขลา.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๓, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก พระยาชุมพร ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่องไปสืบราชการทัพเมืองไทรบุรี.** (กระดาศพะลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๑๒๔, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก เจ้าพระยามรราช ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องพระยาไชยาปรึกษากับพระยากันตันและการส่งครวที่รวบรวมได้เข้ากรุงเทพฯ.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๔๗, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก พระยาไชยา ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องพระพิชิตภักดีจัดกองทัพรักษาค่ายแล้ววิวาทกับพระยาตะกั่วทุ่งและเหตุการณ์เมืองไทรบุรี.** (กระดาศพะลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก พระยาเพชรบุรี ถึง พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องการชำระครวที่เข้าด้วยกับขบถและเหตุการณ์เมือง กันตัน.** (กระดาศพะลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๑๗๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก พระยาอภัยพิพิธ ถึง พระยาศรีพิพัฒน์ (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องค่อยรับครวเมืองสตูล ละงูส่งไปเมืองสงขลา.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๑๖, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก พระยาอภัยพิพิธ ถึง พระยาศรีพิพัฒน์ (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องค่อยรับครวเมืองไทรบุรีส่งไปเมืองสงขลา.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๑๗, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก พระยาอภัยพิพิธ ถึง พระยาศรีพิพัฒน์ (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องส่งครวเมืองสตูล ละงู ไปยังเมืองสงขลา.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๔๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก พระยาอภัยพิพิธ ถึง พระยาศรีพิพัฒน์ (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่องส่งครวเมืองสตูล ละงู ไปยังเมืองสงขลา.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๔๑, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

ใบบอก หลวงรองเมือง หลวงไชยประญา ถึง พระปลัดเมืองพัทลุง (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่องแบกสตูล ละงู**
ซึ่งตกอยู่ที่เกาะหมากจะกลับเข้ามาอยู่ที่สตูล ละงูตามเดิม. (กระดาศเพลลา). เส้น
ดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๒๒, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

สำนักงาน ท ท ท เขต ๕. (ม.ป.ป.). **แผนโฆษณาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**
สำนักงานเขต ๕.

หนังสือ เจ้าพระยามรราช พระยาศรีพิพัฒน์ ถึง เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม. (ไม่
ปรากฏปี จ.ศ.). **เรื่องราชการเมืองไทรบุรี.** (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุด
แห่งชาติ. เลขที่ ๒๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

หนังสือ เจ้าพระยามรราช พระยาศรีพิพัฒน์ ถึง พระยาไทรบุรี (แสง). (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่องการจัดการ**
ถ่ายเทครัวขบถเมืองไทรบุรี. (สมุดไทยดำ). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่
๒๗๕, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

หนังสือ เจ้าพระยามรราช พระยาศรีพิพัฒน์ ถึง พระยาอภัยพิพิธ พระยาพัทลุง. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่อง**
จำนวนครัว. (สมุดไทยดำ). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๒๑(๑๐), หมวด
จดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

หนังสือใบบลิว **เรื่อง ขอเชิญร่วมงานบุญพิเศษทอดกฐินสามัคคีประจำปี ๒๕๕๑ ตามวัดต่างๆ**
ในประเทศมาเลเซีย . (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และ
ความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. ก่อง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐). **เรื่องคนไทย**
ในไทรบุรี. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์
และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. ก่อง ๖ ลำดับที่ ๕๖. (๒๔๙๙). **เรื่อง**
หนังสือพิมพ์ในสิงคโปร์ลงข่าวเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์
และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. ก่อง ๕ ลำดับที่ ๔๖. (๒๔๙๑). **เรื่อง**
สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔
แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๑๐ สงครามโลกครั้งที่ ๒. ก่อง ๓ ลำดับที่ ๑๔. (๒๔๘๗).
เรื่องการปกครองดินแดน ๔ รัฐมาลัย. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔
แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๘. (๒๔๙๑).

เรื่องสำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔
แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓๙. (๒๕๐๒).

เรื่องตนกู กัลซมกล่าวถึงคนไทยพุทธในรัฐเคดะห์. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔
แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓. (๒๔๗๘).

เรื่องการผ่อนผันตรวจตราคนต่างด้าวเข้าเมืองทางแหลมมลายู. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔
แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๔๙๐).

เรื่องการสอบสวนเรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกตจีจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔
แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๘. (๒๔๙๑).

เรื่องการออกบัตรประจำตัวสำหรับผู้ที่อยู่ในสหพันธมลายา. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔
แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๙. (๒๔๙๒).

เรื่องรายงานการปฏิบัติของฝ่ายอังกฤษแก่ผู้ก่อการจลาจลต่อประเทศไทยซึ่งหลบหนีเข้าไปพำนักในดินแดนมลายูของอังกฤษ. (สำเนา).

เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐).

เรื่องคนไทยในไทรบุรี. (สำเนา).

เอกสารและหนังสือภาษาไทย

กนกวลี ชูชัยยะ. (๒๕๓๗). “กบฏไทรบุรี (พ.ศ. ๒๓๗๓ – ๒๓๗๕, ๒๓๘๑),” ใน **สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทยอักษร ก ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

กรมศิลปากร. (๒๕๐๕). **รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ : ศิลปากร

กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๑๑). **สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ เล่ม ๑**.

กรุงเทพฯ : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ.

- กิ่งแก้ว นิคมขำ. (๒๕๑๘). การเจรจาข้อตกลงระหว่างไทยและอังกฤษเกี่ยวกับหัวเมืองมลายู
ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ.๒๔๔๓ ถึง พ.ศ.
 ๒๔๕๒. ปรินซ์นิพนธ์(กศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- คาบสมุทรแห่งความหลากหลาย : ปฏิสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ระหว่างเชื้อชาติ มลายู จีน
 และเชื้อชาติอื่น = A plural peninsula : historical interactions among the Thai,
 Malays, Chinese and others : workshop proceedings.** (๒๐๐๔). เอกสาร
 ประกอบการประชุมทางวิชาการนานาชาติ ๕ – ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ณ มหาวิทยาลัยวลัย
 ลักษณ์. Nakhon Sri Thammarat : Walailak University.
- คำนวน นวลสนอง. (๒๕๔๖). **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐ
 ตอนเหนือของมาเลเซีย.** (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ).
- ฉันทัส ทองช่วย. (๒๕๒๕). **ภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันในรัฐกลันตัน ไทรบุรี และเปอร์ลิส.**
 วิทยานิพนธ์ (อ.ม. ภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชินส์คค สุวรรณอัจฉริย. (๒๕๔๘). “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม” ในมนุษย์กับ
สังคม = Man and Society. มหาสารคาม : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์. (๒๕๔๒). **การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมาเลเซีย.** กรุงเทพฯ : สถาบัน
 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาติชาย พณานานนท์. (๒๕๑๗). **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษและ
 สหรัฐอเมริกาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.** ปรินซ์นิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (๒๕๑๕). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับหัวเมืองประเทศราชมลายู
 ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.๒๓๒๕ – ๒๔๑๑).** ปรินซ์นิพนธ์ (กศ.ม.
 ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (๒๕๑๖). **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.**
 กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- ธำรงค์ศักดิ์ อายูวัฒน์. (๒๕๔๗). **คนไทยในมาเลเซีย.** กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). **เรื่อง ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของ
 ประเทศมาเลเซีย.** มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : ปรินซ์นิพนธ์ (ปร.ด.) สาขาวิชาไทยศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- บุญยงค์ เกศเทศ และ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (มกราคม, ๒๕๔๗). “กินเมืองคอน นอนเมืองไทร” ใน **สารคดี**. (๒๕)๒๒๗ : ๖๖ – ๗๗.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ. (๒๕๔๖). **การศึกษาชุมชนชาวไทยในไทรบุรีหรือรัฐเกดะห์**.
ปัตตานี : สถาบันวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (๒๕๔๑). “ชาวไทยที่ไทรบุรีหรือที่เคดาห์มาเลเซีย ศึกษาเฉพาะความเชื่อและพิธีกรรม” ใน **วารสารรามคำแหง**. ๑๙(๒) : ๑๙-๒๗.
- ปรีเชต ศุขปรากฏ. (๒๕๔๔, เม.ย. – มิ.ย.). “เส้นทางข้ามคาบสมุทรมลายูไทรบุรี – ปัตตานี ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙” ใน **เมืองโบราณ**. ๒๗(๒) : ๖๒ – ๗๐.
- ปวีณา นุหรา. (๒๕๔๓). **นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (ค.ศ. ๑๙๗๑ - ๑๙๙๐) กับปัญหาการสร้างเอกภาพระหว่างประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซีย**. สารนิพนธ์ (ศศ.ม. ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรชัย นาคสีทอง. (๒๕๔๘). **การศึกษาจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติในฐานะที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์**. ปริญญานิพนธ์ (ศศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ สอนฐิตะปัญญา. (๒๕๔๑). **มาเลเซีย : เอกภาพกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- พันธ์ทิพย์ พันธุ์คำ. (๒๕๒๒). **สหพันธ์มาเลเซีย**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ. (๒๕๒๒). **นโยบายการปกครองเมืองสงขลาในสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๓๙)**. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.ประวัติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันติสมบัติ. (๒๕๔๐). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๕). **ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง กำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตการปกครอง และหัวเมือง (ฉบับแก้ไขปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ไรอัน, เอน. เจ., (๒๕๒๖). **การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์ = The making of modern Malaysia and Singapore**. แปลโดย ประกายทอง สิริสุข, ม.ร.ว., ทักษ์ เฉลิมเกียรติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- วงเดือน นาราสิจจ์. (๒๕๑๘). **การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อมหาอำนาจตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๓๖๗ - ๒๓๙๔)**. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.ประวัติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วงเดือน นาราสะจจ์. (๒๕๔๘). **ประวัติศาสตร์ : วิธีการและพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วสันต์ ชีวะสาธน์. (๒๕๔๐). **ชุมชนชาวไทยในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย**. ปัตตานี : สถาบันศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- สกรรจ์ จันทร์รัตน์. (๒๕๒๑). **ปัญหาการปกครองมณฑลไทรบุรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๔๐-๒๔๕๒)**. ปริญญานิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงบ ส่องเมือง. (๒๕๑๘). **ความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีกับหัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. ปริญญานิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาย ปรีชาศิลป์. **การเมืองเรื่องชาติพันธุ์ ภูมิบุตร : การเมืองแห่งอัตลักษณ์**. สืบค้นจาก www.midnightuniv.org/minarticle/newpage74.html สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๐.
- สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (๒๕๓๓). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในรัชกาลที่ ๒**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- (๒๕๓๓). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (๒๕๔๒). “เมืองสิบสองนักษัตร,” ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม ๑๓**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- สุนทร หิรัญวงศ์. (๒๕๑๘). **สภาพการณ์ในช่วงสมัยการปฏิรูปการปกครองมณฑลที่เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๔ - ๒๔๕๓**. ปริญญานิพนธ์ (กศ.ม.ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาภรณ์ ต้นศลาภิรักษ์. (๒๕๑๘). **บทบาทของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ที่มีต่อรัฐบาลกลางและหัวเมืองภาคใต้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว**. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.ประวัติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิเชษฐ กาญจนดิษ. (๒๕๔๗). **หนทางสู่อำนาจ : การเป็นผู้นำทางการเมืองของพรรคอัมโน ในมาลายา ค.ศ. ๑๙๒๔ - ๑๙๕๗**. (สารนิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

อริยา เสถียรสุต. (๒๕๑๔). **เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชสมัยการปกครองแบบเก่าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์(พ.ศ.๒๓๒๕ – พ.ศ.๒๔๓๕)**. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.ประวัติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดม นิปรียาบ. (๒๕๒๑). **นครศรีธรรมราชกับการปกครองหัวเมืองมลายูในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว**. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารและหนังสือภาษาต่างประเทศ

Albert Lau, (1991). **The Malayan Union Controversy 1942-1948**. Singapore : Oxford University Press.

Alvin Rabushka. (1973). **Race and Politics in Urban Malaya**. Stanford California: Stanford University Press.

Anthony S.K. Shome. (2002). **Malay Political Leadership**. London: Routledge Curzon.

Arun A/L Boontiang. (1990). **Kesedaran den Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam : Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman**.

Babara Watson Andaya and Leonard Y. Andaya, (2001). **A History of Malaysia**. Basingstoke (England): Palgrave.

Bonney, R. (1971). **Kedah 1771 - 1821 : the search for security and independence**. Kuala Lumpur : Oxford University Press.

Brian Harrison. (1963). **South – East Asia**. London: Macmillan.

Cheah, Boon Kheng, (2002). **Malaysia: The Making of a Nation**. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.

D. R. SarDesai, (1977). **British Trade and Expansion in Southeast Asia 1830-1914**. New Delhi: Allied Publishers Private.

Dentan, Robert Knox. (1997). **Malaysia and the Original People**. Massachusetts: Allyn and Bacon A Viacom Company.

Gordon P. Means, (1970). **Malaysian Politics**. London: University of London Press.

H.P. Clodd. (1948). **Malaya's First British Pioneer**. London : Luzac.

Henk Zoomers. (1996). **Siam and Kedah in 1821-1822 : A Contemporary Dutch View**. Bangkok : Chulalongkorn University,

- Henry Burney, (1971). **The Burney Papers, Vol. II.** Farnborough : Gregg International Publishers.
- J.S. Solomon (Ed). (1986). **Tunku Abdul Rahman Putra, Challenging Times.** Selangor : Pelanduk Publications.
- John Bastin (ed.), (1967). **The Emergence of Modern Southeast Asia: 1511 – 1957.** Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- John Crawfurd. (1967). **Journal of an Embassy to the Courts of Siam and Cochin China.** Kuala Lumpur : Oxford University. Press.
- K.J. Ratnam, (1967). **Communalism and the Political Process in Malaya.** Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Karl Von Vory, (1975). **Democracy without Consensus.** Princeton: Princeton University Press.
- Keiko Kuroda. (2002). **The Siamese in Kedah under nation-state making.** Kagoshima University.
- L.A. Mills. (1966). **British Malaya 1824 – 1867.** Kuala Lumpur : Oxford University Press.
- Leon Comber, (1983). **13 May 1969: a historical survey of Sino-Malay relations.** Kuala Lumpur: Heinemann Asia.
- Mahathir bin Mohamad. (1970). **The Malay Dilemma.** Singapore: Donald Moore for Asia Pacific Press.
- N. J. Funston, (1980). **Malays Politics in Malaysia: A study of the United Malays National Organization and Parti Islam.** Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- New Straits Time.** (February 29, 2008). "No common goals, so how can they rule, asks Najib".
- R. S. Milne and Diane K. Mauzy, (1986). **Malaysia Tradition, Modernity, and Islam** Colorado: Westview Press.
- Richard O. Winstedt. (1962). **A History of Malaya.** London : Luzac.
- Robert W. Hefner, (Editor), (2001). **The Politics of Multiculturalism: Pluralism and Citizenship in Malaysia, Singapore and Indonesia.** Hawaii: University of Hawaii Press.
- Stanley S. Bedlington. (1978). **Malaysia and Singapore: The Building of New State.** New York: Cornell University Press.
- William R. Roff, (1967). **The Origins of Malay Nationalism.** London: Yale University Press.

บุคลากรกรม

การัน ชุนแก้ว. (ครูสอนภาษาไทย ณ โรงเรียนภาษาไทยวัดวิสุทธประดิษฐาราม -วัดปลายระไม).

เป็นผู้ให้สัมภาษณ์นายพรชัย นาคสีทอง เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐ ณ วัดวิสุทธิประดิษฐาราม (วัดปลายระไม) ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

เขมมรินทร์ ลออศรี. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

จวน ไม่ทราบนามสกุล. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิโชติ เมื่อ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดวัดวิบูลย์วาราราม บ้านป่าซัง ตำบลป่าซัง อำเภอปูลไหล รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

จิตร ชัยสุวรรณ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดวัดวิบูลย์วาราราม บ้านป่าซัง ตำบลป่าซัง อำเภอปูลไหล รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

เจ้าอาวาสวัดวิสุทธประดิษฐาราม (ปลายระไม) ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ใจ จันทวงศ์. ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดศรีมหาโพธิ์ ตำบลบาลิงโน อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

ใจ ไม่ทราบนามสกุล. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดวัดวิบูลย์วาราราม บ้านป่าซัง ตำบลป่าซัง อำเภอปูลไหล รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

ฉลวย แก้วมณี. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิโชติ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวนาราม บ้านกอหระ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

ช่วง สุขุมวิทยา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๑ ณ ตำบลอาเยร์ปู้เต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

ทองหวาน พงศ์เพชร. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

เที่ยง ศรีสุวรรณ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๑ ณ วัดปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

----- เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปลง ตำบลกาเยร์ปู้เต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

น้อย รัตนมณี. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิโชติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวนาราม บ้านกอหระ ตำบลเยอเนอริ อำเภอ เซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

นำ ไม่ทราบนามสกุล. (นายบ้านป่าดงแปลง). เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านป่าดงแปลง ตำบลกาเยรัมย์บุรีรัมย์ อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี).

นำเจน พรหมลิขิต. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิโชติ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวนาราม บ้านกอหระ ตำบลเยอเนอริ อำเภอยะโฮรี รัฐยะโฮร์ (ไทรบุรี).

บุญเพียง ลออศรี. (นายบ้านปลายระไม) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี) ณ บ้านปลายระไม ตำบลป่าดงเกอริเบา อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี)

บุญฤทธิ แสงรัตน์. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ และ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ ชุมชนปลายระไม ตำบลป่าดงเกอริเบา อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี)

----- เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านป่าดงแปลง ตำบลกาเยรัมย์บุรีรัมย์ อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี).

----- เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ ตลาดบาลิง อำเภอบาลิง รัฐยะโฮร์ (ไทรบุรี).

บุญเลย เพชรสุวรรณ. (นายบ้านปลายระไม) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระไม ตำบลป่าดงเกอริเบา อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี)

เปี่ยม รัตนสุวรรณ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดวัดวิบูลย์วาราราม บ้านป่าซัง ตำบลป่าซัง อำเภอบุโหล รัฐยะโฮร์ (ไทรบุรี)

พระครูจรรุทธรรมาภรณ์ (พระอาจารย์บุญกุล จารุณโณ) เจ้าอาวาสวัดธรรมศิริวนาราม (วัดกอหระ) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวนาราม (วัดกอหระ) ตำบลเยอเนอริ อำเภอยะโฮรี รัฐยะโฮร์ (ไทรบุรี).

พระครูเจติยานุรักษ์ วัดโพธิเจตยาราม ตำบลป่าดงเกอริเบา อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี).

พระครูวินัยธร เลียง สิริปัญญาญญ วัดดำรงรัตนาราม ตำบลสุโงบปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดาห์ รัฐยะโฮร์ (ไทรบุรี).

พระนิโครธธรรมธาดา. (เจ้าอาวาสวัดเทพบัณฑิต (วัดไม้สน) และรองเจ้าคณะรัฐยะโฮร์) ตำบลกาเยรัมย์บุรีรัมย์ อำเภอดำรงวิทยารัฐ (ไทรบุรี).

พระปลัดเซ่ง วัดนิโครธาราม. ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดนิโครธาราม ตำบลตาโล๊ะวันยะห์ อำเภอกิตาฮัตตี รัฐยะโฮร์ (ไทรบุรี).

- พระมหากำพร ชันติพิโล. (เจ้าอาวาสวัดจิตราาราม) ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดจิตรา ตำบลจิตรา อำเภอ กุบังปาสู รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).
- พระราชสุททธิคุณ วัดบุญญาราม ตำบลละห์. อำเภอ กุบังปาสู รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).
- พระอธิการสวาท วัดพระธาตุนาลิง ตำบลเปอกันบาลิง อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).
- พวน สุขอำพรณ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดวัดวิบูลย์วาราราม บ้านปาซัง ตำบลปาซัง อำเภอปูลไหล รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)
- มณฑิพย์ ชัยสุวรรณ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิชิตติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดธรรมศิริวนาราม บ้านกอหระ ตำบลเยอเนอริ อำเภอ เซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).
- มานิต ศรีประดิษฐ์ (ประธานเยาวชนไทย – เกดะห์, ประธานสมาคมวัฒนธรรมไทย – เกดะห์, ประธานศูนย์วัฒนธรรมนานาชาติประจำเกดะห์, ประธานสมาคมไทย-เกดะห์). เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ และ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านปาดังแปลง ณ ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)
- วิเชียร พรหมมณี (กรรมการวัดปาดังแปลง) . เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านปาดังแปลง ณ ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)
- ศรี พงศ์เพชร. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑. และ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)
- สานิต พงศ์เพชร. (เลขานุการประธานเยาวชนไทย – เกดะห์ , เจ้าหน้าที่ห้องสมุดปลายระไม) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).
- (เลขานุการประธานเยาวชนไทย – เกดะห์ , เจ้าหน้าที่ห้องสมุดปลายระไม) ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิชิตติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดชุมชนปลายระไม อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)
- สินธ์ ทิพย์ประดับณี. (หัวหน้าคณะมโนราน์) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านปาดังแปลง ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).
- สุกุน ไม่ทราบนามสกุล (Sukun al Ak jau). ให้สัมภาษณ์ นางสาวอนินทร์ พุฒิชิตติ และคณะ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ หอสมุดปลายระไม ตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์

สุข ไม่ทราบนามสกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐
ณ ตำบลอาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ใหม่ สุตตปรีชา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ ณ ตำบล
อาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

อ่วม รัตนประทุม (อดีตผู้ใหญ่บ้าน บ้านปลายระไม). เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง
เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ ณ วัดวิสุทธิประดิษฐาราม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง
รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามของคณะผู้วิจัย

- คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ๔ ครั้ง ได้แก่
- ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๑ – ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐
 - ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑
 - ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๒ – ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑
 - ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๕ – ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ได้พบปะพูดคุยกับบุคคลในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐเกดะห์และข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยที่อาศัยอยู่ในมาเลเซีย อันประกอบด้วย

(๑) ตำบลตำบลปาดังเกอร์เบา อำเภอเป็นดั่ง ได้พบปะพูดคุยกับ นายการัน ขุนแก้ว ครูสอนภาษาไทย ณ โรงเรียนภาษาไทยวัดวิสุทธิประดิษฐาราม (ปลายระไม), นายอ่วม รัตนประทุม อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านปลายระไม, นางสาวสานิต พงศ์เพชร (เลขชาย ประธานเยาวชนไทย – เกดะห์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดปลายระไม), และ กราบนมัสการเจ้าอาวาสวัดวิสุทธิประดิษฐาราม (ปลายระไม) และพระครูเจติยานุรักษ์ วัดโพธิเจตยาราม

(๒) ตำบลอาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง ได้พบปะพูดคุยกับนายช่วง สุขุมวิทยา นายสุข ไม่ทราบนามสกุล นายใหม่ สุตตปริษาและกราบนมัสการพระนิโครธธรรมธาดา เจ้าอาวาสวัดเทพบัณฑิต(วัดไม้สน) และรองเจ้าคณะรัฐเกดะห์

(๓) ตำบลสุโงงปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดาห์ ได้กราบนมัสการ พระครูวินัยธร เลียง สิริปัญญา วัดดำรงรัตนราม

(๔) ตำบลอะห์ อำเภอกูบังปาสุ รัฐเกดะห์ ได้กราบนมัสการ พระราชสุทธิคุณ วัดบุญญาราม

(๕) ตำบลเปอกันบาลิง อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ ได้กราบนมัสการพระอธิการสวาท วัดพระธาตุบาลิง

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ๔ กลุ่ม คือ

ครั้งแรก ณ บ้านปลายระไม อำเภอเป็นดั่ง ระหว่างเวลา ๑๔.๔๐ – ๑๗.๕๐ น. เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีผู้สนทนากลุ่ม จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ คณะผู้วิจัย ๓ ท่าน นายบุญเฉลย เพชรสุวรรณ (นายบ้านปลายระไม), นายบุญเพียง ละออศรี (นายบ้านปลายระไม), นางสาวสานิต พงศ์เพชร (เลขชาย ประธานเยาวชนไทย-เกดะห์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดปลายระไม), นายศรี พงศ์เพชร, นายเที่ยง ศรีสุวรรณ, นายเขมมรินทร์ ละออศรี, นายบุญฤทธิ์ แสงรัตน์

ครั้งที่ ๒ ณ วัดเทพสุพรรณาราม บ้านป่าดงแปง อำเภอเป็นดง ระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ – ๒๓.๐๐ น. เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีผู้สนทนากลุ่ม จำนวน ๙ คน ได้แก่ คณะผู้วิจัย ๓ ท่าน, นายนำ ไม่ทราบนามสกุล (นายบ้านป่าดงแปง) นายมานิต ศรีประดิษฐ์ (ประธานเยาวชนไทย – เกตะห์, ประธานสมาคมวัฒนธรรมไทย – เกตะห์, ประธานศูนย์วัฒนธรรมนานาชาติประจำเกตะห์, ประธานสมาคมไทย-เกตะห์), นายสินธ์ ทิพย์ประดับมณี (หัวหน้าคณะมโนห์รา), นายวิเชียร พรหมมณี (กรรมการวัดป่าดงแปง), นายบุญฤทธิ์ แสงรัตน์

ครั้งที่ ๓ ณ วัดธรรมศิริวนาราม บ้านกอหระ ช่วงระหว่างเวลา ๑๕.๐๐ – ๑๗.๐๐ น. เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีผู้สนทนากลุ่ม จำนวน ๗ คน ได้แก่ คณะผู้วิจัย ๓ ท่าน, นางฉลวย แก้วมณี, นางน้อย รัตนมณี, นางมณฑิพย์ ชัยสุวรรณ, นางนำเจน พรหมลิขิต,

ครั้งที่ ๔ ณ วัดวิบูลย์วาราราม บ้านป่าซัง ระหว่างเวลา ๑๐.๓๐ – ๑๒.๐๐ น. เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีผู้สนทนากลุ่ม จำนวน ๗ คน ได้แก่ คณะผู้วิจัย ๒ ท่าน, นางพวน สุขอำพรพรณ, นางจิตร ชัยสุวรรณ, นายเปี่ยม รัตนสุวรรณ, นายจวน และนางใจ ไม่ทราบนามสกุล

ภาคผนวก ข

ภาพแสดงการลงพื้นที่และข้อมูลภาคสนามของคณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรมและการแสดงออกซึ่งการดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเคดะห์

ภาพแสดงการดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งสิทธิทางการเมือง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเคดะห์

ภาคผนวก ง
ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย^๑

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน* (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
อำเภอโกตาสตาตาร์			
บารักบาตา	บารักบาตา	๙๐	วัดสมโสมสรราชานุประดิษฐ์ หรือ วัดบารักบาตา
ตาไละวันยะห์	ตาไละวันยะห์	๕๐	วัดนิโครธาราม** หรือ วัดตาไละวันยะห์
บุกิตปีนัง	บุกิตปีนัง เคปาလာ เบตัส	๖๐	วัดราชฎ์ประดิษฐ์ หรือ วัดบุกิตปีนัง
อำเภอกูปังปาสุ			
ปาดังเซรา	อะห์	๑๐	วัดบุญญาราม** หรือ วัดแลแฮล
ปลักเหนาะ	อะห์	๒๒๐	-
เกาะแดง	อะห์	๕๐	สำนักสงฆ์เกาะแดง
ควนน้อย	อะห์	๓๐	สำนักสงฆ์ควนน้อย**

^๑ ที่มา : สรุปข้อมูลมาจาก

๑. หนังสือใบปลิว เรื่อง **ขอเชิญร่วมงานบุญพิเศษทอดกฐินสามัคคีประจำปี ๒๕๕๑** ตามวัดต่างๆ ใน **ประเทศมาเลเซีย**. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

๒. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). **ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย**. หน้า ๒๒๖ – ๒๒๘

๓. คำนวน นวลสนอง. (๒๕๔๖). **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย**. หน้า ๑๔๕ – ๑๔๗. และ

๔. Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). **The Siamese in Kedah under nation-state making**. Kagoshima University.

* จำนวนสมาชิกประมาณครัวเรือนละ ๔ – ๘ คน แต่โดยเฉลี่ยประมาณครัวเรือนละ ๕ คน

** หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ปริญญาตรี และธรรมศึกษา

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
กลางสาด	อะหี	๑๒	-
ป่าดง	อะหี	๒๕	-
จ้งโหลน	อะหี	๑๐	-
ป่าดงห้าง	อะหี	๙	-
น้ำดำ	อะหี	๕๐	-
ฉางกลาง	อะหี	๑๒	-
นาปอ	อะหี	๙	-
คลองใหม่	จิตรา	๑๒๐	วัดจิตราธรรม หรือ วัดคลองใหม่
อำเภอเป็นดั่ง			
ปลายละไม หรือ ติติอะกา	ป่าดงเกอร์เบา	๓๓๓	วัดวิสุทธิประดิษฐาราม** หรือวัดปลายละไม
ทุ่งควาย หรือ ป่าดงเกอร์เบา	ป่าดงเกอร์เบา	๑๗๕	วัดโพธิเจติยาราม** หรือ วัดทุ่งควาย
ลำป่า	รัมไบ	๑๑๔	วัดวัดลำป่า**
ขนุน หรือ เบอห์หลาด	รัมไบ	๑๐๐	วัดวนรัตนาราม หรือ วัดขนุน
แสลด	รัมไบ	๔๕	วัดเวฬุวัน หรือ วัดบ้านแสลด หรือ วัดนาโน
ปลายเตียว	รัมไบ	๓๐	วัดท่านาหระ
ทุ่งพรุ	รัมไบ	๒๙	วัดสุนทรประชาราม หรือ วัดทุ่งพรุ
ป่าดงปูลิงห์	กาเยร์ปูเต๊ะ	๑๒๕	วัดถ้ำคีรีวงษ์**หรือ วัดป่าดงปูลิงห์
ป่าดงแปลง	กาเยร์ปูเต๊ะ	๑๘๔	วัดเทพสุวรรณาราม** หรือ วัดป่าดงแปลง
ไม้สน	กาเยร์ปูเต๊ะ	๙๗	วัดเทพบัณฑิต** หรือ วัดไม้สน

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
ควนแประ หรือ หัวควน	กายารี่ปู่เต๊ะ	๒๐	สำนักสงฆ์รัชคีรี หรือ สำนักสงฆ์หัวควน
อำเภอชะ			
กอหรา	เยอเนอรี	๑๗๐	วัดธรรมศิริวนาราม** หรือ วัดกอหรา
กาไหล	ยีเนียง	๒๕๐	วัดกาไหล**
บางเหยีย	ยีเนียง	๒๓๐	วัดไทยเจริญ** หรือ วัดบางเหยีย
กำปางจง	กำปางจง	๑๓๐	วัดจงเจริญสุทธาวาส** หรือ วัดกำปางจง
เตราะปาดัง	ชะ	๙๐	วัดเตราะปาดัง
จันทร์หอม	ชอก	๑๑๐	วัดจันทร์หอม
ตูโตย	ชอก	๕๐	วัดตูโตย
อำเภอปาดังเตอรัป			
นาซ่า	เตอกายคีรี	๑๕๐	วัดเทพชุมนุม** หรือ วัดนาซ่า
ทุ่ง	เตอกายคีรี	๖๐	-
วังระไม	เตอกายคีรี	๕๐	-
ลำเดิน	เตอกายคีรี	๒๐๐	วัดลำเดิน
คลองกาบ	เตอกายคีรี	๕๐	สำนักสงฆ์คลองกาบ
ปักคล้า	เตอกายคีรี	๖๐	สำนักสงฆ์ปักคล้า
ช้างแดง	เยเนอรี	๕๐	สำนักสงฆ์ช้างแดง หรือ สำนักสงฆ์เตอรัเปีย
ประดู่ (เปดู)	กำปางตันหยงเซียม	๒๑๐	วัดพิภุทธาราม** หรือ วัดประดู่
ปาดังสะเหน	ปาดังสะเหน	๑๑	วัดไทยประดิษฐาราม หรือ วัดไทรบนตอ

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
ดินแดง	ต.นาระห์ เมมระ	๖๐	สำนักสงฆ์ดินแดง
อำเภอบาลิง			
บาลิงนอก	เปอกันบาลิง	๕๐	วัดป่าลิไลย์** หรือ วัดพระธาตุบาลิง
บาลิงใน	บาลิงใน	๒๙๐	วัดศรีมหาโพธิ์** หรือ วัดบาลิงใน
ป่าซัง	ป่าซัง	๑๑๐ (๗๒)	วัดวิบูลย์วาราราม หรือ วัดป่าซัง
กำปงตัส	ป่าซัง	๖๕	วัดกำปงตัส
สระหลวง	เตอโดยกานัน	๗๐	วัดสระหลวง
บ้านหลังก๊วย	เตอโดยกานัน	๖๐	วัดสังฆาราม** หรือ วัดหลังก๊วย
อำเภอแก้วลามาตา			
คลองช้าง	เตอกายคีรี	๑๑๐	วัดสามัคคีรัตนาราม** หรือ วัดคลองช้าง
โอล์กมาตุ	สุโห่งปัตตานี	๘๐	วัดพุทธไสยาประดิษฐานาราม** หรือ วัดโอล์กมาตุ
กำปงรายา	สุโห่งปัตตานี	๑๐๕	วัดดำรงรัตนาราม** หรือ วัดสุโห่งปัตตานี

ภาคผนวก จ
บทความวิจัย

บทความวิจัย

คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๕๐)

พรชัย นาคสีทอง* และ อนินทร์ พุฒิชัยติ*

*ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์), อาจารย์

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๕๐) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานภาพ และบทบาท ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ในฐานะที่เป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย

ผลการศึกษา พบว่า สถานภาพ บทบาท และการดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ผันแปรไปตามบริบททางการเมือง การปกครองและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรมลายู กล่าวคือระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๔๘๔ หรือ นับตั้งแต่สยามยกเลิกสิทธิการปกครองเหนือรัฐเกดะห์ให้แก่อังกฤษ สถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์กลายเป็นประชาชนในรัฐอารักขาและรัฐมลายาของอังกฤษ

ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๘๘ หรือ ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อำนาจของญี่ปุ่น และญี่ปุ่นได้มอบอำนาจการปกครองเหนือรัฐเกดะห์แก่สยามในฐานะพันธมิตรร่วมสงคราม คนไทยในรัฐเกดะห์ช่วงเวลานี้แม้ว่าจะมีสถานภาพและบทบาทที่ดีขึ้น แต่ด้วยสภาพการณ์ของสงครามวิถีชีวิตความเป็นอยู่จึงประสบกับความแร้นแค้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติ รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของอังกฤษอีกครั้ง คนไทยในรัฐเกดะห์ประสบความยากลำบากมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงการประกาศภาวะฉุกเฉิน อันเนื่องมาจากความไม่สงบทางการเมือง (พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓) คนไทยในเกดะห์ โดยเฉพาะตามแนวตะเข็บชายแดนถูกจับตามองด้วยความไม่ไว้วางใจว่าอาจมีส่วนร่วม หรือให้การสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ หมู่บ้านคนไทยหลายแห่งถูกอพยพโยกย้าย บทบาทและกิจกรรมของคนไทยถูกควบคุมอย่างใกล้ชิด

ภายหลังจากที่อังกฤษมอบเอกราชให้แก่สหพันธ์มาลายานับแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ คนไทยในรัฐเกดะห์มีฐานะเป็นพลเมืองและถูกหล่อหลอมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมาเลเซีย แม้คนไทยจะเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ที่มีสถานะและบทบาทไม่เท่าเทียมกับภูมิบุตรมาลายู และไม่ได้มีบทบาททางเศรษฐกิจเหมือนกลุ่มคนจีน แต่ในฐานะที่เป็นคนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยมายาวนานและมีจำนวนประชากร ประมาณ ๒๖, ๐๐๐-๓๐,๐๐๐ คน ใน ๕๓ หมู่บ้าน สิทธิ และสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐบาลรัฐเกดะห์ดำเนินการจัดให้แก่คนไทย ถือว่าเป็นรองแต่เพียงกลุ่มภูมิบุตรมาลายูเท่านั้น ในด้านสังคมและวัฒนธรรม คนไทยสามารถแสดงออกซึ่ง อัตลักษณ์วัฒนธรรมในรูปของประเพณี การละเล่น ความเชื่อของตนภายใต้ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ คนไทยในรัฐเกดะห์แม้จะเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในสังคมพหุลักษณะของมาเลเซียแต่ก็สามารถดำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างเด่นชัด

คำหลัก : คนไทยในมาเลเซีย, เกดะห์/ไทรบุรี, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
พระพุทธศาสนาในมาเลเซีย, รัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย

Abstract

Thai People in Kedah : A study of Thai's existence in history (1909 – 2007)

Pornchai Nakseethong* & Anin Puttichot*

*Master of Arts (History)

Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University

This article is to present the research findings of “Thai People in Kedah : A study of Thai's existence in history (1909 – 2007). The purpose of the research aims to construct the knowledge and understanding on the role and status of Thai people in Kedah from 1909 to 2007 in aspects of public administration, economy, society, and culture. It also propose to study the existence and activities of the Thais in Kedah as a minority group in plural society of Malaysia.

The studies found that role and status of the Thais very depended on historical changes, Political powers, as well as alterations of time in Kedah and Malay Peninsular.

During 1909 -1941, after Siamese rights over Kedah were transferred to Britain, Thai people in Kedah became the people of the Protected Malay States and of British Malaya. During the Japanese Occupation in World War II, 1942-1945, Kedah was granted to Siam, which was an Axis Alliance. Although Thai people were destitute in the wartime, the role and status of The Thais were elevated. When Kedah became a British colonial again after the war, Thais position were degraded. Especially during the Declaration of a State of Emergency, 1948-1950, as a result of political convulsion, many Thai village have been moved and Thais activity were under controlled closely, since they were seen as communist supporters.

After the establishment of the independent Federation of Malaya 1957, Thai people in Kedah became Malaysian citizens. Thais in Kedah as a minority group are inequivalent to the local ‘Orang Melayu’, who are regarded as ‘Bumiputras’. As well as in economic sector Thai people take no leading part in contrary to the Chinese. However, as an indigenous people living for a long time in Kedah State in which there are almost 26,00 -30,000 people in 53 villages. As a result, Kedah State gives Thai a priority

including rights and welfare which is inferior to Malay only. In addition, Thai can express its social and cultural identity through traditions, plays, and beliefs under constitutional law. Therefore, Thai people in Kedah as a minority group, apparently maintains its identity amidst plural society of Malaysia.

Keyword: Thai people in Malaysia, Kedah, cultural identity,
Buddhism in Malaysia, Northern State of Malaysia

เกริ่นนำ

การศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ในมาเลเซียเป็นประเด็นทางวิชาการที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักวิชาการหลายสาขา เหตุผลส่วนหนึ่งเนื่องมาจากมาเลเซียเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม

การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์พยายามรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน อันได้แก่ ภาษา การแต่งกาย ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ พร้อมกันนั้นก็กีดกันวัฒนธรรมและบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นออกไป โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ อันเป็นลักษณะที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม กล่าวคือ ภายใต้การปกครองของอังกฤษที่ดำเนิน “นโยบายแบ่งแยกและปกครอง” (Divide and Rule) สนับสนุนแต่ละเชื้อชาติมีบทบาทและภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น บทบาทและกิจกรรมทางการเมืองเป็นของชาวมลายู บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นของชาวจีน กิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมในฐานะผู้ใช้แรงงานและบทบาททางภาคการเกษตรเป็นของชนเชื้อสายอินเดีย ส่งผลให้เกิดการแบ่งกลุ่มในสังคมมาเลเซียและก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของแต่ละเชื้อชาติในสังคมมาเลเซีย โดยเฉพาะภายหลังจากที่อังกฤษได้มอบเอกราชคืนให้แก่สหพันธ์มาลายาใน พ.ศ. ๒๕๐๐ (ค.ศ. ๑๙๕๗) ชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ซึ่งกลายเป็นกลุ่มที่ครองอำนาจทางการเมืองมีสิทธิเหนือชนเชื้อชาติอื่นๆ ในฐานะที่เป็นภูมิบุตร^{*} (Son of the Soil หรือ Bumiputras)

ในบรรดาชนเชื้อชาติต่างๆ คนไทยเป็นชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติหนึ่ง ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย อันประกอบด้วย รัฐปะลิส รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)^{**} รัฐเประ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู เป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์กับดินแดนไทยโดยเฉพาะในแถบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างยาวนาน ทั้งเคยอยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของรัฐไทยในบางยุคสมัย ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของไทย (หรือ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย) และประชาชนในรัฐมลายูทางตอนเหนือของมาเลเซียจึงมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด มีความผูกพันทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานหรือไป

^{*} ภูมิบุตร เป็นคำที่ใช้เรียกชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประเทศมาเลเซีย มาตรา ๑๖๐ หลังจากที่ได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากอังกฤษ ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

^{**} การเขียนชื่อและออกเสียงคำว่ารัฐ Kedah ในรายงานวิจัยเล่มนี้ ยึดรูปแบบและอักขระวิธีตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง กำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตการปกครอง และหัวเมือง (ฉบับ ๒๕๔๕) ซึ่งใช้คำว่า “ไทรบุรี” หรือ ใช้คำว่า “เกดะห์”

มาหาผู้กันอยู่เสมอ ดังสำนวนที่กล่าวว่า “กินเมืองคอน นอนเมืองไทร”^๒ หรือ คำกล่าวที่ว่า “...(คนไทยในมาเลเซีย - ผู้วิจัย) เกิดมาหนึ่งชาติต้องเดินทางไปบวชที่พระบรมธาตุเมืองนคร...”^๓

จนกระทั่งยุคจักรวรรดิพุนนียม อังกฤษแผ่อิทธิพลเข้ามายึดครองดินแดนในคาบสมุทรมลายู เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐไทย (สยาม) ยอมลงนามในสนธิสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty: ค.ศ. ๑๙๐๙) ยกเลิกการอ้างสิทธิและอำนาจอเหนือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และเปอร์ลิส รวมทั้งเกาะใกล้เคียงให้แก่ อังกฤษ สถานภาพและความสัมพันธ์ของประชาชนทั้ง ๒ ดินแดนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และกระบวนการของรัฐชาติสมัยใหม่ โดยประชาชนที่อยู่ในรัฐมลายูทางตอนเหนือของมาเลเซียปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงคนไทยกลายเป็นพลเมืองของรัฐในอารักขาของจักรวรรดิอังกฤษในคาบสมุทรมลายู จนถูกหล่อหลอมกลายเป็นพลเมืองและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมาเลเซียดังปรากฏในปัจจุบัน

เมื่อกล่าวถึงคนไทยในรัฐเคดะห์ ประเทศมาเลเซีย พบว่ามีอยู่ ๒ กลุ่ม^๔ คือ

กลุ่มที่เรียกว่า “ซัมซัม” เป็นชาวมลายูมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยกลุ่มหนึ่งของมาเลย์ โดยชื่อนี้ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ครั้งแรกในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ และต่อมากลายเป็นชื่ออย่างเป็นทางการที่ปรากฏในรายงานประจำปีของเคดะห์และปะลิส มีจำนวนประมาณ ๕ เปอร์เซ็นต์ของประชากรมาเลย์ในรัฐเคดะห์ ปัจจุบันชนกลุ่มนี้ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชนชาวสยาม

กลุ่มที่เรียกว่า “ชาวสยาม” หรือ คนสยาม นั้นเป็นชาวสยามดั้งเดิมที่นับถือพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเป็นดั่งและพื้นที่ตอนในจากชายฝั่งทะเลของผืนแผ่นดิน

สำหรับบทความวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มที่เรียกว่า “ชาวสยาม” ที่ตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในรัฐเคดะห์หรือไทรบุรี มีจำนวนประมาณ ๒๖,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ คน และถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่แสดงออกซึ่งกิจกรรมและอัตลักษณ์ความเป็นไทยไว้ได้อย่างเด่นชัด

ปัจจุบัน การศึกษาเรื่องคนไทยส่วนใหญ่มุ่งความสนใจศึกษาและสนใจสืบค้นด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยเป็นสำคัญ ขณะที่ประเด็นเรื่องสถานภาพ บทบาท ชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมของ “ผู้คน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ “ชาติ” ได้รับความสนใจไม่มากนัก

^๒ ดูรายละเอียดใน บุญยงค์ เกศเทศ และ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (มกราคม, ๒๕๔๗). “กินเมืองคอน นอนเมืองไทร” ใน **สารคดี**. (๒๕)๒๒๗ : ๖๖ - ๗๗.

^๓ แผนโฆษณาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขต ๕ ซึ่งติดประชาสัมพันธ์ป้ายประกาศในวัดนิโครธาราม อำเภอโกตาฮาดาร์ เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวคนไทยในรัฐเคดะห์ ประเทศมาเลเซียให้เดินทางมาอุปสมบทและท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีมาตั้งแต่อดีตกาล

^๔ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *The Siamese in Kedah under nation-state making*. Kagoshima University.

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง **คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐)** โดยมุ่งความสนใจในการศึกษาเรื่องบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมลายูที่มีผลต่อสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) โดยเฉพาะประเด็นเรื่องสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่ปรากฏในมิติประวัติศาสตร์ เพื่อจะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องคนไทยในมาเลเซีย พัฒนารฐานข้อมูลในการทำชุดโครงการวิจัย “มาเลเซีย : นัยที่สำคัญต่อไทย” ซึ่งเป็นโครงการวิจัยหลัก ทั้งยังมุ่งหวังว่างานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับรัฐไทยในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเรื่อง “ชนกลุ่มน้อย” (minority) และ “ตัวตน” (Identity) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดแนวทางและทำความเข้าใจสังคม (ทั้งส่วนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองที่มีผลกับสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
๒. เพื่อศึกษาสถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในมิติประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
๓. เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย
๔. เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาเป็นบทเรียนและเป็นแนวทางการศึกษาทำความเข้าใจสังคมไทย

ระเบียบวิธีและวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยเน้นการ “วิจัยเชิงคุณภาพ” (Qualities Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักและใช้ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์จากผู้คนในพื้นที่ (Oral History) และกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีความรู้ในประเด็นที่ศึกษามาประกอบ ส่วนการนำเสนอผลการวิจัย (Report of Research) คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

ขั้นตอน ๑ สํารวจ ศึกษา รวบรวม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยการสํารวจและศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา จากเอกสารทั้งเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง เช่น จดหมายเหตุ หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ ป้ายประกาศ ใบปลิว โฆษณาประชาสัมพันธ์ และ เอกสารอื่นๆ เพื่อใช้กำหนดกรอบคิดและตอบคำถามหลักที่กำหนดไว้

ขั้นตอน ๒ ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

๒.๑ ติดต่อบริษัทงานและทำหนังสือขออนุญาต พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต่อผู้มีอำนาจและรับผิดชอบในพื้นที่

๒.๒ เก็บข้อมูลภาคสนามในขอบเขตพื้นที่รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ด้วยวิธีการต่างๆ ตามระเบียบวิธีวิจัยและเทคนิคการเก็บข้อมูล (Data Gathering Techniques) เน้นการสังเกต (Observation) แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) แบบไม่เป็นทางการ (Non-formal Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามความเหมาะสม

ขั้นตอน ๓ ขั้นวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล (การตีความ) เป็นการไต่สวนข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่นิยม และแนวคิดประวัติศาสตร์อัลนาลส์เป็นกรอบในการทำความเข้าใจและอภิปรายผล พร้อมกับเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ที่สุด

ขั้นตอน ๔ ขั้นสรุป เรียบเรียง และนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ตามแนวทางการนำเสนอผลการวิจัย (Report of Research)

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๕๐) มีประเด็นจะนำเสนอ กล่าวคือ

๑. ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และบริบททางการเมืองการปกครองกับดุลทางอำนาจในคาบสมุทรมลายูและรัฐเกดะห์

สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติของรัฐเกดะห์หรือไทรบุรีตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันตกเฉียงเหนือของคาบสมุทรมลายูเป็นดินแดนเกือบเหนือสุดของประเทศมาเลเซีย

ทิศเหนือและทิศตะวันออก ติดต่อกับ อําเภอสะเดา จังหวัดสงขลาและบางส่วนของพื้นที่จังหวัดปัตตานี

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ติดต่อกับ รัฐเปอรลิส

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ รัฐปีนังและชายฝั่งทะเลช่องแคบมะละกา

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดต่อกับ รัฐเประ

รัฐเกดะห์จึงเป็นดินแดนส่วนหนึ่งและตั้งอยู่ในส่วนที่เรียกว่าคาบสมุทรมลายูถือเป็นจุดเชื่อม (Land Bridge) ระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก และมีความสำคัญในฐานะของเครือข่ายทางการค้าของดินแดนตอนในของผืนแผ่นดิน (เมืองท่าทางตอนใต้สุด) และพบว่าดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมเป็นเมืองท่าทางตอนใต้สุดของชายฝั่งทะเลตะวันตก ก่อนที่ผ่านเข้ามายังช่องแคบมะละกาสู่ชายฝั่งทะเลตะวันออก^๕ ทำให้ในแต่ละมิติเวลาของประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ารัฐหรืออาณาจักรที่เรืองอำนาจในภูมิภาคนี้พยายามขยายอิทธิพลเข้าไปครอบครองดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์ของรัฐเกดะห์เป็นพื้นที่เขตร้อนชื้นนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์และทรัพยากรทางธรรมชาติที่ต้องการของภายนอก เช่น ดีบุก ทองคำ เครื่องเทศนานาชนิด และถือเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป รวมทั้งยังเป็นอยู่ช้ำวุ่นน้ำที่สำคัญภูมิภาคนี้ ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งให้รัฐอื่นพยายามจะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ตั้งแตยุคต้นๆ ทั้งนครศรีธรรมราช สุโขทัย อโยธยา มะละกา อาเจะห์ รวมถึงชาติมหาอำนาจตะวันตกในยุคจักรวรรดินิยม

ปัจจัยดังกล่าวทำให้ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ปัจจุบันเกิดกระบวนการรับอิทธิพลจากภายนอกและมีผลกับสถานะของผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บริบททางประวัติศาสตร์และความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรมลายูที่มีผลกับสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ซึ่งสามารถพิจารณาบริบททางการเมืองการปกครองได้อย่างกว้างๆ กล่าวคือ

๑) ช่วงก่อน พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐเกดะห์มีฐานะเป็นรัฐอิสระที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐที่เหนือกว่าอย่างสยามในฐานะรัฐบรรณาการและหัวเมืองประเทศราชตามขนบการปกครองแบบรัฐจารีต ซึ่งแม้ว่าสถานะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยากับหัวเมืองมลายูที่เกิดขึ้น จะไม่แน่ชัดว่าแท้จริงแล้ว การส่งเครื่องราชบรรณาการ ต้นไม้ทองเงิน (บุหงามาศ) เป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีและสถานะความสัมพันธ์ในลักษณะของเมืองประเทศราชหรือแสดงความหมายแห่งมิตรภาพ^๖ แต่การขยายอำนาจของรัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาเข้าสู่หัวเมืองมลายูในช่วงนี้ได้เกิดปัญหาการต่อต้านกระดัง

^๕ ดูรายละเอียดได้จาก ปรีเชต ศุขปรการ. (๒๕๔๔, เม.ย. - มิ.ย.). "เส้นทางข้ามคาบสมุทรไทรบุรี - ปัตตานี ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙," ใน **เมืองโบราณ**. ๒๗(๒) : ๖๒ - ๗๐.

^๖ ดูรายละเอียดใน ยงยุทธ ชูแว่น. (๒๕๔๙). "คาบสมุทรไทยในพระราชอาณาจักรสยาม : โครงสร้างทางประวัติศาสตร์ภาคใต้สมัยอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์," ใน **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องประวัติศาสตร์หัวเมืองชายทะเล** โดย สมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ห้องประชุมสำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ถนนสามเสน กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันเสาร์ที่ ๑๔ และวันอาทิตย์ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ .

กระเดื่องจากเมืองเหล่านี้อยู่เรื่อยมา หรือ กรณีการผนวกหัวเมืองไทรบุรีไว้ในภายใต้อำนาจของราชสำนักสยามในลักษณะของ “มณฑลเทศาภิบาล” เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๔๔๐ ในนาม “มณฑลไทรบุรี” ก็พบว่าผู้มีปกครองสำคัญที่ทำหน้าที่ในการปกครองยังคงเป็นคน (มลายู) ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงในดุลอำนาจในดินแดนรัฐเกดะห์และคาบสมุทรมลายูเกิดขึ้น เมื่อบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเช่าเกาะปีนังจากเมืองไทรบุรีเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๙ (ค.ศ. ๑๗๘๖) พร้อมๆ กับที่สยามขยายอิทธิพลเข้ามาในดินแดนแถบนี้โดยผ่านเมืองนครศรีธรรมราช นับเป็นจุดเริ่มต้นของความความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับอังกฤษและดุลแห่งอำนาจในเกดะห์ก็เปลี่ยนแปลงไปเมื่อสยามลงนามสนธิสัญญาเบอร์นี (The Burney Treaty) กับบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๖๙ (ค.ศ. ๑๘๒๖)^๗ ซึ่งในแง่หนึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้ยอมรับว่าเกดะห์หรือไทรบุรีเป็นของสยาม แต่ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นว่ารัฐมลายูอื่นๆ ซึ่งบริษัทฯ ไม่ได้กล่าวถึงและระบุไว้ในสนธิสัญญาดังกล่าว อยู่ภายใต้อิทธิพลของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ ดังที่ปรากฏว่าในปีเดียวกันนั้นอังกฤษได้รวมดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลทางการค้าในแถบนี้ทั้งหมด (ได้แก่ เกาะปีนัง เมืองมะละกา และเกาะสิงคโปร์) เข้าด้วยกัน เรียกว่า “เขตการปกครองแบบสเตอร์ตส์ เซตเติลเมนต์” (The Straits Settlements)^๘ โดยช่วงแรกอยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัทอินเดียตะวันออก ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๗๐ จึงได้โอนไปอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงอาณานิคมอินเดีย (Indian Government) และหลังจาก พ.ศ. ๒๓๗๐ เป็นต้นมา สเตอร์ตส์ เซตเติลเมนต์ก็ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งในอาณานิคมของอังกฤษ (Crown Colony) ภายใต้กระทรวงอาณานิคม (Colonial Office)^๙ ต่อมาสะลังงอ (พ.ศ. ๒๔๑๗) ปาหัง (พ.ศ. ๒๔๓๑) เนกรีเซมบิลัน (พ.ศ. ๒๔๓๒) ก็ยอมเข้ามาทำสัญญาในลักษณะเดียวกันนี้กับอังกฤษ ถึง พ.ศ. ๒๔๓๘ อังกฤษได้รวมรัฐเหล่านี้เข้าด้วยกันภายใต้ระบบสหพันธรัฐมลายา (Federated Malay State: FMS) ด้วยเหตุนี้ อิทธิพลของสยามในคาบสมุทรมลายูก็ค่อยๆ เสื่อมลง และสิ้นสุดเมื่อยกสิทธิเหนือเกดะห์ (ไทรบุรี) ปะลิส กัลันตัน และตรังกานู ให้กับอังกฤษใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ดินแดนเหล่านี้ให้กับอังกฤษฯ จึงรวมรัฐเหล่านี้เข้ากันเป็นรัฐนอกสหพันธรัฐมลายา (Unfederated Malay State: UMS) และใน พ.ศ. ๒๔๕๗

^๗ ดูรายละเอียดใน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๑๑). **สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ เล่ม ๑.** กรุงเทพฯ : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ.

^๘ John Bastin (ed.), (๑๙๖๗). **The Emergence of Modern Southeast Asia: ๑๕๑๑ – ๑๙๕๗.** (Englewood Cliffs: Prentice Hall). p. ๕๕ - ๕๘., ๘๑ - ๘๒.

^๙ D. R. SarDesai. (๑๙๗๗). **British Trade and Expansion in Southeast Asia ๑๘๓๐-๑๙๑๔.** (New Delhi: Allied Publishers Private). p.๓

ยะโฮร์ก็เข้าร่วมในกลุ่มรัฐนอกสหพันธรัฐมลายาด้วย^{๑๐} คาบสมุทรมลายูจึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

สถานะและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในสมัยที่ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะรัฐบรรณาการและเมืองประเทศราช และในยุคมณฑลเทศาภิบาลที่ปรากฏเด่นชัด คือ สถานะของผู้กำกับดูแลดินแดนแถบนี้ซึ่งเป็นไปตามพันธสัญญาที่ทั้งสองฝ่าย (สยามกับเกดะห์) ต่างมีภาระที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน

การดำรงอยู่ในช่วงแรกคนสยามซึ่งขยายเข้าสู่ดินแดนแถบนี้จึงพิจารณาได้ยาก เพราะนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลดินแดนส่วนนี้เป็นเพียงตัวแทนของส่วนกลางที่เข้ามากำกับดูแลเป็นครั้งคราวเท่านั้น การดำรงอยู่หรือบทบาทของคนไทยจะเห็นเด่นชัดช่วงหลัง พ.ศ. ๒๓๖๔ เมื่อนครศรีธรรมราชโดยเจ้าพระยานครฯ (น้อย) ได้ขยายอิทธิพลด้วยการใช้กำลังเข้าปราบปรามดินแดนส่วนนี้^{๑๑} พร้อมกับได้ส่งบุตร คือ พระยาอภัยธิเบศร์ (แสง) และพระเสนานุชิต (นุช) ไปปกครองเมืองไทรบุรีในฐานะเจ้าเมืองและปลัดเมืองตามลำดับ การเข้าไปปกครองของคนไทยที่เมืองไทรบุรีเป็นลักษณะการลงไปปฏิบัติหน้าที่ของกรมการเมืองในพื้นที่ ซึ่งนอกเหนือจากบุคคลทั้งสองแล้วเข้าใจว่ายังมีกลุ่มข้าหลวงและกรมการเมืองไทยอีกจำนวนหนึ่งเข้ามาในไทรบุรีด้วย และลักษณะของการลงไปปกครองก็ยังคงเป็นลักษณะของ “น้ำกับน้ำมันไม่ระคนกันได้”^{๑๒} จึงนำมาซึ่งการปฏิเสธอำนาจสยามของชนพื้นเมืองในเกดะห์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะ (นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมไทย) ที่เรียกว่า “ขบถไทรบุรี” (ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๔ และ ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๑)^{๑๓} เหตุผลของการปฏิเสธเป็น

^{๑๐} D. R. SarDesai. (๑๙๗๗). op. cit., p. ๓-๔.

^{๑๑} Bonney, R. (๑๙๗๑). *Kedah ๑๗๗๑ - ๑๘๒๑ : the search for security and independence.* (Kuala Lumpur : Oxford University Press).

^{๑๒} หนังสือ เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ ถึง เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม. (ไม่ปรากฏปี จ.ศ.). **เรื่อง ราชการเมืองไทรบุรี.** (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓. และ จดหมาย เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่อง หาแขกตั้งให้เจ้าเมืองเสีย แล้วให้พระยาไทรบุรี พระเสนานุชิตไปรักษาเมืองพังงา.** (กระดาศเพลลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^{๑๓} ดูรายละเอียดใน กนกวลี ชูชัยยะ. (๒๕๓๗). “กบฏไทรบุรี (พ.ศ. ๒๓๗๓ - ๒๓๗๕, ๒๓๘๑),” ใน **สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทยอักษร ก ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. หรือ พรชัย นาคสีทอง. (๒๕๔๘). **การศึกษาจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติในฐานะที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์.** ปริญญาโท (ศศ.ม.ประวัติศาสตร์). มศว ประสานมิตร.

เพราะธรรมเนียมการปกครองที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะหัวเมืองมลายูนับถือสายสกุลเป็นสำคัญ^{๙๔} ประกอบกับการปกครองของขุนนางสยามเป็นลักษณะของการกตขี่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การกะเกณฑ์แรงงาน^{๙๕}

๒. สถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๕๐๐

บริบททางการเมืองการปกครองและดุลทางอำนาจของชาติมหาอำนาจในรัฐเกดะห์ ส่งผลต่อสถานะของผู้คนที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนนี้ด้วย ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

๒.๑ บริบททางการเมืองการปกครองในคาบสมุทรมลายูกับสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๔๘๔

สนธิสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty) ระหว่างสยามกับบริษัทยินเดียนตะวันออกของอังกฤษซึ่งลงนาม เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ กล่าวถึงสถานะและแนวทางปฏิบัติสำหรับกลุ่มชนชั้นปกครองที่มาปฏิบัติราชการในช่วงการปกครองแบบเทศาภิบาลและคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ โดยสรุปว่าคนไทยในบังคับของสยามที่อยู่ในรัฐเกดะห์ที่มีความประสงค์จะอยู่ภายใต้การปกครองของสยามจะต้องย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากในเขตดินแดนของสยาม และสำหรับบุคคลที่ไม่ยอมโยกย้ายกลับเข้ามายังเขตแดนของสยาม โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ในเกดะห์และภูมิภาคเดนมาร์กก็ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ กลายเป็นพลเมืองของรัฐในอารักขาของจักรวรรดิอังกฤษ^{๙๖}

สถานภาพของคนไทยที่อยู่ในเกดะห์นั้น มีปรากฏหลักฐานในเอกสารประวัติศาสตร์ไม่มากนัก เนื่องจากการเข้ามาของอังกฤษในภูมิภาคนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จึงมุ่งความสนใจไปที่บทบาทของคนมลายู คนจีนและคนอินเดียเป็นสำคัญ สำหรับผลกระทบที่ปรากฏชัดเจนประการหนึ่งภายหลังจากการยกสิทธิเหนือเกดะห์(ไทรบุรี) ปะลิส กลันตัน และตรังกานูให้กับอังกฤษ คือ การติดต่อสัมพันธ์ของผู้คนระหว่างในเขตแดนสยามกับในรัฐเกดะห์ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและขอบเขตของรัฐชาติสมัยใหม่

^{๙๔} ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ (๑๒๐๑). **เรื่อง การจัดการปกครองเมืองไทรบุรี.** (กระดาศษา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๑๐, ๒๔๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^{๙๕} คำให้การ แยกขบถเมืองไทรบุรี. (จ.ศ.๑๒๐๑). **เรื่อง ราชการเมืองไทรบุรี.** (สมุดไทยดำ). (เส้นดินสอดำ). หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^{๙๖} เอน. เจ. ไรอัน. (๒๕๒๖). **การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์ = The making of modern Malaysia and Singapore.** (แปลโดย ปรายทอง สิริสุข, ม.ร.ว., ทักษ์ เฉลิมเกียรติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์). หน้า ๑๖๒

ที่เกิดขึ้น เช่น การเดินทางเข้า – ออกดินแดนจะต้องได้รับอนุญาตและมีการตรวจตราจากอังกฤษ หรือ การเดินทางเข้า-ออกระหว่างผู้คนที่ทั้งสองฝั่งจะต้องมีหนังสือเบิกทางมิฉะนั้นจะต้องเสียเงินรัชชูปกร และสามารถพำนักอยู่ในพื้นที่ได้เพียงชั่วระยะเวลา ๖ เดือนเท่านั้น^{๑๗}

ด้วยเหตุนี้ การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยภายหลังการยกเลิกสิทธิเหนือรัฐเกดะห์(ไทรบุรี) ประลิส กัลันตัน และตรังกานูให้กับอังกฤษ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นต้นมา ปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ

๑. คนไทยที่ต้องติดต่อดัมพันธ์และเดินทางเข้าออกกับรัฐเกดะห์ มีสถานะเป็น “คนต่างด้าว”
๒. คนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์มีสถานะเป็น “พลเมืองของรัฐในอารักขาของอังกฤษ”

๒.๒ บริบททางการปกครองในคาบสมุทรมลายูกับสถานภาพของคนไทย ในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘

ความเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจในคาบสมุทรมลายูเกิดขึ้นเมื่อญี่ปุ่นเข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดนคาบสมุทรมลายูระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘ และดุลอำนาจดังกล่าวก็ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อญี่ปุ่นมีอิทธิพลเหนือดินแดนคาบสมุทรมลายูก็ได้มอบอำนาจการปกครองในดินแดนส่วนที่สยามเคยยอมยกสิทธิให้กับอังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ กลับคืนสู่อำนาจของสยาม หรือที่รู้จักกันในนามของ “สี่รัฐมลายู”^{๑๘}

แม้ว่ารัฐบาลสยามจะมีสิทธิในการปกครองหัวเมืองมลายูอีกครั้ง แต่ด้วยเงื่อนไขและภาวะสงครามส่งผลให้ข้าราชการไทยที่ไปปกครองใน “สี่รัฐมลายู” เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ฉบับวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ลงบทความเรื่องความแร้นแค้นของข้าราชการรัฐมลายูว่า “...การครองชีพสูง อาหารกินอยู่แพงมาก เงินเพิ่มพิเศษสำหรับข้าราชการชั้นผู้น้อยไม่พอใช้ ได้รับความเดือดร้อนอดๆ อยากๆ ...”^{๑๙} ในส่วนของการติดต่อคมนาคมก็ประสบปัญหา

^{๑๗} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาบัตรระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓. (๒๔๗๘). เรื่องการผ่อนผันตรวจตราคนต่างด้าวเข้าเมืองทางแหลมมลายู. สำเนา หน้า ๕.

^{๑๘} บัญชีประมวลข่าวเหตุการณ์สำคัญ พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๗๕ ก/ป/๒๔๘๓ - ๒๔๘๕ ปฏิทินเหตุการณ์สงครามอินโดจีนและสงครามโลกครั้งที่ ๒

^{๑๙} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาบัตรระหว่างประเทศ.๑๐ สงครามโลกครั้งที่ ๒. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๑๔. (๒๔๘๗). เรื่องการปกครองดินแดน ๔ รัฐมลายู. สำเนา หน้า ๑.

หลายประการ เป็นต้นว่า “...ไม่ค่อยสะดวก ชักช้า และไม่ใคร่แน่นอน...”^{๒๐} รวมถึงการเดินทางเข้า-ออก จะได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลและมีเงื่อนไขพร้อมคำเตือนว่า^{๒๑}

๑. ใบอนุญาตนี้ควรติดตัวไว้เพื่อความสะดวกที่เจ้าหน้าที่เจ้าพนักงานจะตรวจดู
๒. ใบอนุญาตนี้ใช้ได้เฉพาะตัว ห้ามผู้อื่นนำไปใช้
๓. ต้องไปรายงานต่อสถานีตำรวจแห่งท้องที่นั้นภายในกำหนด ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เข้าไปถึงท้องที่นั้น
๔. ต้องประพฤติตนเรียบร้อย
๕. ต้องแต่งกายสุภาพตามประเพณีนิยม

สถานภาพของคนไทยในยุคที่เกดะห์อยู่ภายใต้อำนาจของญี่ปุ่นและสยามในนาม “สัรัฐมาลัย” ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘ ในแง่ของสภาพวิถีชีวิตของคนไทยแม้จะได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีและสถานภาพถือว่าดีขึ้น เนื่องจากมีข้าราชการสยามเข้ามาสืบบทบาททางการปกครองโดยตรง แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ของสงครามผนวกภาวะข้าวยากหมากแพงและการทารุณกรรมจากทหารของกองทัพญี่ปุ่น จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่อาศัยอยู่ในดินแดนส่วนนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังคำบอกเล่าของผู้ที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ที่ว่า

...เมื่อญี่ปุ่นอยู่นั้น กฎเกณฑ์เข้มงวดมาก มีการทำทารุณโดยวิธีการต่างๆ และเมื่อพบว่าใครทำไม่ดีทำชั่ว ญี่ปุ่นก็จะลงโทษโดยการกรอกน้ำ หรือไม่ก็เห็นอนหงาย แล้วใช้ไม้ (กระ) ดานทับที่หน้าอกแล้วขึ้นไปเหยียบข้างบน บีบบังคับให้ยอมรับในความผิด... บางคนที่ไม่ยอมรับ ญี่ปุ่นก็ทรมานจนกว่าจะยอม ถ้า(หรือ)ทนไม่ได้ ถึงตามก็ยังมี) ...ส่วนเรื่องอาหารการกินก็แพงมาก เพราะภาวะสงคราม เงินมีราคาแพง แต่ข้าวของกับมีราคาแพง เช่น กางเกงตัวหนึ่งเป็น ๒๐๐, ๓๐๐ หรือ ผ่าถุงผืนหนึ่งเป็น ๒, ๐๐๐ เบี้ยญี่ปุ่น ของที่มีหรือขายได้ก็ไม่พอซื้อ...ส่วนของกิน ข้าว หรือผลไม้ที่มีอยู่ ถ้าญี่ปุ่นรู้ว่าใครมีข้าวมากๆ มันก็จะบังคับให้ขายให้กับญี่ปุ่นในราคาถูก หรือไม่มันก็จะบังคับให้ส่งให้กับมัน (ญี่ปุ่น) เปล่าเฉพาะของคนจีนกับของคนแขก ส่วนของคนไทยนั้นไม่ค่อยเห็น...^{๒๒}

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่ยากลำบากในสภาวะสงคราม แต่หากพิจารณาถึงบทบาทและสถานะของคนไทยในช่วงเวลานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับชนกลุ่มอื่นๆ

^{๒๐} แหล่งเดิม. หน้า ๔.

^{๒๑} แหล่งเดิม. หน้า ๗ - ๙.

^{๒๒} นายศรี และนางทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอริบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ถือว่าดีกว่าช่วงที่อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ เพราะรัฐบาลไทยได้จัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า “สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐเคดะห์” เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและปกป้องผลประโยชน์ของคนไทยในรัฐเคดะห์ ตลอดจนการแก้ปัญหาการถูกกดขี่จากเจ้าหน้าที่รัฐ (มลายู)^{๒๓}

ด้วยเหตุนี้ การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘ จึงปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ

- ๑) กลุ่มข้าราชการซึ่งทำหน้าที่และบทบาทในการกำกับการปกครองในดินแดนแถบนี้
- ๒) กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่สนธิสัญญากรุงเก่า

๒.๓ บริบททางการเมืองการปกครองในคาบสมุทรมลายูกับสถานภาพของคนไทย ในรัฐเคดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๕๐๐

เมื่อญี่ปุ่นลงนามยอมแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ อังกฤษกลับเข้ามามีบทบาทในรัฐมลายูอีกครั้งพร้อมกับแนวทางการปกครองแบบสหภาพมลายา และเพียงแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ปรากฏว่าสุลต่านผู้ปกครองรัฐมลายาต่างๆ ยอมลงนามรับรองเข้าร่วมในแนวทางการปกครองแบบสหภาพมลายา^{๒๔} รวมถึงเจ้าผู้ครองรัฐเคดะห์ด้วย

แผนการจัดตั้งสหภาพมลายู (Malayan Union Plan) รัฐบาลอังกฤษต้องการให้กลุ่มชนทุกเชื้อชาติมีสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองของประเทศ จึงส่งผลให้กลุ่มผู้นำชาวมลายูและบรรดาสื่อมวลชนมลายูต่างพากันไม่เห็นด้วยและออกมาเรียกร้องให้ชาวมลายูทั้งหมดรวมตัวกันเพื่อต่อต้านแผนการนี้ ซึ่งปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมและตัวแทนจากกลุ่มการเมืองต่างๆ ๔๑ กลุ่ม และมีผู้สนับสนุนนับหมื่นคน^{๒๕} ความเคลื่อนไหวในการดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของชาติพันธุ์มลายูได้

^{๒๓} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการชาวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๘. (๒๔๙๑). **เรื่อง สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี.** และ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๕ ลำดับที่ ๔๖. (๒๔๙๑). **เรื่อง สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี.** เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการชาวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๔๙๐). **เรื่อง การสอบสวน เรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกดขี่จากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น.**

^{๒๔} Albert Lau, (๑๙๙๑). *The Malayan Union Controversy ๑๙๔๒-๑๙๔๘.* (Singapore : Oxford University Press). p. ๑๐๙ - ๑๑๘.

^{๒๕} N.J. Funston, (๑๙๘๐). *Malays Politics in Malaysia: A study of the United Malays National Organization and Parti Islam.* (Kuala Lumpur: Oxford University Press). p. ๗๖.

พัฒนาไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อว่า “องค์การเอกภาพแห่งชาติมลายู” (United Malays National Organization - UMNO) หรือ อัมโน ขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๘๙ และในที่สุดอังกฤษจึงต้องประกาศยกเลิกแผนการปกครองแบบสหภาพมลายูในวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑ และประกาศใช้รูปแบบการปกครองแบบสหพันธ์มลายา (Federation of Malaya) เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑

๒๖

การปกครองแบบ “สหพันธ์มลายา” (Federation of Malaya) มีผลทำให้สถานะพิเศษของชาวมลายูได้รับการยอมรับอีกครั้งและอำนาจของสุลต่านในแต่ละรัฐก็มีอำนาจในการบริหารและการปกครองรัฐของตนเองได้เช่นเดิม^{๒๖} และ การจัดการปกครองแบบสหพันธ์รัฐมลายูถือว่ามีผลในแง่บวกต่อบรรดาชาวมลายูโดยทั่วไป เพราะ มีการสงวนสิทธิ์พิเศษเรื่องการถือสัญชาติและสิทธิการเป็นพลเมืองให้แก่ชาวมลายู รวมถึงการอนุญาตและการจำกัดสิทธิการเป็นพลเมืองแก่ผู้ที่มีเชื้อชาวมลายู^{๒๗} และ กรณีของสถาบันสุลต่านแม้จะอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) แต่ก็มีการรักษาความชอบธรรมของสถาบันกษัตริย์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการพิทักษ์สิทธิ (rights) และสิทธิพิเศษ (privileges) ของชาวมลายู^{๒๘}

ผลจากการปกครองแบบ “สหพันธ์มลายา” ที่มีต่อคนไทยที่พำนักตั้งหลักแหล่งในรัฐเกดะห์ช่วง พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๒ – ๓ หมื่นคน^{๒๙} นั้นในแง่ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่นั้นไม่กระทบเพราะยังคงรักษาลักษณะเฉพาะของตนในเรื่องต่างๆ ไว้ได้ ตั้งแต่การตั้งชื่อ – สกุล การแต่งกาย การแต่งงาน การตั้งถิ่นฐาน การเรียกชื่อหมู่บ้าน อาชีพ สำเนียงภาษา การศึกษา การนับถือศาสนา แต่ผลกระทบและความเดือดร้อนที่ได้รับเป็นเรื่องของการกดขี่จากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น^{๓๐} และถูกข่มขู่จาก

^{๒๖} ดูรายละเอียดใน อภิเชษฐ กาญจนดิษ. (๒๕๔๗). **หนทางสู่อำนาจ : การเป็นผู้นำทางการเมืองของพรรคอัมโนในมาลายา ค.ศ. ๑๙๒๕ – ๑๙๕๗.** (สารนิพนธ์ ศ.ศม. ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

^{๒๗} ชัยโชค จุลศิริวงศ์. (๒๕๔๒). **การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมาเลเซีย.** (กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). หน้า ๑๖ – ๒๗.

^{๒๘} Stanley S. Bedlington, (๑๙๗๘). **Malaysia and Singapore: The Building of New State.** (New York: Cornell University Press). p. ๗๔.

^{๒๙} Cheah, Boon Kheng, (๒๐๐๒). **Malaysia: The Making of a Nation.** (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies). p. ๑๗.

^{๓๐} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๔๙๐). **เรื่อง การสอบสวนเรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกดขี่จากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น**

^{๓๑} เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒). กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐). **เรื่อง คนไทยในไทรบุรี.** หน้า ๖.

ตำราจมลายุ^{๓๒} สำหรับสถานภาพและสิทธิความเป็นพลเมืองนั้นพบว่าคนไทยในรัฐเคดาห์ด้อยกว่าคนไทยในรัฐกลันตันและตรังกานูตั้งข้อความที่ว่า

“...สิทธิพลเมืองของคนไทยในเคดาห์...(รู้สึก) ต่ำด้อยกว่าคนไทยในกลันตัน ...ถูกรอนสิทธิในเรื่องที่ดินในการเข้ารับการศึกษาที่รัฐเป็นผู้จัดการ ถูกรอนสิทธิในการเข้ารับราชการ ไม่มีผู้แทนชมรมที่เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ได้รับการช่วยเหลือในการเยียวยาโรคภัย แต่มักเนื่องจากการกลั่นแกล้งของเจ้าหน้าที่... คนไทยจะได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน (Ketuoc koum hong) ก็ต้องเปลี่ยนชื่อ...ส่วนกำนัน (Deng hulu) นั้นไม่เคยพบเลยว่าจะเป็นคนไทย...”^{๓๓}

๒.๔ การประกาศภาวะฉุกเฉินกับสถานภาพของคนไทยในรัฐเคดาห์ (ไทรบุรี)

พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓

ปัญหาความไม่สงบทางการเมืองและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในมาเลเซียนำไปสู่การประกาศภาวะฉุกเฉินระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓ พร้อมกับการดำเนิน “โครงการหมู่บ้านแห่งใหม่” มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” และ “นโยบายพื้นที่สีขาว” เพื่อแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลและผลกระทบต่อสถานะ สิทธิ เสรีภาพของคนไทยและชุมชนไทยในพื้นที่ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในรัฐเคดาห์ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงสถานที่หรือวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ

^{๓๔}

ด้วยเหตุนี้ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๓ พบว่ามีประชาชนถูกบังคับให้อพยพตามมาตรการโครงการ “หมู่บ้านแห่งใหม่” และ มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” ทั่วประเทศมีกว่า ๔๐๐ หมู่บ้าน ร้อยละ ๘๕ เป็นชุมชนชาวจีน สำหรับในรัฐเคดาห์มีประมาณ ๙๐ ชุมชน กลุ่มชุมชนคนไทย หรือ ชาวสยามมีจำนวน ๗ หมู่บ้าน^{๓๕}

การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ในแง่ของผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนและคนไทยที่อยู่ในรัฐเคดาห์ซึ่งถูกกวาดต้อนและอพยพโยกย้าย “...ไปอยู่คอก...ต้องทิ้งไร่นา ทรัพย์สิน...เมื่อไม่ได้ทำนาจึงต้องกินมันกินเผือกแทน... อีกทั้งยังที่ดินก็ถูกชาวอินเดียเข้าถือครอง...”^{๓๖} และ

^{๓๒} แหล่งเดิม. หน้า ๑๖.

^{๓๓} เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒). กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์ และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐). เรื่อง คนไทยในไทรบุรี.

^{๓๔} Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). The Siamese in Kedah under nation-state making. (Kagoshima University).

^{๓๕} op. cit.,

^{๓๖} ศรี และ ทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระเิม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอดันัง รัฐเคดาห์ (ไทรบุรี).

ขณะเดียวกันคนไทยบางกลุ่มถูกคัดเลือกให้ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนเองหรือที่เรียกว่า “Home Guard”^{๓๗} การดำเนินการมาตรการเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนไทยในพื้นที่ต่างๆ^{๓๘} อาทิ เช่น

๑. ชุมชนปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่ที่บ้านเบอร์หลาด หรือบ้านท้ายตลาด ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ระหว่างการขนย้ายมีคนตายประมาณ ๑๕๐ คน

๒. ชุมชนทำนาหระ ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่ที่บ้านเบอร์หลาด ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๓. ชุมชนทุ่งควาย ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านนุกิตปีนัง ถนนเกอปาลา เบตัส อำเภอโกตาฮาดารัฐ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๔. ชุมชนทุ่งพรุ ย้ายไปอยู่ร่วมกับหมู่บ้านปลายระไมที่บ้านเบอร์หลาด ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๕. ชุมชนลำป้า ตำบลรั้มไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ถูกย้ายไปอยู่หมู่บ้านนาขา ตำบลเตอกายคีร์ อำเภอปาดังเบซาร์ รัฐเกดะห์

๖. ชุมชนลำเต็น ตำบลเตอกายคีร์ อำเภอปาดังเตอรัป รัฐเกดะห์ ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาขา ตำบลเตอกายคีร์ อำเภอปาดังเตอรัป รัฐเกดะห์

๗. ชุมชนบ้านปลักคัล้า ตำบลเตอกายคีร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาขา ตำบลเตอกายคีร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๘. ชุมชนปลักจันท์หอม ตำบลชอก อำเภอเซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาขา ตำบลเตอกายคีร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๙. ชุมชนปาดังแปลง ตำบลปาดังแปลง อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่ตำบลปาดังปูลิงห์ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๑๐. ชุมชนกอหระ ตำบลเยอเนอริ อำเภอเซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าถูกกวาดต้อนไปอยู่ในที่ใดบ้าง แต่ทราบว่าเมื่อเหตุการณ์สงบจึงกลับมาอยู่ที่เดิม

๑๑. ชุมชนปาดังก้วย ตำบลกะโลยกานัน อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านนุกิตเสลาเมา (หมู่บ้านคลองช้าง) อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) โดยในเหตุการณ์ครั้งนั้นหมู่บ้านนี้ถูกทำลายและได้รับความเสียหายอย่างหนัก วัดซึ่งมีอยู่แต่เดิมาก็ถูกทำลายไปจนหมด

^{๓๗} แหล่งเดิม.

^{๓๘} ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามและการสนทนากลุ่ม. และ ข้อมูลจาก คำานวล นวลสนอง. (๒๕๕๖).

๑๒. หมู่บ้านป่าดงไสแซ่ ตำบลป่าดงไสแซ่ อำเภอป่าดงเตอบร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอป่าดงเตอบร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นวัดไทรบนตอซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้านถูกทำลายจนหมดสิ้นทั้ง โบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ และพระพุทธรูป

๑๓. บ้านตาเซะและบ้านน้ำไพร ตำบลก้อเซอแมง อำเภอโกระห์ รัฐเประ ได้อพยพครอบครัวบางส่วนของหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เขตป่าหรือภูเขาโดยเฉพาะครอบครัวที่ตั้งบ้านเรือนติดกับด้านอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแห่งใหม่ที่ตั้งอยู่อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดตาเซะเดิม ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

อย่างไรก็ตาม ช่วงการปกครองแบบสหพันธ์มลายาและการประกาศภาวะฉุกเฉิน ซึ่งแม่คนไทยในรัฐเกดะห์จะได้รับผลกระทบดังที่กล่าวข้างต้น แต่ก็พบว่าคนไทยในรัฐเกดะห์ได้รับการดูแลเอาใจใส่และความช่วยเหลือจากหน่วยงานของไทย อย่างน้อย ๓ หน่วยงาน คือ

- (๑) ข้าหลวงตรวจการภาค ๕ กระทรวงมหาดไทย
- (๒) สถานกงสุล ณ เมืองปีนัง
- (๓) กองการเมือง กรมการเมืองตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศของไทย

ด้วยเหตุนี้ กลุ่มคนไทยในรัฐเกดะห์จึงได้การดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนการช่วยเหลือเกี่ยวกับสวัสดิการต่างๆ ดังที่ปรากฏในรายงานข่าวจากสถานีสิงคโปร์เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ ระบุว่าที่ประชุมแห่งสภาเกดะห์เห็นสมควรว่าควรจัดการดูแลภาวะความเป็นอยู่ของคนไทยในมลายูจำนวนพันคนในรัฐเกดะห์ด้วยการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กไทย จัดการหาทุนให้ชาวไทยทำการปลูกข้าว จัดการดูแลการเจ็บป่วยและจัดตั้งสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นสำหรับชาวไทย^{๓๙}

๓. การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์

พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๕๐

กลุ่ม “ชาวสยาม” หรือ คนสยาม หรือ ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย หรือ คนไทยในรัฐเกดะห์ ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอโกตาฮารู เขตอำเภอเบตง เขตอำเภอเซะ เขตอำเภอป่าดงเตอบร์ เขตอำเภอบาลิงและเขตอำเภอกำลามาตารวม ๕๓ หมู่บ้าน มีจำนวนประมาณ ๒๖,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ คน ในพื้นที่ต่างๆ รายละเอียดดังปรากฏในตาราง

^{๓๙} เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. ก่อฉบับที่ ๕๖. (๒๔๙๙). เรื่อง หนังสือพิมพ์ในสิงคโปร์ ลงข่าวเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ หน้า ๓๓.

ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนคนไทยในรัฐเคดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย^{๔๐}

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน* (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
อำเภอโกตาสตาตาร์			
บารักบาตา	บารักบาตา	๙๐	วัดสโมสรรวชานูประดิษฐ์ หรือ วัดบารักบาตา
ตาไล้ะวันยะห์	ตาไล้ะวันยะห์	๕๐	วัดนิโครธาราม** หรือ วัดตาไล้ะวันยะห์
บุกิตปีนัง	บุกิตปีนัง เคปาလာ เบตัส	๖๐	วัดราชฎร์ประดิษ หรือ วัดบุกิตปีนัง
อำเภอกูบังปาสุ			
ปาดังเซรา	อะห์	๑๐	วัดบุญญาราม** หรือ วัดแลแหล
ปลักเหนาะ	อะห์	๒๒๐	-
เกาะแดง	อะห์	๕๐	สำนักสงฆ์เกาะแดง
ควนน้อย	อะห์	๓๐	สำนักสงฆ์ควนน้อย**
ลางสาด	อะห์	๑๒	-
ปาดง	อะห์	๒๕	-
จังโหลน	อะห์	๑๐	-
ปาดังห้าง	อะห์	๙	-

^{๔๐} ที่มา : สรุปข้อมูลมาจาก หนังสือใบปลิว เรื่อง **ขอเชิญร่วมงานบุญพิเศษทอดกฐินสามัคคีประจำปี ๒๕๕๑** ตามวัดต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย . (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์), นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). **ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย**. หน้า ๒๒๖ – ๒๒๘., คำนวน นวลสนอง. (๒๕๔๖). **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย**. หน้า ๑๔๕ – ๑๔๗. และ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). **The Siamese in Kedah under nation-state making**. Kagoshima University.

* จำนวนสมาชิกประมาณครัวเรือนละ ๔ – ๘ คน แต่โดยเฉลี่ยประมาณครัวเรือนละ ๕ คน

** หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ปริญญาตรี และธรรมศึกษา

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
น้ำดำ	อะหี	๕๐	-
ฉางหลาง	อะหี	๑๒	-
นาปอ	อะหี	๙	-
คลองใหม่	จิตรา	๑๒๐	วัดจิตราธรรม หรือ วัดคลองใหม่
อำเภอเป็นดั่ง			
ปลายละไม หรือ ตีต๊ะกะกา	ปาดังเกอ์เบา	๓๓๓	วัดวิสุทธีประดิษฐ์ธรรม** หรือวัดปลายละไม
ทุ่งควาย หรือ ปาดังเกอ์เบา	ปาดังเกอ์เบา	๑๗๕	วัดโพธิเจติยาราม** หรือ วัดทุ่งควาย
ลำป่า	รัมไบ	๑๑๔	วัดวัดลำป่า**
ขนุน หรือ เบอ์หลาด	รัมไบ	๑๐๐	วัดวนรัตนาราม หรือ วัดขนุน
แสลด	รัมไบ	๔๕	วัดเวฬุวัน หรือ วัดบ้านแสลด หรือ วัดนาไโน
ปลายเตี้ยว	รัมไบ	๓๐	วัดท่านาหระ
ทุ่งพรุ	รัมไบ	๒๙	วัดสุนทรประชาราม หรือ วัดทุ่งพรุ
ปาดังบูสิงห์	กาเยร์ปูเต๊ะ	๑๒๕	วัดถ้ำคีรีวงษ์**หรือ วัดปาดังบูสิงห์
ปาดังแปลง	กาเยร์ปูเต๊ะ	๑๘๔	วัดเทพสุวรรณาราม** หรือ วัดปาดังแปลง
ไม้สน	กาเยร์ปูเต๊ะ	๙๗	วัดเทพบัณฑิต** หรือ วัดไม้สน
ควนแประ หรือ หัวควน	กาเยร์ปูเต๊ะ	๒๐	สำนักสงฆ์รัชคีรี หรือ สำนักสงฆ์หัวควน

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
อำเภอเซะ			
กอหรา	เยนเอนรี	๑๗๐	วัดธรรมศิริวนาราม** หรือ วัดกอหรา
กาไหล	ยีเนียง	๒๕๐	วัดกาไหล**
บางเหยีย	ยีเนียง	๒๓๐	วัดไทยเจริญ** หรือ วัดบางเหยีย
กำปางจง	กำปางจง	๑๓๐	วัดจงเจริญสุทธาราม** หรือ วัดกำปางจง
เตราะป่าดง	เซะ	๙๐	วัดเตราะป่าดง
จันทร์หอม	ชอกก	๑๑๐	วัดจันทร์หอม
ตูโตย	ชอกก	๕๐	วัดตูโตย
อำเภอป่าดงเตอรัป			
นาซ่า	เตอกายคีรี	๑๕๐	วัดเทพชุมนุม** หรือ วัดนาซ่า
ทุ่ง	เตอกายคีรี	๖๐	-
วังระไม	เตอกายคีรี	๕๐	-
ลำเดิน	เตอกายคีรี	๒๐๐	วัดลำเดิน
คลองกาบ	เตอกายคีรี	๕๐	สำนักสงฆ์คลองกาบ
ปักคล้า	เตอกายคีรี	๖๐	สำนักสงฆ์ปักคล้า
ข้างแดง	เยนเอนรี	๕๐	สำนักสงฆ์ข้างแดง หรือ สำนักสงฆ์เตอรัเปีย
ประดู่ (เปดู่)	กำปางตันหยงเซียม	๒๑๐	วัดพิบูลธาราม** หรือ วัดประดู่
ป่าดงสะเหน	ป่าดงสะเหน	๑๑	วัดไทยประดิษฐาราม หรือ วัดไทรบนตอ
ดินแดง	ตานะห์ เมมระ	๖๐	สำนักสงฆ์ดินแดง

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
อำเภอบาลิง			
บาลิงนอก	เปอกันบาลิง	๕๐	วัดपालิไลย์** หรือ วัดพระธาตุบาลิง
บาลิงใน	บาลิงใน	๒๙๐	วัดศรีมหาโพธิ์** หรือ วัดบาลิงใน
ป่าซัง	ปู่ไหล	๑๑๐ (๗๒)	วัดวิบูลย์วาราราม หรือ วัดป่าซัง
กำปงตัส	ปู่ไหล	๖๕	วัดกำปงตัส
สระหลวง	เตอโดยกานัน	๗๐	วัดสระหลวง
บ้านหลังก๊วย	เตอโดยกานัน	๖๐	วัดสังฆาราม** หรือ วัดหลังก๊วย
อำเภอแก้วลามาตา			
คลองซ้าง	เตอกายคีรี	๑๑๐	วัดสามัคคีรัตนาราม** หรือ วัดคลองซ้าง
โอล์กมาตุ	สุโห่งปัตตานี	๘๐	วัดพุทธไชยาประดิษฐาราม** หรือ วัดโอล์กมาตุ
กำปงรายา	สุโห่งปัตตานี	๑๐๕	วัดดำรงรัตนาราม** หรือ วัดสุโห่งปัตตานี

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมคนไทยในรัฐเกดะห์ โดยเฉพาะสถานภาพ สิทธิ เสรีภาพหรือสวัสดิการอื่นๆ พบว่าเป็นไปภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และนโยบายของรัฐบาลท้องถิ่นรัฐเกดะห์ ซึ่งให้สิทธิกับกลุ่มมุมนุตรามลายุมากกว่าชาติพันธุ์อื่นๆ และถึงแม้สถานภาพ สิทธิ เสรีภาพหรือสวัสดิการอื่นๆ ของคนไทยจะไม่เท่าเทียมกับกลุ่มมุมนุตรามลายุ แต่หากเปรียบเทียบกับคนจีนและอินเดียถือว่าไม่ด้อยกว่า

๓.๑ การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมสิทธิ สถานะและบทบาททางการเมืองการปกครองของคนไทย

คนไทยในรัฐเกดะห์ไม่ให้ความใส่ใจต่อปัญหาความไม่เท่าเทียมทางการเมืองมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับความสนใจหรือความตื่นตัวทางการเมืองของคนไทยกับชาวจีนและชาวอินเดียในฐานะที่มีใช้ภูมิบุตราเช่นเดียวกัน และพบว่าคนไทยมีความสนใจทางการเมืองน้อย สาเหตุอาจเป็นเพราะคนไทยมีสถานะเป็นชนกลุ่มน้อยของสังคมจึงทำให้ขาดอำนาจในการต่อรอง^{๔๑} ดังนั้น เมื่อไม่มีอำนาจในการต่อรอง คนไทยจึงไม่นิยมเล่นการเมืองหรือไม่ให้ความสนใจการเมือง

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองการปกครองของคนไทยในรัฐเกดะห์ปรากฏอยู่ทั้งในระดับชาติ ระดับรัฐ และระดับท้องถิ่น/ส่วนบุคคล เป็นไปตามเงื่อนไขของสิทธิ เสรีภาพตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐ กล่าวคือ การแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครดำรงตำแหน่งทางการเมือง สิทธิในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ พบว่าการดำรงอยู่ในทางการเมืองของคนไทยในรัฐเกดะห์ปรากฏ ดังกรณีของคุณณัฐ อินทรชาติ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น J.P. (Jaksa Pendamai) หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นของรัฐไทรบุรี คุณเจริญ อินทรชาติ และคุณ ชิว ชุน (Yh. Semator Siw Chun a/p Eam)^{๔๒} ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย-มาเลเซีย ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก ในส่วนของการแสดงออกซึ่งการเมืองการปกครองของคนไทยในระดับท้องถิ่นปรากฏชัดเจนกว่าระดับชาติ ทั้งนี้ เป็นเพราะการปกครองระดับท้องถิ่นของรัฐเกดะห์ กรณีชุมชนหมู่บ้าน และตำบล ได้ให้สิทธิชุมชนในการปกครองกำกับดูแลกันเองภายในชุมชน (แม้ว่า การดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หรือ กำนัน จะต้องได้รับการคัดเลือกและความเห็นชอบจากสหายการเมือง) แต่พบว่าหมู่บ้านหรือชุมชนคนไทยทุกพื้นที่ มีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนเชื้อสายไทยทุกหมู่บ้าน สำหรับการแสดงออกทางการเมืองในแง่ของบุคคลนั้นเป็นไปตามสิทธิต่างๆ เช่น การสมัครดำรงตำแหน่งทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองเช่นเดียวกับระดับชาติหรือรัฐ รวมถึงการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อัมโน (UMNO) ขณะเดียวกันนั้นนักการเมืองจากพรรคต่างๆ ก็ให้ความสำคัญกับคนไทยเพราะคนไทยมีความสำคัญในฐานะของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงถือเป็นฐานเสียงที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเห็นได้จากเมื่อมีการเลือกตั้งตัวแทนพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเข้ามาพบปะประชาชนถึงพื้นที่ ดังเช่น กรณีการเลือกตั้งเมื่อ

^{๔๑} Arun A/L Boontiang. (๑๙๙๐). Kesedaran den Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam : Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman.

^{๔๒} แม้ว่าคุณ ชิว ชุน (Yh. Semator Siw Chun a/p Eam) จะชื่อเป็นคนจีน แต่มีเชื้อสายไทยและได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกจากการดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย - มาเลเซีย เพราะ ฉะนั้นคนไทยในรัฐเกดะห์จึงถือคุณ ชิว ชุน เป็นคนไทยคนหนึ่ง

กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๒ ผู้สมัครจากพรรคพันธมิตรได้มาพบปะกับพระภิกษุเพื่อให้อุบายสนับสนุนให้คนไทยช่วยลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครของพรรค^{๔๓} หรือ การเลือกครั้งเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ New Straits Time ฉบับวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้ผาดหัวข่าวว่า “ No common goals, so how can they rule, asks Najib” กล่าวถึงการลงมามาหาเสียงของนายนาจิบ ราซัคกับพระภิกษุสงฆ์และคนไทยในอำเภอเป็นดัง รัฐเคดะห์ ซึ่งมีคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้อย่างเป็นทางการจำนวน ๑๒,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้มีสิทธิเลือกตั้งได้ ๓,๓๒๑ คน^{๔๔}

๓.๒ การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมด้านสิทธิ สถานะและบทบาททางเศรษฐกิจของคนไทย

ด้วยสภาพภูมิประเทศของรัฐเคดะห์ส่งผลให้คนไทยในรัฐเคดะห์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐ ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม^{๔๕} ทำสวนยาง ทำนา ทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มังคุด กล้วย หน่อกล้วยในครัวเรือน เช่น การจักสานเสื่อจากใบกก ใบเตย ปลูกพืชผักในครัวเรือน และไร่ยาสูบ สำหรับสิทธิที่เกษตรกรไทยพึงได้รับก็เช่นเดียวกับกลุ่มมุขมนตรี โดยเฉพาะชาวนาจะได้รับการสนับสนุนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิตไปจนกระทั่งขั้นตอนการขายได้ผลกำไร โดยรัฐให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ การสนับสนุนค่าไถ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช รวมถึงโบนัสหากผลิตข้าวได้ปริมาณที่เพิ่มขึ้น^{๔๖}

ขณะเดียวกันร้อยละ ๑๒ ประกอบอาชีพรับจ้าง^{๔๗} เป็นพนักงานในบริษัท ห้างร้าน หรือการค้าขาย ในฐานะของผู้ประกอบการ กิจกรรมร้านค้าต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมเป็นพิเศษ คือ ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์/รถยนต์ และกิจการร้านเสริมสวย โดยเฉพาะคนในหนุ่มสาวรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มุ่งทำงานในเขตเมืองอย่างอลอร์สตาร์ ปีนัง กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์

^{๔๓} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓๙. (๒๕๐๒). เรื่อง ตนกู้กลับชม กล่าวถึงคนไทยพุทธในรัฐเคดะห์. (สำเนา) หน้า ๔.

^{๔๔} New Straits Time. (February ๒๙, ๒๐๐๘). “No common goals, so how can they rule, asks Najib”. P. ๔.

^{๔๕} นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). เรื่อง ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. (มหาสารคาม : ปริญาดุษฐ์ (ปร.ด.) สาขาวิชาไทศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.) หน้า ๘๐.

^{๔๖} บุญฤทธิ์ แสงรัตน์. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระเิม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดัง รัฐเคดะห์ (ไทรบุรี)

^{๔๗} นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). เล่มเดิม. หน้า ๘๐.

ส่วนที่เหลือร้อยละ ๘ มีอาชีพรับราชการ^{๔๘} แม้จะพบว่า “ผู้ที่เข้ารับราชการส่วนใหญ่นั้นเป็นเพียงชั้นผู้น้อย” เนื่องจากคนไทยมีความเชื่อว่า ตำแหน่งสูงๆ ในระบบราชการนั้นสงวนไว้ให้กับชาวมาเลเซีย หากคนไทยเข้ารับราชการโอกาสก้าวหน้าก็น้อย ดังที่ประธานสมาคมไทย-เกดะห์กล่าวถึงกรณีนี้ว่า “...เขา (รัฐบาลมาเลเซีย – ผู้วิจัย) ก็ไม่ได้กีดกัน โดยหลักไม่กีดกัน แต่เอาเข้าจริงก็เข้าลำบาก...คนไทยที่ทำราชการก็มีมั่ง (บาง) เหมือนกัน แต่เป็นลูกน้องเขา ขึ้นยศสูงๆ มันไม่ค่อยมีคนไทย แต่ก็มีย่างเหมือนกัน เช่น เป็นผู้พิพากษา ชื่อนิรันดร์ เป็นคนไทยที่อยู่ในบาลิง...”^{๔๙}

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าคนไทยวัยทำงานทุกคนมีการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคง และการดำรงอยู่ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนไทยวางอยู่บนพื้นฐานของวิถีชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคมของมาเลเซีย และเป็นการดำรงอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากในอดีต

ในแง่สิทธิอื่นๆ พบว่าคนไทยได้รับการคุ้มครองค่อนข้างสูง จนกระทั่งคนไทยในรัฐเกดะห์มีความเห็นว่า “...ได้รับสิทธิเป็นอันดับ ๒ เป็นรองก็แต่ชาวมาเลเซีย (มาลาเย) และเหนือกว่าชาวจีนและอินเดีย...”^{๕๐} เช่น

สิทธิในการถือครองที่ดิน ซึ่งรัฐบาลรัฐเกดะห์ได้ให้สิทธิแก่คนไทยในการ “เอาดิน” แม้แต่ในที่ดินที่เป็น Malay Reserve คนไทยก็สามารถจับจองได้

สิทธิในฐานะผู้มีรายได้น้อย ที่เรียกว่า “สวัสดิการโครงการสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย” คนไทยในรัฐเกดะห์ได้รับใน ๒ ลักษณะ^{๕๑} คือ

๑. โครงการที่จัดให้กับผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน ๑,๔๐๐ เหรียญ/เดือน หรือประมาณไม่เกิน ๑๔,๐๐๐ บาท ต่อเดือน เรียกว่า “Rumah Meya Rakyat” กับ
๒. โครงการที่จัดให้กับคนยากจน/ลูกมาก เรียกว่า “Rumah Rakyat Termikin”

^{๔๘} แหล่งเดิม. หน้า ๘๐.

^{๔๙} มานิต ศรีประดิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปง ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^{๕๐} สนทนากลุ่ม ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านป่าดงแปง อำเภอเป็นดั่ง เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ – ๒๓.๐๐ น.

^{๕๑} สนทนากลุ่ม ณ บ้านปลายระเิม อำเภอเป็นดั่ง ระหว่างเวลา ๑๔.๔๐ – ๑๗.๕๐ น. เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑

ด้วยเหตุนี้ ในแง่สิทธิทางเศรษฐกิจของคนไทยในรัฐเกดะห์ถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาลท้องถิ่นเกดะห์เป็นอย่างดี สำหรับสถานะและบทบาททางเศรษฐกิจ คนไทยในรัฐเกดะห์ดำรงอยู่ในฐานะของเกษตรกรที่ผลิตอาหารสำหรับชาวมาเลเซีย

๓.๓ การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมด้านสิทธิ สถานะและบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทย

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์สอดคล้องกับเรื่องของสิทธิ สถานะ และบทบาททางสังคมวัฒนธรรม ทั้งนี้ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์ พบว่ามีพื้นฐานความเชื่อเช่นเดียวกับคนไทยในภาคใต้ของประเทศไทย กล่าวคือ เชื้อในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ ไสยศาสตร์ ผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนา ทั้งศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู พุทธหินยาน (เถรวาท) และพุทธมหายาน พร้อมกับรับเอาประเพณีของมุสลิมเข้ามาบูรณาการสรรค์สร้างเป็นวัฒนธรรมเฉพาะ

ชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์เป็นกลุ่มชนที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นอิทธิพลทางความเชื่อดั้งเดิมและมีความศรัทธาที่ไม่ไหลไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลแวดล้อม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ศาสนิกชนได้มีการประกอบพิธีที่สำคัญ เช่น วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันวิสาขบูชา^{๕๒}

บทบาททางสังคมเริ่มปรากฏเด่นชัดเมื่อมีการรวมกลุ่มของคนไทยและก่อตั้งองค์กรในนามต่างๆ เช่น สมาคมไทย-มาเลเซีย, สมาคมไทย-เกดะห์, สมาคมวัฒนธรรมไทย- เกดะห์, กลุ่มเยาวชนไทย-เกดะห์, พุทธสมาคมไทย-เกดะห์, ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาไทย เป็นต้น

การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลกลางมาเลเซีย และรัฐบาลท้องถิ่นรัฐเกดะห์หันมาให้ความสำคัญและให้ความสนใจคนไทยในรัฐเกดะห์มากขึ้น และนำมาซึ่งการแสดงออกทางขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาคนมาเลเซีย ขณะเดียวกัน ก็ได้แสดงออกซึ่งบทบาททางการเมืองในนามตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อย่างกรณี ตระกูล อินทราชา

นอกจากนี้ คนไทยในรัฐเกดะห์ยังเป็นผู้ที่ดำรงและรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างเคร่งครัดและเป็นไปในทางที่ดี จากลักษณะดังกล่าวนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่าสถานะและบทบาทที่สำคัญของคนในรัฐเกดะห์ คือ การสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยและชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์

^{๕๒} พระปลัดเซ่ง วัดนิโครธาราม. ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดนิโครธาราม ตำบลตาโล๊ะวันยะห์ อำเภอโกตาสตาร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ท่ามกลางสังคมวัฒนธรรมมุสลิมของมาเลเซีย ดังปรากฏเชิงภาพลักษณ์ในพิพิธภัณฑ์ประจำรัฐเกดะห์ (MUZIUM NEGERI KEDAH DARUI AMAN)

ขณะเดียวกัน การรักษาสถิติความเป็นไทยและการดำรงวิถีจารีตประเพณีแบบไทย ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลเกดะห์ เช่น การสนับสนุนทุนในการสร้างโรงเรียนสอนภาษาไทยในวัดปลาย ระไม ส่งเสริมให้สอนภาษาไทย ธรรมศึกษา และจารีตประเพณีแบบไทย ได้อย่างอิสระ^{๕๓} ด้วยเหตุนี้ นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้คนไทยสามารถแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมและรักษาสถิติของคนไทยไว้ได้อย่างเข้มแข็ง

ดังนั้น หากพิจารณาจากสถิติ สถานะ และบทบาทที่แสดงออกทางสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ที่กล่าวมา แม้จะให้ภาพของคนไทยในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียได้ไม่โดดเด่นมากนัก หากเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์มลายู ชาติพันธุ์จีน หรือ กลุ่มชาติพันธุ์อินเดีย แต่สามารถกล่าวได้ว่า สถิติ บทบาทที่สำคัญของคนไทยในรัฐเกดะห์ คือ สถิติและบทบาทในการสืบทอดพระพุทธศาสนา และสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการรักษาสถิติความเป็นไทยยังคงปรากฏและดำรงอยู่ในฐานะของชุมชนพุทธชุมชนหนึ่งของสังคมมุสลิมมาเลเซีย

การดำรงอยู่และแสดงออกซึ่งความเป็นไทย ด้วยการรวมกลุ่ม หรือ ก่อตั้งเป็นองค์กรในนามของสมาคมคนไทยในรัฐเกดะห์ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนา ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และโรงเรียนสอนภาษาไทยในวัดต่างๆ สมาคมวัฒนธรรมไทยในมาเลเซีย ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงบทบาททางการเมือง แสดงออกซึ่งกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์และรักษาความเป็นไทย ขณะเดียวกัน บรรดาคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ยังได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของยุคโลกาภิวัตน์ เป็นต้นว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนอยู่ในมาเลเซียรวมกลุ่มกันในนามที่เรียกว่า “กลุ่มรวมไทย” ทางเว็บไซต์ที่ชื่อว่า <http://ruamthai.net> นอกจากนี้ยังมีแหล่งพบปะของคนไทยอื่นๆ อีก ได้แก่ <http://www.beliathai.org.my> หรือ <http://forum.beliathai.org.my>^{๕๔}

^{๕๓} สิ้นธิ์ ทิพย์ประดับมณี และเที่ยง ศรีสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปดง ตำบลกาเยรัมย์บุรีเต๊ะ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^{๕๔} นายมานิต ศรีประดิษฐ์ ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปดง ตำบลกาเยรัมย์บุรีเต๊ะ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

บทส่งท้าย

คนไทยในรัฐเกดะห์แม้จะมีสถานะเป็นเพียง “ชนส่วนน้อย” ของประเทศมาเลเซีย แต่การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นเกดะห์ซึ่งให้สิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิการอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายของรัฐ (ภายใต้ขอบเขตและข้อจำกัดที่ชัดเจน) จึงเป็นปัจจัยและที่มาของความภาคภูมิใจในฐานะพลเมืองของสหพันธรัฐมาเลเซีย และถือเป็นเหตุผลประการสำคัญที่ทำให้ “คนไทยในรัฐเกดะห์” ดำรงอยู่ท่ามกลางความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียได้อย่างปกติสุข โดยไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกในสังคมของมาเลเซีย

และสิ่งที่ได้จากการศึกษาเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ แม้จะทำให้เข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมลายู - มลายูโดยเฉพาะเงื่อนไขที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) ตลอดจน สถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ที่พึงได้รับการดำเนินการและนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียที่พึงปฏิบัติกับชนส่วนน้อยในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย ซึ่งองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่อง “ชนกลุ่มน้อย” (minority) และ “ตัวตน” (Identity) เหล่านี้น่าจะเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดแนวทางและทำความเข้าใจสังคม (ทั้งส่วนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย) ตลอดจนมุมมองด้านต่างๆ ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน และบทเรียนที่สำคัญของประวัติศาสตร์มาเลเซียในการดำเนินการเพื่อให้คนในสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน ทั้งที่คำนึงถึงควมมีสิทธิพิเศษของชาติพันธุ์มลายูจนอาจนำไปสู่และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยกขึ้นในสังคมนั้น น่าจะเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับรัฐไทยในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมภาคใต้ปัจจุบัน แต่ทั้งหมดนี้ คงไม่ใช่ตัวแบบที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทย เพราะเมื่อไรก็ตามที่ยังไม่รู้ว่ปัญหาและความไม่สงบที่เกิดขึ้นจังหวัดชายแดนภาคใต้ “อะไรคือปัญหาที่แท้จริง” และ “ตัวแปรอะไรที่ทำให้เรื่องราวของชาวมลายูในประเทศไทยแตกต่างจากชาวมลายูและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ในมาเลเซีย” และ “ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยก็น่าจะเป็นปัญหาคนละระดับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในมาเลเซีย” ด้วยเหตุนี้ การนำวิธีการและวิธีคิดที่รัฐบาลของมาเลเซียซึ่งปฏิบัติกับ “ชนส่วนน้อย” มาประยุกต์ใช้กับ “ชนกลุ่มน้อย” ในประเทศไทยคงต้องมีตัวแปรและเงื่อนไขอื่นๆ เข้ามาพิจารณาประกอบด้วย

ท้ายที่สุด หากจุดมุ่งหมายของการทางประวัติศาสตร์เพื่อเรียนรู้อดีต เข้าใจปัจจุบันและคาดการณ์อนาคต บทเรียนทางประวัติศาสตร์การเมืองปกครองของคาบสมุทรมลายู (ประเด็นที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างชนชั้นปกครอง (จากภายนอก) กับกลุ่มชนพื้นเมือง (มลายู/มุสลิม) ที่นำมาซึ่ง “น้ำกับน้ำมันที่ไม่ระคนกันได้”) และ องค์ความรู้เกี่ยวกับ “คนไทยในรัฐเกดะห์” น่าจะเป็นบทเรียน

สำหรับ “รัฐ” ในการจัดการดูแลประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ให้ได้รับสิทธิตามที่พึงสมควรจะได้รับการสนใจดูแล และน่าจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ที่ปรากฏในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และสามารถคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตภายภาคหน้าคงจะประสบกับปัญหาความแตกแยกในสังคมอย่างไร หากรัฐยังคงเลือกปฏิบัติและสร้างเงื่อนไขของความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคม

ภาคผนวก ฉ**กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์**

๑. ตีพิมพ์ และเผยแพร่รายงานการวิจัยออกสู่สาธารณชน
๒. สรุปเป็นบทความวิจัยออกเผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติ
๓. เผยแพร่รายงานการวิจัยสู่หน่วยงานราชการและเอกชน
๔. จัดสัมมนาวิชาการ เผยแพร่ผลงานวิจัย และรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ข

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางไว้ กิจกรรมที่ดำเนินการ และผลที่ได้รับ

ตาราง แสดงวัตถุประสงค์กับแผนกิจกรรมหลัก

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
๑. เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ที่มีผลกับสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)	๑.๑ ประชุมวางแผนแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ๑.๒ สัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร รวบรวมข้อมูลงานวิจัยและเก็บข้อมูลภาคสนาม ๑.๓ สืบเคราะห์ข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา	เดือนที่ ๑ - ๔	๙๐	อ. พรชัย อ. อนินทร์ ผู้ช่วยนักวิจัย
๒. เพื่อศึกษาสถานะ บทบาท และกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในมิติประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)	๒.๑ ศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าว ๒.๒ เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม และสนทนากลุ่ม ๒.๓ สืบเคราะห์ข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา	เดือนที่ ๕ - ๘	๙๐	อ. พรชัย อ. อนินทร์ ผู้ช่วยนักวิจัย
๓. เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย	๔.๑ ศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าว ๔.๒ การสืบเคราะห์ และการวิเคราะห์ข้อมูล	เดือนที่ ๙ - ๑๒	๙๐	อ. พรชัย อ. อนินทร์ ผู้ช่วยนักวิจัย

ตาราง แสดงกิจกรรม (Activities) และ ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

เดือน	กิจกรรม (activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
๑ - ๔	๑. ประชุมวางแผนและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ๒. รวบรวมข้อมูลเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนาม ๓. สังเคราะห์และจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	๑. คณะผู้วิจัยรู้หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล ๒. ได้ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามเพื่อประกอบการเขียนผลรายงานการวิจัย
๕ - ๘	๑. รวบรวมข้อมูลเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ การสนทนากลุ่ม ๒. สังเคราะห์และจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	ได้ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามเพื่อประกอบการเขียนผลรายงานการวิจัย
๙ - ๑๐	๑. รวบรวมข้อมูลเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๒. การสังเคราะห์และการวิเคราะห์ข้อมูล	ได้ข้อมูลสำหรับการเขียนผลรายงานการวิจัย
๑๑- ๑๒	๑. สรุปผลการศึกษาค้นคว้าจัดทำรายงานฉบับร่าง ๒. เวิร์กช็อปผลงาน ๓. ปรับปรุงผลการศึกษา ๔. จัดทำรายงานผลการศึกษา	๑. ข้อมูลการวิจัยเพื่อความสมบูรณ์ของรายงานการวิจัย ๒. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์

(พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐)

พรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิชัยติ

ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์), อาจารย์

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานภาพ และบทบาท ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน ในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ในฐานะที่เป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย

ผลการศึกษา พบว่า สถานภาพ บทบาท และการดำรงอยู่ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ผันแปรไปตามบริบททางการเมือง การปกครองและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรมลายู กล่าวคือ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔ หรือ นับตั้งแต่สยามยกสิทธิการปกครองเหนือรัฐเกดะห์ให้แก่อังกฤษ สถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์กลายเป็นประชาชนในรัฐอารักขาและรัฐมลายาของอังกฤษ

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘ หรือ ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อำนาจของญี่ปุ่น และญี่ปุ่นได้มอบอำนาจการปกครองเหนือรัฐเกดะห์แก่สยามในฐานะพันธมิตรร่วมสงคราม คนไทยในรัฐเกดะห์ช่วงเวลานี้แม้ว่าจะมีสถานภาพและบทบาทดีขึ้น แต่ด้วยสภาวะการณ์ของสงคราม วิธีชีวิตความเป็นอยู่จึงประสบกับความแร้นแค้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติ รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของอังกฤษอีกครั้ง คนไทยในรัฐเกดะห์ประสบความยากลำบากมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงการประกาศภาวะฉุกเฉิน อันเนื่องมาจากความไม่สงบทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๑๓) คนไทยในเกดะห์โดยเฉพาะตามแนวตะเข็บชายแดนถูกจับตามองด้วยความไม่ไว้วางใจว่าอาจมีส่วนร่วม หรือให้การสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ หมู่บ้านคนไทยหลายแห่งถูกอพยพโยกย้าย บทบาทและกิจกรรมของคนไทย ถูกควบคุมอย่างใกล้ชิด

ภายหลังจากที่อังกฤษมอบเอกราชให้แก่สหพันธ์มาลายานับแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ คนไทยในรัฐเกดะห์มีฐานะเป็นพลเมืองและถูกหล่อหลอมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมาเลเซีย แม้คนไทยจะเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ที่มีสถานะและบทบาทไม่เท่าเทียมกับมุมิบุตรมาลายู และไม่ได้มีบทบาทนำทางเศรษฐกิจเหมือนกลุ่มคนจีน แต่ในฐานะที่เป็นคนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยมายาวนานและมีจำนวนประชากร ประมาณ ๒๖,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ คน ใน ๕๓ หมู่บ้าน สิทธิ และสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐบาลรัฐเกดะห์ดำเนินการจัดให้แก่คนไทยถือว่าเป็นรองแต่เพียงกลุ่มมุมิบุตรมาลายูเท่านั้น ในด้านสังคมและวัฒนธรรม คนไทยสามารถแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์วัฒนธรรมในรูปของประเพณี การละเล่น ความเชื่อของตนภายใต้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ คนไทยในรัฐเกดะห์แม้จะเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในสังคมพหุลักษณะของมาเลเซียแต่ก็สามารถดำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างเด่นชัด

คำหลัก : คนไทยในมาเลเซีย, เกดะห์/ไทรบุรี, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
พระพุทธศาสนาในมาเลเซีย, รัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย

Abstract

Thai People in Kedah : A study of Thai's existence in history (1909 – 2007)

Pornchai Nakseethong* & Anin Puttichot*

*Master of Arts (History)

Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University

This article is to present the research findings of “Thai People in Kedah : A study of Thai's existence in history (1909 – 2007). The purpose of the research aims to construct the knowledge and understanding on the role and status of Thai people in Kedah from 1909 to 2007 in aspects of public administration, economy, society, and culture. It also propose to study the existence and activities of the Thais in Kedah as a minority group in plural society of Malaysia.

The studies found that role and status of the Thais very depended on historical changes, Political powers, as well as alterations of time in Kedah and Malay Peninsular.

During 1909 -1941, after Siamese rights over Kedah were transferred to Britain, Thai people in Kedah became the people of the Protected Malay States and of British Malaya. During the Japanese Occupation in World War II, 1942-1945, Kedah was granted to Siam, which was an Axis Alliance. Although Thai people were destitute in the wartime, the role and status of The Thais were elevated. When Kedah became a British colonial again after the war, Thais position were degraded. Especially during the Declaration of a State of Emergency, 1948-1950, as a result of political convulsion, many Thai village have been moved and Thais activity were under controlled closely, since they were seen as communist supporters.

After the establishment of the independent Federation of Malaya 1957, Thai people in Kedah became Malaysian citizens. Thais in Kedah as a minority group are inequivalent to the local ‘Orang Melayu’, who are regarded as ‘Bumiputras’. As well as in economic sector Thai people take no leading part in contrary to the Chinese. However, as an indigenous people living for a long time in Kedah State in which there are almost 26,00 -30,000 people in 53 villages. As a result, Kedah State gives Thai a priority

including rights and welfare which is inferior to Malay only. In addition, Thai can express its social and cultural identity through traditions, plays, and beliefs under constitutional law. Therefore, Thai people in Kedah as a minority group, apparently maintains its identity amidst plural society of Malaysia.

Keyword: Thai people in Malaysia, Kedah, cultural identity,
Buddhism in Malaysia, Northern State of Malaysia

เกริ่นนำ

การศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ในมาเลเซียเป็นประเด็นทางวิชาการที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักวิชาการหลายสาขา เหตุผลส่วนหนึ่งเนื่องมาจากมาเลเซียเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม

การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์พยายามรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน อันได้แก่ ภาษา การแต่งกาย ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ พร้อมกันนั้นก็กีดกันวัฒนธรรมและบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นออกไป โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ อันเป็นลักษณะที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม กล่าวคือ ภายใต้การปกครองของอังกฤษที่ดำเนิน “นโยบายแบ่งแยกและปกครอง” (Divide and Rule) สนับสนุนแต่ละเชื้อชาติมีบทบาทและภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น บทบาทและกิจกรรมทางการเมืองเป็นของชาวมลายู บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นของชาวจีน กิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมในฐานะผู้ใช้แรงงานและบทบาททางภาคการเกษตรเป็นของชนเชื้อสายอินเดีย ส่งผลให้เกิดการแบ่งกลุ่มในสังคมมาเลเซียและก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของแต่ละเชื้อชาติในสังคมมาเลเซีย โดยเฉพาะภายหลังจากที่อังกฤษได้มอบเอกราชคืนให้แก่สหพันธ์มาลายาใน พ.ศ. ๒๕๐๐ (ค.ศ. ๑๙๕๗) ชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ซึ่งกลายเป็นกลุ่มที่ครองอำนาจทางการเมืองมีสิทธิเหนือชนเชื้อชาติอื่นๆ ในฐานะที่เป็นภูมิบุตร* (Son of the Soil หรือ Bumiputras)

ในบรรดาชนเชื้อชาติต่างๆ คนไทยเป็นชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติหนึ่ง ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย อันประกอบด้วย รัฐปะลิส รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)** รัฐเประ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู เป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์กับดินแดนไทยโดยเฉพาะในแถบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างยาวนาน ทั้งเคยอยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของรัฐไทยในบางยุคสมัย ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของไทย (หรือ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย) และประชาชนในรัฐมลายูทางตอนเหนือของมาเลเซียจึงมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด มีความผูกพันทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานหรือไปมาหาสู่

* ภูมิบุตร เป็นคำที่ใช้เรียกชนพื้นเมืองมลายู (Orang Melayu) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประเทศมาเลเซีย มาตรา ๑๖๐ หลังจากที่ได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากอังกฤษ ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

** การเขียนชื่อและออกเสียงคำว่ารัฐ Kedah ในรายงานวิจัยเล่มนี้ ยึดรูปแบบและอักขระวิธีตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง กำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตการปกครอง และหัวเมือง (ฉบับ ๒๕๔๕) ซึ่งใช้คำว่า “ไทรบุรี” หรือ ใช้คำว่า “เกดะห์”

กันอยู่เสมอ ดังสำนวนที่กล่าวว่า “กินเมืองคอน นอนเมืองไทร”^๑ หรือ คำกล่าวที่ว่า “...(คนไทยใน มาเลเซีย - ผู้วิจัย) เกิดมาหนึ่งชาติต้องเดินทางไปบวชที่พระบรมธาตุเมืองนคร...”^๒

จนกระทั่งยุคจักรวรรดินิยม อังกฤษแผ่อิทธิพลเข้ามายึดครองดินแดนในคาบสมุทรมลายู เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐไทย (สยาม) ยอมลงนามในสนธิสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty: ค.ศ. ๑๙๐๙) ยกเลิกการอ้างสิทธิและอำนาจอเหนือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และเปอรลิส รวมทั้งเกาะใกล้เคียงให้แก่ อังกฤษ สถานภาพและความสัมพันธ์ของประชาชนทั้ง ๒ ดินแดนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางภูมิ รัฐศาสตร์และกระบวนการของรัฐชาติสมัยใหม่ โดยประชาชนที่อยู่ในรัฐมลายูทางตอนเหนือของ มาเลเซียปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงคนไทยกลายเป็นพลเมืองของรัฐในอารักขาของจักรวรรดิอังกฤษใน คาบสมุทรมลายู จนถูกหล่อหลอมกลายเป็นพลเมืองและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมาเลเซียดังปรากฏใน ปัจจุบัน

เมื่อกล่าวถึงคนไทยในรัฐเคดะห์ ประเทศมาเลเซีย พบว่ามีอยู่ ๒ กลุ่ม^๓ คือ

กลุ่มที่เรียกว่า “ซั่มซั่ม” เป็นชาวมาเลย์มุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยของกลุ่มหนึ่งของมาเลย์ โดยชื่อนี้ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ครั้งแรกในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ และต่อมากลายเป็นชื่ออย่างเป็นทางการที่ปรากฏในรายงานประจำปีของเคดะห์และปะลิส มีจำนวนประมาณ ๕ เปอร์เซ็นต์ของ ประชากรมาเลย์ในรัฐเคดะห์ ปัจจุบันชนกลุ่มนี้ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชนชาวสยาม

กลุ่มที่เรียกว่า “ชาวสยาม” หรือ คนสยาม นั้นเป็นชาวสยามดั้งเดิมที่นับถือพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเป็นดั่งและพื้นที่ตอนในจากชายฝั่งทะเลของผืนแผ่นดิน

สำหรับบทความวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มที่เรียกว่า “ชาวสยาม” ที่ตั้งถิ่นฐานและอาศัย อยู่ในรัฐเคดะห์หรือไทรบุรี มีจำนวนประมาณ ๒๖,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ คน และถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ แสดงออกซึ่งกิจกรรมและอัตลักษณ์ความเป็นไทยไว้ได้อย่างเด่นชัด

ปัจจุบัน การศึกษาเรื่องคนไทยส่วนใหญ่มุ่งความสนใจศึกษาและสนใจสืบค้นด้านอัตลักษณ์ วัฒนธรรมไทยเป็นสำคัญ ขณะที่ประเด็นเรื่องสถานภาพ บทบาท ชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงกิจกรรม ทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมของ “ผู้คน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ “ชาติ” ได้รับความสนใจ ไม่มากนัก

^๑ ดูรายละเอียดใน บุญยงค์ เกศเทศ และ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (มกราคม, ๒๕๔๗). “กินเมืองคอน นอน เมืองไทร” ใน **สารคดี**. (๒๕)๒๒๗ : ๖๖ - ๗๗.

^๒ แผนโฆษณาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขต ๕ ซึ่งติดประชาสัมพันธ์ บ้ายประกาศในวัดนิโครธาราม อำเภอโกตาฮาดาร์ เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวคนไทยในรัฐเคดะห์ ประเทศมาเลเซีย ให้เดินทางมาอุปสมบทและท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีมาตั้งแต่อดีตกาล

^๓ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *The Siamese in Kedah under nation-state making*. Kagoshima University.

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง **คนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๐)** โดยมุ่งความสนใจในการศึกษาเรื่องบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมลายูที่มีผลต่อสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) โดยเฉพาะประเด็นเรื่องสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่ปรากฏในมิติประวัติศาสตร์ เพื่อจะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องคนไทยในมาเลเซีย พัฒนารฐานข้อมูลในการทำชุดโครงการวิจัย “มาเลเซีย : นัยที่สำคัญต่อไทย” ซึ่งเป็นโครงการวิจัยหลัก ทั้งยังมุ่งหวังว่างานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับรัฐไทยในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเรื่อง “ชนกลุ่มน้อย” (minority) และ “ตัวตน” (Identity) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดแนวทางและทำความเข้าใจสังคม (ทั้งส่วนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองที่มีผลกับสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
๒. เพื่อศึกษาสถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในมิติประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐)
๓. เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย
๔. เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาเป็นบทเรียนและเป็นแนวทางการศึกษาทำความเข้าใจสังคมไทย

ระเบียบวิธีและวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยเน้นการ “วิจัยเชิงคุณภาพ” (Qualities Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักและใช้ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์จากผู้คนในพื้นที่ (Oral History) และกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีความรู้ในประเด็นที่ศึกษามาประกอบ ส่วนการนำเสนอผลการวิจัย (Report of Research) คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

ขั้นตอน ๑ สํารวจ ศึกษา รวบรวม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยการสํารวจและศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา จากเอกสารทั้งเอกสารขั้นต้นและเอกสารขั้นรอง เช่น จดหมายเหตุ หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ ป้ายประกาศ ใบปลิว โฆษณาประชาสัมพันธ์ และ เอกสารอื่นๆ เพื่อใช้กำหนดกรอบคิดและตอบคำถามหลักที่กำหนดไว้

ขั้นตอน ๒ ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

๒.๑ ติดต่อบริษัทงานและทำหนังสือขออนุญาต พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อ ผู้มีอำนาจและรับผิดชอบในพื้นที่

๒.๒ เก็บข้อมูลภาคสนามในขอบเขตพื้นที่รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ด้วยวิธีการต่างๆ ตาม ระเบียบวิธีวิจัยและเทคนิคการเก็บข้อมูล (Data Gathering Techniques) เน้นการสังเกต (Observation) แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) แบบไม่เป็นทางการ (Non-formal Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามความเหมาะสม

ขั้นตอน ๓ ขั้นวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล (การตีความ) เป็นการไต่สวนข้อมูลหลักฐานที่ได้ จากการศึกษาดูเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่นิยมและ แนวคิดประวัติศาสตร์อัลนาลส์เป็นกรอบในการทำความเข้าใจและอภิปรายผล พร้อมกับเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของข้อมูลหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ที่สุด

ขั้นตอน ๔ ขั้นสรุป เรียบเรียง และนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ตามแนวทางการนำเสนอผลการวิจัย (Report of Research)

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : ศึกษาการดำรงอยู่ในมิติ ประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๕๐) มีประเด็นจะนำเสนอ กล่าวคือ

๑. ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และบริบททางการเมืองการปกครองกับดุลทางอำนาจใน คาบสมุทรมลายูและรัฐเกดะห์

สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติของรัฐเกดะห์หรือไทรบุรีตั้งอยู่ทางฝั่งทะเล ตะวันตกเฉียงเหนือของคาบสมุทรมลายูเป็นดินแดนเกือบเหนือสุดของประเทศมาเลเซีย

ทิศเหนือและทิศตะวันออก ติดต่อกับ อําเภอสะเดา จังหวัดสงขลาและบางส่วนของพื้นที่ จังหวัดปัตตานี

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ติดต่อกับ รัฐเปอรลิส

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ รัฐปีนังและชายฝั่งทะเลช่องแคบมะละกา

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดต่อกับ รัฐเประ

รัฐเกดะห์จึงเป็นดินแดนส่วนหนึ่งและตั้งอยู่ในส่วนที่เรียกว่าคาบสมุทรมาลายูถือเป็นจุดเชื่อม (Land Bridge) ระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก และมีความสำคัญในฐานะของเครือข่ายทางการค้าของดินแดนตอนในของผืนแผ่นดิน (เมืองท่าทางตอนใต้สุด) และพบว่าดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมเป็นเมืองท่าทางตอนใต้สุดของชายฝั่งทะเลตะวันตก ก่อนที่ผ่านเข้ามายังช่องแคบมะละกาสู่ชายฝั่งทะเลตะวันออก^๕ ทำให้ในแต่ละมิติเวลาของประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ารัฐหรืออาณาจักรที่เรืองอำนาจในภูมิภาคนี้พยายามขยายอิทธิพลเข้าไปครอบครองดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์ของรัฐเกดะห์เป็นพื้นที่เขตร้อนชื้นนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์และทรัพยากรทางธรรมชาติที่ต้องการของภายนอก เช่น ดีบุก ทองคำ เครื่องเทศนานาชนิด และถือเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป รวมทั้งยังเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญภูมิภาคนี้ ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งให้รัฐอื่นพยายามจะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ตั้งแต่ยุคต้นๆ ทั้งนครศรีธรรมราช สุโขทัย อโยธยา มะละกา อาเจะห์ รวมถึงชาติมหาอำนาจตะวันตกในยุคจักรวรรดินิยม

ปัจจัยดังกล่าวทำให้ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์ปัจจุบันเกิดกระบวนการรับอิทธิพลจากภายนอกและมีผลกับสถานะของผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บริบททางประวัติศาสตร์และความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรมาลายูที่มีผลกับสถานะของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ซึ่งสามารถพิจารณาบริบททางการเมืองการปกครองได้อย่างกว้างๆ กล่าวคือ

๑) ช่วงก่อน พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐเกดะห์มีฐานะเป็นรัฐอิสระที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐที่เหนือกว่าอย่างสยามในฐานะรัฐบรรณาการและหัวเมืองประเทศราชตามขนบการปกครองแบบรัฐจารีต ซึ่งแม้ว่าสถานะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยากับหัวเมืองมาลายูที่เกิดขึ้น จะไม่แน่ชัดว่าแท้จริงแล้ว การส่งเครื่องราชบรรณาการ ต้นไม้ทองเงิน (บุหงามาศ) เป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีและสถานะความสัมพันธ์ในลักษณะของเมืองประเทศราชหรือแสดงความหมายแห่งมิตรภาพ^๕ แต่การขยายอำนาจของรัฐในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาเข้าสู่หัวเมืองมาลายูในช่วงนี้ได้เกิดปัญหาการต่อต้านกระดัง

^๕ ดูรายละเอียดได้จาก ปรีเชต ศุขปรากกร. (๒๕๔๔, เม.ย. – มิ.ย.). “เส้นทางข้ามคาบสมุทรไทรบุรี – บัตตานี ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙,” ใน **เมืองโบราณ**. ๒๗(๒) : ๖๒ – ๗๐.

^๕ ดูรายละเอียดใน ยงยุทธ ชูแว่น. (๒๕๔๙). “คาบสมุทรไทยในพระราชอาณาจักรสยาม : โครงสร้างทางประวัติศาสตร์ภาคใต้สมัยอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์,” ใน **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องประวัติศาสตร์หัวเมืองชายทะเล** โดย สมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ห้องประชุมสำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ถนนสามเสน กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันเสาร์ที่ ๑๘ และวันอาทิตย์ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ .

กระเดื่องจากเมืองเหล่านี้อยู่เรื่อยมา หรือ กรณีการผนวกหัวเมืองไทรบุรีไว้ในภายใต้อำนาจของราชสำนักสยามในลักษณะของ “มณฑลเทศาภิบาล” เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๔๔๐ ในนาม “มณฑลไทรบุรี” ก็พบว่าผู้มีปกครองสำคัญที่ทำหน้าที่ในการปกครองยังคงเป็นคน (มลายู) ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงในดุลอำนาจในดินแดนรัฐเกดะห์และคาบสมุทรมลายูเกิดขึ้น เมื่อบริษัทยินเดียนตะวันออกของอังกฤษเข้าเกาะปีนังจากเมืองไทรบุรีเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๙ (ค.ศ. ๑๗๘๖) พร้อมกับที่สยามขยายอิทธิพลเข้ามาในดินแดนแถบนี้โดยผ่านเมืองนครศรีธรรมราช นับเป็นจุดเริ่มต้นของความความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับอังกฤษและดุลแห่งอำนาจในเกดะห์ก็เปลี่ยนแปลงไปเมื่อสยามลงนามสนธิสัญญาเบอร์นี (The Burney Treaty) กับบริษัทยินเดียนตะวันออกของอังกฤษเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๖๙ (ค.ศ. ๑๘๒๖)^๖ ซึ่งในแง่หนึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทยินเดียนตะวันออกของอังกฤษได้ยอมรับว่าเกดะห์หรือไทรบุรีเป็นของสยาม แต่ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นว่ารัฐมลายูอื่นๆ ซึ่งบริษัทยินเดียนไม่ได้กล่าวถึงและระบุไว้ในสนธิสัญญาดังกล่าว อยู่ภายใต้อิทธิพลของบริษัทยินเดียนตะวันออกของอังกฤษ ดังที่ปรากฏว่าในปีเดียวกันนั้นอังกฤษได้รวมดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลทางการค้าในแถบนี้ทั้งหมด (ได้แก่ เกาะปีนัง เมืองมะละกา และเกาะสิงคโปร์) เข้าด้วยกัน เรียกว่า “เขตการปกครองแบบสเตอร์ตส์ เซตเติลเมนต์” (The Straits Settlements)^๗ โดยช่วงแรกอยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัทยินเดียนตะวันออก ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๗๐ จึงได้โอนไปอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงอาณานิคมอินเดีย (Indian Government) และหลังจาก พ.ศ. ๒๓๗๐ เป็นต้นมา สเตอร์ตส์ เซตเติลเมนต์ก็ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งในอาณานิคมของอังกฤษ (Crown Colony) ภายใต้กระทรวงอาณานิคม (Colonial Office)^๘ ต่อมาสะลังงอ (พ.ศ. ๒๔๑๗) ปาหัง (พ.ศ. ๒๔๓๑) เนกรีเซมบิลัน (พ.ศ. ๒๔๓๒) ก็ยอมเข้ามาทำสัญญาในลักษณะเดียวกันนี้กับอังกฤษ ถึง พ.ศ. ๒๔๓๘ อังกฤษได้รวมรัฐเหล่านี้เข้าด้วยกันภายใต้ระบบสหพันธรัฐมลายา (Federated Malay State: FMS) ด้วยเหตุนี้ อิทธิพลของสยามในคาบสมุทรมลายูก็ค่อยๆ เสื่อมลง และสิ้นสุดเมื่อยกสิทธิเหนือเกดะห์ (ไทรบุรี) ปะลิส กาลันตัน และตรังกานู ให้กับอังกฤษใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ดินแดนเหล่านี้ให้กับอังกฤษ จึงรวมรัฐเหล่านี้เข้ากันเป็นรัฐนอกสหพันธรัฐมลายา (Unfederated Malay State: UMS) และใน พ.ศ. ๒๔๕๗

^๖ ดูรายละเอียดใน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๑๑). **สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ.

^๗ John Bastin (ed.), (๑๙๖๗). *The Emergence of Modern Southeast Asia: ๑๕๑๑ – ๑๙๕๗*. (Englewood Cliffs: Prentice Hall). p. ๕๕ - ๕๘., ๘๑ - ๘๒.

^๘ D. R. SarDesai. (๑๙๗๗). *British Trade and Expansion in Southeast Asia ๑๘๓๐-๑๙๑๔*. (New Delhi: Allied Publishers Private). p.๓

ยะโฮร์ก็เข้าร่วมในกลุ่มรัฐนอกสหพันธรัฐมลายาด้วย^๙ คาบสมุทรมลายูจึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

สถานะและบทบาทของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในสมัยที่ดินแดนส่วนที่เป็นรัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะรัฐบรรณาการและเมืองประเทศราช และในยุคมณฑลเทศาภิบาลที่ปรากฏเด่นชัด คือ สถานะของผู้กำกับดูแลดินแดนแถบนี้ซึ่งเป็นไปตามพันธสัญญาที่ทั้งสองฝ่าย (สยามกับเกดะห์) ต่างมีภาระที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน

การดำรงอยู่ในช่วงแรกคนสยามซึ่งขยายเข้าสู่ดินแดนแถบนี้จึงพิจารณาได้ยาก เพราะนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลดินแดนส่วนนี้เป็นเพียงตัวแทนของส่วนกลางที่เข้ามากำกับดูแลเป็นครั้งคราวเท่านั้น การดำรงอยู่หรือบทบาทของคนไทยจะเห็นเด่นชัดช่วงหลัง พ.ศ. ๒๓๖๔ เมื่อนครศรีธรรมราชโดยเจ้าพระยามนทรฯ (น้อย) ได้ขยายอิทธิพลด้วยการใช้กำลังเข้าปราบปรามดินแดนส่วนนี้^{๑๐} พร้อมกับได้ส่งบุตร คือ พระยาอภัยธิเบศร์ (แสง) และพระเสนานุชิต (นุช) ไปปกครองเมืองไทรบุรีในฐานะเจ้าเมืองและปลัดเมืองตามลำดับ การเข้าไปปกครองของคนไทยที่เมืองไทรบุรีเป็นลักษณะการลงไปปฏิบัติหน้าที่ของกรมการเมืองในพื้นที่ ซึ่งนอกเหนือจากบุคคลทั้งสองแล้วเข้าใจว่ายังมีกลุ่มข้าหลวงและกรมการเมืองไทยอีกจำนวนหนึ่งเข้ามาในไทรบุรีด้วย และลักษณะของการลงไปปกครองก็ยังคงเป็นลักษณะของ “น้ำกับน้ำมันไม่ระคนกันได้”^{๑๑} จึงนำมาซึ่งการปฏิเสธอำนาจสยามของชนพื้นเมืองในเกดะห์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะ (นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมไทย) ที่เรียกว่า “ขบถไทรบุรี” (ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๔ และ ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๑)^{๑๒} เหตุผลของการปฏิเสธเป็น

^๙ D. R. SarDesai. (๑๙๗๗). *op. cit.*, p. ๓-๔.

^{๑๐} Bonney, R. (๑๙๗๑). *Kedah ๑๗๗๑ - ๑๘๒๑ : the search for security and independence.* (Kuala Lumpur : Oxford University Press).

^{๑๑} หนังสือ เจ้าพระยามรราช พระยาศรีพิพัฒน์ ถึง เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม. (ไม่ปรากฏปี จ.ศ.). **เรื่อง ราชการเมืองไทรบุรี.** (กระดาศเพลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓. และ จดหมาย เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยามรราช พระยาศรีพิพัฒน์. (จ.ศ. ๑๒๐๑). **เรื่อง หาแขกตั้งให้เจ้าเมืองเสีย แล้วให้พระยาไทรบุรี พระเสนานุชิตไปรักษาเมืองพังงา.** (กระดาศเพลา). เส้นดินสอดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๐๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน กนกวลี ชูชัยยะ. (๒๕๓๗). “กบฏไทรบุรี (พ.ศ. ๒๓๗๓ - ๒๓๗๕, ๒๓๘๑),” ใน **สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทยอักษร ก ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. หรือ พรชัย นาคสีทอง. (๒๕๔๘). **การศึกษาจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติในฐานะที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์.** ปริญญาโท (ศศ.ม.ประวัติศาสตร์). มศว ประสานมิตร.

เพราะธรรมเนียมการปกครองที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะหัวเมืองมลายูนับถือสายสกุลเป็นสำคัญ^{๑๓} ประกอบกับการปกครองของขุนนางสยามเป็นลักษณะของการกตขี่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การกะเกณฑ์แรงงาน^{๑๔}

๒. สถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๕๐๐

บริบททางการเมืองการปกครองและดุลทางอำนาจของชาติมหาอำนาจในรัฐเกดะห์ ส่งผลต่อสถานะของผู้คนที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนนี้ด้วย ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

๒.๑ บริบททางการเมืองการปกครองในคาบสมุทรมลายูกับสถานภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๔๘๔

สนธิสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty) ระหว่างสยามกับบริษัทยูนิแอดเดียนตะวันออกของอังกฤษซึ่งลงนาม เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ กล่าวถึงสถานะและแนวทางปฏิบัติสำหรับกลุ่มชนชั้นปกครองที่มาปฏิบัติราชการในช่วงการปกครองแบบเทศาภิบาลและคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ โดยสรุปว่าคนไทยในบังคับของสยามที่อยู่ในรัฐเกดะห์ที่มีความประสงค์จะอยู่ภายใต้การปกครองของสยามจะต้องย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากในเขตดินแดนของสยาม และสำหรับบุคคลที่ไม่ยอมโยกย้ายกลับเข้ามายังเขตแดนของสยาม โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ในเกดะห์และภูมิภาคเดนิมก็จะต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ กลายเป็นพลเมืองของรัฐในอารักขาของจักรวรรดิอังกฤษ^{๑๕}

สถานภาพของคนไทยที่อยู่ในเกดะห์นั้น มีปรากฏหลักฐานในเอกสารประวัติศาสตร์ไม่มากนัก เนื่องจากการเข้ามาของอังกฤษในภูมิภาคนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จึงมุ่งความสนใจไปที่บทบาทของคนมลายู คนจีนและคนอินเดียเป็นสำคัญ สำหรับผลกระทบที่ปรากฏชัดเจนประการหนึ่งภายหลังจากยกเลิกสิทธิเหนือเกดะห์(ไทรบุรี) ปะลิส กลันตัน และตรังกานูให้กับอังกฤษ คือ การติดต่อสัมพันธ์ของผู้คนระหว่างในเขตแดนสยามกับในรัฐเกดะห์ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและขอบเขตของรัฐชาติสมัยใหม่

^{๑๓} ท้องตรา เจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดีสมุหพระกลาโหม ถึง เจ้าพระยาอมราช พระยาศรีพิพัฒน์ (๑๒๐๑). เรื่อง การจัดการปกครองเมืองไทรบุรี. (กระดาศสา). เล่มดินสอดดำ. หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๒๑๐, ๒๔๙, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^{๑๔} คำให้การ แยกขบถเมืองไทรบุรี. (จ.ศ.๑๒๐๑). เรื่อง ราชการเมืองไทรบุรี. (สมุดไทยดำ). (เล่มดินสอดขาว). หอสมุดแห่งชาติ. เลขที่ ๓๐, หมวดจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓.

^{๑๕} เอน. เจ. ไรอัน. (๒๕๒๖). การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์ = The making of modern Malaysia and Singapore. (แปลโดย ประกายทอง สิริสุข, ม.ร.ว., ทักษ์ เฉลิมเกียรติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์). หน้า ๑๖๒

ที่เกิดขึ้น เช่น การเดินทางเข้า – ออกดินแดนจะต้องได้รับอนุญาตและมีการตรวจตราจากอังกฤษ หรือ การเดินทางเข้า-ออกระหว่างผู้คนที่ทั้งสองฝั่งจะต้องมีหนังสือเบิกทางมิฉะนั้นจะต้องเสียเงินรัชชูปกร และสามารถพำนักอยู่ในพื้นที่ได้เพียงชั่วระยะเวลา ๖ เดือนเท่านั้น^{๑๖}

ด้วยเหตุนี้ การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยภายหลังการยกสิทธิเหนือ รัฐเกดะห์(ไทรบุรี) ปะลิส กัลันตัน และตรังกานูให้กับอังกฤษ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นต้นมา ปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ

๑. คนไทยที่ต้องติดต่อสัมพันธ์และเดินทางเข้าออกกับรัฐเกดะห์ มีสถานะเป็น “คนต่างด้าว”
๒. คนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์มีสถานะเป็น “พลเมืองของรัฐในอารักขาของอังกฤษ”

๒.๒ บริบททางการเมืองการปกครองในคาบสมุทรมลายูกับสถานภาพของคนไทย ในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๔๕ - ๒๔๔๘

ความเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจในคาบสมุทรมลายูเกิดขึ้นเมื่อญี่ปุ่นเข้ามามีอิทธิพลเหนือ ดินแดนคาบสมุทรมลายูระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๕ – ๒๔๔๘ และดุลอำนาจดังกล่าวก็ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อญี่ปุ่นมีอิทธิพลเหนือ ดินแดนคาบสมุทรมลายูก็ได้มอบอำนาจการปกครองในดินแดนส่วนที่สยามเคยยอมยกสิทธิให้กับอังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ กลับคืนสู่อำนาจของสยาม หรือที่รู้จักกันในนามของ “สี่รัฐมาลัย”^{๑๗}

แม้ว่ารัฐบาลสยามจะมีสิทธิในการปกครองหัวเมืองมลายูอีกครั้ง แต่ด้วยเงื่อนไขและภาวะ สงครามส่งผลให้ข้าราชการไทยที่ไปปกครองใน “สี่รัฐมาลัย” เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังที่ปรากฏ ในหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ฉบับวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ ลงบทความเรื่องความแร้นแค้นของ ข้าราชการรัฐมาลัยว่า “...การครองชีพสูง อาหารกินอยู่แพงมาก เงินเพิ่มพิเศษสำหรับข้าราชการชั้น ผู้น้อยไม่พอใช้ ได้รับความเดือดร้อนอดๆ อยากรๆ...”^{๑๘} ในส่วนของการติดต่อคมนาคมก็ประสบปัญหา

^{๑๖} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาบัตรระหว่างประเทศ.๒๑ มลายู กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓. (๒๔๗๘). เรื่องการผ่อนผันตรวจตราคนต่างด้าว เข้าเมืองทางแหลมมลายู. สำเนา หน้า ๕.

^{๑๗} บัญชีประมุขชาวเหตุการณ์สำคัญ พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๔๙๕ ก/ป/๒๔๘๓ – ๒๔๘๕ ปฏิทินเหตุการณ์ สงครามอินโดจีนและสงครามโลกครั้งที่ ๒

^{๑๘} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาบัตรระหว่างประเทศ.๑๐ สงครามโลกครั้งที่ ๒. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๑๔. (๒๔๘๗). เรื่องการปกครอง ดินแดน ๔ รัฐมาลัย. สำเนา หน้า ๑.

หลายประการ เป็นต้นว่า “...ไม่ค่อยสะดวก ซักช้า และไม่ใคร่แน่นอน...”^{๑๙} รวมถึงการเดินทางเข้า-ออก จะได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลและมีเงื่อนไขพร้อมค่าเดือนว่า^{๒๐}

๑. ใบอนุญาตนี้ควรติดตัวไว้เพื่อความสะดวกที่เจ้าหน้าที่เจ้าพนักงานจะตรวจดู
๒. ใบอนุญาตนี้ใช้ได้เฉพาะตัว ห้ามผู้อื่นนำไปใช้
๓. ต้องไปรายงานต่อสถานีตำรวจแห่งท้องที่นั้นภายในกำหนด ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เข้าไปถึงท้องที่นั้น
๔. ต้องประพฤติตนเรียบร้อย
๕. ต้องแต่งกายสุภาพตามประเพณีนิยม

สถานการณ์ของคนไทยในยุคที่เกิดระหืออยู่ภายใต้อำนาจของญี่ปุ่นและสยามในนาม “สิริรัฐมาลัย” ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘ ในแง่ของสภาพวิถีชีวิตของคนไทยแม้จะได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีและสถานการณ์ถือว่าดีขึ้น เนื่องจากมีข้าราชการสยามเข้ามาสืบบทบาททางการปกครองโดยตรง แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ของสงครามผนวกภาวะข้าวยากหมากแพงและการทารุณกรรมจากทหารของกองทัพญี่ปุ่น จึงส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่อาศัยอยู่ในดินแดนส่วนนี้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังคำบอกเล่าของผู้ที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ที่ว่า

...เมื่อญี่ปุ่นอยู่นั้น กฎเกณฑ์เข้มงวดมาก มีการทำทารุณโดยวิธีการต่างๆ และเมื่อพบว่าใครทำไม่ดี ทำชั่ว ญี่ปุ่นก็จะลงโทษโดยการรอกน้ำ หรือไม่ก็เห็นอนหงาย แล้วใช้ไม้ (กระ) ดานทับที่หน้าอกแล้วขึ้นไปเหยียบข้างบน บีบบังคับให้ยอมรับในความผิด... บางคนที่ไม่ยอมรับ ญี่ปุ่นก็ทรมานจนกว่าจะยอม ถ้า(หรือ)ทนไม่ได้ ถึงตามก็ยังมี) ...ส่วนเรื่องอาหารการกินก็แพงมาก เพราะภาวะสงคราม เงินมีราคาน้อย แต่ข้าวของก็มีราคาแพง เช่น กางเกงตัวหนึ่งเป็น ๒๐๐, ๓๐๐ หรือ ผ่าถุงผืนหนึ่งเป็น ๒, ๐๐๐ เบี้ยญี่ปุ่น ของที่มีหรือขายได้ก็ไม่พอซื้อ... ส่วนของกิน ข้าว หรือผลไม้ที่มีอยู่ ถ้าญี่ปุ่นรู้ว่าใครมีข้าวมากๆ มันก็จะบังคับให้ขายให้กับญี่ปุ่นในราคาถูก หรือไม่มันก็จะบังคับให้ส่งให้กับมัน (ญี่ปุ่น) เปล่าเฉพาะของคนจีนกับของคนแขก ส่วนของคนไทยนั้นไม่ค่อยเห็น...^{๒๑}

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่ยากลำบากในสภาวะสงคราม แต่หากพิจารณาถึงบทบาทและสถานะของคนไทยในช่วงเวลานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับชนกลุ่มอื่นๆ

^{๑๙} แหล่งเดิม. หน้า ๔.

^{๒๐} แหล่งเดิม. หน้า ๗ - ๙.

^{๒๑} นายศรี และนางทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ถือว่าดีกว่าช่วงที่อยู่ภายในการปกครองของอังกฤษ เพราะรัฐบาลไทยได้จัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า “สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐเกดะห์” เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและปกป้องผลประโยชน์ของคนไทยในรัฐเกดะห์ ตลอดจนการแก้ปัญหาการถูกกดขี่จากเจ้าหน้าที่รัฐ (มลายู)^{๒๒}

ด้วยเหตุนี้ การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์และสถานะของคนไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๘ จึงปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ

- ๑) กลุ่มข้าราชการซึ่งทำหน้าที่และบทบาทในการกำกับกับการปกครองในดินแดนแถบนี้
- ๒) กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่สนธิสัญญากรุงเทพฯ

๒.๓ บริบททางการเมืองปกครองในคาบสมุทรมลายูกับสภาพของคนไทย ในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๕๐๐

เมื่อญี่ปุ่นลงนามยอมแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ อังกฤษกลับเข้ามามีบทบาทในรัฐมลายูอีกครั้งพร้อมกับแนวทางการปกครองแบบสหภาพมลายา และเพียงแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ปรากฏว่าสุลต่านผู้ปกครองรัฐมลายาต่างๆ ยอมลงนามรับรองเข้าร่วมในแนวทางการปกครองแบบสหภาพมลายา^{๒๓} รวมถึงเจ้าผู้ครองรัฐเกดะห์ด้วย

แผนการจัดตั้งสหภาพมลายู (Malayan Union Plan) รัฐบาลอังกฤษต้องการให้กลุ่มชนทุกเชื้อชาติมีสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองของประเทศ จึงส่งผลให้กลุ่มผู้นำชาวมลายูและบรรดาสื่อมวลชนมลายูต่างพากันไม่เห็นด้วยและออกมาเรียกร้องให้ชาวมลายูทั้งหมดรวมตัวกันเพื่อต่อต้านแผนการนี้ ซึ่งปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมและตัวแทนจากกลุ่มการเมืองต่างๆ ๔๑ กลุ่ม และมีผู้สนับสนุนนับหมื่นคน^{๒๔} ความเคลื่อนไหวในการดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของชาติพันธุ์มลายูได้

^{๒๒} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการชาวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๘. (๒๔๙๑). **เรื่อง สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี.** และ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๕ ลำดับที่ ๔๖. (๒๔๙๑). **เรื่อง สำนักงานช่วยเหลือคนไทยในรัฐไทรบุรี.** เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการชาวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๔๙๐). **เรื่อง การสอบสวน เรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกดขี่จากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น.**

^{๒๓} Albert Lau, (๑๙๙๑). *The Malayan Union Controversy ๑๙๔๒-๑๙๔๘.* (Singapore : Oxford University Press). p. ๑๐๙ - ๑๑๘.

^{๒๔} N.J. Funston, (๑๙๘๐). *Malays Politics in Malaysia: A study of the United Malays National Organization and Parti Islam.* (Kuala Lumpur: Oxford University Press). p. ๗๖.

พัฒนาไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อว่า “องค์การเอกภาพแห่งชาติมลายู” (United Malays National Organization - UMNO) หรือ อัมโน ขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๘๙ และในที่สุดอังกฤษจึงต้องประกาศยกเลิกแผนการปกครองแบบสหภาพมลายูในวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑ และประกาศใช้รูปแบบการปกครองแบบสหพันธ์มลายา (Federation of Malaya) เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑^{๒๕}

การปกครองแบบ “สหพันธ์มลายา” (Federation of Malaya) มีผลทำให้สถานะพิเศษของชาวมลายูได้รับการยอมรับอีกครั้งและอำนาจของสุลต่านในแต่ละรัฐก็มีอำนาจในการบริหารและการปกครองรัฐของตนเองได้เช่นเดิม^{๒๖} และ การจัดการปกครองแบบสหพันธรัฐมลายูถือว่ามีผลในแง่บวกต่อบรรดาชาวมลายูโดยทั่วไป เพราะ มีการสงวนสิทธิ์พิเศษเรื่องการถือสัญชาติและสิทธิการเป็นพลเมืองให้แก่ชาวมลายู รวมถึงการอนุญาตและการจำกัดสิทธิการเป็นพลเมืองแก่ผู้ที่มีใช้ชาวมลายู^{๒๗} และ กรณีของสถาบันสุลต่านแม้จะอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) แต่ก็มี การรับรองความชอบธรรมของสถาบันกษัตริย์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการพิทักษ์สิทธิ (rights) และสิทธิพิเศษ (privileges) ของชาวมลายู^{๒๘}

ผลจากการปกครองแบบ “สหพันธ์มลายา” ที่มีต่อคนไทยที่พำนักตั้งหลักแหล่งในรัฐเกดะห์ช่วง พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๒ – ๓ หมื่นคน^{๒๙} นั้นในแง่ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่นั้นไม่กระทบ เพราะยังคงรักษาลักษณะเฉพาะของตนในเรื่องต่างๆ ไว้ได้ ตั้งแต่การตั้งชื่อ – สกุล การแต่งกาย การแต่งงาน การตั้งถิ่นฐาน การเรียกชื่อหมู่บ้าน อาชีพ สำเนียงภาษา การศึกษา การนับถือศาสนา แต่ผลกระทบและความเดือดร้อนที่ได้รับเป็นเรื่องของการกีดกันจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น^{๓๐} และถูกข่มขู่จาก

^{๒๕} ดูรายละเอียดใน อภิเชษฐ กาญจนดิษ. (๒๕๔๗). **หนทางสู่อำนาจ : การเป็นผู้นำทางการเมืองของพรรคอัมโนในมาลายา ค.ศ.๑๙๒๕ – ๑๙๕๗.** (สารนิพนธ์ ศ.ศม. ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

^{๒๖} ชัยโชค จุลศิริวงศ์. (๒๕๔๒). **การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมาเลเซีย.** (กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). หน้า ๑๖ – ๒๗.

^{๒๗} Stanley S. Bedlington, (๑๙๗๘). **Malaysia and Singapore: The Building of New State.** (New York: Cornell University Press). p. ๗๔.

^{๒๘} Cheah, Boon Kheng, (๒๐๐๒). **Malaysia: The Making of a Nation.** (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies). p.๑๗.

^{๒๙} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๗. (๒๔๙๐). **เรื่อง การสอบสวนเรื่องคนไทยในไทรบุรีได้รับความเดือดร้อนกีดกันจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น**

^{๓๐} เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒). กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐). **เรื่อง คนไทยในไทรบุรี.** หน้า ๖.

ตำราจรรยา^{๓๑} สำหรับสถานภาพและสิทธิความเป็นพลเมืองนั้นพบว่าคนไทยในรัฐเคดะห์ด้อยกว่าคนไทยในรัฐกลันตันและตรังกานูดังข้อความที่ว่า

“...สิทธิพลเมืองของคนไทยในเคดะห์...(รัฐสีก) ต่ำด้อยกว่าคนไทยในกลันตัน ...ถูกรอนสิทธิในเรื่องที่ดินในการเข้ารับการศึกษาที่รัฐเป็นผู้จัดการ ถูกรอนสิทธิในการเข้ารับราชการ ไม่มีผู้แทนชมรมที่เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ได้รับการช่วยเหลือในการเยียวยาโรคภัย แต่มักเนื่องจากการกลั่นแกล้งของเจ้าหน้าที่... คนไทยจะได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน (Ketuooc koum hong) ก็ต้องเปลี่ยนชื่อ...ส่วนกำนัน (Deng hulu) นั้นไม่เคยพบเลยว่าจะเป็นคนไทย...”^{๓๒}

๒.๔ การประกาศภาวะฉุกเฉินกับสถานภาพของคนไทยในรัฐเคดะห์ (ไทรบุรี)

พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓

ปัญหาความไม่สงบทางการเมืองและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในมาเลเซียนำไปสู่การประกาศภาวะฉุกเฉินระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๓ พร้อมกับการดำเนิน “โครงการหมู่บ้านแห่งใหม่” มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” และ “นโยบายปันที่สีขาว” เพื่อแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลและผลกระทบต่อสถานะ สิทธิ เสรีภาพของคนไทยและชุมชนไทยในพื้นที่ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในรัฐเคดะห์ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงสถานที่หรือวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ

^{๓๓}

ด้วยเหตุนี้ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๓ พบว่ามีประชาชนถูกบังคับให้อพยพตามมาตรการโครงการ “หมู่บ้านใหม่” และ มาตรการ “พรมแดนเป็นเขตปลอดคน” ทั่วประเทศมีกว่า ๔๐๐ หมู่บ้าน ร้อยละ ๘๕ เป็นชุมชนชาวจีน สำหรับในรัฐเคดะห์มีประมาณ ๙๐ ชุมชน กลุ่มชุมชนคนไทย หรือ ชาวสยามมีจำนวน ๗ หมู่บ้าน^{๓๔}

การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ในแง่ของผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนและคนไทยที่อยู่รัฐเคดะห์ซึ่งถูกกวาดต้อนและอพยพโยกย้าย “...ไปอยู่คอก...ต้องทิ้งไร่นา ทรัพย์สิน...เมื่อไม่ได้ทำนาจึงต้องกินมันกินเผือกแทน... อีกทั้งยังที่ดินก็ถูกชาวอินเดียนเข้าถือครอง...”^{๓๕} และขณะเดียวกันคน

^{๓๑} แหล่งเดิม. หน้า ๑๖.

^{๓๒} เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ (๒). กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กล่อง ๓ ลำดับที่ ๒๕. (๒๔๙๐). เรื่อง คนไทยในไทรบุรี.

^{๓๓} Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). The Siamese in Kedah under nation-state making. (Kagoshima University).

^{๓๔} op. cit.,

^{๓๕} ศรี และ ทองหวาน พงศ์เพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ ชุมชนบ้านปลายระเิม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอดัง รัฐเคดะห์ (ไทรบุรี).

ไทยบางกลุ่มถูกคัดเลือกให้ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนเองหรือที่เรียกว่า “Home Guard”^{๓๖} การดำเนินการมาตรการเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนไทยในพื้นที่ต่างๆ^{๓๗} อาทิ เช่น

๑. ชุมชนปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่ที่บ้านเบอร์หลาด หรือบ้านท้ายตลาด ตำบลรัมไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ระหว่างการขนย้ายมีคนตายประมาณ ๑๕๐ คน

๒. ชุมชนท่านาหระ ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านเบอร์หลาด ตำบลรัมไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๓. ชุมชนทุ่งควาย ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านบุกิตปีนัง ถนนเกอปลา เบตัส อำเภอโกตาฮาดารัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๔. ชุมชนทุ่งพรุ ย้ายไปอยู่ร่วมกับหมู่บ้านปลายระไมที่บ้านเบอร์หลาด ตำบลรัมไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๕. ชุมชนลำป่า ตำบลรัมไบ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ถูกย้ายไปอยู่หมู่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเบซาร์ รัฐเกดะห์

๖. ชุมชนลำเต็น ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอรัป รัฐเกดะห์ ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี อำเภอปาดังเตอรัป รัฐเกดะห์

๗. ชุมชนบ้านปลักคัล้า ตำบลเตอกายคีรี รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๘. ชุมชนปลักจันทรหอม ตำบลชอก อำเภอเซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาซ่า ตำบลเตอกายคีรี รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๙. ชุมชนปาดังแปลง ตำบลปาดังแปลง อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่ตำบลปาดังบูสิงห์ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

๑๐. ชุมชนกอหระ ตำบลเยอเนอริ อำเภอเซะ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าถูกกวาดต้อนไปอยู่ในที่ใดบ้าง แต่ทราบว่าเมื่อเหตุการณ์สงบจึงกลับมาอยู่ที่เดิม

๑๑. ชุมชนปาดังก้วย ตำบลกะโลยกานัน อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านบุกิตเสลาเมา (หมู่บ้านคลองข้าง) อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) โดยในเหตุการณ์ครั้งนั้นหมู่บ้านนี้ถูกทำลายและได้รับความเสียหายอย่างหนัก วัดซึ่งมีอยู่แต่เดิมนั้นก็ถูกทำลายไปจนหมด

^{๓๖} แหล่งเดิม.

^{๓๗} ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามและการสนทนากลุ่ม. และ ข้อมูลจาก คำานวล นวลสนอง. (๒๕๔๖).

๑๒. หมู่บ้านป่าดงไสแซ่ ตำบลป่าดงไสแซ่ อำเภอป่าดงเตอรัป รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ย้ายไปอยู่ที่บ้านนาขา ตำบลเตอกายคีรี อำเภอป่าดงเตอรัป รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นวัดไทรบนตอซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้านถูกทำลายจนหมดสิ้นทั้ง โบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ และพระพุทธรูป

๑๓. บ้านตาเซะและบ้านน้ำไพร ตำบลก้อเซอมัง อำเภอโกระห์ รัฐเประ ได้อพยพครอบครัวบางส่วนของหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เขตป่าหรือภูเขาโดยเฉพาะครอบครัวที่ตั้งบ้านเรือนติดกับด้านอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแห่งใหม่ที่ตั้งอยู่อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดตาเซะเดิม ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

อย่างไรก็ตาม ช่วงการปกครองแบบสหพันธ์มลายาและการประกาศภาวะฉุกเฉิน ซึ่งแม่คนไทยในรัฐเกดะห์จะได้รับผลกระทบดังที่กล่าวข้างต้น แต่ก็พบว่าคนไทยในรัฐเกดะห์ได้รับการดูแลเอาใจใส่และความช่วยเหลือจากหน่วยงานของไทย อย่างน้อย ๓ หน่วยงาน คือ

- (๑) ข้าหลวงตรวจการภาค ๕ กระทรวงมหาดไทย
- (๒) สถานกงสุล ณ เมืองปีนัง
- (๓) กองการเมือง กรมการเมืองตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศของไทย

ด้วยเหตุนี้ กลุ่มคนไทยในรัฐเกดะห์จึงได้รับการดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนการช่วยเหลือเกี่ยวกับสวัสดิการต่างๆ ดังที่ปรากฏในรายงานข่าวจากสถานีสิงคโปร์เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ ระบุว่าที่ประชุมแห่งสภาเกดะห์เห็นสมควรว่าควรจัดการดูแลภาวะความเป็นอยู่ของคนไทยในมลายูจำนวนพันคนในรัฐเกดะห์ด้วยการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กไทย จัดการหาทุนให้ชาวไทยทำการปลูกข้าว จัดการดูแลการเจ็บป่วยและจัดตั้งสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นสำหรับชาวไทย^{๓๔}

๓. การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์

พ.ศ. ๒๔๐๐ – ๒๔๕๐

กลุ่ม “ชาวสยาม” หรือ คนสยาม หรือ ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย หรือ คนไทยในรัฐเกดะห์ ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอโกตาฮารู เขตอำเภอเบตง เขตอำเภอเซะ เขตอำเภอป่าดงเตอรัป เขตอำเภอบาลิงและเขตอำเภอแก้วลามาตา รวม ๕๓ หมู่บ้าน มีจำนวนประมาณ ๒๖,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ คนในพื้นที่ต่างๆ รายละเอียดดังปรากฏในตาราง

^{๓๔} เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ(๒) กต ๗ กรมการเมืองตะวันออก.๑ กองการเมือง.๗ สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางชายแดนไทย-มาเลเซีย. กลอง ๖ ลำดับที่ ๕๖. (๒๔๙๙). เรื่อง หนังสือพิมพ์สิงคโปร์ลงข่าวเกี่ยวกับคนไทยในรัฐเกดะห์ หน้า ๓.

ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนคนไทยในรัฐเคดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย^{๓๙}

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน* (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
อำเภอโกตาสตาตาร์			
บารักบาตา	บารักบาตา	๙๐	วัดสโมสรราชานุประดิษฐ์ หรือ วัดบารักบาตา
ตาไล้ะวันยะห์	ตาไล้ะวันยะห์	๕๐	วัดนิโครธาราม** หรือ วัดตาไล้ะวันยะห์
บุกิตปีนัง	บุกิตปีนัง เคปาลา เบตัส	๖๐	วัดราชฎ์ประดิษ หรือ วัดบุกิตปีนัง
อำเภอกูบังปาสุ			
ปาดังเซรา	อะห์	๑๐	วัดบุญญาราม** หรือ วัดแลแหล
ปลักเหนาะ	อะห์	๒๒๐	-
เกาะแดง	อะห์	๕๐	สำนักสงฆ์เกาะแดง
ควนน้อย	อะห์	๓๐	สำนักสงฆ์ควนน้อย**
กลางสาด	อะห์	๑๒	-
ปาดง	อะห์	๒๕	-
จังโหลน	อะห์	๑๐	-
ปาดังห้าง	อะห์	๙	-

^{๓๙} ที่มา : สรุปข้อมูลมาจาก หนังสือใบปลิว เรื่อง **ขอเชิญร่วมงานบุญพิเศษทอดกฐินสามัคคีประจำปี ๒๕๕๑** ตามวัดต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย . (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์), นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). **ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย**. หน้า ๒๒๖ – ๒๒๘., คำนวณ นवलสนอง. (๒๕๕๖). **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย**. หน้า ๑๔๕ – ๑๔๗. และ Keiko Kuroda. (๒๐๐๒). *The Siamese in Kedah under nation-state making*. Kagoshima University.

* จำนวนสมาชิกประมาณครัวเรือนละ ๔ – ๘ คน แต่โดยเฉลี่ยประมาณครัวเรือนละ ๕ คน

** หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทย ปรัชญาธรรม และธรรมศึกษา

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
น้ำดำ	อะหี	๕๐	-
ฉางกลาง	อะหี	๑๒	-
นาปอ	อะหี	๙	-
คลองใหม่	จิตรา	๑๒๐	วัดจิตราธรรม หรือ วัดคลองใหม่
อำเภอเป็นดั่ง			
ปลายละไม หรือ ติติอะกา	ป่าดงเกอริเบา	๓๓๓	วัดวิสุทธิประดิษฐาราม** หรือวัดปลายละไม
ทุ่งควาย หรือ ป่าดงเกอริเบา	ป่าดงเกอริเบา	๑๗๕	วัดโพธิเจติยาราม** หรือ วัดทุ่งควาย
ลำป่า	รัมไบ	๑๑๔	วัดวัดลำป่า**
ขนุน หรือ เบอริหลาด	รัมไบ	๑๐๐	วัดวนรัตนาราม หรือ วัดขนุน
แสลด	รัมไบ	๔๕	วัดเวฬุวัน หรือ วัดบ้านแสลด หรือ วัดนาโน
ปลายเตียว	รัมไบ	๓๐	วัดทำนาหრა
ทุ่งพรุ	รัมไบ	๒๙	วัดสุนทรประชาราม หรือ วัดทุ่งพรุ
ป่าดงปูลิงห์	กาเยร์ปู้เต๊ะ	๑๒๕	วัดถ้ำคีรีวงษ์**หรือ วัดป่าดงปูลิงห์
ป่าดงแปลง	กาเยร์ปู้เต๊ะ	๑๘๔	วัดเทพสุวรรณาราม** หรือ วัดป่าดงแปลง
ไม้สน	กาเยร์ปู้เต๊ะ	๙๗	วัดเทพบัณฑิต** หรือ วัดไม้สน
ควนแประ หรือ หัวควน	กายาร์ปู้เต๊ะ	๒๐	สำนักสงฆ์รัชคีรี หรือ สำนักสงฆ์หัวควน

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
อำเภอเซะ			
กอหรา	เยอเนอรี	๑๗๐	วัดธรรมศิริวนาราม** หรือ วัดกอหรา
กาไหล	ยีเนียง	๒๕๐	วัดกาไหล**
บางเหยีย	ยีเนียง	๒๓๐	วัดไทยเจริญ** หรือ วัดบางเหยีย
กำปงจง	กำปงจง	๑๓๐	วัดจงเจริญสุทธาวาส** หรือ วัดกำปงจง
เตราะป่าดง	เซะ	๙๐	วัดเตราะป่าดง
จันทร์หอม	ชอก	๑๑๐	วัดจันทร์หอม
ตูโตย	ชอก	๕๐	วัดตูโตย
อำเภอป่าดงเตอรัป			
นาซ่า	เตอกายคีรี	๑๕๐	วัดเทพชุมนุม** หรือ วัดนาซ่า
ทุ่ง	เตอกายคีรี	๖๐	-
วังระไม	เตอกายคีรี	๕๐	-
ลำเต็น	เตอกายคีรี	๒๐๐	วัดลำเต็น
คลองกาบ	เตอกายคีรี	๕๐	สำนักสงฆ์คลองกาบ
บักคล้า	เตอกายคีรี	๖๐	สำนักสงฆ์บักคล้า
ข้างแดง	เยเนอรี	๕๐	สำนักสงฆ์ข้างแดง หรือ สำนักสงฆ์เตอรัเปีย
ประดู่ (เปดู)	กำปงตันหยงเซียม	๒๑๐	วัดพิภุทธาราม** หรือ วัดประดู่
ป่าดงสะเहन	ป่าดงสะเहन	๑๑	วัดไทยประดิษฐาราม หรือ วัดไทรบนตอ
ดินแดง	ตานะห์ เมมระ	๖๐	สำนักสงฆ์ดินแดง

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน	เขต / ตำบล	จำนวน ครัวเรือน (ประมาณ)	ศูนย์กลางชุมชน วัด / สำนักสงฆ์
อำเภอบาลิง			
บาลิงนอก	เปอกันบาลิง	๕๐	วัดป่าลิไลย์** หรือ วัดพระธาตุบาลิง
บาลิงใน	บาลิงใน	๒๙๐	วัดศรีมหาโพธิ์** หรือ วัดบาลิงใน
ป่าซัง	ปู่ไหล	๑๑๐ (๗๒)	วัดวิบูลย์วาราราม หรือ วัดป่าซัง
กำปงตัส	ปู่ไหล	๖๕	วัดกำปงตัส
สระหลวง	เตอโดยกานัน	๗๐	วัดสระหลวง
บ้านหลังก๊วย	เตอโดยกานัน	๖๐	วัดสังฆาราม** หรือ วัดหลังก๊วย
อำเภอกัวลาลุมดา			
คลองซ้าง	เตอกายคีรี	๑๑๐	วัดสามัคคีรัตนาราม** หรือ วัดคลองซ้าง
โอล์กมาดู	สุโห่งปัตตานี	๘๐	วัดพุทธไสยาประดิษฐานาราม** หรือ วัดโอล์กมาดู
กำปงรายา	สุโห่งปัตตานี	๑๐๕	วัดดำรงรัตนาราม** หรือ วัดสุโห่งปัตตานี

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมคนไทยในรัฐเกดะห์ โดยเฉพาะสถานภาพ สิทธิ เสรีภาพหรือสวัสดิการอื่นๆ พบว่าเป็นไปภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐบาลท้องถิ่นรัฐเกดะห์ ซึ่งให้สิทธิกับกลุ่มมุมนิบุตรามลายุมากกว่าชาติพันธุ์อื่นๆ และถึงแม้สถานภาพ สิทธิ เสรีภาพหรือสวัสดิการอื่นๆ ของคนไทยจะไม่เท่าเทียมกับกลุ่มมุมนิบุตรามลายุ แต่หากเปรียบเทียบกับคนจีนและอินเดียถือว่าไม่ด้อยกว่า

๓.๑ การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมสิทธิ สถานะและบทบาททางการเมืองการปกครองของคนไทย

คนไทยในรัฐเกดะห์ไม่ให้ความใส่ใจต่อปัญหาความไม่เท่าเทียมทางการเมืองมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับความสนใจหรือความตื่นตัวทางการเมืองของคนไทยกับชาวจีนและชาวอินเดียในฐานะที่มีใช้ภูมิบุตราเช่นเดียวกัน และพบว่าคนไทยมีความสนใจทางด้านการเมืองน้อย สาเหตุอาจเป็นเพราะคนไทยมีสถานะเป็นชนกลุ่มน้อยของสังคมจึงทำให้ขาดอำนาจในการต่อรอง^{๕๐} ดังนั้น เมื่อไม่มีอำนาจในการต่อรอง คนไทยจึงไม่นิยมเล่นการเมืองหรือไม่ให้ความสนใจการเมือง

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองการปกครองของคนไทยในรัฐเกดะห์ปรากฏอยู่ทั้งในระดับชาติ ระดับรัฐ และระดับท้องถิ่น/ส่วนบุคคล เป็นไปตามเงื่อนไขของสิทธิ เสรีภาพตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐ กล่าวคือ การแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครดำรงตำแหน่งทางการเมือง สิทธิในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการแสดงออกซึ่งสิทธิในการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ พบว่าการดำรงอยู่ในทางการเมืองของคนไทยในรัฐเกดะห์ปรากฏ ดังกรณีของคุณญาณ อินทราชาติ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น J.P. (Jaksa Pendamai) หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นของรัฐไทรบุรี คุณเจริญ อินทราชาติ และคุณ ชิว ชุน (Yh. Semator Siw Chun a/p Eam)^{๕๑} ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย-มาเลเซีย ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก ในส่วนของการแสดงออกซึ่งการเมืองการปกครองของคนไทยในระดับท้องถิ่นปรากฏชัดเจนกว่าระดับชาติ ทั้งนี้ เป็นเพราะการปกครองระดับท้องถิ่นของรัฐเกดะห์ กรณีชุมชนหมู่บ้าน และตำบล ได้ให้สิทธิชุมชนในการปกครองกำกับดูแลกันเองภายในชุมชน (แม้ว่า การดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หรือ กำนัน จะต้องได้รับการคัดเลือกและความเห็นชอบจากสภามunicipal) แต่พบว่าหมู่บ้านหรือชุมชนคนไทยทุกพื้นที่ มีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนเชื้อสายไทยทุกหมู่บ้าน สำหรับการแสดงออกทางการเมืองในแง่ของบุคคลนั้นเป็นไปตามสิทธิต่างๆ เช่น การสมัครดำรงตำแหน่งทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองเช่นเดียวกับระดับชาติหรือรัฐ รวมถึงการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อัมโน (UMNO) ขณะเดียวกันนั้นนักการเมืองจากพรรคต่างๆ ก็ให้ความสำคัญกับคนไทยเพราะคนไทยมีความสำคัญในฐานะของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงถือเป็นฐานเสียงที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเห็นได้จากเมื่อมีการเลือกตั้งตัวแทนพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเข้ามาพบปะประชาชนถึงพื้นที่ ดังเช่น กรณีการเลือกตั้งเมื่อ

^{๕๐} Arun A/L Boontiang. (๑๙๙๐). Kesedaran den Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam : Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman.

^{๕๑} แม้ว่าคุณ ชิว ชุน (Yh. Semator Siw Chun a/p Eam) จะชื่อเป็นคนจีน แต่มีเชื้อสายไทยและได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกจากการดำรงตำแหน่งประธานสมาคมไทย – มาเลเซีย เพราะ ฉะนั้นคนไทยในรัฐเกดะห์จึงถือคุณ ชิว ชุน เป็นคนไทยคนหนึ่ง

กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๒ ผู้สมัครจากพรรคพันธมิตรได้มาพบปะกับพระภิกษุเพื่อให้อวยงสนับสนุนให้คนไทยช่วยลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครของพรรค^{๔๒} หรือ การเลือกครั้งเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ New Straits Time ฉบับวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้ผาดหัวข่าวว่า “ No common goals, so how can they rule, asks Najib” กล่าวถึงการลงมามาหาเสียงของนายนาจิบ ราซัคกับพระภิกษุสงฆ์และคนไทยในอำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ซึ่งมีคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้อย่างเป็นทางการจำนวน ๑๒,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้มีสิทธิเลือกตั้งได้ ๓,๓๒๑ คน^{๔๓}

๓.๒ การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมด้านสิทธิ สถานะและบทบาททางเศรษฐกิจของคนไทย

ด้วยสภาพภูมิประเทศของรัฐเกดะห์ส่งผลให้คนไทยในรัฐเกดะห์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐ ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม^{๔๔} ทำสวนยาง ทำนา ทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มังคุด ลางสาด हतถกรรมในครัวเรือน เช่น การจักสานเสื่อจากใบกก ใบเตย ปลูกพืชผักในครัวเรือน และไร่ยาสูบ สำหรับสิทธิที่เกษตรกรไทยพึงได้รับก็เช่นเดียวกับกลุ่มมุขินิบูตรา โดยเฉพาะชาวนาจะได้รับการสนับสนุนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิตไปจนกระทั่งขั้นตอนการขายได้ผลกำไร โดยรัฐให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ การสนับสนุนค่าไถ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช รวมถึงโบนัสหากผลิตข้าวได้ปริมาณที่เพิ่มขึ้น^{๔๕}

ขณะเดียวกันร้อยละ ๑๒ ประกอบอาชีพรับจ้าง^{๔๖} เป็นพนักงานในบริษัท ห้างร้าน หรือการค้าขาย ในฐานะของผู้ประกอบการ กิจการร้านค้าต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมเป็นพิเศษ คือ ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์/รถยนต์ และกิจการร้านเสริมสวย โดยเฉพาะคนในหนุ่มสาวรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มุ่งทำงานในเขตเมืองอย่างอลอร์สตาร์ ปีนัง กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์

^{๔๒} เอกสารกระทรวงมหาดไทย(๑) มท ๓ สำนักงานปลัดกระทรวง.๑ กองการข่าวและการต่างประเทศ.๔ แผนกสัญญาาระหว่างประเทศ.๒๐ ชาวไทยในต่างประเทศ. กล่อง ๑ ลำดับที่ ๓๙. (๒๕๐๒). เรื่อง ตนกูกัลปัทม กล่าวถึงคนไทยพุทธในรัฐเกดะห์. (สำเนา) หน้า ๔.

^{๔๓} New Straits Time. (February ๒๙, ๒๐๐๘). “No common goals, so how can they rule, asks Najib”. P. ๔.

^{๔๔} นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). เรื่อง ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. (มหาสารคาม : ปริญาดุษฎี (ปร.ด.) สาขาวิชาโทศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.) หน้า ๘๐.

^{๔๕} บุญฤทธิ์ แสงรัตน์. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บ้านปลายระเิม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

^{๔๖} นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (๒๕๕๐). เล่มเดิม. หน้า ๘๐.

ส่วนที่เหลือร้อยละ ๘ มีอาชีพรับราชการ^{๔๗} แม้จะพบว่า “ผู้ที่เข้ารับราชการส่วนใหญ่นั้นเป็นเพียงชั้นผู้น้อย” เนื่องจากคนไทยมีความเชื่อว่า ตำแหน่งสูงๆ ในระบบราชการนั้นสงวนไว้ให้กับชาวมาเลเซีย หากคนไทยเข้ารับราชการโอกาสก้าวหน้าก็น้อย ดังที่ประธานสมาคมไทย-เกดะห์กล่าวถึงกรณีนี้ว่า “...เขา (รัฐบาลมาเลเซีย – ผู้วิจัย) ก็ไม่ได้กีดกัน โดยหลักไม่กีดกัน แต่เขาเข้าจริงก็เข้าลำบาก...คนไทยที่ทำราชการก็มีมั่ง (บาง) เหมือนกัน แต่เป็นลูกน้องเขา ขึ้นยศสูงๆ มันไม่ค่อยมีคนไทย แต่ก็มีบ้างเหมือนกัน เช่น เป็นผู้พิพากษา ซือนิรันดร์ เป็นคนไทยที่อยู่ในบาลิง...”^{๔๘}

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าคนไทยวัยทำงานทุกคนมีการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคง และการดำรงอยู่ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนไทยวางอยู่บนพื้นฐานของวิถีชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคมของมาเลเซีย และเป็นการดำรงอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากในอดีต

ในแง่สิทธิอื่นๆ พบว่าคนไทยได้รับการคุ้มครองค่อนข้างสูง จนกระทั่งคนไทยในรัฐเกดะห์มีความเห็นว่า “...ได้รับสิทธิเป็นอันดับ ๒ เป็นรองก็แต่ชาวมาเลเซีย (มาลาเย) และเหนือกว่าชาวจีนและอินเดีย...”^{๔๙} เช่น

สิทธิในการถือครองที่ดิน ซึ่งรัฐบาลรัฐเกดะห์ ได้ให้สิทธิแก่คนไทยในการ “เอาดิน” แม้แต่ในที่ดินที่เป็น Malay Reserve คนไทยก็สามารถจับจองได้

สิทธิในฐานะผู้มีรายได้น้อย ที่เรียกว่า “สวัสดิการโครงการสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย” คนไทยในรัฐเกดะห์ได้รับใน ๒ ลักษณะ^{๕๐} คือ

๑. โครงการที่จัดให้กับผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน ๑,๔๐๐ เหรียญ/เดือน หรือประมาณไม่เกิน ๑๔,๐๐๐ บาท ต่อเดือน เรียกว่า “Rumah Meya Rakyat” กับ
๒. โครงการที่จัดให้กับคนยากจน/ลูกมาก เรียกว่า “Rumah Rakyat Termikin”

^{๔๗} แหล่งเดิม. หน้า ๘๐.

^{๔๘} มานิต ศรีประดิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปง ตำบลกาเยร์ปูเต๊ะ อำเภอเป็นดิง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

^{๔๙} สนทนากลุ่ม ณ วัดเทพสุวรรณาราม บ้านป่าดงแปง อำเภอเป็นดิง เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ – ๒๓.๐๐ น.

^{๕๐} สนทนากลุ่ม ณ บ้านปลายระเิม อำเภอเป็นดิง ระหว่างเวลา ๑๔.๔๐ – ๑๗.๕๐ น. เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑

ด้วยเหตุนี้ ในแง่สิทธิทางเศรษฐกิจของคนไทยในรัฐเกดะห์ถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาลท้องถิ่นเกดะห์เป็นอย่างดีนี้ สำหรับสถานะและบทบาททางเศรษฐกิจ คนไทยในรัฐเกดะห์ดำรงอยู่ในฐานะของเกษตรกรที่ผลิตอาหารสำหรับชาวมาเลเซีย

๓.๓ การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมด้านสิทธิ สถานะและบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทย

การดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์สอดคล้องกับเรื่องของสิทธิ สถานะ และบทบาททางสังคมวัฒนธรรม ทั้งนี้ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์ พบว่ามีพื้นฐานความเชื่อเชื่อกันเดียวกับคนไทยในภาคใต้ของประเทศไทย กล่าวคือ เชื่อในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ ไสยศาสตร์ ผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนา ทั้งศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู พุทธหินยาน (เถรวาท) และพุทธมหายาน พร้อมทั้งรับเอาประเพณีของมุสลิมเข้ามาบูรณาการสรรค์สร้างเป็นวัฒนธรรมเฉพาะ

ชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์เป็นกลุ่มชนที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นอิทธิพลทางความเชื่อดั้งเดิมและมีความศรัทธาที่ไม่ไหลไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลแวดล้อม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ศาสนิกชนได้มีการประกอบพิธีที่สำคัญ เช่น วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันวิสาขบูชา^{๕๐}

บทบาททางสังคมเริ่มปรากฏเด่นชัดเมื่อมีการรวมกลุ่มของคนไทยและก่อตั้งองค์กรในนามต่างๆ เช่น สมาคมไทย-มาเลเซีย, สมาคมไทย-เกดะห์, สมาคมวัฒนธรรมไทย- เกดะห์, กลุ่มเยาวชนไทย-เกดะห์, พุทธสมาคมไทย-เกดะห์, ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาไทย เป็นต้น

การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลกลางมาเลเซีย และรัฐบาลท้องถิ่นรัฐเกดะห์หันมาให้ความสำคัญและให้ความสนใจคนไทยในรัฐเกดะห์มากขึ้น และนำมาซึ่งการแสดงออกทางขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาคนมาเลเซีย ขณะเดียวกัน ก็ได้แสดงออกซึ่งบทบาททางการเมืองในนามตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อย่างกรณี ตระกูล อินทราชา

นอกจากนี้ คนไทยในรัฐเกดะห์ยังเป็นผู้ที่ดำรงและรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างเคร่งครัดและเป็นไปในทางที่ดี จากลักษณะดังกล่าวนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่าสถานะและบทบาทที่สำคัญของคนในรัฐเกดะห์ คือ การสืบทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยและชุมชนคนไทยในรัฐเกดะห์

^{๕๐} พระปลัดเซ่ง วัดนิโครธาราม. ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดนิโครธาราม ตำบลตาโล๊ะวันยะห์ อำเภอโกตาสตาร์ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี).

ท่ามกลางสังคมวัฒนธรรมมุสลิมของมาเลเซีย ดังปรากฏเชิงภาพลักษณ์ในพิพิธภัณฑ์ประจำรัฐเกดะห์ (MUZIUM NEGERI KEDAH DARUI AMAN)

ขณะเดียวกัน การรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยและการดำรงวิถีจารีตประเพณีแบบไทย ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลเกดะห์ เช่น การสนับสนุนทุนในการสร้างโรงเรียนสอนภาษาไทยในวัด ปลาย ะโม ส่งเสริมให้สอนภาษาไทย ธรรมศึกษา และจารีตประเพณีแบบไทย ได้อย่างอิสระ^{๕๒} ด้วยเหตุนี้ นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้คนไทยสามารถแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมและรักษาอัตลักษณ์ของคนไทยไว้ได้อย่างเข้มแข็ง

ดังนั้น หากพิจารณาจากสิทธิ สถานะ และบทบาทที่แสดงออกทางสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ที่กล่าวมา แม้จะให้ภาพของคนไทยในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียได้ไม่โดดเด่นมากนัก หากเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์มลายู ชาติพันธุ์จีน หรือ กลุ่มชาติพันธุ์อินเดีย แต่สามารถกล่าวได้ว่า สิทธิ บทบาทที่สำคัญของคนไทยในรัฐเกดะห์ คือ สิทธิและบทบาทในการสืบทอดพระพุทธศาสนา และ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยยังคงปรากฏและดำรงอยู่ในฐานะของชุมชนพุทธชุมชนหนึ่งของสังคมมุสลิมมาเลเซีย

การดำรงอยู่และแสดงออกซึ่งความเป็นไทย ด้วยการรวมกลุ่ม หรือ ก่อตั้งเป็นองค์กรในนามของสมาคมคนไทยในรัฐเกดะห์ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนา ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และโรงเรียนสอนภาษาไทยในวัดต่างๆ สมาคมวัฒนธรรมไทยในมาเลเซีย ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงบทบาททางการเมือง แสดงออกซึ่งกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์และรักษาความเป็นไทย ขณะเดียวกัน บรรดาคนไทยที่อาศัยอยู่ในรัฐเกดะห์ยังได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของยุคโลกาภิวัตน์ เป็นต้นว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนอยู่ในมาเลเซียรวมกลุ่มกันในนามที่เรียกว่า “กลุ่มรวมไทย” ทางเว็บไซต์ที่ชื่อว่า <http://ruamthai.net> นอกจากนี้ยังมีแหล่งพบปะของคนไทยอื่นๆ อีก ได้แก่ <http://www.beliathai.org.my> หรือ <http://forum.beliathai.org.my>^{๕๓}

^{๕๒} สิ้นธ์ ทิพย์ประดับณี และเที่ยง ศรีสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปง ตำบลกาเยรัมย์ใต้ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทยบุรี).

^{๕๓} นายมานิต ศรีประดิษฐ์ ให้สัมภาษณ์ นายพรชัย นาคสีทอง และคณะ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ วัดป่าดงแปง ตำบลกาเยรัมย์ใต้ อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทยบุรี).

บทส่งท้าย

คนไทยในรัฐเกดะห์แม้จะมีสถานะเป็นเพียง “ชนส่วนน้อย” ของประเทศมาเลเซีย แต่การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นเกดะห์ซึ่งให้สิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิการอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายของรัฐ (ภายใต้ขอบเขตและข้อจำกัดที่ชัดเจน) จึงเป็นปัจจัยและที่มาของความภาคภูมิใจในฐานะพลเมืองของสหพันธรัฐมาเลเซีย และถือเป็นเหตุผลประการสำคัญที่ทำให้ “คนไทยในรัฐเกดะห์” ดำรงอยู่ท่ามกลางความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซียได้อย่างปกติสุข โดยไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกในสังคมของมาเลเซีย

และสิ่งที่ได้จากการศึกษาเรื่องคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) : การดำรงอยู่ในมิติประวัติศาสตร์ แม้จะทำให้เข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรมลายู - มลายูโดยเฉพาะเงื่อนไขที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงสภาพของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึงปัจจุบัน (๒๕๕๐) ตลอดจน สถานะ บทบาทและกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ที่พึงได้รับการดำเนินการและนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียที่พึงปฏิบัติกับชนส่วนน้อยในสังคมพหุวัฒนธรรมของมาเลเซีย ซึ่งองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่อง “ชนกลุ่มน้อย” (minority) และ “ตัวตน” (Identity) เหล่านี้น่าจะเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดแนวทางและทำความเข้าใจสังคม (ทั้งส่วนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย) ตลอดจนมุมมองด้านต่างๆ ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน และบทเรียนที่สำคัญของประวัติศาสตร์มาเลเซียในการดำเนินการเพื่อให้อันในสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน ทั้งที่คำนึงถึงควมมีสิทธิพิเศษของชาติพันธุ์มลายูจนอาจนำไปสู่และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยกขึ้นในสังคมนั้น น่าจะเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับรัฐไทยในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมภาคใต้ปัจจุบัน แต่ทั้งหมดนี้ คงไม่ใช่ตัวแบบที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทย เพราะเมื่อไรก็ตามที่ยังไม่รู้ว่ปัญหาและความไม่สงบที่เกิดขึ้นจังหวัดชายแดนภาคใต้ “อะไรคือปัญหาที่แท้จริง” และ “ตัวแปรอะไรที่ทำให้เรื่องราวของชาวมลายูในประเทศไทยแตกต่างจากชาวมลายูและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ในมาเลเซีย” และ “ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยก็น่าจะเป็นปัญหาคนละระดับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในมาเลเซีย” ด้วยเหตุนี้ การนำวิธีการและวิธีคิดที่รัฐบาลของมาเลเซียซึ่งปฏิบัติกับ “ชนส่วนน้อย” มาประยุกต์ใช้กับ “ชนกลุ่มน้อย” ในประเทศไทยคงต้องมีตัวแปรและเงื่อนไขอื่นๆ เข้ามาพิจารณาประกอบด้วย

ท้ายที่สุด หากจุดมุ่งหมายของการทางประวัติศาสตร์เพื่อเรียนรู้อดีต เข้าใจปัจจุบันและคาดการณ์อนาคต บทเรียนทางประวัติศาสตร์การเมืองปกครองของคาบสมุทรมลายู (ประเด็นที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างชนชั้นปกครอง (จากภายนอก) กับกลุ่มชนพื้นเมือง (มลายู/มุสลิม) ที่นำมาซึ่ง “น้ำกับน้ำมันที่ไม่ระคนกันได้”) และ องค์ความรู้เกี่ยวกับ “คนไทยในรัฐเกดะห์” น่าจะเป็นบทเรียน

สำหรับ “รัฐ” ในการจัดการดูแลประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ให้ได้รับสิทธิตามที่พึงสมควรจะได้รับการสนใจดูแล และน่าจะทำให้เข้าใจสถานการณ์ที่ปรากฏในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และสามารถคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตภายภาคหน้าคงจะประสบกับปัญหาความแตกแยกในสังคมอย่างไร หากรัฐยังคงเลือกปฏิบัติและสร้างเงื่อนไขของความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคม